

Nortura
bondens selskap

Norturas bærekraftsrapport 2024

Forord

Bærekraftsrapport 2024

Bærekraftig endring for fremtiden

2024 har vært et år med stor geopolitisk uro, som igjen har ført til økt usikkerhet i de globale markedene og i vår nasjonale matsikkerhet. I lys av disse utfordringene er det tydeligere enn noen gang hvor viktig bærekraftig matproduksjon er for fremtiden, og hvordan Nortura kan være en pålitelig aktør i en mer uforutsigbar verden. Som matprodusent har vi et ansvar, ikke bare for å produsere nok mat, men for å gjøre det på en bærekraftig måte som er tilpasset forhold som blir mer og mer uforutsigbare. Samtidig må vi ivareta samfunnets forventninger til vår rolle som leverandør av trygg og sunn mat, og redusere vår påvirkning på naturen for kommende generasjoner.

Klimaendringer setter ytterligere press på det globale matsystemet. 2024 ble det varmeste året som noensinne er registrert, og ekstremvær som fører til flommer, stormer og skogbranner har påført store skader på avlinger både i Norge og i verden. Dette understreker behovet for å styrke den nasjonale matproduksjonen og sikre at den kan møte fremtidens utfordringer.

Norge skiller seg markant fra andre nasjoner. Vi er et kaldt, fjellrikt og langstrakt land med svært varierende klima. Dyrket mark er en knapp ressurs på 3 prosent av arealet vårt og kun en tredjedel av dette egner seg til å dyrke mat som kan spises direkte av mennesker. Dette står i kontrast til nesten alle andre land i verden som har bedre klimatiske og geografiske forutsetninger for å dyrke mat. Kun 7 land i verden har mindre jordbruksareal enn Norge. På den andre siden er landet vårt dominert av gressarealer, hvilket gir Norge særlige forutsetninger for produksjon av beitedyr. I tråd med anbefalingene fra FNs klimapanel, IPCC, har vi dermed et ansvar for å utnytte tilgjengelige arealressurser på en best mulig måte.

Det gjør beitedyr til en fornuftig og bærekraftig bruk av Norges ressurser. Det sikrer at vi har en spredt og robust

matproduksjon, og vi mener, som IPCC, at norsk kjøtt og norske egg skal ha en plass på den norske tallerken i dag og i fremtiden.

For å få til det, må vi hele tiden tilpasse oss. Det handler ikke bare om å produsere nok mat, men om å produsere den på en bærekraftig måte, slik at vi både ivaretar arealgrunnet for fremtidig matproduksjon og greier å tilpasse matproduksjonen til endrede klimatiske forutsetninger. Å være relevant i fremtiden krever kontinuerlig tilpasning, nyskaping og omstilling, noe som har vært sentralt gjennom hele vår 111 år lange historie.

Bærekraft er ikke bare et ansvar vi påtar oss. Det er en forretningsmessig tilpasning og en investering i både vår egen og andres økonomi. Ved å satse på bærekraftige løsninger, investerer vi i vår felles framtid – både som selskap, for våre eiere – den norske bonden – og for alle våre ansatte. Vi vet at ansvarlige valg i dag skaper ringvirkninger som styrker vår konkurransekraft og evnen til å skape verdi for hele verdikjeden, med positive effekter som sprer seg over hele landet. Vår bærekraftige tilnærming bidrar ikke bare til en mer stabil og pålitelig matproduksjon, men også til en sterkere samfunnsrolle, der vi på en ansvarlig måte ivaretar interessene til alle som er berørt av vår virksomhet, fra produsenter til forbrukere.

I 2024 har vi tatt flere viktige steg i tråd med våre mål

- Vi startet omleggingen til en ny og sakterevoksende kylling. Vi fikk den første flokken med foreldredyr til vår nye kylling, Rustic Gold, i september 2024, og i 2025 kommer de første volumenene fra PRIOR i butikkhyllene.
- Som første eggprodusent i Norden har Nortura tatt i bruk ny teknologi for kjønnsortering av rugeegg. Teknologien benyttes i produksjon av verpehøner og gjør det mulig å sortere ut hanekylling-eggene etter befruktning, i stedet for å måtte klekke og avlive hanekyllingene. De første PRIOR-eggene fra den nye og mer etiske produksjonsmetoden kom i butikk i juni.
- Vi fikk de endelige resultatene fra vårt forsøk med metanhemmere på kjøttproduserende dyr. Selv om dyrene fikk en noe lavere dose metanhemmere enn

Anne M. Panengstuen

Anne Marit Panengstuen

Konsernsjef

Johan Narum

Johan Narum

Styreleder

planlagt, oppnådde vi en reduksjon i metanutslipp på mellom 15–20 prosent. Det utgjør en vesentlig forskjell. Hvis alle våre storfe hadde gått på metanhemmere vil det bety et kutt tilsvarende fire ganger utslippene fra alle Nortura sine anlegg og transport.

- Enda fire til av våre fabrikker ble fosilfrie, og nå er 12 av Nortura sine 22 anlegg fosilfrie.
- I 2024 vedtok Nortura ny ernæringsstrategi, som et viktig tiltak i vårt arbeid med å bidra positivt til folkehelsen. Nortura vil legge vekt på å løfte det rene kjøttet og egget, redusere prosesseringsgraden på de bearbejdede produktene våre, og redusere mettet fett. Vi skal også skape nye helsefremmende innovasjoner.

Det er bare noen av de konkrete tiltakene som understreker vår forpliktelse til å bidra til en mer bærekraftig matproduksjon.

I møte med fremtidens utfordringer er vi fast besluttet på å vise vei mot en mer bærekraftig framtid. Vi har satt oss ambisiøse mål, som å redusere vår påvirkning på klimaet, bevare naturen, bruke hele råvaren, ivareta

dyrevelferd og produsere nok trygg og sunn mat for befolkningen. Samtidig som Nortura må balansere bærekraftinvesteringer med økonomiske forutsetninger, er vi overbeviste om at vi kan omstille oss samtidig som vi ivaretar vår samfunnsrolle som en pålitelig leverandør av norsk mat.

Denne bærekraftsrapporten er Norturas første som baserer seg på EU nye direktiv for bærekraftsrapportering, CSRD. Gjennom rapporten ønsker vi å dele vår endring mot en mer bærekraftig framtid og hvordan vi jobber for å sikre matforsyning og beredskap i en uforutsigbar verden, basert på norske, naturlige ressurser.

Vi ser frem til å fortsette denne endringen, mot nye mål og ambisjoner, for å møte fremtidens utfordringer og muligheter på en ansvarlig og nyskapende måte.

Anne Marit Panengstuen
Konsernsjef, Nortura

Innhold

Leserveiledning

Bruk innholdsfortegnelsen til å navigere i pdf-en. Du kan trykke på de ulike kapitlene i innholdsfortegnelsen for å komme dit direkte. Trykk på Nortura-logoen oppe i venstre hjørne for å komme tilbake til denne siden.

Bruk menyen på venstre side i resten av katalogen til å navigere deg rundt.

Om bærekraft i Nortura →	E – Miljøtemaer →	S – Sosiale temaer →	G – Governance temaer →
Om Nortura Konsern 4	E1 – Klimaendringer 23	S1 – Egen arbeidsstyrke 55	G1 - Dyrevelferd 81
Våre datterselskaper 5	A. Begrensning av klimaendringer 26	A. Arbeidsforhold 57	_____
Vår verdikjede 6	B. Energi 33	B. Likebehandling og like muligheter for alle 59	Åpenhetsloven 92
Om Bærekraft 7	E2 – Forurensing 36	S2 – Arbeidere i verdikjeden 61	Referanser 98
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter 8	E4 – Naturmangfold og økosystemer 39	A. Bondens økonomi 63	
Fotavtrykk per dyreslag 9	A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold 41	B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården 64	
Involvering av interessenter 16	E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi 43	S3 – Berørte lokalsamfunn 66	
Hvordan vi jobber 17	A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk 45	A. Matsikkerhet 69	
Bærekraftsrapportering 18	B. Avfall 48	B. Vår påvirkning på lokalsamfunn 71	
Partnerskap og samarbeid 19		S4 – Forbrukere og sluttbrukere 72	
Dobbel vesentlighetsanalyse 20		A. Mattrygghet 74	
		B. Folkehelse og ernæring 76	
		C. Sporing og transparens 79	

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser

Om Nortura konsern

Vår virksomhet

Nortura er en av Norges største matprodusenter, og er et samvirke eid av om lag 16 000 norske bønder. Vi legger til rette for landbruk over hele landet, og våre ansatte jobber hver dag for å lage trygg og næringsrik mat til den norske befolkningen. Vi tar vare på dyra og naturen, og gjennom innovasjon og teknologi utnytter vi hele dyret til produkter verden har nytte og glede av. Som bonden selv er vi opptatt av at maten produseres med omtanke for neste generasjon, med basis i det norske ressursgrunnlaget og på naturens premisser.

Vår historie

Oppstarten av Fellesslakteriet på Løren i 1911 er starten på en historie om å stå samlet og lage et system som løftet alle opp. Dårlige markedsforhold for salg av slaktedyr, med varierende priser, bidro til et bredt ønske blant bøndene om å etablere et eget slakteri. Ved å ta kontroll over verdikjeden selv kunne bøndene sikre omsetning av kjøtt og egg til best mulige priser.

Gradvis klarte bøndene å etablere seg i det norske markedet med merkevarer basert på råvarer fra gårder over hele landet. Norturas formål er fortsatt å sikre at medlemmene oppnår best mulig økonomisk resultat av sin husdyrproduksjon.

Gilde

Gilde ble etablert som nasjonal merkevare på kjøtt i 1964, og er i dag en av Norges sterkeste merkevarer. Gilde forvalter og fornyer norsk matkultur ved å tilby trygg og smakfull mat av høy kvalitet, der kjøttet alltid kommer fra den norske bonden. Gilde-produkter garanterer 100 % norsk kjøtt. Produktene er produsert av fagfolk med høy kompetanse etter Gildes strenge kvalitetsstandarder.

PRIOR

PRIOR er en av Norges mest kjente merkevarer innen dagligvare og eies av den norske bonden. Vår historie startet for snart 100 år siden i 1929, da Norske Eggsentraler ble stiftet som et samvirke. I dag tilbyr PRIOR et bredt utvalg produkter av kylling, kalkun og egg fra norske bønder. PRIOR er alltid godt og gir deg smakfull, sunn, rask og enkel mat i hverdagen.

PROFF & Industri

PROFF & Industrisalg har ansvaret for kunder i serverings- og industrimarkedet, samt nye salgskanaler. PROFF er vårt senter for matglede og kulinariske opplevelser, mens Industrisalg fokuserer på å levere råvarer av ypperste kvalitet til sine kunder.

Våre datterselskaper

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Norilia AS

Eierandel: 100 %
 Hovedkontor: Oslo
 Marked: Europa, Asia

Utnytter plussprodukter fra slakting og nedskjæring av alle dyreslag. Jobber med hud, skinn, naturtarm, ull, råstoff til dyrefôr og noen matvareeksportprodukter.

Norsk Dyremat AS

Eierandel: 100 %
 Hovedkontor: Oslo
 Marked: Norge, Tyskland

Driver produksjon og salg av dyremat. Hovedkontoret er i Sirevåg.

Norfersk AS

Eierandel: 100 %
 Hovedkontor: Hærland
 Marked: Norge

Produserer førsteklasses produkter av storfe, svin og lam til Norgesgruppen.

Prima Slakt AS

Eierandel: 100 %
 Hovedkontor: Nærbø
 Marked: Norge

Driver med tilførselsarbeid og slakting og håndtering av småfe, storfe og gris, samt salg av svinekjøtt. Tilbyr også bakteriologisk renholdskontroll og håndtering av risikodyr.

Borg Systemvask

Eierandel: 100 %
 Hovedkontor: Sarpsborg
 Marked: Norge

Renholdsbedrift spesialisert på næringsmiddelrenhold. Vaktmestertjenester og vask av arbeidsklær for bedrifter.

Telespor AS

Eierandel: 100 %
 Hovedkontor: Asker
 Marked: Norge, Internasjonalt

Teknologiselskap spesialisert på GPS-baserte løsninger for dyresporing, som gir sanntids- overvåkning av husdyr.

Nidaros Egg AS

Eierandel: 100 %
 Hovedkontor: Malvik
 Marked: Norge

Oppavl av Formidler unghøner for å sikre en stabil forsyning til konsumeggprodusenter i Midt-Norge. Samarbeider med rugerier og oppdrettere, og tilbyr faglige tjenester for å opprettholde høy kvalitet på unghøner.

Curtis Wool Direct H.Ltd

Eierandel: 88 %
 Hovedkontor: Bradford, UK
 Marked: Internasjonalt

Driver vasking, foredling og internasjonal handel med ull.

Biosirk Norge AS

Eierandel: 67 %
 Hovedkontor: Hamar
 Marked: Norge

Viderefedler biprodukter fra slakterier og skjærebedrifter, kassater og døde dyr.

Animalia AS

Eierandel: 66 %
 Hovedkontor: Oslo
 Marked: Norge

Bransjeorganisasjon som jobber med å forbedre dyrevelferd og mattrygghet i Norge. Tilbyr kurs, veiledning og forskning for å sikre høy standard innen dyrehold og slakting.

NoriDane Foods AS

Eierandel: 65 %
 Hovedkontor: Oslo
 Marked: Internasjonalt

Driver internasjonal handel hovedsakelig med kjøttvarer.

Rondane Produksjon AS

Eierandel: 60 %
 Hovedkontor: Otta
 Marked: Norge

Produserer frysetørret turmat for dagligvaremarkedet.

Fjordkjøkken AS

Eierandel: 57 %
 Hovedkontor: Varhaug
 Marked: Norge, Internasjonalt

Driver middagsproduksjon for merkevaren Fjordland.

Hå Rugeri AS

Eierandel: 51 %
 Hovedkontor: Nærbø
 Marked: Norge

Klekker daggamle kyllinger som leveres til slaktekyllingprodusenter i Rogaland og Agder. Bruker moderne teknologi for å sikre sunne og friske kyllinger.

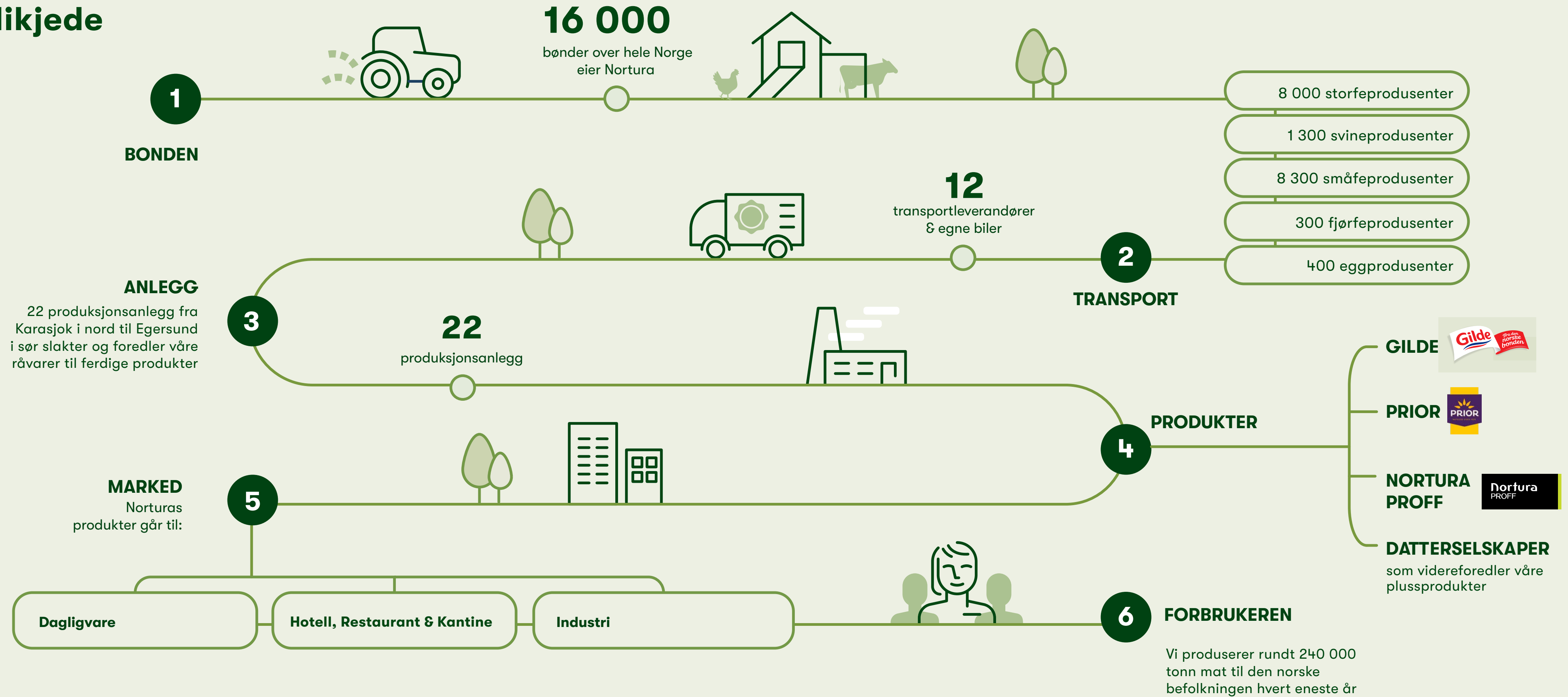

Steinsland & Co AS

Eierandel: 100 %
 Hovedkontor: Bryne
 Marked: Norge

Produserer kyllinger til verpehøns med bruk av kjønnsorteringsteknologi. Steinsland & Co AS eies 100% av Newco Nortura AS, hvor vi eier 67%.

Vår verdikjede

23 881 MNOK*
i årlig omsetning
*for morselskap

230 025
tonn mat produsert

824 MNOK*
i EBITDA
*for konsern

16 000
norske bønder eier Nortura

4 270*
medarbeidere i Nortura
*for morselskap

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser

Om bærekraft i Nortura konsern

For Nortura er bærekraft en viktig del av hvordan vi jobber, og er integrert i vår virksomhetsstrategi og forretningsmodell. Nortura sin konsernstrategi ble oppdatert i 2023, og danner utgangspunktet for strategiene i forretningsområdene og datterselskapene. I den nye konsernstrategien er bærekraft definert som ett av fem strategiske fokusområder for konsernet i årene som kommer.

Nortura sine vedtatte prioriteringer, ambisjoner og mål knyttet til bærekraft er definert i vår bærekraftstrategi. Fem dimensjoner, og 13 tematiske underområder, danner rammen for vårt arbeid med bærekraft frem mot 2030.

Bærekraft for oss innebærer at vi skal:

1. Produsere **sunn og trygg mat** for den norske befolkningen, med utgangspunkt i norsk klima og geografi
2. Produsere maten **på naturens premisser**, slik at jorder, gårder og anlegg kan overlates til neste generasjon i bedre stand enn når vi overtok dem
3. Bidra til et **livskraftig landbruk** og levende bygder over hele landet
4. **Produsere på en ansvarlig måte**, med fokus på effektiv drift og med minst mulig svinn
5. Ha **omsorg for mennesker og dyr** gjennom hele verdikjeden

På denne måten kan vi fortsette å produsere god og trygg mat av høy kvalitet for den norske befolkningen i generasjoner som kommer.

En grunnforutsetning for å få til de ambisiøse målene vi har satt i vår strategi er nært samarbeid med andre aktører, i forskningen, sivilsamfunn, næringslivet og myndigheter.

[Les vår bærekraftsstrategi her.](#)

I 2025 skal Norturas bærekraftstrategi oppdateres, slik at den korresponderer med resultatene fra vår nye doble vesentlighetsanalyse fra 2024, samt dekker hele konsernet. I tillegg skal vi starte arbeidet med å utvikle omstillingsplaner i tråd med gjeldende lover og regler.

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Due diligence knyttet til bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter

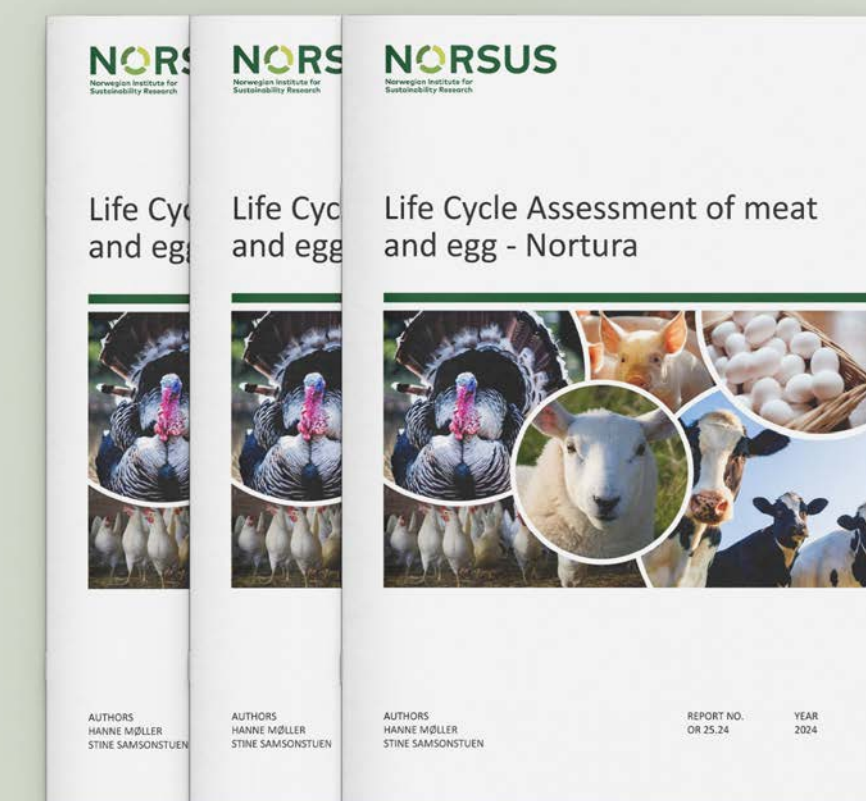
Konsernets bærekraftspolicy stadfester at Nortura skal gjennomføre en vesentlighetsanalyse for konsernet hvert tredje år.

Vesentlighetsanalysen skal basere seg på en grundig litteraturog gjennomgang samt bred konsultasjon med konsernets interessenter (forskning, sivilsamfunn, kunder og myndigheter) gjennom verdikjeden, og skal avdekke konsernets påvirkning på bærekraft både positiv og negativ. Vesentlighetsanalysene legger grunnlaget for arbeidet med bærekraft i de påfølgende årene frem til neste vesentlighetsanalyse gjennomføres.

Resultatet fra siste vesentlighetsanalyse fra 2024 kan leses på side 21.

Vesentlighetsanalysene, som ble oppdatert i 2024, vurderer selskapets positive og negative påvirkning på bærekraft (også kalt på engelsk Impacts, Risks and Opportunities - IRO), og danner grunnlaget for denne rapporten, og er listet i introduksjonen til hvert tematiske kapittel. Tiltakene som gjennomføres for å håndtere bærekraftsrelaterte IROene i virksomheten og verdikjeden kan leses under hvert kapittel.

Mer om hvordan Nortura Konsern jobber med aktsomhetsvurderinger knyttet til åpenhetsloven kan leses på side 92-97 i denne rapporten.

Uavhengige livsløpsanalyser dokumenterer vår påvirkning

For å kartlegge miljøpåvirkningen fra vår virksomhet engasjerte Nortura i 2023 det uavhengige forskningsinstituttet NORSUS – Norsk institutt for bærekraftsforskning¹ – til å utarbeide livsløpsanalyser av de ulike dyreslagene i Nortura sin produksjon. Disse analysene ble ferdigstilt i oktober 2023.

Livsløpsanalysene vurderer det totale miljøavtrykket til våre dyreslag, inkludert energi- og vannforbruk, utslipp, forsuring, jordkvalitet, arealbruk og biodiversitet.

Resultatene fra livsløpsanalysene fra NORSUS er presentert i de respektive kapitlene i denne rapporten.

[Les rapporten fra NORSUS her.²](#)

Melkeku

70 % av storfekjøttet i Nortura kommer fra kombinasjonskyr som produserer både melk og kjøtt. Dette gir lavere utslipp per produksjonsenhet. Melkekyr har høy norskandel i fôret, men spiser mer kraftfôr enn rent kjøttfe. Derfor har de ikke den positive påvirkningen på naturmangfold som de andre drøvtyggerne har. Vannforbruket er betydelig lavere enn verdensgjennomsnittet. Melkeproduksjon finnes over hele landet, og er en viktig bærebjelke i det norske landbruket.

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

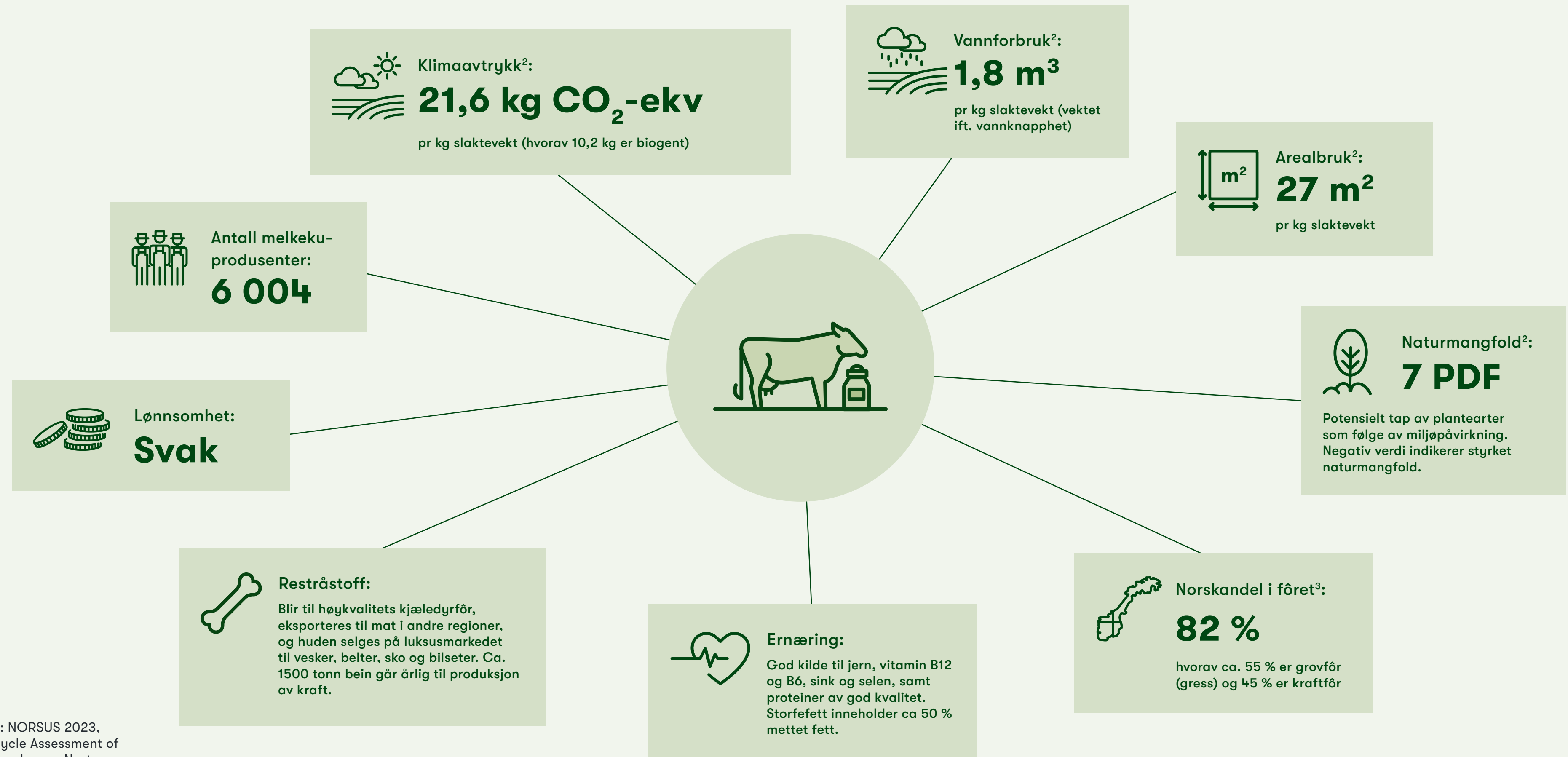
E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

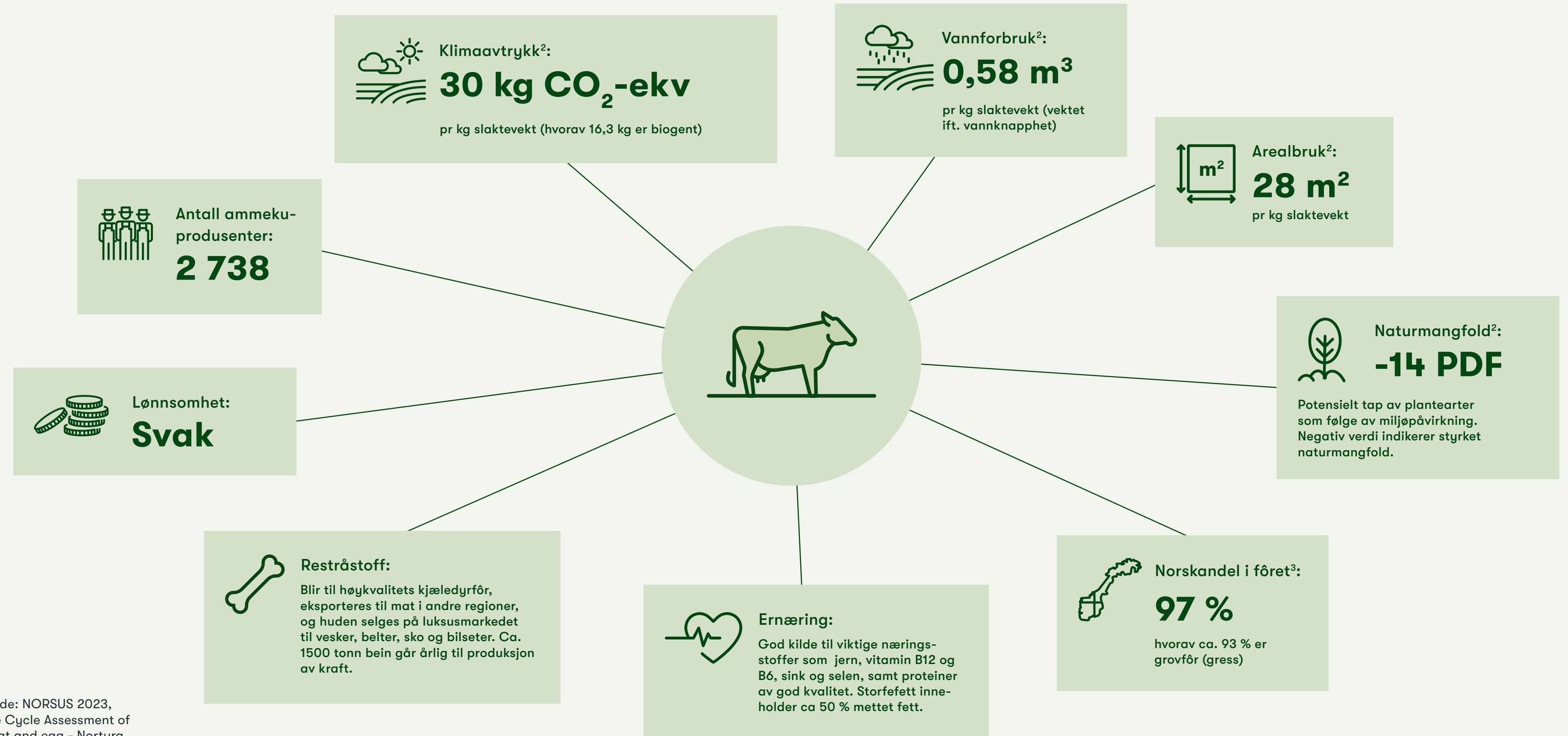
²Kilde: NORSUS 2023, Life Cycle Assessment of meat and egg - Nortura

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Ammeku

Ammekyr er rent kjøttfe, og spiser nesten utelukkende norsk gress. De går ofte lengere ute på beite, også i utmarka. De har litt høyere klimautslipp enn sine melkekukollegaer, men har til gjengjeld en positiv påvirkning på naturmangfold og er viktige for å bevare det rike artsmangfoldet vi har her i landet. Vannforbruket er betydelig lavere enn verdensgjennomsnittet.

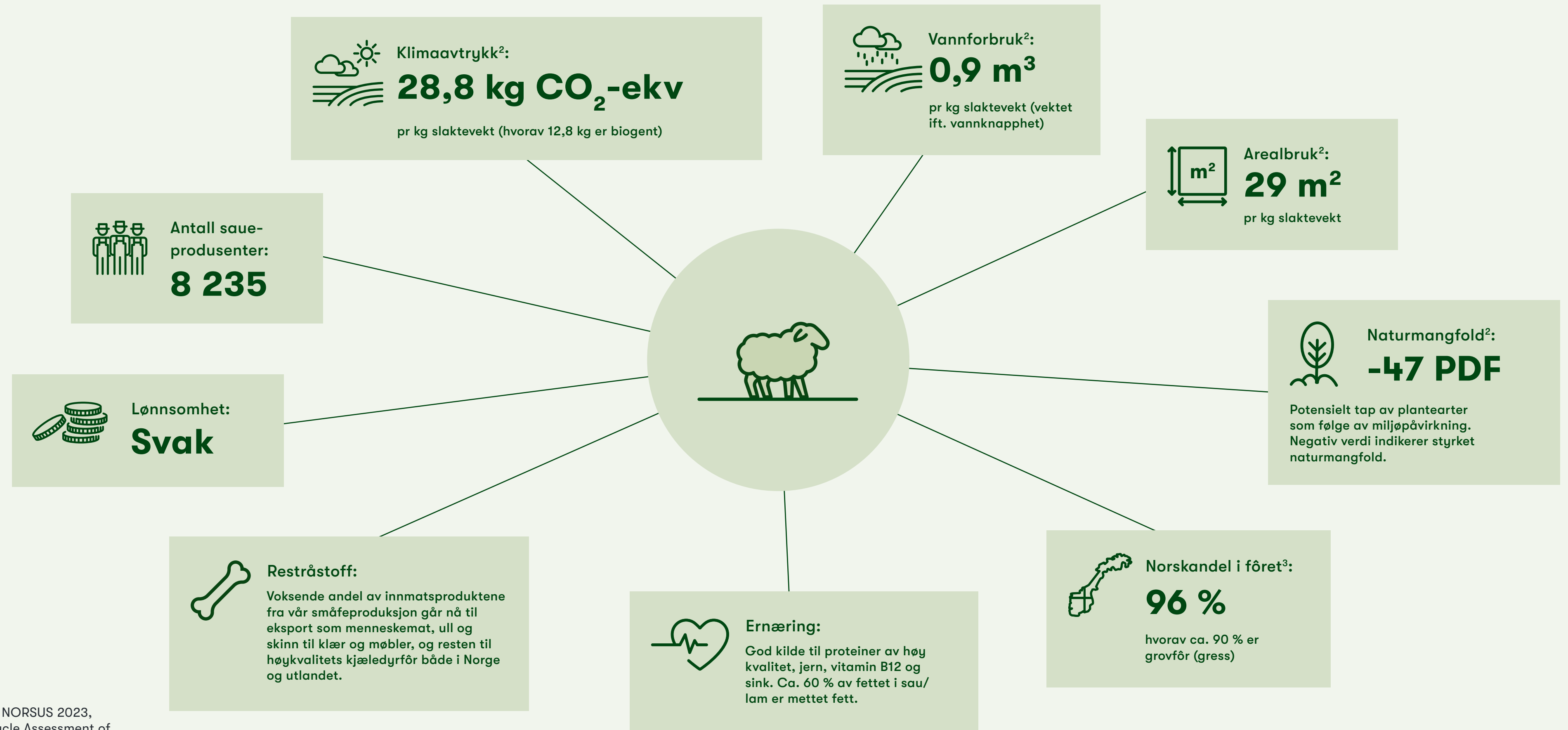
²Kilde: NORSUS 2023, Life Cycle Assessment of meat and egg - Nortura

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Sau

Sauen er det husdyret som tidligst kom til Norge, for vel 5-6000 år siden. Siden den gang har den omdannet norsk natur til næringsrik mat og varmende ull for oss mennesker. Høy grad av utmarksbeite gjør at sauen spiller den viktigste rollen for å styrke norsk naturmangfold, og den har høy andel norske råvarer i fôret. Som drøvtygger har den noe høyere klimautslipp. Lønnsomheten er svak og få sauebønder lever av sauen alene.

²Kilde: NORSUS 2023, Life Cycle Assessment of meat and egg - Nortura

Gris

Norske griser har god helse, lav dødelighet og halvparten av klimautslippet sammenliknet med internasjonal svineproduksjon. Grisen er blant de mest klimavennlige proteinrike matvarene, med lavere klimagassutslipp enn både laks og enkelte plantebaserte erstatninger. Som verdens mest føreffektive husdyr, utnytter den lokale råvarer som bygg, som er godt egnet for dyrking i vårt kalde klima. Vi spiser hele 87 % av slaktevekten, mer enn noe annet husdyr.

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

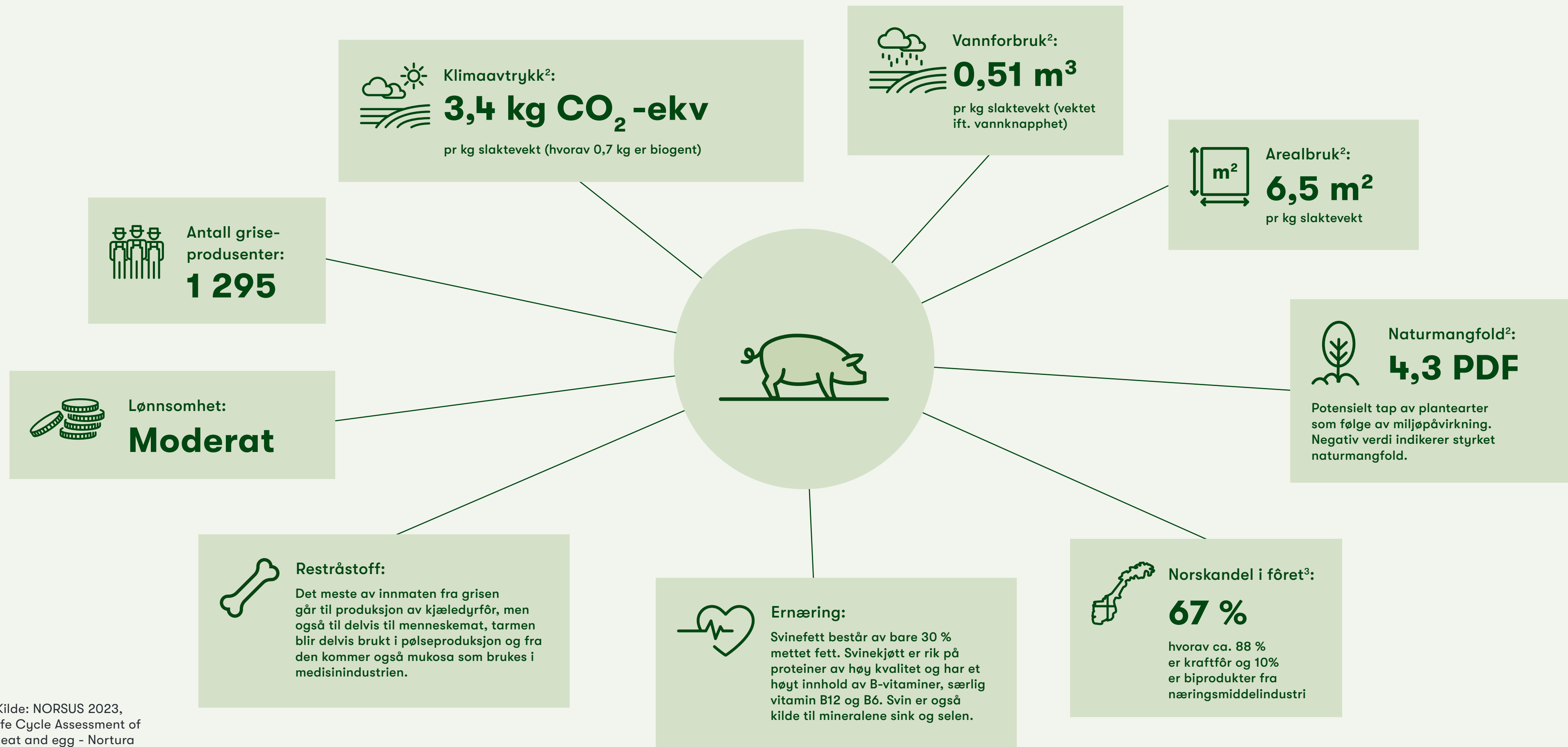
E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

²Kilde: NORSUS 2023, Life Cycle Assessment of meat and egg - Nortura

Kylling

Kylling er en av de mest klimavennlige proteinkildene vi har her i landet, og produksjonen krever lite areal per kg kjøtt. Ett av verdens strengeste dyrevelferdsregelverk sørger for at norske kyllinger har mer plass, bedre helse og et rikere miljø sammenlignet med kyllinger i andre land. En betydelig andel av fôret til kyllingene er importert soya, men 100 % er sertifisert bærekraftig og avskogingsfri. Vi jobber for norsk fôr i fremtiden og har testet et nytt fôr på 4,7 millioner PRIOR-kyllinger, bestående av 90 % norske fôrråvarer.

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

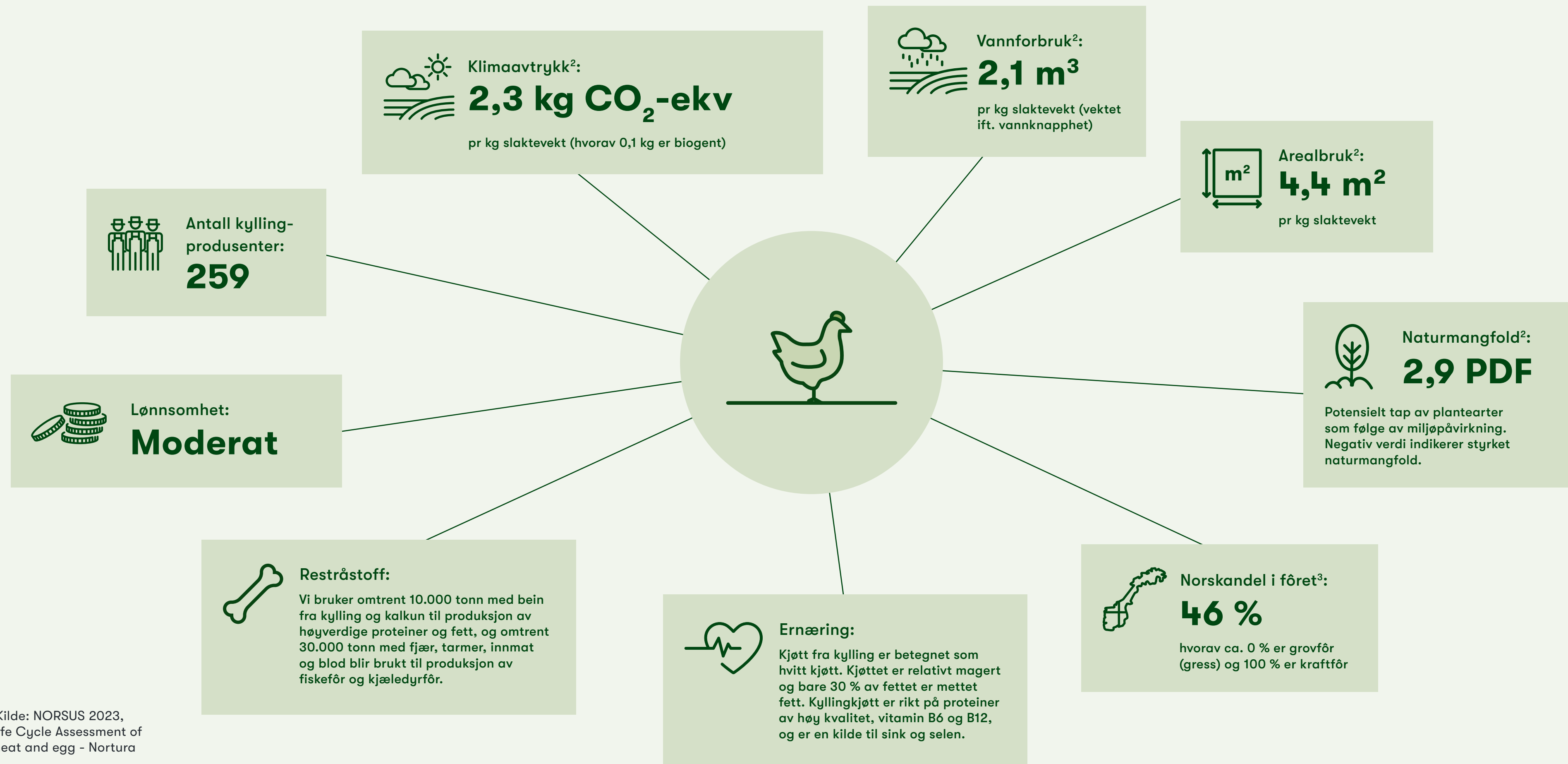
E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

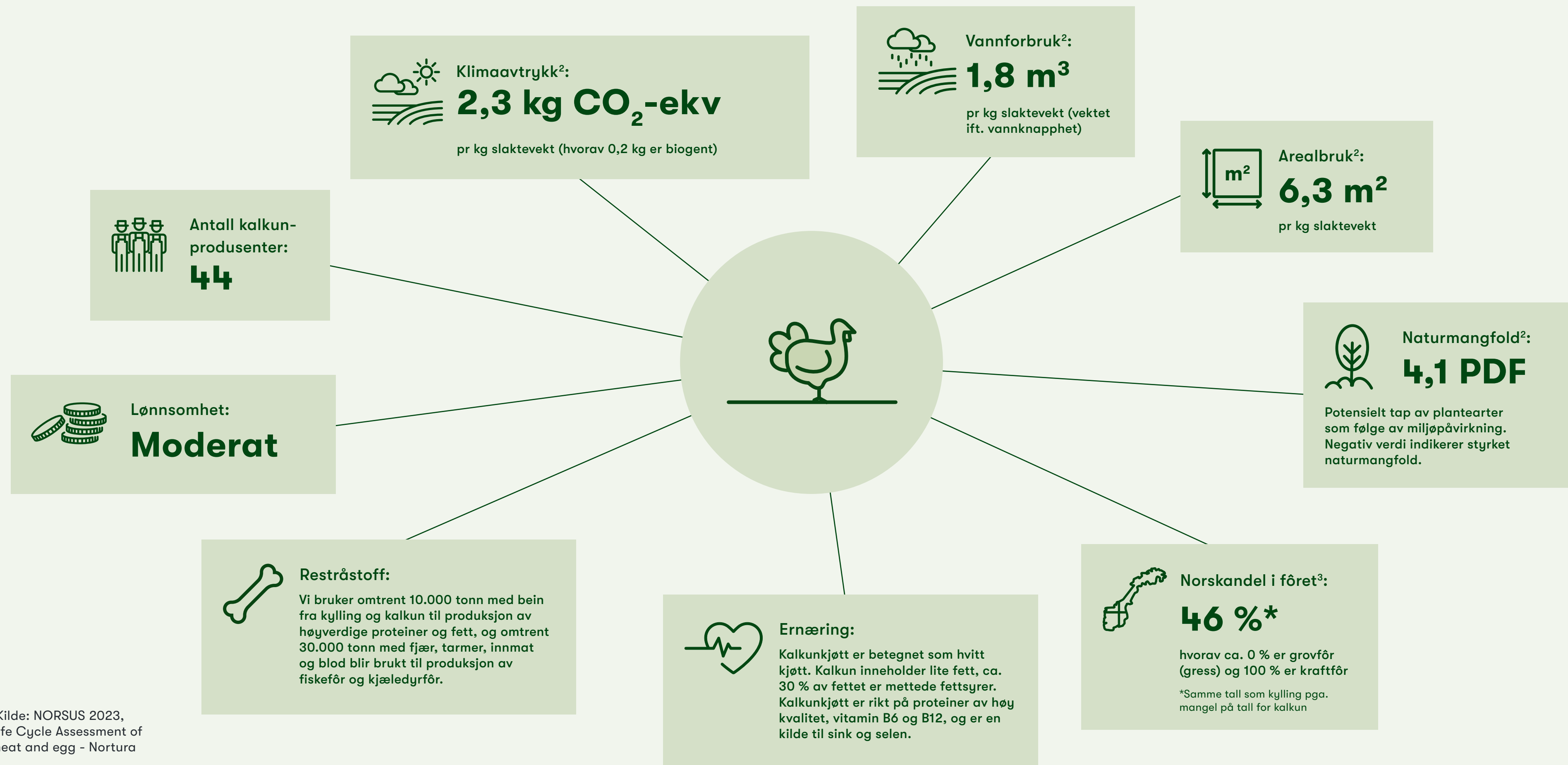
²Kilde: NORSUS 2023, Life Cycle Assessment of meat and egg - Nortura

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Kalkun

Kalkun er blant de mest klimavennlige proteinkildene vi har her i landet, og produksjonen krever lite areal per kg kjøtt. Ett av verdens strengeste dyrevelferdsregelverk sørger for at norske kalkuner har mer plass, bedre helse og et rikere miljø enn kalkuner i andre land. Siden kalkun har lav grad av norske fôrråvarer, er dette et fokusområde for vår produksjon. All importert soya som inngår i fôret til våre kalkuner er sertifisert bærekraftig og avskogingsfri.

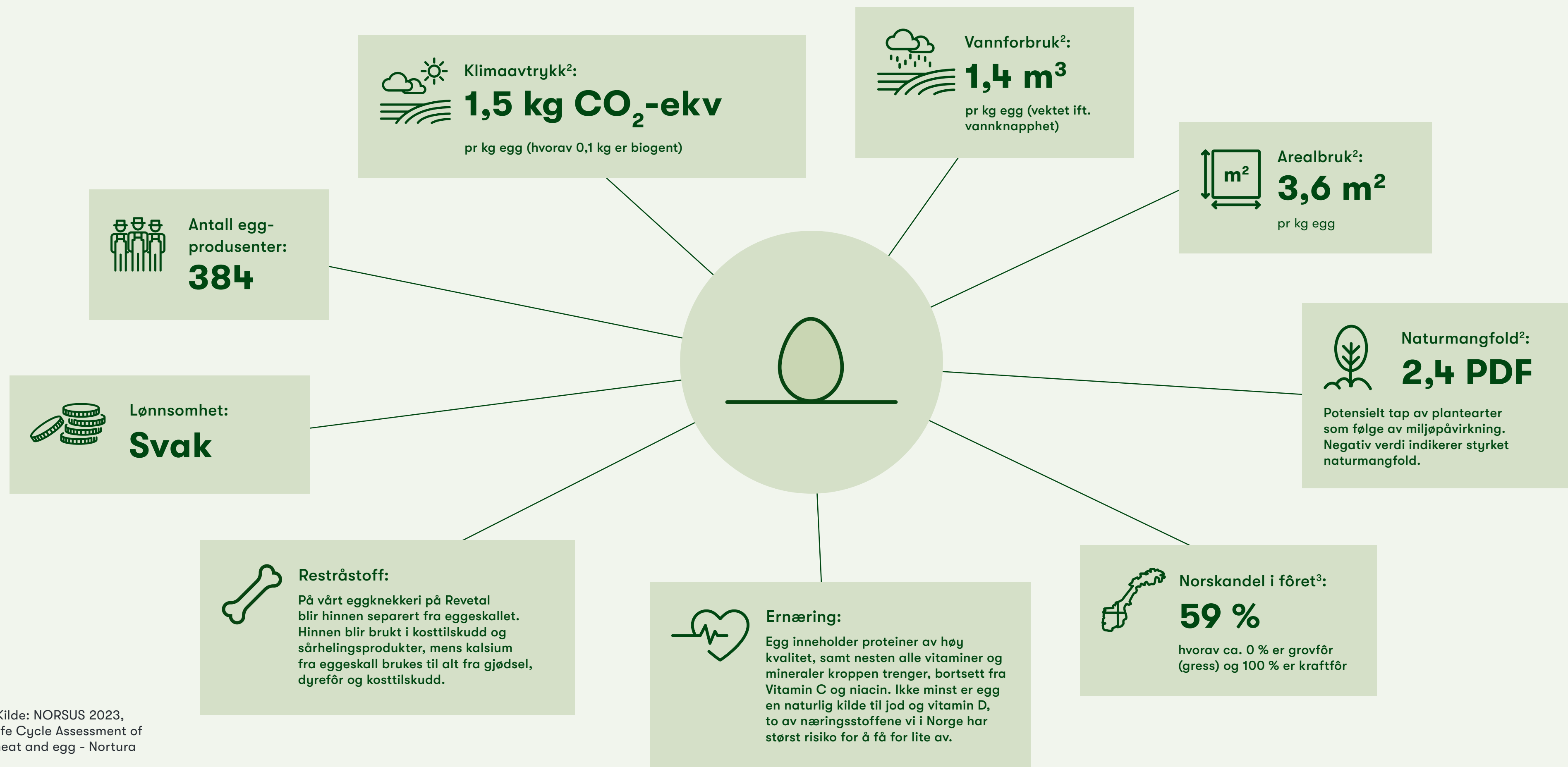

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Egg

Egg er en næringsbombe og inneholder mer eller mindre alle vitaminer og mineraler kroppen trenger utenom vitamin C. Eggproduksjon er en viktig del av landbruksnæringen og Nortura produserer rundt 750 millioner egg årlig. Norske egg er tryggest i verden, kan spises rå og er den mest klimavennlige proteinkilden vi har. I tillegg kan alle våre PRIOR-egg spores av forbruker tilbake til gården de er produsert. En betydelig andel av fôret til verpehønene er importert soya, men 100 % er sertifisert bærekraftig og avskogingsfri. Allikevel jobber vi for norsk fôr i fremtiden.

²Kilde: NORSUS 2023, Life Cycle Assessment of meat and egg - Nortura

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Involvering av interessenter

Norturas bærekraftspolicy stadfester at Nortura skal konsultere regelmessig med viktige interessenter for å sikre at målene vi setter oss, tiltakene vi gjennomfører, og rapporteringen vi publiserer, møter samfunnets krav og forventninger til oss. Dette inkluderer ansatte, tillitsvalgte og andre interessenter i vår egen virksomhet og verdikjede.

En omfattende interessentkonsultasjon ble gjennomført i forbindelse med utviklingen av Norturas første helhetlige strategi for bærekraft i 2021, der om lag 50 interessenter fra myndigheter, forskningsinstitutter, sivilsamfunn, kunder, finansinstitusjoner og sentrale interne interessenter ble konsultert. En begrenset konsultasjon ble gjennomført i forbindelse med utviklingen av den nye doble vesentlighetsanalysen i 2024.

En ny runde konsultasjoner med viktige interessenter planlegges i 2025, i forbindelse med oppdateringen av Norturas Bærekraftstrategi.

Organiseringen

Konsernstyret i Nortura godkjenner bærekraftsstrategien og den årlige rapporteringen for bærekraft. De fører gjennom dette tilsyn med konsernets bærekraftsrelaterte risikoer, muligheter og strategier.

Styret har det overordnede ansvaret for Nortura sin påvirkning på bærekraft og er ansvarlig for å fastsette retningen for arbeidet og evaluere resultatene fra tiltak knyttet til strategien. Styret skal og fastsette budsjett for gjennomføring av nødvendige investeringer og tiltak. Ut over dette er konsernets påvirkning på bærekraft en integrert del av alle saksbehandlinger i konsernstyret.

Styrets Revisjonsutvalg er et underutvalg av styret i konsernet Nortura SA, inklusive heleide datterselskap. Utvalget skal virke som et forberedende organ for styret og støtte styret i utøvelsen av sitt ansvar for selskapets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Revisjonsutvalget skal også gi anbefalinger til styret i problemstillinger knyttet til god virksomhetsstyring, overvåke systemene for internkontroll og risikostyring gjennom oppfølging av konsernets risikostyringsfunksjon samt overvåke selskapets internrevisjon gjennom oppfølging av internrevisjonsfunksjonen.

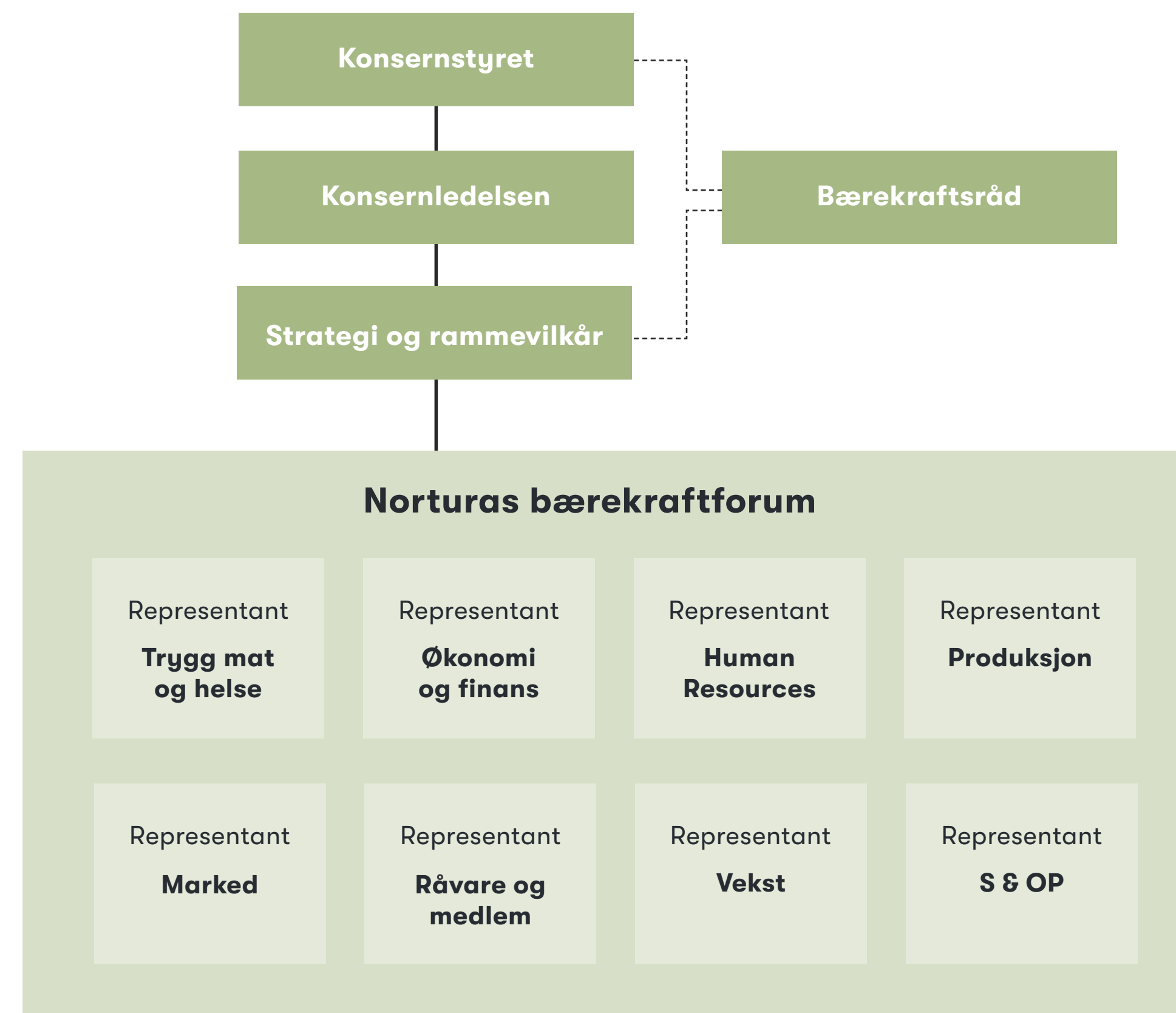
Kontrollkomiteen er valgt av årsmøtet. Kontrollkomiteen skal på vegne av årsmøtet følge med på at konsernstyret og administrasjonen gjennomfører sine oppgaver i henhold til Nortura SA sine vedtekter, vedtak fattet av årsmøtet, og at det er i tråd med samvirkelovens §63. Kontrollkomiteen skal også kontrollere at vedtak er i samsvar med vedtatte strategier og budsjetter, og at det er etablert rutiner som sikrer at vedtak blir gjennomført og tilbakerapportert.

Konsernrådet sammensettes av lederne og nestlederne i de seks regionutvalgene samt konsernstyret. Konsernrådet holder møte to ganger per år og ellers etter behov. Konsernrådet skal sammen med konsernstyret fungere som forum for drøfting av aktuelle saker og strategiske spørsmål. Konsernrådet er beskrevet i vedtektenes § 24–25.

Norturas Bærekraftsråd ble etablert i 2024 og er et nytt rådgivende utvalg, som består av representanter for våre eiere fra hele landet og alle våre produksjoner. Bærekraftsrådet skal gi råd knyttet til Norturas planlagte tiltak og arbeid overfor Norturas primærprodusenter. En representant fra Konsernstyret skal til enhver tid være del av Norturas Bærekraftsråd, for å sikre at rådets anbefalinger drøftes i konsernstyret.

Norturas Konsernledelse er ansvarlige for å implementere konsernstyrets strategi og vedtak, og er ansvarlig for å gjennomføre risikoanalyser for å identifisere hvordan vår påvirkning kan påvirke vår lønnsomhet på kort og lang sikt. Bærekraft er integrert i vår forretningsmodell og organisasjon, og hvert mål i strategien er tilordnet en funksjon i konsernledelsen, som deretter delegerer operativt ansvar til en funksjon innenfor sitt forretningsområde.

Nortura har ingen bonusordning for konsernledelsen, og ledelsens kompensasjon er heller ikke knyttet til ikke-finansielle resultater. For å sikre et helhetlig og effektivt arbeid, samt god koordinering på tvers av virksomheten, har vi etablert et **bærekraftsforum** bestående av representanter fra ledergruppene i de ulike forretningsområdene. Forumet møtes regelmessig for å overvåke og evaluere selskapets tiltak og resultater knyttet til bærekraftsstrategien.

Bærekraft er integrert i hele vår forretning

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

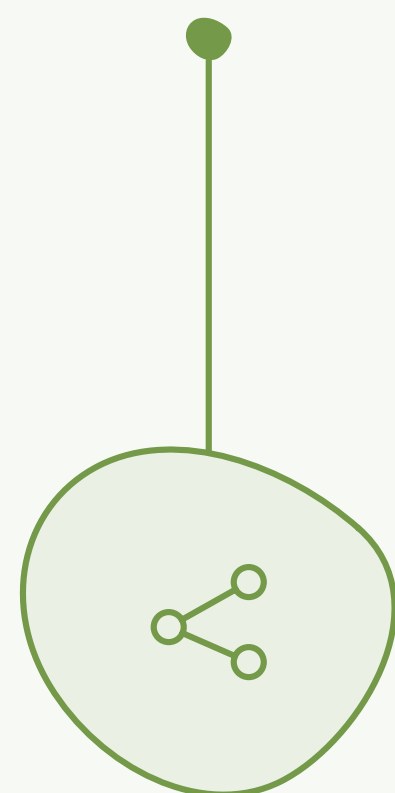
G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

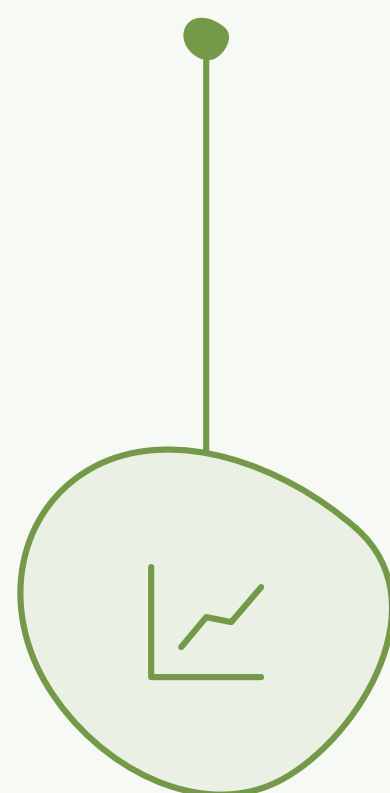
STRATEGI

I Norturas konsernstrategi er bærekraft definert som en av våre tre hovedstolper for fremtiden, og i 2022 lanserte vi vår strategi for bærekraft mot 2030.

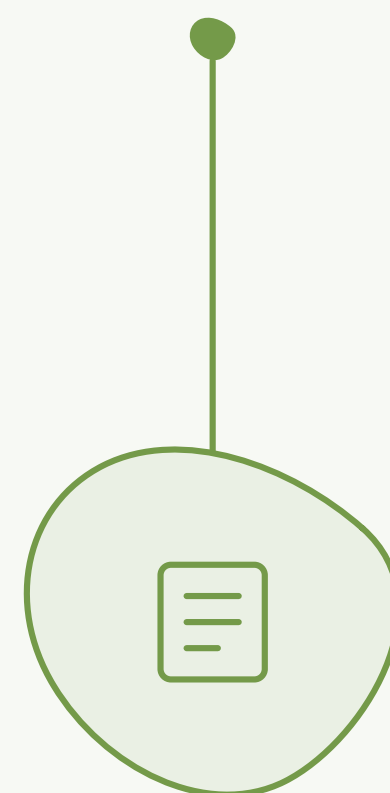
INNOVASJON

I Nortura Vekst utvikler vi nye forretningsmuligheter som kan være spire til fremtidig vekst og lønnsomhet for selskapet.

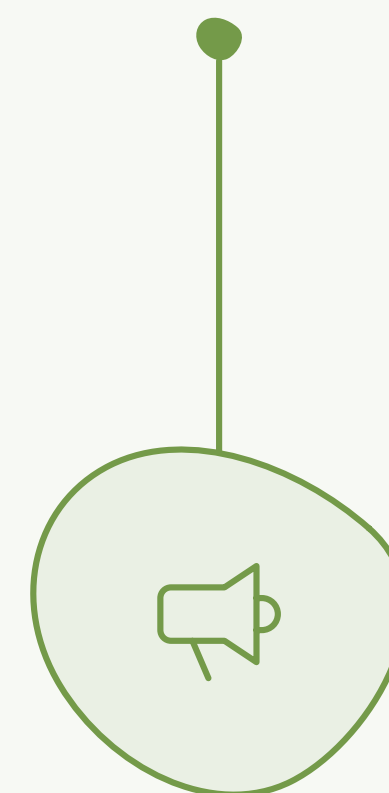
INNKJØP

Alle Norturas konsernavtale-leverandører bekrefter at de leverer varer og tjenester som er produsert i overensstemmelse med Norturas Etiske retningslinjer. Les mer om aktsomhetsvurderinger side 92.

MARKEDSFØRING OG KOMMUNIKASJON

Kunnskap og tillit om våre merkevarer, produkter og produksjon er viktig. Vi har signert Grønnvaskingsplakaten og baserer vår kommunikasjon på prinsipper om ærlighet og transparens.

FORSKNING

God kunnskap om hvordan Nortura påvirker natur og mennesker er kritisk, og vi er involvert i totalt 39 forskningsprosjekter hvorav åtte er eid og ledet av Nortura.

PRODUKTUTVIKLING

Nortura investerer betydelige ressurser i utviklingen nye produkter som utnytter hele dyret, med sunne ingredienser basert på norske innsatsfaktorer, pakket inn i ny materialgjenvinnbar emballasje.

PRODUKSJON

Gjennom store investeringer i teknologi og nye produksjonsmetoder forbedrer vi ressurseffektivitet, og reduserer energiforbruk og utslipp ved våre 23 produksjonsanlegg over hele landet.

FORBRUKERSERVICE

Å være tilgjengelig for forbrukere er viktig for å skape tillit og derfor er vårt forbrukersenter tilgjengelig i alle kanaler for å ta imot dine henvendelser.

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser

Bærekraftsrapportering

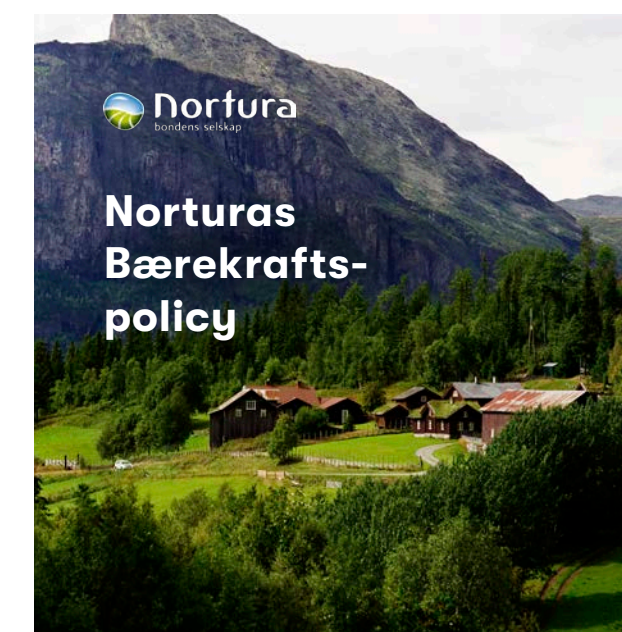
Norturas bærekraftsrapport for 2024 presenterer resultatene for regnskapsåret 1. januar til 31. desember 2024. Rapporten bygger på prinsippene til EU's Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) og følger strukturen i tilhørende rapporteringsstandarder European Sustainability Reporting Standards (ESRS), uten å være en direkte implementering av det.

Som samvirke er Nortura på nåværende tidspunkt ikke rapporteringspliktig i henhold til CSRD, men tre av Nortura sine datterselskaper (Norfersk AS, NoriDane Foods A/S og Fjordkjøkken AS) er i dag lovpålagt å rapportere*. Norturas Konsernstyre besluttet derfor i 2024 om at hele konsernet skal rapportere i henhold til CSRD. Årets rapport er en begynnelse på dette, og kan derfor ikke anses å være fullt ut i tråd med CSRD og ESRS. Rapporten omfatter kun

Nortura morselskap, mens klimaregnskapet er utarbeidet for Nortura mor- og datterselskaper, etter samme prinsipp som et konsolidert finansregnskap.

Rapporten danner også grunnlaget for Norturas årlige Communication on Progress til UN Global Compact. For rapportering av klimautslipp følger vi GHG-protokollen. På noen områder dekker ikke ESRS alle aspekter, derfor bruker vi Sustainability Accounting Standards Board (SASB) for rapportering på mattrygghet og indikatorene foreslått i Business Benchmark on Farm Animal Welfare (BBFAW) for rapportering på dyrevelferd. Når det gjelder rapportering om folkehelse og ernæring, finnes det for tiden ingen standard. Vi har derfor utviklet våre egne resultatindikatorer.

*Den første delen av OMNIBUS-pakken, EU-forslaget for forenkling av blant annet CSRD-rapportering, ble vedtatt i 2025. Dette har medført at Norturas datterselskaper, som skulle rapportere for regnskapsåret 2025, får utsatt fristen til regnskapsåret som starter 1. januar 2027. Flere forslag vil bli besluttet i løpet av 2025, noe som kan påvirke hvilke selskaper som omfattes og under hvilket format de skal rapportere.

Ny Bærekraftspolicy for Nortura Konsern

I 2024 vedtok Norturas Konsernstyre en ny bærekraftspolicy for hele Norturas Konsern. Policy-dokumentet definerer hva bærekraft betyr for alle konsernets virksomheter, og beskriver hvordan vi skal jobbe systematisk og helhetlig for å nå målene som er definert i Norturas Konsernstrategi og Bærekraftsstrategi.

[Les Bærekraftspolicy for Nortura Konsern her.](#)

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser

Partnerskap og samarbeid

For å nå Norturas ambisiøse mål for bærekraft er det helt nødvendig for oss å samarbeide bredt med andre aktører i næringslivet, landbruket, forskning, myndigheter og sivilsamfunn.

I 2024 deltok Nortura i en rekke samarbeid og aktiviteter med andre:

UN Global Compact: I 2021 valgte Nortura å forplikte seg til UN Global Compacts ti prinsipper for bærekraftig næringsliv. Sammen med over 400 bedrifter i Norge, og 17.000 globalt, jobber vi for at næringslivet skal bidra til FNs 17 mål for bærekraftig utvikling. Hvert år rapporterer vi åpent på hvordan vi overholder prinsippene, og bidrar til bærekraftsmålene, gjennom vår «Communications on Progress». Vi deltar også aktivt i relevante nasjonale og internasjonale nettverk som er knyttet til bærekraftig landbruk og matproduksjon.

Klimasmart Landbruk: Et prosjekt med formål om å utvikle tiltak som reduserer klimaavtrykket til norsk landbruk uten å redusere næringens konkurransekraft. Nortura er en av initiativtakerne.

Foods of Norway: Et forskningssenter på NMBU med formål om å utvikle bærekraftige nye fôrvarer. Nortura sitter i styret til Foods of Norway.

Blå-grønt fôr-forum: Blå-grønt fôr-forum fokuserer på utvikling av bærekraftige fôrvarer til norsk havbruk og landbruk. Initiativet involverer flere aktører, inkludert Biomar, Cargill, Skretting, Mowi, Polarfeed, Sjømat Norge og Bellona, som jobber sammen for å oppfylle målene i Samfunnsoppdraget for bærekraftig fôr. Målet er at alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder innen 2034, og bidra til å redusere klimagassutslippene i matsystemet.

Fremtidsfôr: Vi besluttet å delta i Fremtidsfôr-prosjektet i 2024, som er et initiativ ledet av NCE Heidner Biocluster, som involverer sentrale aktører i landbruks- og fôrbransjen. Målet med prosjektet er å øke Norges matsikkerhet og matberedskap ved å produsere mer norsk og bærekraftig fôr. Dette innebærer å øke andelen norskproduserte råvarer i kraftfôr til husdyr fra 55 % til 70 % innen 2034.

KSL faggruppe bærekraft: Nortura er medlem av den nyopprettede KSL faggruppe bærekraft. Gruppen fungerer som rådgivende organ overfor Stiftelsen Norsk Mat i sin rolle som standardeier. Den skal følge opp lovverk, internasjonale standarder og varemottakerkrav tilknyttet bærekraft, i tillegg til å tilgjengeliggjøre og øke forståelsen for nye krav knyttet til bærekraft for produsenter gjennom sjekklistene.

DLF Bærekraftskomiteé: Komiteen skal fungere som DLF-styrets rådgivende organ knyttet til relevante bærekraftstema i tråd med gjeldende

strategi. Komiteen skal gi råd og innspill til styrets strategiarbeid, og bidra til å sette relevante tema for både medlemsbedrifter og samfunnet på dagsorden.

Agritech Cluster: En nyetablert jordbruksklynge i Midt-Norge med fokus på teknologiutvikling for ny grønn verdiskaping i norsk jordbruk. Nortura er partner.

NCE Heidner Biocluster: En næringsklynge som Nortura er medlem av, som jobber innen bærekraftig matproduksjon og bioøkonomi.

Skift – næringslivets klimaledere: Nortura samarbeider med Skift om oppfølgingen av skiftnotatet for mat og landbruk fra 2021, og deltar aktivt i prosjekter knyttet til holdbarhet og mat-

svinn. Nortura ble medlem i 2024.

NHO Mat & Drikke: Gjennom medlemskap i NHO Mat & Drikke deltar Nortura i en rekke arbeidsgrupper, blant annet knyttet til utviklingen av et nytt EU-regelverk for bærekraftig landbruk.

Sustainability Linked Loan: I samarbeid med DNB har vi definert tre bærekraft-KPIer og mål på klima, dyrevelferd og matsvinn.

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Dobbel vesentlighetsanalyse

Nortura gjennomførte en dobbel vesentlighetsanalyse (DVA) i 2024. Dette er et krav i EUs nye bærekraftsdirektiv (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD). Vesentlighetsvurderingen er utført i tråd med metodebeskrivelse i ESRS og inkorporerer bransjens beste praksis, intern ekspertise og engasjement med relevante interessenter fra ulike interessentkategorier.

Resultatene av vår DVA viser hvordan våre aktiviteter på kort sikt påvirker mennesker, miljø og samfunn (**vesentlig påvirkning** - innenfra-og-ut perspektivet) og hvordan ulike bærekraftstemaer kan ha en finansiell påvirkning på Nortura (**finansiell vesentlighet** – utenfra-og-inn perspektivet). Analysen identifiserer hvilke bærekraftstemaer som er vesentlige for Nortura men også for våre interessenter som myndigheter, kunder, academia, forbrukere, leverandører og sivilsamfunn. Den danner grunnlaget for valg av hvilke rapporteringsstandarder konsernet skal følge, og erstatter tidligere vesentlighetsanalyse fra 2021. Resultatene fra analysen skal benyttes til videreutvikling av bærekraftsstrategien og integreres i risikostyringen for virksomheten generelt.

Metodebeskrivelse

Arbeidet med DVA i 2024 ble gjennomført av en arbeidsgruppe i Nortura, med ekstern støtte, og har fulgt en metode på 4 steg.

1. Forstå verdikjeden samt kartlegging og involvering av interessenter

Nortura kartla hele konsernets verdikjede og de ulike aktivitetene oppstrøms, i egen virksomhet og nedstrøms. Analysen ble gjennomført av nøkkelpersoner i konsernet som har god kjennskap til hele konsernets verdikjede. Verdikjedeanalysen ble presentert i workshops for identifisering og vurdering av påvirkning, risikoer og muligheter, for å sikre at verdikjedeperspektivet ble ivaretatt i analysene. De ulike aktivitetene i verdikjeden representerer også avhengigheter for konsernet.

Med utgangspunkt i verdikjedeanalysen og prosjektteamets generelle oversikt over konsernet, ble interne og eksterne interessenter kartlagt til deltakelse i den doble vesentlighetsanalysen. Summen av interessentenes kunnskap om og kjennskap til Norturas aktiviteter og verdikjede ble ansett dekkende til å identifisere påvirkning, risikoer og muligheter knyttet til samtlige bærekraftstemaer.

Det ble besluttet at **eksterne interessenter** involveres gjennom en-til-en intervjuer. De eksterne interessentene ble, senere i prosessen, intervjuet hvor fokus var på innspill til Nortura sine største påvirkninger, samt risikoer og muligheter. Disse innspillene ble senere tatt med inn i workshop som innsikt til analysen.

Interne interessenter ble involvert i workshops og intervjuer, hvor formålet var å identifisere og vurdere påvirkninger, risikoer og muligheter knyttet til samtlige temaer fra bruttolisten over bærekraftstemaer. Det ble gjennomført én workshop for miljøpåvirkning, én for de sosial bærekraft, samt én for forretningsetikk og dyrevelferd. De interne interessentene deltok på én

eller flere av disse eller ble intervjuet, avhengig av deres fagområde i Nortura og organisatoriske tilhørighet. I tillegg ble det gjennomført flere runder med interne gjennomganger i etterkant for å sikre dekkende identifisering av alle aktuelle påvirkninger, risikoer og muligheter, samt hensiktsmessig vurderingen av disse.

2. Etablere bruttoliste med bærekraftstemaer

En bruttoliste av bærekraftstemaer ble utarbeidet med utgangspunkt i temaer, undertemaer og under-undertemaer i ESRS, samt ved å se til andre relevante rammeverk, medieanalyse, analyse av sammenliknbare selskaper, Nortura sin første vesentlighetsanalyse og strategi og kartlegging av globale megatrender. Bruttolisten er utgangspunktet for identifisering og vurdering av påvirkning, risikoer og muligheter i steg 3. Det ble gjennomført intervjuer med eksterne interessenter for å få deres perspektiver på Nortura sine største påvirkninger, samt risikoer og muligheter. Disse innspillene ble tatt med inn i workshops i steg 3, som innsikt.

3. Gjennomføring av dobbel vesentlighetsanalyse

Påvirkninger, risikoer og muligheter ble identifisert og vurdert for samtlige bærekraftstemaer i bruttolisten, og arbeidet ble gjort i både workshops og en-til-en intervjuer.

Påvirkninger, risikoer og muligheter ble identifisert og deretter vurdert etter metodikken anbefalt av CSRD

Konsernets verdikjedeanalyse ble benyttet i gjennomføringen av workshopene for å sikre at hele verdikjeden ble tatt i betraktning. Avhengigheter ble vurdert for tilhørende risikoer og muligheter, og det ble vurdert hvorvidt potensielle påvirkninger også har finansiell konsekvens og dermed også var aktuelle som finansielle risikoer eller muligheter. Analysene gjennomført i forbindelse med utarbeidelse av bruttolisten

ble også benyttet som innsikt til identifisering og vurdering av påvirkninger, risikoer og muligheter.

For enkelte påvirkninger, risikoer og muligheter var det nødvendig å innhente ytterligere informasjon. Dette var særlig aktuelt for vurdering av finansielle konsekvenser. I de tilfellene gjennomgikk prosjektleder de aktuelle risikoene og mulighetene med finansavdelingen for å sikre at scoringen ble så reell som mulig.

Fastsettelse av vesentlig påvirkning og finansiell vesentlighet

Etter gjennomførte workshops og intervjuer fastsatte Nortura en totalscore på ESRS-temanivå for vesentlig påvirkning og finansiell vesentlighet basert på de enkeltstående påvirkningene, risikoene og mulighetene. Disse totalscorene er grunnlaget for plassering av bærekraftstemaene i vesentlighetsmatrisen og dermed også vurderingen om temaene er vesentlige.

Ved fastsettelse av totalscore var de påvirkningene, risikoene og mulighetene som ble vurdert som mest vesentlige førende for vurderingen av vesentlighet på temanivå. Det ble gjort en skjønnsmessig vurdering av hvorvidt høyest vurderte påvirkning, risiko eller mulighet var representativ for temaet sin vesentlighet basert på forhold ved Norturas virksomhet og verdikjede. Begrunnelse for fastsettelse av totalscore følger av Norturas register over identifiserte og vurderte påvirkninger, risikoer og muligheter.

Som følge av undertemaenes vesentlighet ble to undertemaer løftet opp som selskaps-spesifikke bærekraftstemaer i resultatet av analysen. Dette var temaene Folkehelse og ernæring og Dyrevelferd. De tilhørende temaene; Konsumenter og sluttbrukere (ESRS S4) og Forretningsetikk (ESRS G1) er vesentlige uavhengig av at disse undertemaene ble trukket frem som egne bærekraftstemaer.

Om bærekraft i Nortura

Om Nortura Konsern	4
Våre datterselskaper	5
Vår verdikjede	6
Om Bærekraft	7
Bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter	8
Fotavtrykk per dyreslag	9
Involvering av interessenter	16
Hvordan vi jobber	17
Bærekraftsrapportering	18
Partnerskap og samarbeid	19
Dobbel vesentlighetsanalyse	20

E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Vesentlighetsgrense – terskelverdier for henholdsvis vesentlig påvirkning og finansiell vesentlighet

Norturas påvirkninger, risikoer og muligheter, samt bærekraftstemaer, har en score på mellom 1-25, som følge av at konsernet har benyttet en fem-trinnskala for vurderinger av omfang, irreversibilitet, finansiell konsekvens og sannsynlighet. Nortura besluttet å legge terskelverdien for vesentlighet ved 15 for både vesentlig påvirkning og finansiell vesentlighet. Det innebærer at temaer med totalscore på 15 eller høyere i et påvirkningsperspektiv, et finansielt perspektiv eller for begge perspektiver er vesentlige for rapporteringsformål. Grensen er satt for å sikre at bærekraftstemaer som har vesentlig påvirkning eller finansiell vesentlighet vurdert som «høy» eller «svært høy» er vesentlige.

Endelig resultat

Det endelige resultatet av analysen viser at samtlige bærekraftstemaer med unntak av vann og marine ressurser er vesentlige for Nortura. Konsernet vil således rapportere etter samtlige ESRSer med unntak av ESRS E3 Vann og marine ressurser.

4. Validere og dokumentere resultater

Nortura gjennomførte et omfattende kvalitets-sikringsarbeid i etterkant av workshopene og involverte flere interne interessenter i dette. Etter flere runder med justeringer og workshop ble analysen ferdigstilt. Deretter presenterte og validerte prosjektteamet resultatet av analysen med konsernets bærekraftsforum, konsernledelsen og til slutt konsernstyret.

Ved presentasjonene ble både temaenes vesentlighet presentert, samt de vesentlige påvirkningene, risikoene og mulighetene (scoret over 15). I hver valideringsrunde kom organene med gode og relevante innspill til analysen som ble hensyntatt i analyse og neste valideringsrunde av prosjektteamet i Nortura.

Scope og avgrensning

Bærekraftsrapporten for 2024 omfatter Nortura SA som morselskap og ikke hele konsernet. Rapporten dekker hele verdikjeden til Nortura SA, både oppstrøms og nedstrøms, basert på resultatet av vår doble vesentlighetsanalyse. Ett unntak er vår klimarapportering (ESRS E1), som også omfatter våre datterselskaper, etter samme prinsipp som et konsolidert finansregnskap.

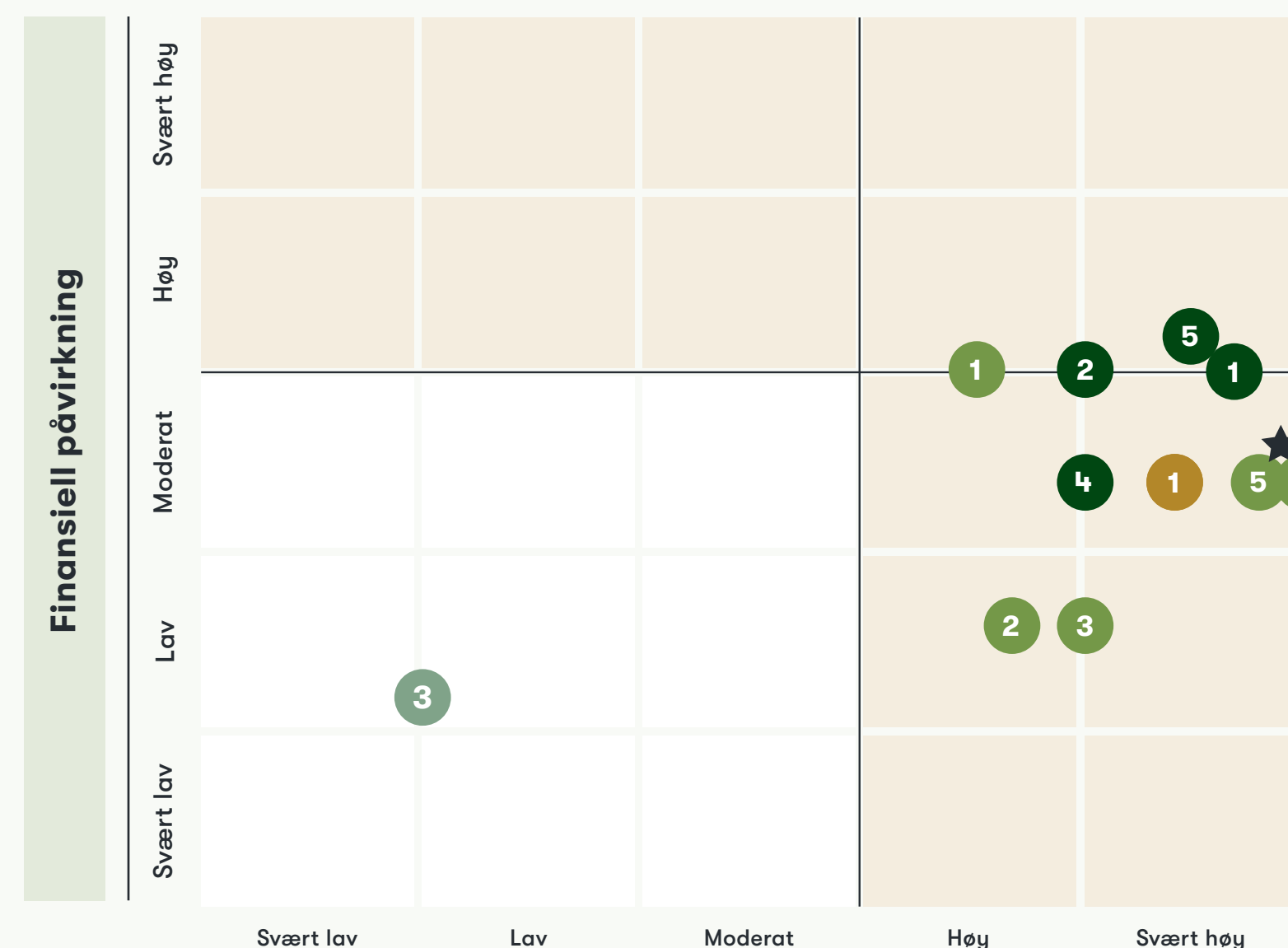
Datterselskaper og selskaper eid via datterselskaper, der eierskapet overstiger 50 %, er inkludert i konsernets klimaregnskap, mens tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter ikke er det. Det er kun ett unntak: Rondane Produksjon, som eies 50 %, men likevel konsolideres inn i Norturas konsernregnskap på grunn av kontroll ved stemmefler-tall.

Feilrapporterte data

Inkonsistent rapportering av data som ble oppdaget i tidligere års rapporter ble korrigert og tydelig markert i årets rapport.

Verifisering

Rapporten for 2024 er ikke eksternt verifisert. OMNIBUS-pakken fra EU, som forventes å bli vurdert i løpet av 2025, vil påvirke hvordan vi rapporterer fremover og om det blir nødvendig å få ekstern verifisering.

- 1 E1 - Klimaendring
- 2 E2 - Forurensning
- 3 E3 - Vann- og marineressurser
- 4 E4 - Naturmangfold og økosystemer
- 5 E5 - Ressursbruk og sirkulær økonomi

- 1 S1 - Egen arbeidsstyrke
- 2 S2 - Arbeidstakere i verdikjeden
- 3 S3 - Berørte lokalsamfunn
- 4 S4 - Konsumenter og sluttbrukere
- 5 S4 - Folkehelse og ernæring

- 1 G1 - Dyrevelferd

Vesentlige temaer
 Ikke vesentlig
 Har lik påvirkning og finansielle verdier

E – Miljøtemaer

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer 23

A. Begrensning av klimaendringer 26

B. Energi 33

E2 – Forurensing 36

E4 – Naturmangfold og økosystemer 39

A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold 41

E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi 43

A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk 45

B. Avfall 48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

E1 – Klimaendringer

Matproduksjon står for en betydelig del av verdens klimautslipp. For å bremse global oppvarming og sikre et produktivt jordbruk i fremtiden, må vi, som alle andre virksomheter og sektorer i samfunnet, ta ansvar og redusere vår klimapåvirkning gjennom hele verdikjeden.

Strategi og policyer

- Norturas Bærekraftspolicy fra 2024 stadfester at vi skal redusere vår påvirkning på global oppvarming i tråd med Paris-avtalen, og etablere et føre-var-prinsipp som tilnærming til miljøutfordringer. Policy-dokumentet er integrert i Norturas styringssystem.
- Norturas klima- og miljøpolicy (2016) setter overordnet retning og mål for konsernet, og er en del av Norturas styringssystem (oppdateres i 2025).
- Nortura er forpliktet til å bidra til landbrukets klimaavtale om å kutte eller binde 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter innen 2030.

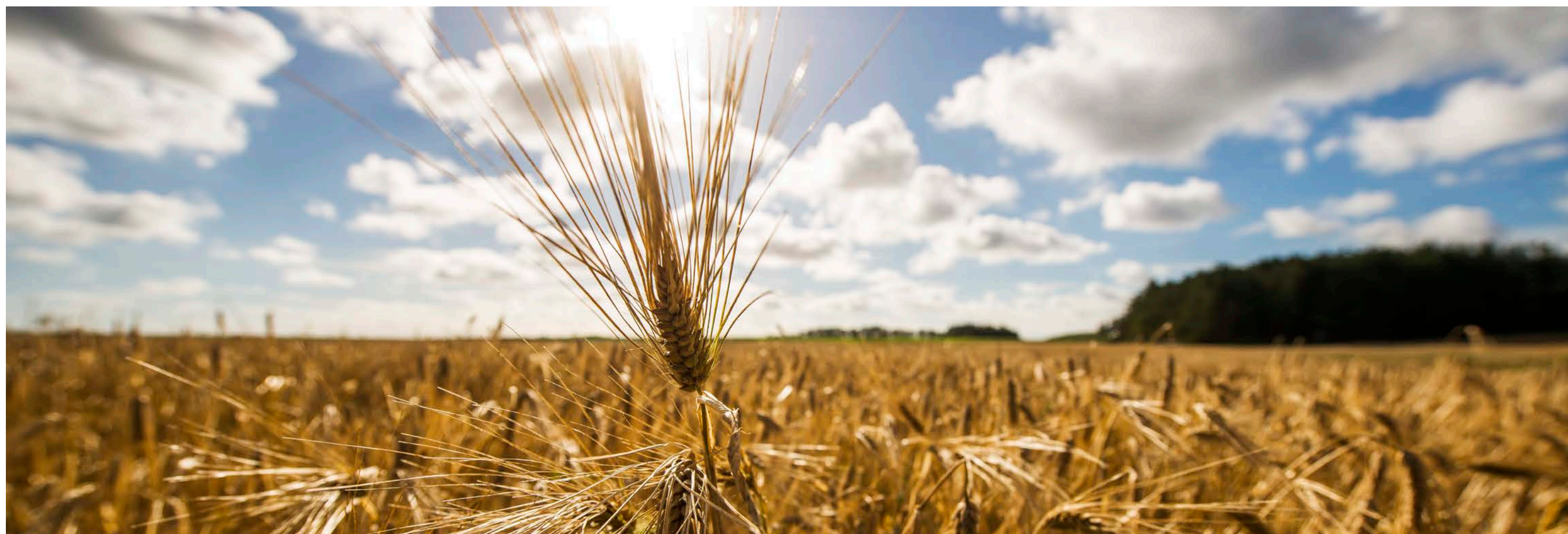
Involvering av interessenter:

Representanter fra forskning, myndigheter, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner (FN) ble konsultert i forbindelse med utvikling av bærekraftstrategi i 2021.

I 2024 arrangerte Nortura også et dialogmøte med tematikken «kjøtt og klima – en motsetning?» for å få innspill til vårt arbeid.

Interessenter som påvirkes: Hele samfunnet

Vil du vite mer?

Lurer du på hvordan norske husdyr bidrar til global oppvarming? Les Norturas Bærekraftsrapport for 2023 «Husdyrenes rolle i en fremtid med klimaendringer».

[Husdyrenes rolle i en fremtid med klimaendringer⁵](#)

Hvordan påvirker nordmenns matforbruk klimaendringene?

I januar 2024 publiserte Miljødirektoratet for første gang en analyse av klimautslippet fra nordmenns forbruk av varer og tjenester⁶. Totalt sett medførte norsk forbruk et utslipp på 77 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2021. Ettersom en stor del av varene og materialene som forbrukes blir importert, betyr dette at mesteparten, hele 2/3 av klimautslippene, skjer i andre land. Når det gjelder vårt forbruk av mat og drikke, konkluderer analysen at dette medfører et totalt utslipp på ca. 10 millioner tonn CO₂-ekv, hvorav 60 % skjer utenfor Norges grenser.

Når det kommer til utslipp som stammer fra norsk landareal, altså Norges territoriale utslipp som beregnes årlig av Statistisk Sentralbyrå, står jordbruket for ca. 9,5 prosent av utslippene på totalt 48,7 millioner tonn CO₂-ekv, altså 4,5 millioner tonn CO₂-ekv. I overkant av 60 % av dette stammer fra metan og lystgass fra husdyr og gjødsel⁷.

Vitenskapsbaserte mål

Norturas Bærekraftspolicy etablerer at Nortura skal sette vitenskapsbaserte mål for å sikre at vi jobber med klimareduksjon i tråd med Paris-avtalens ambisjoner. I 2023 signerte vi derfor Science-Based Targets Initiative (SBTi), et initiativ som er etablert for å verifisere at virksomheters klimamål bidrar til 1,5 graders målet i Paris-avtalen.

Et viktig steg på veien har vært å utarbeide et komplett klimaregnskap for hele konsernet, for regnskapsåret 2024, som publiseres for første gang i denne rapporten. Regnskapet skal danne grunnlaget for videre prosess mot godkjenning av mål i løpet av 2025.

[Les mer om SBTi her⁸](#)

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer
E1 – Klimaendringer 23

A. Begrensning av klimaendringer 26

B. Energi 33

E2 – Forurensing 36

E4 – Naturmangfold og økosystemer 39

A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold 41

E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi 43

A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk 45

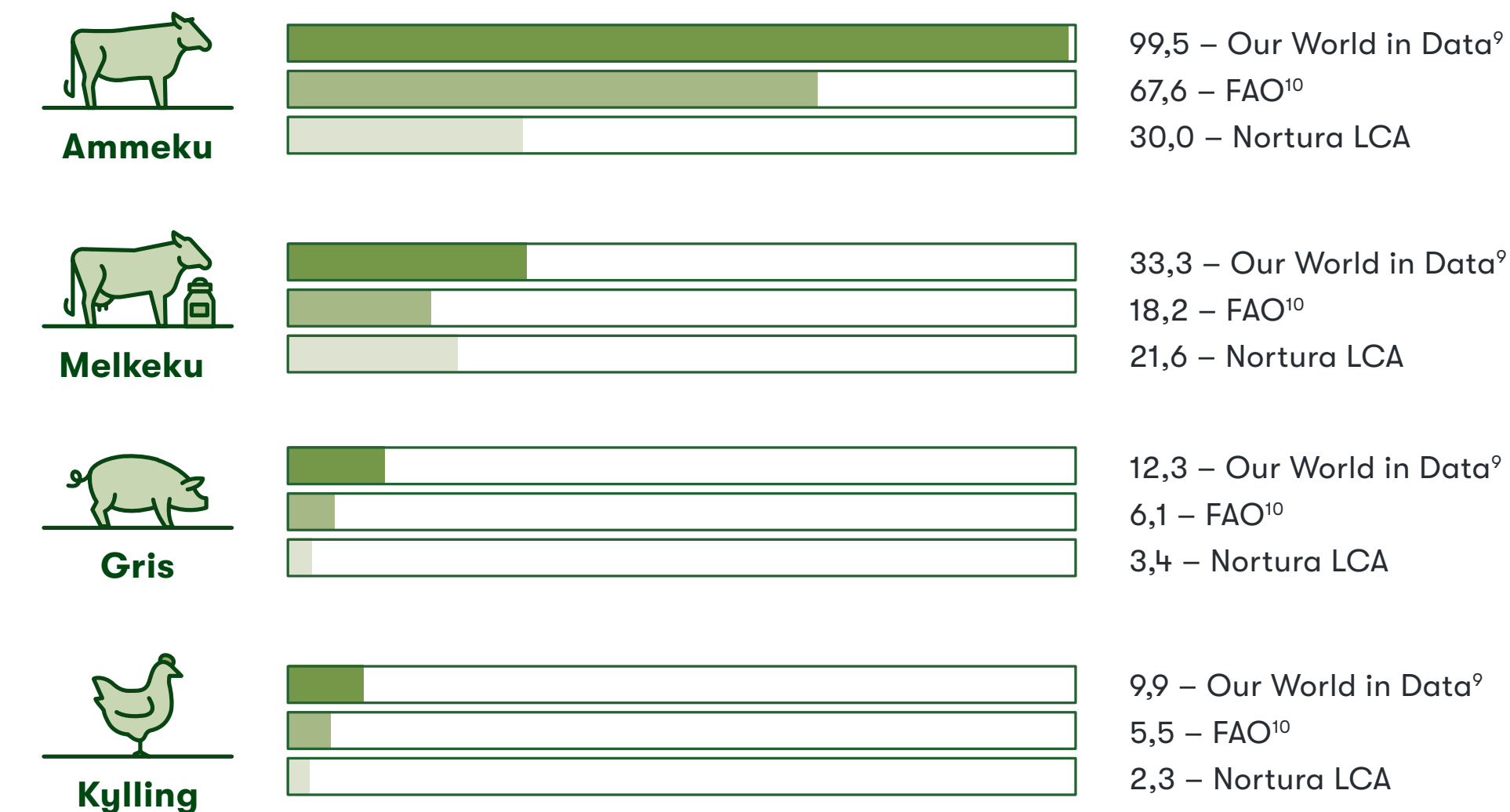
B. Avfall 48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Vurdering av påvirkning og finansiell vesentlighet.
E1 - Klimaendringer - Vesentlige påvirkninger og muligheter og risikoer

Undertema	Type	Beskrivelse	Hvor i verdikjeden		
			Oppstrøms	Egen aktivitet	Nedstrøms
A. Begrensning av klimaendringer	Negativ påvirkning	Metanutslipp fra drøvtyggere	•		
	Negativ påvirkning	Klimagassutslipp fra produksjon av fôr	•		
	Positiv påvirkning	Klimatiltak som reduserer klimagassutslipp og binder karbon	•		
	Negativ påvirkning	Klimagassutslipp fra transport	•	•	•
B. Energi	Negativ påvirkning	Energibruk ved gårder	•		
	Negativ påvirkning	Energibruk i forbindelse med kjøling (fryselagring) og kjøletransport	•	•	•
	Negativ påvirkning	Energibruk i egen drift		•	
	Faktisk risiko	Politisk uro og geopolitisk ustabilitet - Påvirker energiprisen	•	•	

Friske dyr

Norsk husdyrproduksjon er verdensledende når det gjelder klima. Friske dyr, kombinasjonskyr, grasfôret og beitende kjøttfe og småfe, samt fôreffektive griser og fjørfe, bidrar til at klimaavtrykket fra vår produksjon er betydelig lavere enn gjennomsnittet globalt.

Karbonavtrykk (kg CO₂-ekv/kg slakt vekt)

Note: Our World in Data er en vitenskapelig nettpublikasjon som fokuserer på store globale problemstillinger som blant annet klimaendringer. FAO: Food and Agriculture Organization of the United Nations er en spesialisert byrå i FN som leder internasjonale innsats for å bekjempe sult og forbedre ernæring og matsikkerhet. Our World in Data er brukt som kilde i rapporten fra Nordisk Ministerråd 2023 «Nordic Nutrition Recommendations 2023».

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer
E1 – Klimaendringer 23

A. Begrensning av klimaendringer 26

B. Energi 33

E2 – Forurensing 36

E4 – Naturmangfold og økosystemer 39

A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold 41

E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi 43

A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk 45

B. Avfall 48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Vårt klimafotavtrykk

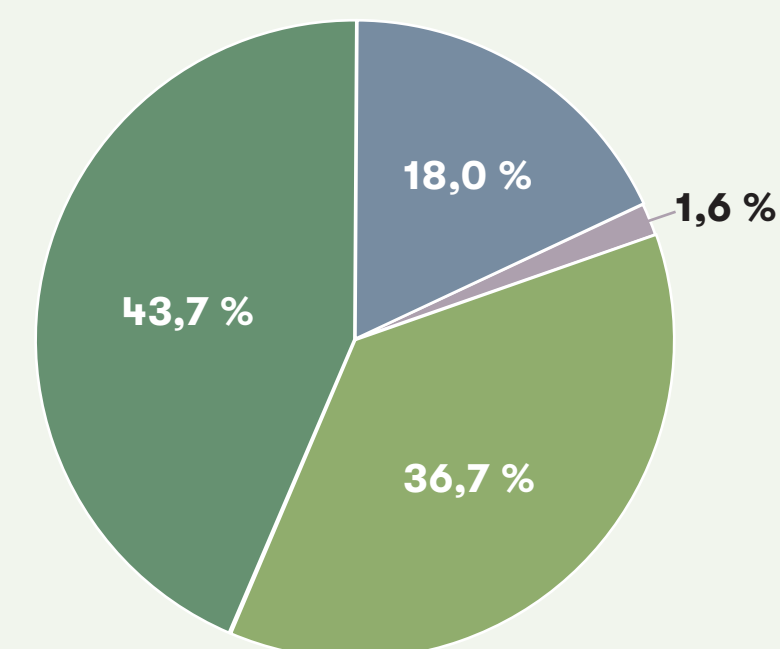
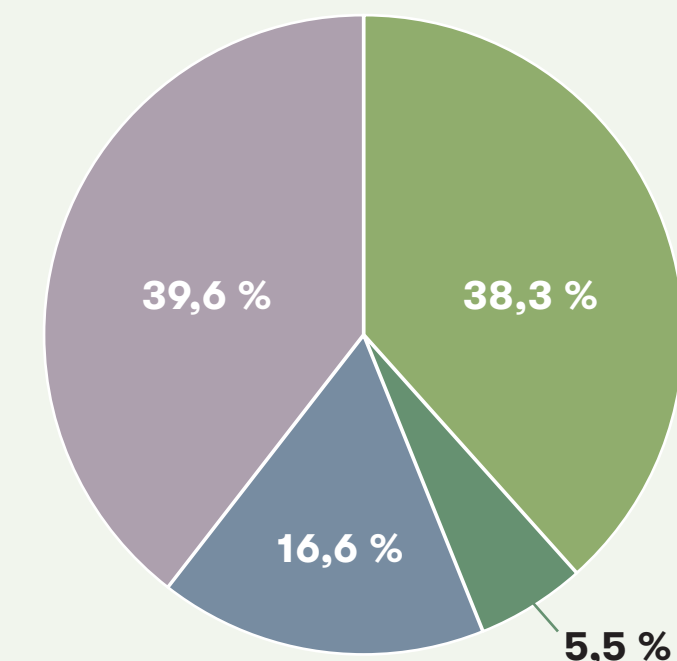
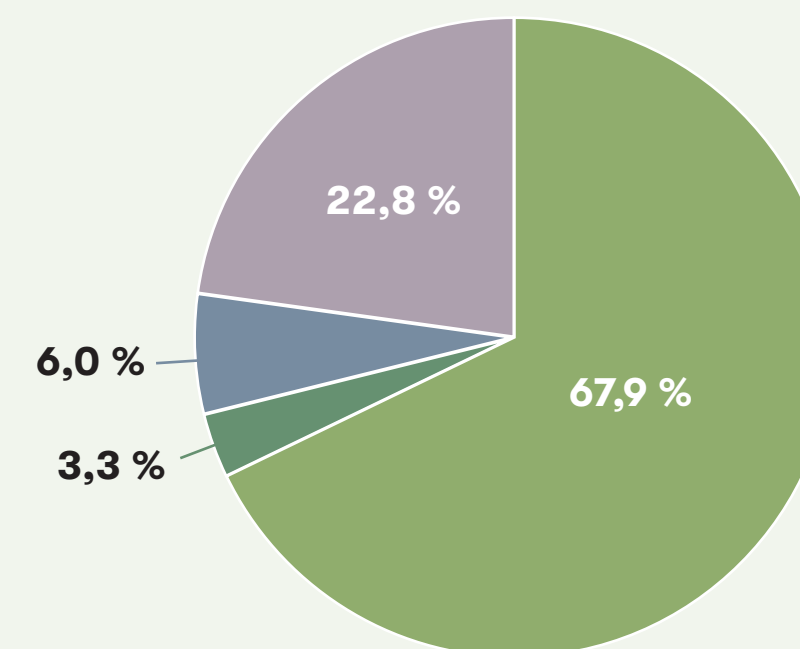
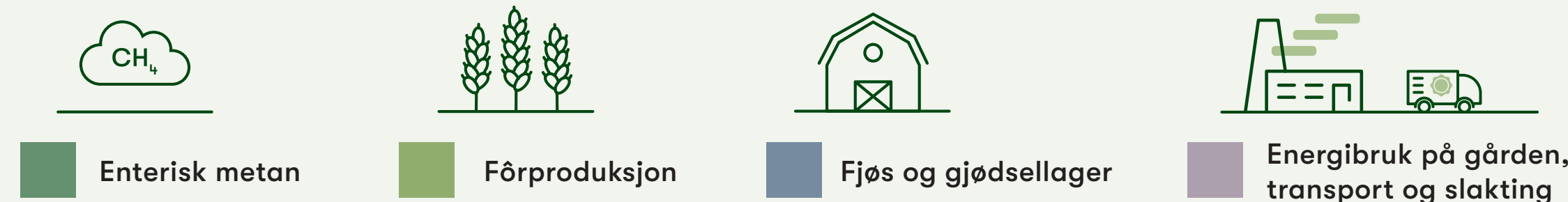
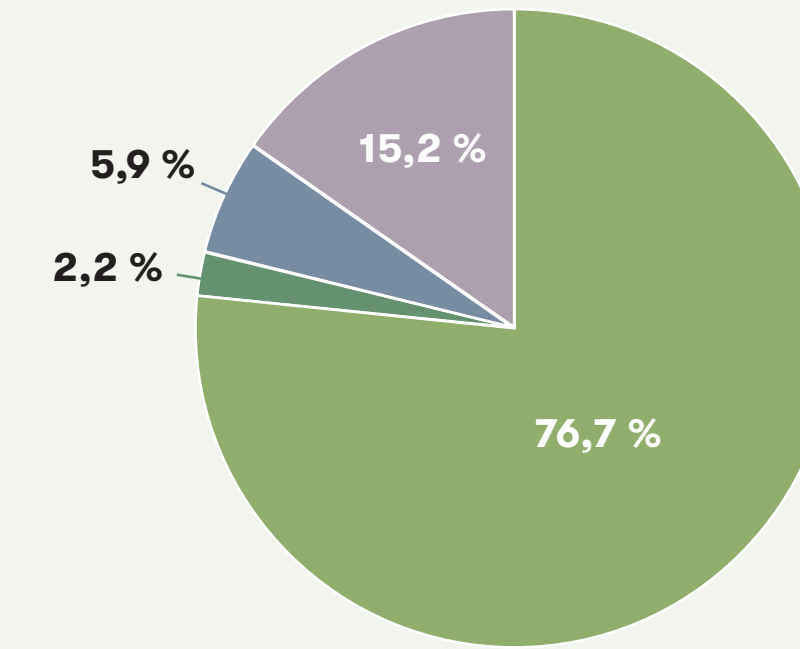
Den største kilden til utslipp i Norturas verdikjede stammer fra primærleddet og er hovedsakelig knyttet til biologiske prosesser fra fôrproduksjon, husdyr, og gjødsel. Råvarene vi kjøper utgjør 94 % av vårt totale klimaregnskap (se mer s. 29-30).

Livsløpsanalysene som ble ferdigstilt i 2024 viser at de største utslippskildene i vår verdikjede stammer fra fôrproduksjon for alle dyreslag sammen med enterisk metan fra drøvtyggere.

Energibruken på våre fabrikker og anlegg utgjør 0,8 prosent av vårt totale klimagassutslipp, og 69 prosent av energikildene er fossilfri.

Nortura har et betydelig transportbehov som hovedsakelig omfatter lang og tung transport av levende dyr, produkter og råvarer. Våre lastebiler er primært drevet av diesel, noe som medfører klimagassutslipp. Oppstrøms og nedstrøms transport, inkludert dyretransport, utgjør 1,2 prosent av vårt totale klimaregnskap.

Finansiell vesentlighet: Geopolitisk uro og ustabilitet har hatt en betydelig innvirkning på energiprisene de siste årene. Den russiske invasjonen av Ukraina i 2022 førte til høy volatilitet og energiunderskudd, som resultat av ønsket om utfasing av russisk gass på det europeiske kontinent. Dette medførte en kraftig økning i energikostnader for mange europeiske land, inkludert Norge, noe som har påvirket både bedrifter og forbrukere. Geopolitiske hendelser som kriger, politiske konflikter, handelsdisputter og internasjonale sanksjoner kan forstyrre energiforsyningskjeden, noe som fører til prisfluktasjoner og innebærer en stor finansiell risiko for Nortura.

Fordeling av klimautslipp
Drøvtyggere (kyr og sau)

Gris

Fjørfe

Egg

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

A. Begrensning av klimaendringer

Prosesser for å rette opp negative påvirkninger

På gård

Utslippene kan variere betydelig fra gård til gård, avhengig av beliggenhet, produksjonsform og størrelse. Nortura jobber aktivt for å fremme klimavennlig produksjon hos våre eiere. Dette gjør vi blant annet gjennom deltagelse i forskningssamarbeid for å øke kunnskapen om metoder for å redusere klimautslipp, samarbeid med andre aktører – spesielt våre søstersamvirker Tine og Felleskjøpet, og deltagelse i nettverk og klynger som fremmer ny teknologi og innovasjon.

Den viktigste faktoren for klimavennlig husdyrproduksjon er god dyrehelse med lav dyredødelighet, og effektiv gårdsproduksjon. Dette er noe Nortura har jobbet systematisk med i en årrekke, sammen med våre samarbeidspartnere i landbruket – fra avlsorganisasjoner, rådgivere, interesseorganisasjoner og faglagene, og de andre samvirkene.

De siste årene har vi også rettet oss mer målrettet mot de to største utslippskildene fra vår primærproduksjon, nemlig fôrproduksjon og enterisk metan. Vi deltar også i samarbeid for å øke bruken av husdyrgjødsel til biogassproduksjon, som vil redusere lagringstiden og dermed utslipp av metan og lystgass fra gjødsel.

Nortura deltar også i rekke forskningsprosjekter knyttet til landbrukets klimapåvirkning, blant annet hvordan karbonlagringspotensialet fra jordbruket kan dokumenteres og økes. Naturen og landbruket driver karbonfangst og lagring i stor skala, og rundt en fjerdedel av menneskelige CO₂-utslipp tas opp av planter. For å få et riktig bilde av vårt samlede klimaavtrykk, må det bedre dokumenteres i hvor stor grad jordbruket i dag fanger karbon. I tillegg vil bedre jordbruksmetoder knyttet til gras, eng og beite kunne øke bindingen av karbon i jorda. Dette vil ikke bare ha en positiv klimaeffekt, men også være fordelaktig for å opprettholde gode avlinger.

Under transport

Over 80 prosent av vår transport utføres av eksterne leverandører, og vi er avhengige av samarbeid for å nå våre nullutslippsmål. Vi har sett en svært positiv utvikling i antall nye kjøretøy med nye drivlinjer som kom på plass mot slutten av 2024. Vår største transportleverandør Litra planlegger å ta i bruk flere biler drevet med biogass i 2025. Andre transportører planlegger også å erstatte fossile biler, noe vi forventer vil føre til en betydelig utslippsreduksjon de nærmeste årene.

På fabrikk

Påvirkningen fra våre produksjonsanlegg, og de tiltakene vi gjennomfører for å redusere disse utslippene og fase ut fossil energi fra våre fabrikker, beskrives i kapitlet om energi under (side 33-35).

Mål*

Scope 1: Egen virksomhet	Scope 3: Verdikjede
Nortura har som overordnet mål å være netto-klimanøytrale innen 2040. Målet dekker den ikke-biologiske delen av vår produksjon, det vil si Scope 1 (egne anlegg og transport), Scope 2 (innkjøpt elektrisitet), og deler av Scope 3 (transport, strøm).	
80 % reduksjon i klimagassutslipp fra transport innen 2030 (basert på 2016-tall)	Norturas eiere skal ta i bruk klimakalkulatoren innen 2025
Alle våre produksjonsanlegg skal driftes på 100 prosent fossilfri energi innen 2027.	Vi skal være pådrivere for utvikling av fossilfrie gårder, og at alle nyanskaffelser i vår verdikjede skal basere seg på fornybar energi eller omlegging til bioenergi innen 2030.
Vi skal redusere utslipp av metan fra fjøs på egne anlegg med 30 prosent innen 2025.	Nortura skal jobbe for en reduksjon på 30 prosent utslipp av metan fra våre drøvtyggere innen 2030 (pr. kg slaktevekt), og 50 prosent innen 2050.
Nortura skal gjennomføre en klimarisikoanalyse av vår verdikjede for å kartlegge hvordan fremtidige klimaendringer vil påvirke vår produksjon frem mot 2050.	Nortura skal bidra til økt karbonbinding i jord gjennom å stimulere til dyrking av fangvekster på korn/grønnsaksarealer og arbeide for at våre bønder anvender biokull.

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer 23

A. Begrensning av klimaendringer 26

B. Energi 33

E2 – Forurensing 36

E4 – Naturmangfold og økosystemer 39

A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold 41

E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi 43

A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk 45

B. Avfall 48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Tiltak 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Gård	Klimasmart Landbruk	Nortura er en av initiativtakerne bak etableringen av prosjektet Klimasmart Landbruk, som jobber for å redusere klimaavtrykket til norsk landbruk uten at det skal gå på bekostning av matproduksjonen og næringens konkurransekraft. De siste årene har fokuset vært på utviklingen av klimakalkulatorer for ulike landbruksproduksjoner, for å måle faktiske utslipp fra norske gårder. Les mer her: Om oss - Klimasmart landbruk¹¹
Gård	Landbrukets klimakalkulator	Landbrukets klimakalkulator er et digitalt verktøy som er spesielt utviklet for landbruksnæringen og den norske bonden. Kalkulatoren gir bonden oversikt over utslipp og hvilke muligheter som finnes både for å redusere utslipp og binde karbon på gårdsnivå. Kalkulatoren danner grunnlaget for klimarådgivning hvor bonden kan identifisere tiltak som reduserer utslipp og øker karbonopptaket i jorda. Ofte er disse tiltakene også økonomisk lønnsomme. Siden 2020 har kalkulatorer for melkeku, ammeku, gris, kylling og småfe blitt lansert, mens egg forventes i 2025. I 2024 har Nortura gjennomført en rekke tiltak for å oppfordre flere av våre eiere til å ta i bruk klimakalkulatoren, inkludert informasjonsmøter og foredrag, opplæring av rådgivere og tillitsvalgte, informasjonsskriv, video-filmer, webinarer og konkurranser. Les mer her: Om klimakalkulatoren¹²
Gård	Klimarådgivere	I 2024 ble det besluttet at flere av Norturas rådgivere skal få opplæring i klimarådgivning, og dermed kunne følge opp våre eiere bedre når det gjelder klimatiltak på gården. Vi forventer at våre rådgivere skal ha gjennomført kurs og være godkjente klimarådgivere i løpet av første halvår 2025. Nortura vil ikke være en stor aktør innen klimarådgivning, som for eksempel Norsk Landbruksrådgivning, på grunn av begrensede ressurser. Vi skal likevel bidra til økt oppslutning om klimakalkulatoren og klimatiltak hos våre eiere i tiden fremover gjennom smarte digitale tiltak.
Gård	Rådgivere småfe	God drift er det mest effektive tiltaket for minst mulig klimaavtrykk per kg slakt/ull. Nortura har lokal brukerstøtte til Saue- og ammegeitkontrollen, et driftsoppfølgings-system som hjelper våre småfeprodusenter til å ha oversikt over egen drift og finne forbedringsområder. Alle som leverer 15 lam eller mer til Nortura får også tilsendt en ROS-analyse (ResultatOversiktSlaktedata), som er en tilbakemelding på slaktekvaliteten på lammene som er levert i løpet av året. Dette inspirerer til å levere lam med god slaktekvalitet. Norturas rådgiverapparat arrangerer også et stort antall fagmøter der småfebøndene får råd, diskuterer og utveksler erfaringer, og vi reiser også på besøk til bønder som ønsker individuell rådgivning (til bønder som leverer over 150 slakt i året). Sammen gjør dette at Nortura-småfebonden i snitt har en bedre produksjon enn sauebønder som leverer til andre slakteri.
Gård	Klimatiltak	Det gjennomføres stadig flere tiltak for å forbedre klimapåvirkning ute hos Nortura sine eiere. Av 3000 respondenter på medlemsundersøkelsen i 2023, svarte blant annet 23 % at de har tatt i bruk presisjonsgjødsling, 10 % at de har installert solcellepaneler på driftsbygningen, 4 % har etablert flisfyringsanlegg og 31 bønder har investert i gårdsbiogassanlegg basert på husdyrgjødsel. I årene som kommer vil vi kunne rapportere mer detaljert på klimatiltak og resultater på gårdsnivå gjennom Landbrukets Klimakalkulator og KSL.
Gård	SPF gris	Nortura har en målsetting om å sikre 100 % SPF-gris i Nortura fra 2030. SPF står for "Specific Pathogen Free", og en SPF-grisegård implementerer strenge tiltak for å sikre at grisene er fri for spesifikke smittestoffer og patogener som kan påvirke deres helse og produksjon negativt. Grisene oppdrettes under kontrollerte forhold med omfattende hygienetiltak for å forhindre introduksjon av smittestoffer. Disse gårdsbrukene er kjent for høykvalitetsproduksjon, og de opprettholder god dyrehelse og produktivitet, noe som resulterer i sunne og trygge svineprodukter for forbrukerne. Forbedret dyrehelse fører til redusert behov for medisiner, inkludert antibiotika, og resulterer i mindre svinn, bedre føreffektivitet og økt mengde kjøtt levert til slakt. Samlet sett viser studier at disse tiltakene også bidra til å redusere klimautslippene fra grisegårder samtidig som de forbedrer produktiviteten og økonomien.
Gård	Klimavennlig Angus	Prosjektet har som mål å skape en bærekraftig storfeproduksjon i Norge, og teste og implementere teknologi og metoder som reduserer utslipp, energi- og fôrforbruk, samt øker kjøttkvalitet til forbruker og verdiskaping for bonden. Prosjektet ledes av Norsk Angus, i samarbeid med Animalia, Tine, Mimiro, FKRA, Prima Slakt og Nortura.
Forskning	MetanHUB	En samlet næring har startet opp et felles prosjekt som skal bidra til å oppfylle målet om reduksjon i klimagassutslipp fra landbruket frem mot 2030. MetanHUB er et forskningsprosjekt for hele storfe- og småfebransjen, ledet av TINE. Målet er å bygge kunnskap og dokumentasjon om metanreduksjon fra norske drøvtyggere. MetanHUB-prosjektet vil pågå fra 2024 til 2027, og samarbeidet i MetanHUBen vil bidra til at vi når målene i Landbrukets Klimaavtale og styrke samholdet mellom aktørene på veien mot lavere utslipp. Les mer om MetanHUB her¹³

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer 23

A. Begrensning av klimaendringer 26

B. Energi 33

E2 – Forurensing 36

E4 – Naturmangfold og økosystemer 39

A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold 41

E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi 43

A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk 45

B. Avfall 48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Forskning	Test av metanhemmere	Nortura inngikk i 2021 en samarbeidsavtale med Mære Landbruksskole for å jobbe mot en mer bærekraftig produksjonsmodell for storfe i Norge. Prosjektet er finansiert av NorgesGruppens bærekraftsfond HANDLE, og Sparebank 1 SMN, Nortura og Mære Landbruksskole. Prosjektet fokuserte på bruk av metanhemmer som tilsetningsstoff i fôr for å redusere metanutslipp. Hovedmålet var å undersøke effekten av metanhemmeren 3-NOP (3-nitrooksypropanol), i norsk storfekjøttproduksjon. Forsøket viste en gjennomsnittlig reduksjon i metanutslipp på 15 %. Fremtidige prosjekter vil samordnes med Metan-HUB for å oppnå mest mulig kunnskap. Les mer her¹⁴
Forskning	SUSCOW	SUSCOW er et samarbeid mellom NMBU, forskningsmiljøer og industripartnere i jordbrukssektoren (2021 – 2025) som undersøker dyrehelse og karbonlagring i beiter for bærekraft i norske drøvtyggerproduksjoner. Resultatene skal bidra til videreutvikling av holosmodellene i Landbrukets Klimakalkulator.
Forskning	Amazing Grazing	Amazing Grazing (2022-2025) er et forskningsprosjekt i regi av NIBIO i samarbeid med NMBU, som undersøker hvordan sau i norsk utmark bidrar til bærekraftig utvikling. Prosjektet bruker FN's SAFA-retningslinjer og analyseverktøyet SMART for å vurdere bærekraft på gårdsnivå. Analysen er gjennomført på åtte sauebruk i Sør-Norge.
Forskning	Ammeku på beite	Et prosjekt ledet av NMBU som undersøker effekten av beiting på reduksjon av metanutslipp fra melkekyr og ammekyr.
Forskning	Klimasmart sau	Norge har store utmarksressurser (140 000 km ²), og omtrent halvparten av disse er per i dag uutnyttet. Utfordringen er å kombinere økt drøvtyggerproduksjon basert på utmarksbeiting med målsettingen om reduksjon av klimagasser fra husdyrproduksjonene. Formålet med dette forskningsprosjektet fra NMBU er å bidra til en bærekraftig, klimasmart saueproduksjon basert på utnyttelse av nasjonale fôrressurser, inkludert utmark, kombinert med lavest mulig klima fotavtrykk. Prosjektet skal bidra til utviklingen av en gårdsmodell for å beregne klimagassutslipp fra norske gårdsbruk med sau.
Forskning	Fossilfrie lastebiler	De siste årene har alle transportkontrakter for distribusjon og mellomtransport blitt reforhandlet. Transportleverandørene forplikter seg nå til en 60 % reduksjon av fossile klimagasser fra transport innen utgangen av 2027. Mange fossile kjøretøy ble mot slutten av 2024 skiftet ut med biogassbiler. Nå har vi både elektriske og biogassdrevne lastebiler på plass i vår oppstrøms transport.

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer 23

A. Begrensning av klimaendringer 26

B. Energi 33

E2 – Forurensing 36

E4 – Naturmangfold og økosystemer 39

A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold 41

E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi 43

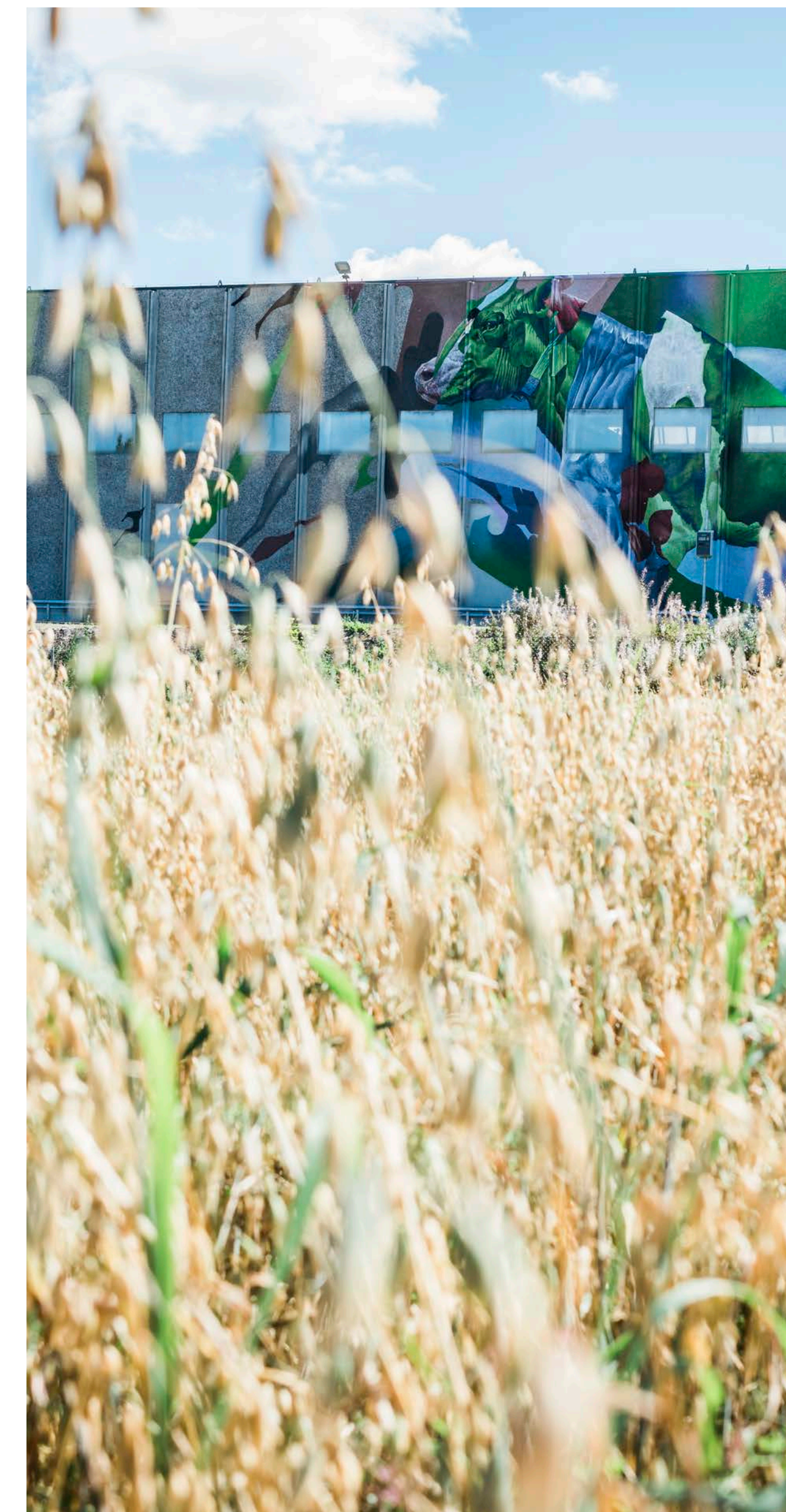
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk 45

B. Avfall 48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Resultater

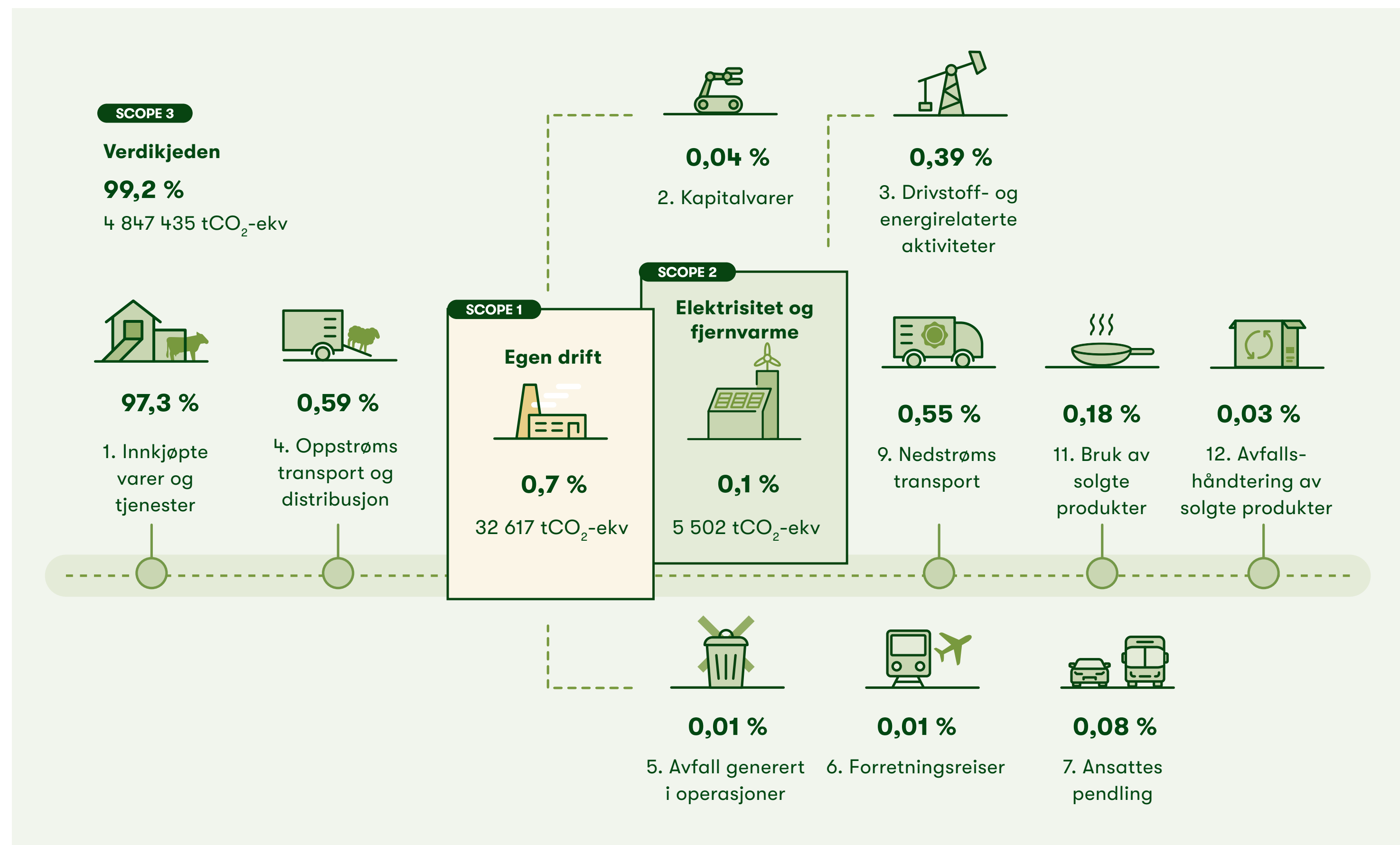
Klimaregnskap (tCO ₂ -ekv)					
	2024			2023	2022
	Konsern	Mor	Datter	Mor	Mor
Scope 1 GHG-utslipp					
Totale Scope 1 GHG-utslipp (tCO ₂ eq)	32 617	15 471	17 146	18 105	18 804
Scope 2 GHG-utslipp					
Totale stedsbaserte Scope 2 GHG-utslipp (tCO ₂ eq)	5 502	3 575	1 927	4 429	4 516
Scope 3 GHG-utslipp					
Totale indirekte (Scope 3) GHG-utslipp (tCO ₂ eq)	4 847 435	2 212 767	2 634 668	2 317 650	2 360 020
1. Innkjøpte varer og tjenester	4 755 356	2 171 461	2 583 895	2 296 528	2 338 672
2. Kapitalvarer	1 841	1 392	449	-	-
3. Drivstoff- og energirelaterte aktiviteter	19 131	5 869	13 262	-	-
4. Oppstrøms transport og distribusjon	28 925	21 895	7 030	21 122	21 348
5. Avfall generert i operasjoner	652	455	197	-	-
6. Forretningsreiser	479	390	89	-	-
7. Ansattes pendling	3 913	3 189	724	-	-
8. Oppstrøms leide eiendeler	NA	NA	NA	-	-
9. Nedstrøms transport	26 631	2 434	24 197	-	-
10. Behandling av solgte produkter	-	-	-	-	-
11. Bruk av solgte produkter	9 020	4 992	4 028	-	-
12. Avfallshåndtering av solgte produkter	1 488	690	797	-	-
13. Nedstrøms leide eiendeler	NA	NA	NA	-	-
14. Franchiser	NA	NA	NA	-	-
15. Investeringer	-	-	-	-	-
Totale GHG-utslipp (stedsbasert)	4 885 554	2 231 814	2 653 740	2 340 184	2 383 340

Utslipp fra kildene basert på biomaterialer (tCO ₂ -ekv)					
	2024			2023	2022
	Konsern	Mor	Datter	Mor	Mor
Bioolje	7 732	1 040	6 692	1 087	1 191
Biogass	535	535	-	-	125
Flis/Pellets	682	535	-	740	594
Innkjøpt biogen CO ₂	6 139	682	0	6 356	7 985
Total GHG-utslipp fra biobaserte materialer	15 088	2 792	6 692	8 183	9 895

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Nortura konsern klimaregnskap

Scope 1: Direkte utslipp som stammer fra operasjonelt kontrollert drift. 91 prosent av våre Scope 1-utslipp kommer fra forbrenning av fossilt brensel, mens ni prosent kommer fra transport og service med egen bil.

Scope 2: Indirekte utslipp som kommer fra produksjon av fysisk strøm (location-based) og fjernvarme vi kjøper. 73 prosent av våre Scope 2-utslipp kommer fra strøm og 27 prosent fra fjernvarme.

Scope 3: Utslippene knyttet til aktiviteter i vår verdikjede og fordelt på kategorier fra GHG-protokollen. Det er kun beregning av kategori 10 (behandling av solgte produkter) og 15 (investeringer) som gjenstår for å få en komplett oversikt over Nortura sine Scope 3 utslipp. Planlagt gjennomføring for dette er i løpet av 2025. Kategori 8 (oppstrøms leide eiendeler), 13 (nedstrøms leide eiendeler) og 14 (franchiser) er ikke relevante for Nortura sine aktiviteter. Hoveddelen av våre totale utslipp, 94 prosent, ligger i Scope 3 og stammer fra kjøtt, egg, ull og hud som vi kjøper inn. 44 prosent av disse er biologiske utslipp fra husdyr.

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Klimagassintensitet Nortura mor:

Antall gram CO₂-ekv. som slippes ut per nettoinntekt i MNOK og per kg mat produsert av Nortura mor.

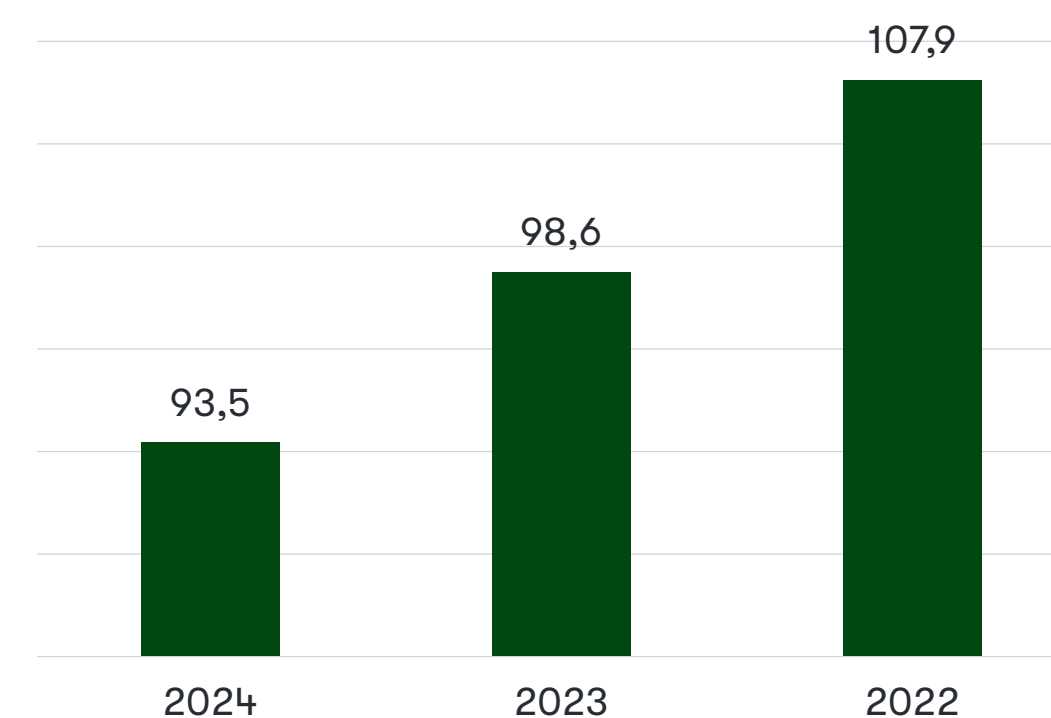
Klimagassintensitetsforhold beregnes med totale GHG-utslipp (stedbasert) delt på:

- Nortura mor omsetning (inntektsintensitet)
- Totalt antall kg mat produsert av Nortura mor (produksjonsintensitet)

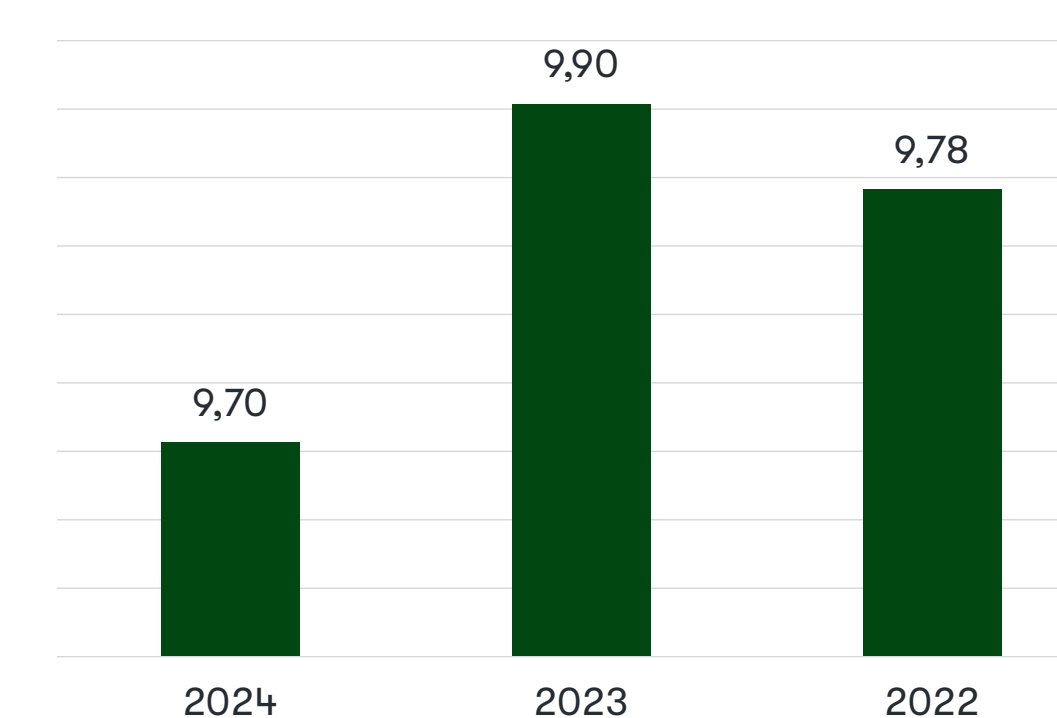
Nortura Mor	2024	2023	2022
Mat produsert (i tonn)	230 025	236 341	243 648
Årlig omsetning (i MNOK)	23 881	23 727	22 083

Klimagass inntektsintensitet

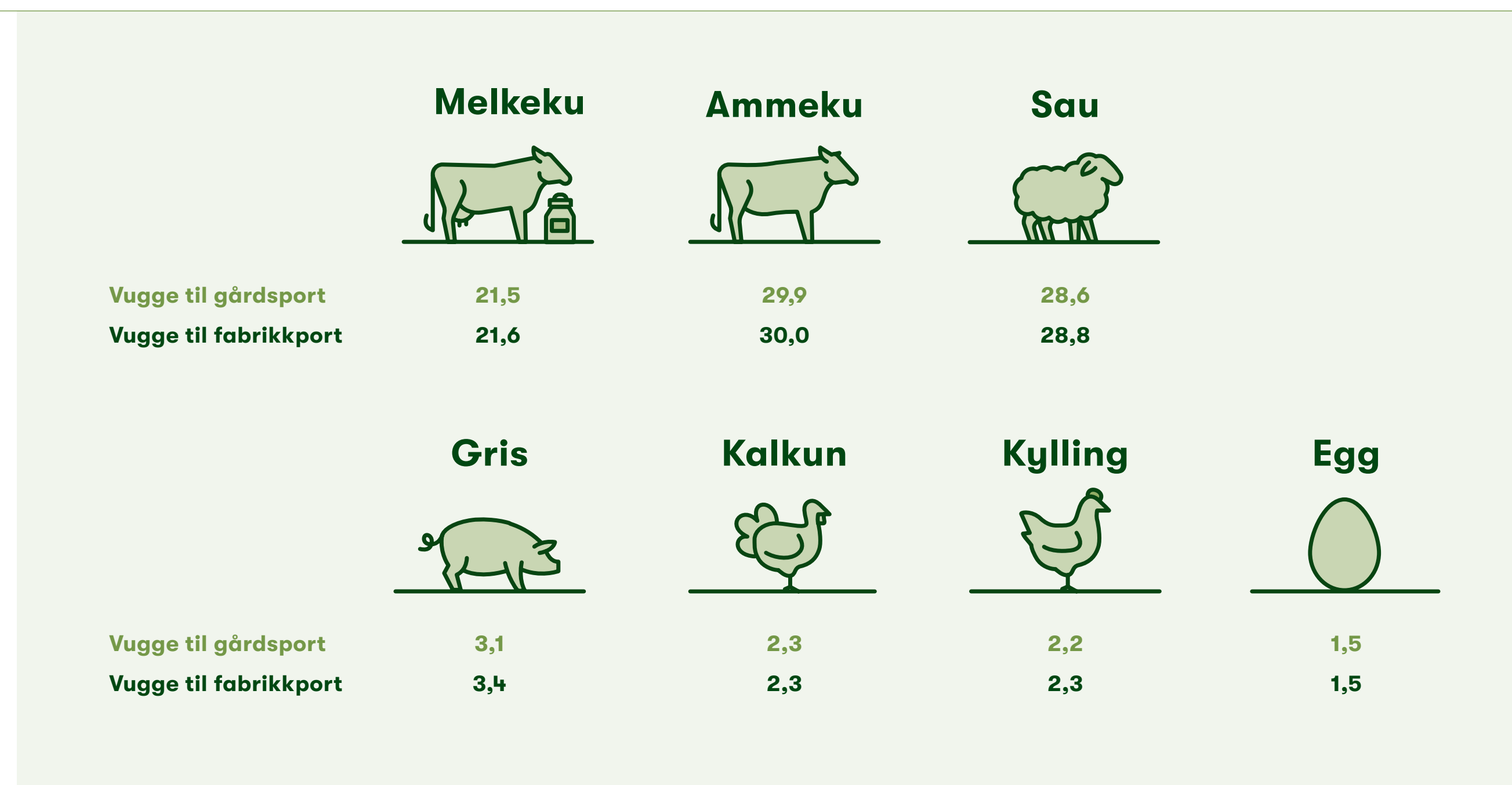
(i tCO₂-ekv per MNOK)

Klimagass produksjonsintensitet

(i tCO₂-ekv per tonn mat produsert)

Karbonavtrykk (kg CO₂-ekv/kg slakt vekt)

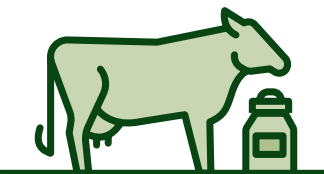
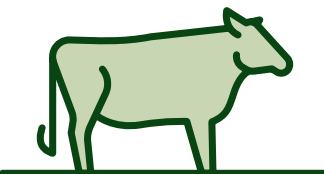

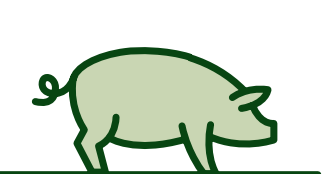

Resultater fra livsløpsanalyser utarbeidet av NORSUS viser utslipp fra vugge til gårdsport (cradle to farm gate) og fra vugge til fabrikkport (cradle to factory gate). Vi bruker resultatene fra vugge til gårdsport for å beregne andelen utslipp fra kjøtt og egg vi kjøper inn, i vårt klimaregnskap.

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Landbruksforetak som har gitt samtykke til klimakalkulatoren

	Melkeku 	Ammeku 	Sau 	Gris 	Kylling
Alle norske produsenter					
Samtykket 2022	3152 (45 %)	924 (15 %)	1221 (9 %)	421 (21 %)	80 (24 %)
Samtykket 2023	5195 (74 %)	1667 (27 %)	2331 (17 %)	659 (32 %)	167 (49 %)
Samtykket 2024	5389 (81 %)	2080 (34 %)	3074 (23 %)	758 (42 %)	272 (69 %)
Total 2024	6641	6144	13 503	1814	396
Norturaprodusenter					
Samtykket 2024	4277 (85 %)	1648 (39 %)	2379 (26 %)	548 (46 %)	78 (29 %)
Total 2024	5051	4213	9121	1189	267

Antall norske bønder som har gitt samtykke til landbrukets klimakalkulator øker. Melkeprodusenter, drevet av insentivordningen fra TINE, ligger foreløpig foran.

Norturaprodusenter er produsenter som leverer kjøtt eller egg til oss. Andelen av Norturaprodusenter som har gitt samtykke til innhenting av informasjon er litt høyere enn andelen for alle norske produsenter. Kalkulatoren er ikke tilgjengelig for Norturas kyllingprodusenter enda. Det er likevel flere av våre produsenter som har gitt samtykke, noe som tegner positivt for utviklingen i samtykker hos våre kyllingprodusenter.

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
B. Energi
Prosesser for å rette opp negativ påvirkning
Fra våre anlegg

Norturas mål er å være netto klimanøytrale i den ikke-biologiske delen av vår produksjon innen 2040. De siste årene har Nortura gjennomført investeringer for å fase ut fossile energikilder på våre fabrikker, som fyringsolje, naturgass og propan. Nye energikilder varierer fra anlegg til anlegg, men i hovedsak bytter vi til strøm,

fjernvarme eller biogass som produseres i nærheten til våre fabrikker. Et internt energiprojekt ser på muligheten for å benytte andre fornybare energikilder i fremtiden. I tillegg har vi stort fokus på effektivisering av produksjonsprosesser i daglig drift, ved hjelp av ny teknologi som blant annet reduserer energiforbruket.

Mål*

Scope 1: Egen virksomhet	Scope 3: Verdikjede
Nortura har som overordnet mål å være netto-klimanøytrale innen 2040. Målet dekker den ikke-biologiske delen av vår produksjon, det vil si Scope 1 (egne anlegg og transport), Scope 2 (innkjøpt elektrisitet), og deler av Scope 3 (transport, strøm).	
Alle våre produksjonsanlegg skal driftes på 100 prosent fossilfri energi innen utgangen av 2027.	Vi skal være pådrivere for fossilfrie gårder, og alle nyanskaffelser i vår verdikjede skal basere seg på fornybar energi eller påbegynt omlegging til bioenergi, innen 2030.
Øke vår produksjon av bioenergi basert på husdyrgjødsel og annet organisk avfall. 30 % av vår husdyrgjødsel skal gå til biogassproduksjon innen 2025. Vi skal ta i bruk biogass av husdyrgjødsel fra egne produsenter på utvalgte anlegg og transport, innen 2030	

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Egen drift	Energi-effektivisering på fabrikk	Implementering av nye rutiner for å redusere energiforbruket på våre fabrikker. Dette inkluderer for eksempel et mer effektivt bruk av varmtvann i renholdsprosesser, overgang til LED-lys og reduksjon av unødvendig lysbruk, optimalisering av trykkluftforbruket og reduksjon av tap/lekkasjer, samt tiltak for å unngå damplekkasjer og optimalisere dampbruken i kulde- og vakuumanlegg.
Egen drift	Fossilfrie fabrikker	Nortura faser gradvis ut installasjoner som bruker fyringsolje, propan og naturgass, og erstatter dem med el-kjeler (nye maskiner som bruker elektrisitet), biobrensel, fjernvarme og biogass. I 2024 fikk våre fabrikker i Hå, Steinkjer og Målselv byttet til fornybare energikilder.

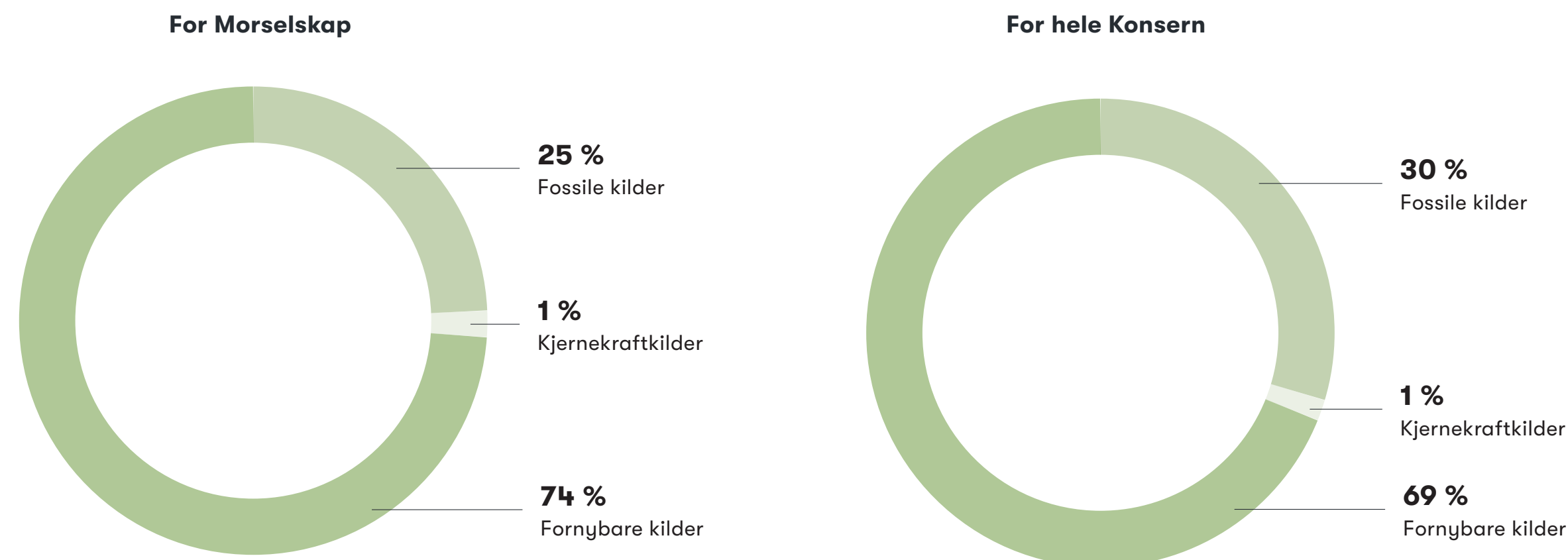

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

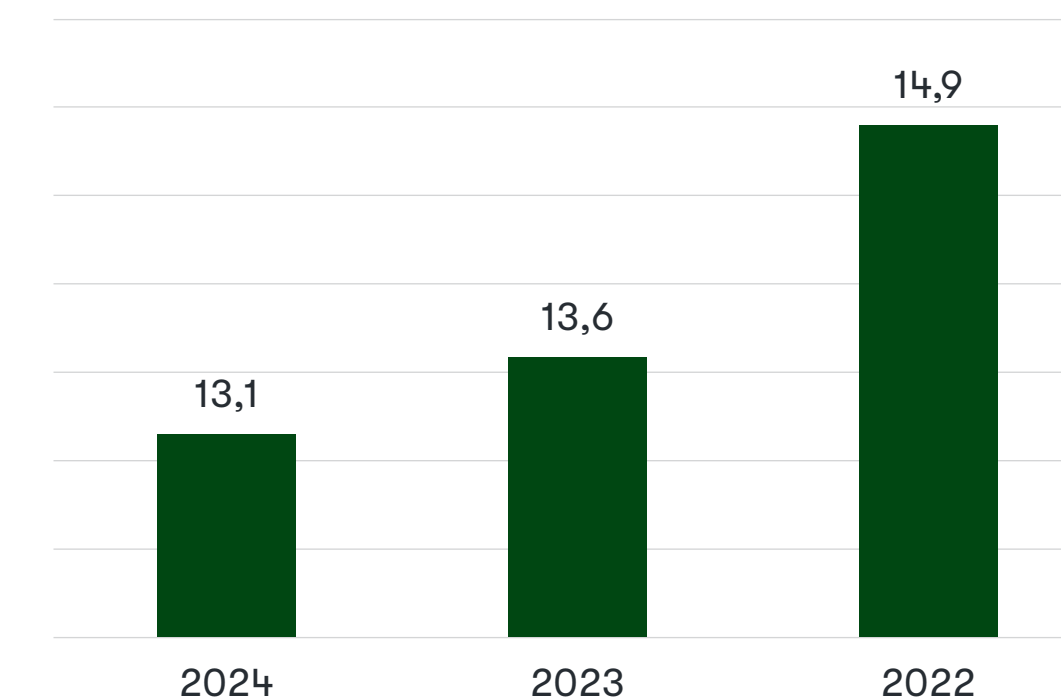
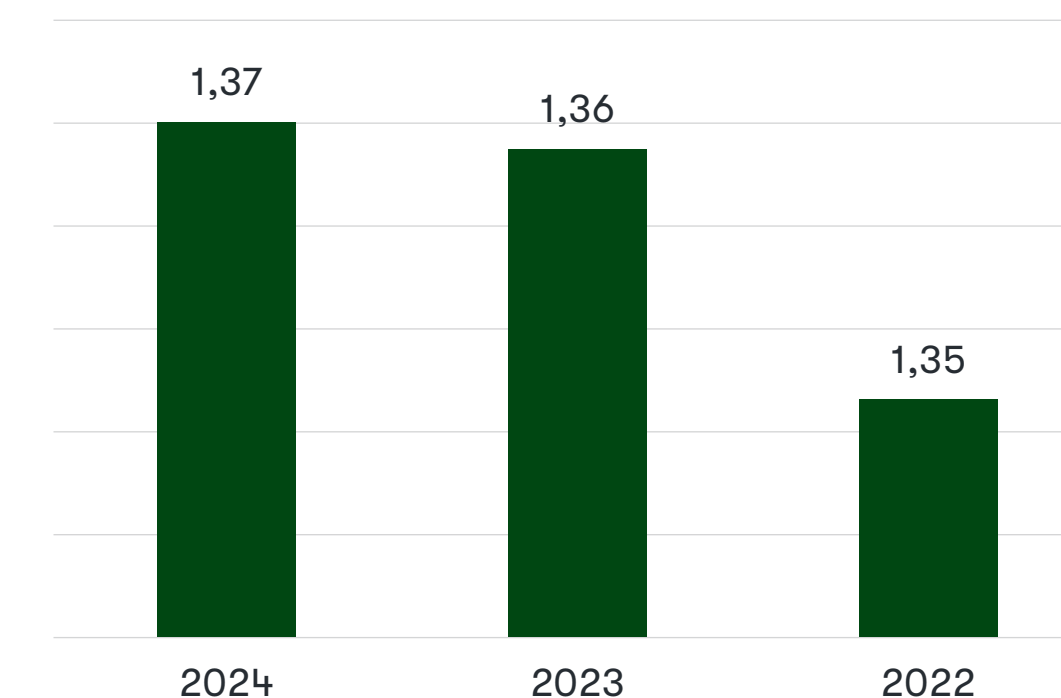
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Resultater

Energiforbruk og miks (MWh)						
	2024			2023		2022
	Konsern	Mor	Datter	Mor	Mor	
Drivstofforbruk fra råolje og petroleumsprodukter	17 528	15 932	1 596	24 557		26 713
Drivstofforbruk fra naturgass	116 413	44 658	71 755	44 199		40 946
Drivstofforbruk fra andre fossile kilder	19 156	9 582	9 575	11 472		14 822
Forbruk av kjøpt elektrisitet, fjernvarme og kjøling fra fossile kilder	11 734	6 837	4 897	6 799		8 159
Totalt fossilt energiforbruk	164 831	77 009	87 822	87 027		90 641
Andel av fossile kilder i totalt energiforbruk (%)	30 %	25 %	37 %	27 %		28 %
Forbruk fra kjernekraftkilder (MWh)	5 201	3 983	1 218	3 927		3 598
Andel av forbruk fra kjernekraftkilder i totalt energiforbruk (%)	1 %	1 %	1 %	1 %		1 %
Drivstofforbruk fra fornybare kilder, inkludert biomasse	32 224	5 499	26 725	5 818		6 448
Forbruk av kjøpt elektrisitet, fjernvarme og kjøling fra fornybare kilder	349 922	227 536	122 387	225 556		228 598
Totalt fornybart energiforbruk	382 146	233 035	149 111	231 373		235 047
Andel av fornybare kilder i totalt energiforbruk (%)	69 %	74 %	63 %	72 %		71 %
Totalt energiforbruk	552 178	314 027	238 151	322 327		329 285

Energikilder fordelt per type kilder

Energiintensitet for Nortura mor

Energiforbruk (i kWh) per nettoinntekt og per kg mat produsert av Nortura mor. Energiintensitetsforhold beregnes ved å dele totalt energiforbruk på:

- Nortura mor omsetning (Inntektsintensitet)
- Total antall kg mat produsert av Nortura mor (produksjonsintensitet)

Energi inntektsintensitet
 (i MWh per MNOK)

Energi produksjonsintensitet
 (i kWh per kg mat produsert)

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Krafttiltak for en mer klimavennlig industri 12 av 22 fabrikker er fossilfrie

Nortura Produksjon jobber systematisk med å fase ut fossile energibærere på våre produksjonsanlegg over hele landet. Totalt har dette allerede redusert energiforbruket vårt med 27,6 mill. kWh, noe som utgjør over 27 mill kroner. Målet er å fase ut fossil energi ved alle våre produksjonsanlegg innen 2027.

Harstad
Fossilfrie lager og ekspedering

Heimdal
Fossilfrie pakking av egg siden 2021

Sogndal
Her har vi laget spekemat på strøm siden 2021

Hå
Fossilfrie pakking av egg siden 2021

Egersund
Her har vi laget storfekjøtt på strøm siden 2021

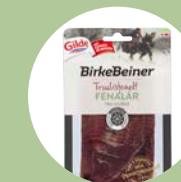
- ✖ Slakting
- ▶ Ekspedisjon
- ▬ Skjæring
- 🐔 Rugeri / klekkeri
- Foredling
- ⬢ Plussprodukter
- ◆ Pakking

Målselv
Her har vi laget kjøttdeig på strøm siden 2023

Steinkjer
Slakting av gris skjer uten bruk av fossilekilder

Tynset
Her har vi laget spekemat på strøm siden 2023

Gol
Slakting og skjæring av storfe og småfe skjer uten bruk av fossilekilder

Våler
Her har vi ruget kyllinger på strøm siden 2022

Rakkestad
Fossilfrie pakking av egg siden 2021

Sarpsborg
Her har vi produsert kylling og pålegg på strøm siden 2023

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

E2 – Forurensing

Produksjon av mat kan, som alle andre produksjonsvirksomheter, føre til forurensning av luft, vann og jord. Dette kan påvirke helsa til både mennesker og dyr negativt, samt ha skadelige effekter på naturen. For å redusere potensielt negativ påvirkning er det avgjørende å identifisere årsakene til forurensning langs hele verdikjeden vår.

Strategi og policyer

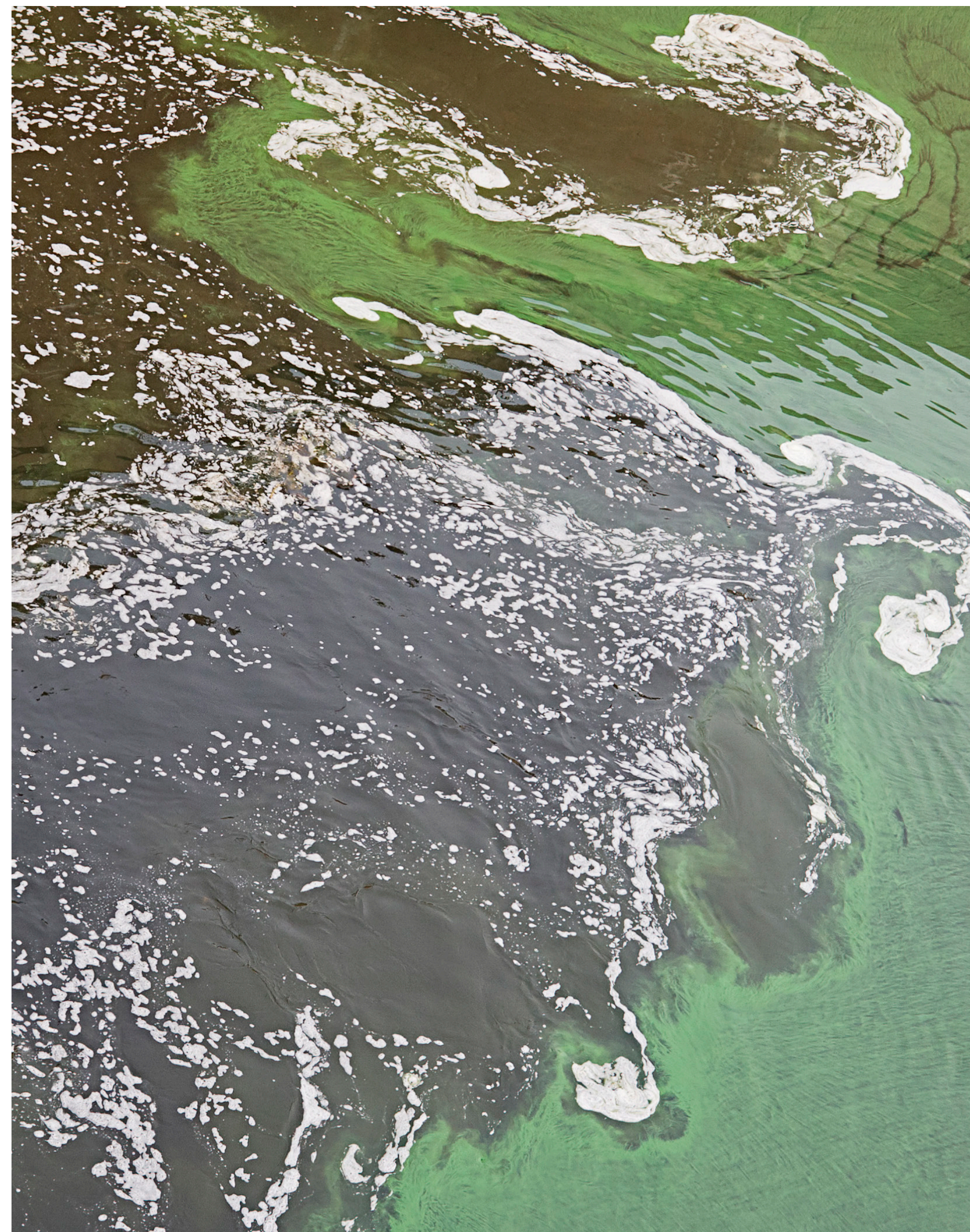
- Norturas Bærekraftspolicy fra 2024 stadfester at vi skal følge føre-var prinsippet til miljøutfordringer. Policydokumentet er integrert i Norturas styringssystem.
- Norturas klima- og miljøpolicy (2016) setter overordnet retning og mål for konsernet, og er en del av Norturas styringssystem (oppdateres i 2025).
- Når det gjelder utslipp til vann fra våre anlegg, sørger vi for å være i samsvar med kravene fra BAT-AEL for næringsmiddelindustrien og slakterier. Målet er å kunne
- Rapportere om de ulike utslippene fra våre fabrikker i bærekraftsrapporten for 2025.

Involvering av interessenter:

Representanter fra forskning, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner (FN) ble konsultert i forbindelse med utvikling av bærekraftstrategi i 2021.

Interessenter som påvirkes: Lokalsamfunn og bønder

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Vurdering av påvirkning og finansiell vesentlighet

E2 - Forurensing - Vesentlige påvirkninger og muligheter og risikoer					
Undertema	Type	Beskrivelse	Hvor i verdikjeden		
			Oppstrøms	Egen aktivitet	Nedstrøms
	Negativ påvirkning	Luftforurensning fra lastebiltransport	•	•	•
	Negativ påvirkning	Forurensning fra landbruksaktiviteter (overgjødning, avrenning og bruk av plantevernmidler)	•		
Forurensning	Negativ påvirkning	Forurensning fra lastebiltransport (avrenning av tungmetaller og POP, mikroplast fra dekkslitasje)	•	•	•
	Negativ påvirkning	Dårlig handtert jordbruksplast kan føre til mikroplastforurensning	•		
	Faktisk risiko	Innstramming av utslippstillatelser krever store investeringer		•	

Forurensning fra landbruket

Overgjødning

Overgjødning i landbruket (fra kunst- og husdyrgjødsel) og avrenning av næringsstoffer som nitrogen og fosfor fra jord bidrar blant annet til oppblomstring av alger i ferskvann (eutrofiering). Overgjødning og næringsmiddelforurensning anses dermed som en av de mest alvorlige formene for forurensning fra jordbruket. I 2024 ble forslag til nytt gjødselregelverk lagt ut på høring, som innebærer en skjerping av spredekravene i landbruket.

Plantevernmidler

Plantevernmidler brukes i jordbruket for å beskytte planter mot angrep fra sopp, bakterier og virus, samt holde skadedyr og ugress unna. Samtidig kan plantevernmidler føre til at giftige kjemikalier sprer seg i jord, vann og luft, og påvirke dyre- og plantelivet i området negativt. I Norge er bruk av plantevernmidler mer utstrakt i dyrking av frukt, bær og grønnsaker enn innen husdyrproduksjon.

Plastforbruk

Plast er et essensielt materiale i landbruket og brukes i stor grad til ulike formål, som rundballeplast, sekker til gjødsel eller såkorn, fiberduk, solfangerfolie og hard plastemballasje som kanner, plantebrett og kasser. Uten effektive retursystemer kan plast føre til betydelig forurensning, spesielt mikroplastforurensning.

Forurensning fra transport

Norturas transport er omfattende gjennom hele verdikjeden. Dyr fraktes fra gårder over hele landet, og andre råvarer som for eksempel ingredienser fra internasjonale leverandører, skal også fraktes inn til våre anlegg. Distribusjonen fra våre fabrikker ut til kunder og videre til butikker og andre utsalgssteder er også omfattende. Dette medfører forurensning i form av utslipp av NO_x, SO_x, tungmetaller og PoP, samt mikroplast fra dekkslitasje. I tillegg har transportbehovet for gårdene økt sterkt de siste årene på grunn av større arealer som drives av hver enkelt, og dermed lengre transportavstander for blant annet gjødsel og avlinger.

Forurensning fra vår industri

Vår produksjon påvirker også kvaliteten på vannet som slippes ut fra fabrikkene våre. Vi bruker store mengder vann som blir forurenset med næringsalter og organiske materialer som blod, fett og nitrogen.

For å unngå forurensning går avløpsvannet gjennom våre renseanlegg før det blir sluppet ut. Vi tar rutinemessige tester av avløpsvannet for å sikre at vi respekterer grenseverdiene før det går videre til det kommunale renseanlegget.

Finansiell vesentlighet

Industriutslippsdirektivet og de påfølgende BAT-AEL grenseverdiene er svært krevende for oss, og vi har 11 fabrikker som omfattes av direktivet. Dette medfører betydelige oppgaver knyttet til oppdatering av utslippstillatelser etter forurensningsloven, store investeringskostnader samt en varig økning i driftskostnader relatert til interne driftsressurser, kjemikaliebruk og levering av slam.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer 23

A. Begrensning av klimaendringer 26

B. Energi 33

E2 – Forurensing 36

E4 – Naturmangfold og økosystemer 39

A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold 41

E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi 43

A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk 45

B. Avfall 48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Forurensning

Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

Alle våre anlegg overholder myndighetenes krav angående avløpsvann. Etter lokal rensing blir det videre behandlet av kommunale/interkommunale avløpsanlegg, med unntak av ett av våre anlegg som har full rensing og er godkjent for utslipp direkte til sjøen. Vi følger miljømyndighetenes krav til måling og dokumentasjon. Målinger som skal tas er beskrevet i den enkelte fabriks utslippstillatelse.

Mål*

Egen virksomhet

Nullvisjon knyttet til utslipp fra fabrikk; vårt mål er at ingen av våre produksjonsanlegg skal ha utslipp til luft, vann og jord (støy og lukt) innen 2030.

Redusere den organiske belastningen fra vårt avfallsvann med 30 % innen 2030. Innen 2050 skal vi ikke ha utslipp til vann fra våre produksjonsanlegg.

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Egen drift	Interne rutiner	Vi jobber med interne rutiner og optimalisering av renseprosesser på tvers av alle våre fabrikker. Nye krav til utslipp medfører at vi får betydelig mer mengde slam. Her jobbes det med å finne kombinasjonen av de mest bærekraftige og lønnsomme alternativene.
Egen drift	Enkle fabrikktiltak	<p>Fabrikkene i Hærland, Malvik, Rudshøgda og Forus har tatt store steg for drift av eksisterende renseprosesser og overholder, eller har klare planer for å nå, grensene i oppdaterte utslippsavtaler.</p> <p>For Tønsberg-fabrikken er vi i dialog med forurensningsmyndigheter for å avklare muligheter å skille ut husdyrgjødsel før den inngår i avløpsvann.</p> <p>Fabrikkene i Steinkjer, Førde, Bjerka, Sandeid, Egersund og Hå har alle prosesser gående med forurensningsmyndighetene for å avklare grenseverdier.</p>

Resultat

Forventede økonomiske effekter av vesentlige risikoer og muligheter som oppstår fra forurensningsrelaterte påvirkninger (E2-6_01)	14,7 MNOK
---	-----------

Driftskostnader (OpEx) i forbindelse med større hendelser og avsetninger (forurensning) (E2-6_04)	8,8 MNOK
---	----------

Investeringskostnader (CapEx) i forbindelse med større hendelser og avsetninger (forurensning) (E2-6_05)	5,9 MNOK
--	----------

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer 23

A. Begrensning av klimaendringer 26

B. Energi 33

E2 – Forurensing 36

E4 – Naturmangfold og økosystemer 39

A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold 41

E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi 43

A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk 45

B. Avfall 48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

E4 – Naturmangfold og økosystemer

Tilgang til ren luft, rent vann og næringsrik jord er avhengig av et rikt mangfold av planter og dyr, samt velfungerende økosystemer både på land og i vann. De siste tiårene har klimaendringer, forurensning, overutnyttelse av naturressurser og forringelse av jord hatt en alvorlig negativ innvirkning på mangfoldet av planter og dyr, samt økosystemene, over hele verden.

Landbruk påvirker naturmangfold både negativt og positivt. Habitatødeleggelse, kjemikalier og monokulturer truer arter, mens bevaring av tradisjonelle landskap og pollinatorvennlige områder støtter økosystemer.

Strategi og policyer

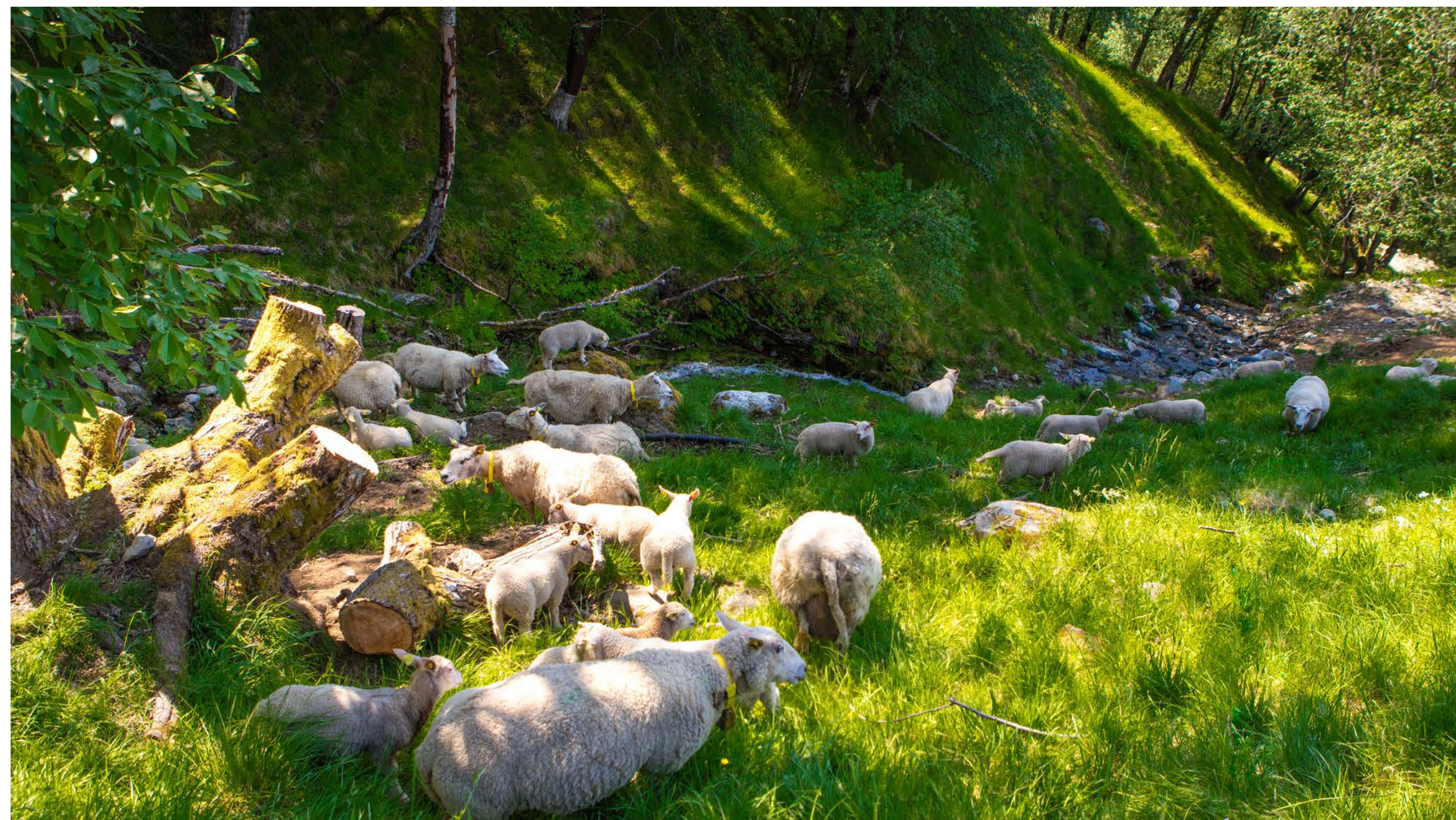
- Norturas Bærekraftspolicy (2024) stadfester at Nortura skal drifte sin virksomhet på en måte som styrker naturens mangfold og kritiske økosystemer.
- Norturas klima- og miljøpolicy (2016) setter overordnet retning og mål for konsernet, og er en del av Norturas styringssystem (oppdateres i 2025).

Involvering av interessenter:

Representanter fra forskning, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner (FN) ble konsultert i forbindelse med utvikling av bærekraftstrategi i 2021.

Interessenter som påvirkes: Bønder og hele samfunnet

Om importert soya til husdyrfôr

Av all soya som importeres til Norge, går ca. 30 % til husdyrfôr, resten går til fiskefôr. All soya som brukes i husdyrfôr importeres av selskapet Denofa, og er sporbar, garantert avskogingsfri, GMO-fri og ProTerra¹⁵ sertifisert bærekraftig fra Brasil.

I 2015 signerte alle de fire norske fôrleverandørene «Norwegian Commitment on Sustainable Soy and Forests», og forpliktet seg dermed til å kun selge sertifisert bærekraftig og avskogingsfri soya, produsert i tråd med UN Global Compact's 10 prinsipper for bærekraftig næringsvirksomhet.

[Les mer om Denofa's bærekraftsertifisering her¹⁶.](#)

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Vurdering av påvirkning

E4 - Naturmangfold og økosystemer - Vesentlige påvirkninger

Undertema	Type	Beskrivelse	Hvor i verdikjeden		
			Oppstrøms	Egen aktivitet	Nedstrøms
	Negativ påvirkning	Global soyaproduksjon, spesielt i områder som Amazonas regnskog, fører til avskoging, habitatødeleggelse, utryddelse av arter og reduksjon i økosystemtjenester.	•		
Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	Negativ påvirkning	Landbruksaktiviteter: Håndtering av husdyrgjødsel, overgjødning, avrenning av næringsstoffer og eutrofiering, intensivt landbruk og monokultur, opphør av tradisjonell skjøtsel og nedlegging av gårdsdrift.	•		
	Positiv påvirkning	Dyr på beite hindrer gjengroing av kulturlandskap som truer utrydnings-truede plante- og dyrearter	•		
	Positiv påvirkning	Fôrproduksjon og beiting av ammekyr og sauer bidrar til å opprettholde naturmangfoldet	•		

Selv om Norge er blant landene med mest intakt natur, og kun tre prosent av vårt landareal er oppdyrket, viser Norges naturindeks at tilstanden for norske økosystemer er betydelig svekket som følge av menneskelig aktivitet, med stor variasjon fra region til region.

I mange områder er hovedutfordringen knyttet til opphør av tradisjonell skjøtsel og storskala nedlegging av gårdsdrift, som fører til at kulturlandskapet gror igjen. Dette utgjør en trussel for blant annet pollinerende insekter, som er kritiske for matproduksjon. De kulturbetingede naturtypene i åpent lavland og fjellområder er mest utsatt for nedleggelse og gjengroing av kulturlandskapet. Opphør av tradisjonell ekstensiv jordbruksdrift, som seterdrift, beite og slått, er den viktigste trusselen mot disse naturtypene. Ifølge Norsk rødliste for arter 2015, påvirker gjengroing på grunn av opphørt eller redusert beite over 400 arter negativt i dag.

I andre deler av landet er utfordringer overgjødning, avrenning av næringsstoffer og eutrofiering. Dette fører til reduksjon av oksygeninnholdet i vannet, som har betydelige negative konsekvenser for plante- og dyrelivet i elver og innsjøer. Som helhet bidrar overgjødning til vesentlig påvirkning av henholdsvis 15 prosent av elvevannforekomstene og syv prosent av innsjøene, men det er store regionale forskjeller. Utfordringene er størst i lavtliggende områder med intensivt jordbruk, spesielt i sentrale deler av Østlandet, Jæren og Trøndelag.¹⁷

Intensivering av jordbruksmetoder, arealendringer som skogbruk, og etablering av monokulturer har også negative konsekvenser på biologisk mangfold.

Bruken av plantevernmidler er generelt mer utstrakt i dyrkingen av frukt, bær og grønnsaker

enn innen husdyrproduksjon, og kan variere fra år til år. I 2022 ble totalt 32 prosent av jordbruksarealet i drift, inkludert eng og beite, sprøytet¹⁸. Bruk av kjemiske plantevernmidler har flere negative påvirkninger. Det skader naturmangfoldet, spesielt pollinerende insekter, har en negativ innvirkning på plantehelse og bidrar til spredning av fremmede arter. Det kan også være skadelig for bondens helse, samt for folkehelsen generelt dersom restmengder av kjemiske stoffer blir igjen i matvarer.

Beitende storfe og småfe bidrar til å opprettholde naturmangfoldet ved å fremme veksten av ulike plantearter, forbedre jordkvaliteten og skape leveområder for en rekke dyrearter. Rundt 45 prosent av landarealet i Norge egner seg til beite, og landbruket har over tusenvis av år skapt naturtyper som er levested for et mangfold av plante- og dyrearter. Beite er viktig for å opprettholde kulturlandskapet og ivareta de naturtypene og artene som er avhengige av beite. Rødlista viser at 29 prosent av de rødlistede plante- og dyreartene er avhengige av beitedyr.

Visste du at..

I Norge har vi i dag 4957 rødlistede arter¹⁹, 29 % av disse er avhengige av beitedyr for overlevelse²⁰

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirknings drivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold

Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

Nortura har betydelig påvirkning på naturen. Denne påvirkningen er størst gjennom verdikjeden vår, og primært ute på gårdene. Vi er i startfasen når det kommer til arbeidet med naturmangfold og økosystemer. Samtidig har mange av våre eiere og landbruket for øvrig lenge vært opptatt av dette. Å ta vare på

naturen på en måte som gjør at gården kan overleveres litt bedre fra generasjon til generasjon, ligger i den norske bondens DNA.

I årene som kommer skal vi jobbe systematisk for å sikre at vi når vår ambisjon om å være naturpositive gjennom hele vår verdikjede. Vi skal ivareta og forbedre jordkvaliteten i landbruket og hindre forurensning til naturen. Vi skal fremme artsmangfold, og beskytte og rehabilitere land- og vannbaserte økosystemer gjennom hele vår verdikjede. Dette er viktig for å sikre langsiktig produktivitet og bærekraftig matproduksjon.

Mål*

Egen virksomhet	Vår verdikjede
Nortura skal ta vare på jorda, naturen og arealene vi påvirker gjennom vår verdikjede på en ansvarlig måte, som bidrar til å beskytte truet natur, ivareta og opprettholde naturmangfold og bevare kritiske økosystemer.	
Innen utgangen av 2025 skal vi kartlegge vår påvirkning på naturmangfold og økosystemer gjennom verdikjeden, og vi skal legge frem en plan for hvordan vi skal være naturpositive gjennom hele verdikjeden.	
I områder hvor jordbruk har en negativ påvirkning på natur og naturmangfold skal vi være pådriver for å utvikle og gjennomføre tiltak som fremmer naturmangfold i vår verdikjede.	Nortura skal fremme bruken av ny teknologi (f.eks. tidlige varsler av skadeinsekter og andre organismer) presisjonsteknologi og andre virkemidler som bidrar til at våre produsenter reduserer bruken av plantevernmidler og unngår overforbruk av gjødsel og avrenning av næringsstoffer.
	Nortura skal jobbe for å opprettholde og øke andelen husdyr på beite, med riktig beitetrykk og optimal sammensetning av dyreslag, i områder hvor gjengroing av verdifullt kulturlandskap truer utrydningstruede plante- og dyrearter.

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Hele	Naturpåvirkningsanalyse	I 2024 fikk NIBIO i oppdrag fra Nortura og TINE å kartlegge påvirkningen av våre drøvtyggere på naturmangfold og økosystemer gjennom samvirkenes verdikjede. Analysen offentliggjøres i 2025, og vil danne grunnlaget for Norturas plan for hvordan vi kan være natur-positive gjennom vår verdikjede.
Hele	Livsløpsanalyser	I 2024 ble de endelige resultatene fra våre livsløpsanalyser utviklet av NORSUS publisert. Disse inkluderer hvordan Norturas ulike produksjoner påvirker biologisk mangfold, eutrofiering, arealbruk, forsuring og vannforbruk.
Gård	Data fra bønder	Vi samarbeider med TINE, Felleskjøpet og Norges Bondelag for å forstå hvilken informasjon og data som trengs å samles inn fra bønder for å kunne rapportere om vår påvirkning på naturmangfold og økosystemer. Dette arbeidet vil fortsette i 2025 og involvere flere aktører som Kvalitetssystem i Landbruket (KSL) og Klimasmart Landbruk.

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirknings drivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Resultater
Norturas fotavtrykk på naturmangfold (resultater livsløpsanalyser)

	Melkeku	Ammeku	Sau	Gris	Kylling	Kalkun	Egg
Arealbruk (eksl utmark) (m²)	25,6	27,6	28,9	6,5	4,4	6,3	3,6
Biologisk mangfold [PDF]	7,0	-14,0	-47	4,3	2,9	4,1	2,4
Overgjødning (mol N ekv)	1,85	2,50	1,92	0,22	0,12	0,36	0,12

Arealbruk er en sammenstilling av antall kvadratmeter som trengs for å produsere en kilo kjøtt eller egg. Utregningen avhenger av ulike brukskategorier: Dyrkbar jord for produksjon av konsentrert fôr, importert og innenlandsk, område for grasensilasje, beite på dyrkbar jord, beite på permanent beite og utmark.

Biologisk mangfold påvirkes av ulike driftsformer og bruk av jordbruksarealer. Melkeku, gris og fjørfe får en betydelig del av fôret sitt fra kraftfôr (se s. 9-15), som består av korn og belgvekster produsert på fulldyrka jordbruksareal. For ammeku og sau består fôret av over 95 % grovfôr (gras), og fra beiting i både inn- og utmark. For å kvantifisere tap av naturmangfold har NORSUS valgt en metode basert på antall plantearter som finnes i ulike typer jordbruksarealer. Denne metoden passer best når både fulldyrka areal og beiteområder skal inkluderes. Tap av naturmangfold uttrykkes som tap av plantearter (Potential Disappeared Fraction: PDF). En negativ verdi indikerer et høyere planteartsmangfold enn i naturlig vegetasjon, som for eksempel naturskog. Våre livsløpsanalyser viser dermed at sauer og ammekyr, som er mye på beite, bidrar positivt til naturmangfoldet.

Områder som brukes til grovfôr- og kornproduksjon gir tap av naturmangfold. Siden en betydelig del av fôret til melkekyr, gris og fjørfe kommer fra slike områder, vil disse produksjonene samlet sett bidra til tap av naturmangfold.

Kategorien som omhandler overgjødning refererer til mengden nitrogenutslipp. Disse utslippene oppstår ved produksjon og spredning av mineralgjødning, bruk av drivstoff til traktorer, samt fra husdyrrom og gjødsellagre.

Kvalitetssystem i landbruket (KSL) er bondens eget verktøy for internkontroll og kvalitetssikring. Gjennom KSL kan bonden enkelt sjekke at driften er i tråd med norske lover, forskrifter og krav fra næringen. KSL-standarden består av flere sjekklister og veiledere, som skal brukes i egenrevisjonen på gården av norske bønder. Tabellen presenterer 2024 svarene på noen relevante spørsmål fra KSL sjekklister besvart av 16 125 Norturaprodusenter.

Utdrag fra KSL sjekklister	Ja	Nei	Ikke relevant
Er husdyrgjødsel som lagres på bakken skjermet mot overflatevann og plassert hensiktsmessig for å hindre avrenning?	32 %	0 %	68 %
Merker du arealer som er behandlet med plantevernmidler og åpne for allmenn ferdsel, med plakater i samsvar med Mattilsynets mal?	25 %	1 %	74 %
Har du rutiner for å bekjempe og hindre spredning av floghavre?	6 %	0 %	94 %
Har du en avfallshåndteringsplan for din gård?	80 %	3 %	17 %
Har du gjort deg kjent med kilder til klimagassutslipp og aktuelle tiltak for din gård?	86 %	14 %	0 %
Har tiltak som endrer på kulturminner, kulturlandskap eller biologisk mangfold blitt gjort i dialog med kommunen?	3 %	0 %	97 %
Har du oppstallet dyra i samsvar med forskrift om hold av storfe?	96 %	1 %	4 %
Får alle storfe, unntatt hanndyr over 6 måneder, mulighet for fri bevegelse og mosjon på beite i minimum 8 uker i løpet av sommerhalvåret?	94 %	0 %	6 %

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi

All form for produksjon av varer innebærer forbruk av naturressurser som metaller, olje, vann og tre, noe som kan føre til utarming av ressurser og avskoging. Produksjonsvirksomhet er ofte energikrevende, ved bruk av fossile brensler, som bidrar til klimaendringer. Vannforbruket er ofte høyt, og utslipp av giftige kjemikalier som forurenser luft, vann og jord kan være en risiko. Transport av råvarer og produkter har også utslipp. For å redusere miljøpåvirkningen er det viktig å ha fokus på effektivisering, videreføring og resirkulering av avfallsstrømmer / restråstoff. Effektiv teknologi og fornybar energi bidrar til et mer bærekraftig ressursbruk og lavere forurensning.

Strategi og policyer

- Norturas Bærekraftspolicy (2024) stadfester at Norturas produksjonsanlegg skal fungere som semi-lukkede systemer, med optimal bruk av ressurser, minst mulig svinn og høyest mulig andel av ressurser inn i nye sirkulære verdikjeder. Alt av råvarer som kommer inn i vår produksjon skal utnyttes, og vi skal fortsette å videreutvikle forretningsmuligheter og nye sidestrømmer til våre restråstoffer eller restprodukter.
- Norturas klima- og miljøpolicy (2016) setter overordnet retning og mål for konsernet, og er en del av Norturas styringssystem (oppdateres i 2025).

Involvering av interessenter:

Representanter fra forskning, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner (FN) ble konsultert i forbindelse med utvikling av bærekraftstrategi i 2021.

Interessenter som påvirkes: Bønder, egne ansatte og forbrukere

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Vurdering av påvirkning og finansiell vesentlighet.

E5 - Ressursbruk og sirkulær økonomi - Vesentlige påvirkninger og muligheter og risikoer

Undertema	Type	Beskrivelse	Hvor i verdikjeden		
			Opp- strøms	Egen aktivitet	Ned- strøms
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	Positiv påvirkning	A1 Høy ressursutnyttelse og prioritering av høy kvalitet i bruken av råvarer			•
	Faktisk mulighet	A1 Bruken av hele dyret øker verdiskapningen		•	
	Negativ påvirkning	A2 Plastforbruket i egen drift er høy (engangsutstyr og emballasje)		•	
B. Avfall	Negativ påvirkning	B1 Landbruksaktiviteter og innpakning for transport krever et høyt plastforbruk	•	•	•
	Negativ påvirkning	B2 Mye av avfallet fra produksjonen leveres til deponi og forbrenning		•	
	Negativ påvirkning	B3 Feilproduksjon, råvaresvinn eller planleggingsfeil genererer matsvinn		•	
	Negativ påvirkning	B4 Mye matsvinn genereres nedstrøms i verdikjeden			•
	Negativ påvirkning	B5 Våre emballasje er laget for engangsbruk og genererer mye avfall			•

Råvareutnyttelse

Levende dyr fra gårder over hele landet utgjør den viktigste råvaren som inngår i Nortura sin produksjon. Gjennomsnittlig utgjør 2/3 av dyret kjøtt som går til matforbruk i det norske markedet. Restråstoffet består av hud, skinn, ull, innmat, tarm, blod og bein, som går inn i andre kretsløp og verdikjeder.

Finansiell vesentlighet: Å utnytte hele dyret viser respekt for både dyrene selv, og for miljøet. Full utnyttelse av alle råvarer er avgjørende for god bærekraft og økonomi i Nortura. Hos oss blir alle deler av dyret brukt til nye produkter som også eksporteres. Ved å konvertere restråstoffene til høykvalitetsprodukter reduserer vi klimaastrykket fra matproduksjonen, samtidig som vi øker lønnsomheten for bonden.

Plastforbruk på fabrikk

De strenge hygienekravene for produksjon av trygg mat fører til bruk av store mengder engangspplast som brukes som beskyttelse mellom medarbeiderne våre og maten som produseres. Engangspplast som blir forurenset med matrester og blod er ikke tillatt for resirkulering, og dermed ender mesteparten av engangspplasten opp i restavfall.

Landbruks- og transportplast

Mye plast brukes i produksjon av mat langs hele verdikjeden. I landbruket er plast et viktig materiale til produksjon (rundballeplast, sekker til gjødsel eller såkorn, fiberduk, solfangerfolie og hard plastemballasje som kanner, plantebrett og kasser). Under transport til videre prosessering må produkter emballeres riktig for å unngå forurensning og skader av matvarer.

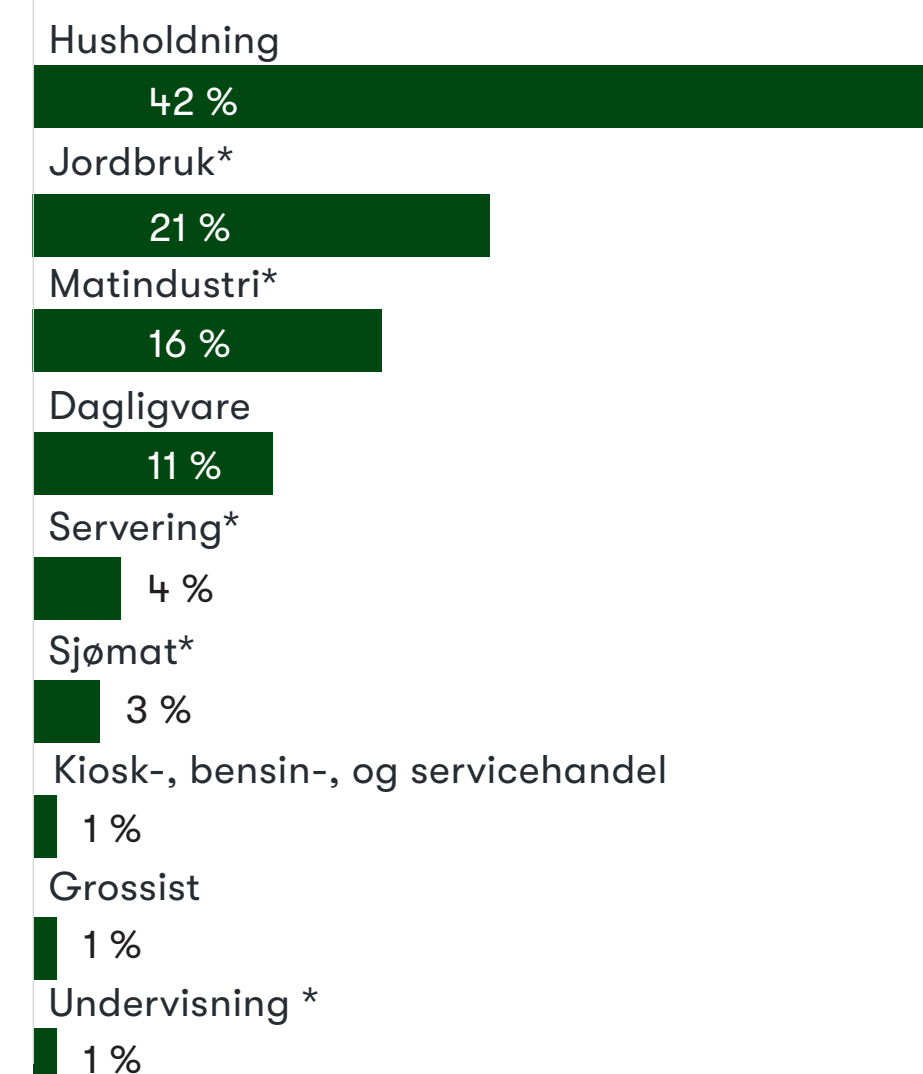
Avfall fra produksjon

Nortura skaper, på lik linje med andre store industribedrifter, en betydelig mengde avfall. Mye av vårt avfall er utfordrende å resirkulere på grunn av biologisk forurensning. De største avfallsfraksjonene vi har er restavfall, plast, papir, masser og metall. Vi skaper også en vesentlig mengde slakterislam, som er regulert av regelverk. Dette må håndteres riktig for å kunne brukes i videre produksjon av for eksempel gjødsel.

Matsvinn

Matsvinn er et problem både fra et ressurs- og miljøperspektiv. Det krever land, vann, energi og arbeidskraft å produsere mat, og disse ressursene er bortkastet når maten ender i søpla. I følge NORSUS²¹, ble det kastet totalt 451 600 tonn mat i Norge i 2023. Dette tilsvarer 82,3 kilo matsvinn per innbygger. Matsvinn kommer fra forskjellige ledd i verdikjeden, som presentert i figuren under.

Fordelingen av totalt matsvinn i 2023 for de ulike verdikjedeledene:

*Verdier er for 2022 som er siste år med oppskalert statistikk

Rundt 16 prosent av matsvinnet i Norge stammer fra matindustrien. Hos Nortura er det tre hovedkilder til matsvinn:

1. Cirka 40 % av matsvinnet vi skaper kommer fra feilproduksjoner, som for eksempel produkter med feil etikett, vakuumslipp eller speke-mat med saltkrystallisering.
2. Cirka 40 % kommer fra råvaresvinn, også kalt fabrikksvinn, og inkluderer dyr med skader eller sykdom, samt svinn i kjøttkvernene eller råvarer som faller på gulvet.
3. De resterende 20 % skapes av planleggingsfeil. Alle produktene våre lages basert på prognoser. Markedet krever et bredt produkt-sortiment, og noen produkter skal bare selges i visse kjeder – ofte også kun i visse perioder. Dette kan gjøre det utfordrende å planlegge riktig.

Det er hos forbrukere (husholdninger) at det kastes mest mat hvert år, med nesten 35 kg per person i 2023. Dette representerer 42% av det totale matsvinnet i Norge. Det som kastes mest er frukt, grønnsaker, brød og middagsrester.

Emballasje

I Nortura bruker vi store mengder emballasje av ulike materialer for å beskytte produktene våre, forlenge holdbarheten og sikre at de kan transporteres uten skade. Emballasje er engangsbruk og skaper mye avfall hvis det ikke sorteres riktig og resirkuleres.

Matsvinn omfatter alle nyttbare deler av mat produsert for mennesker, men som enten kastes eller tas ut av matkjeden til andre formål enn menneskeføde, fra tidspunktet når dyr og planter er slaktet eller høstet.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk

Norturas produksjonsanlegg har som mål å optimalisere ressursbruken, med minst mulig svinn og mest mulig ressurser inn i nye sirkulære verdikjeder. Vi streber etter å utnytte alle råvarer effektivt, redusere svinn til et minimum og bruke et minimum av ressurser under produksjon. Videre vil vi kontinuerlig utforske forretningsmuligheter og utvikle produkter som svarer på omgivelsenes behov. Våre langsiktige investeringer vil bli vurdert ut fra deres påvirkning på ulike parametere innen bærekraft, og skal bidra til å oppfylle våre bærekraftsmål.

A1. Råvareutnyttelse

Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

Nortura mottar husdyr fra gårder over hele Norge til vår produksjon. Gjennomsnittlig kan 2/3 av dyret brukes til produksjon av mat i det norske markedet. Resten består av hud, skinn, ull, innmat, tarm, blod og bein som går inn i andre kretsløp og verdikjeder. Full utnyttelse av alle råvarer er avgjørende for god bærekraft og økonomi. Ved å konvertere restråstoffene til høykvalitetsprodukter reduserer vi klimaavtrykket fra matproduksjonen, samtidig som vi øker lønnsomheten for våre eiere. Vi kaller vårt restråstoff for "plussprodukter" - dette er råvarer som kommer i tillegg til kjøtt.

Vårt heleide datterselskap Norilia har ansvaret for å optimalisere forvaltningen av plussproduktene våre. Disse blir sendt videre enten til videreforedling hos andre datterbedrifter eller til eksterne kunder og blir til for eksempel kosttilskudd, mat, dyrefôr eller materialer. Norilia har over 60 års erfaring og høy kompetanse innen verdiskapning av restråstoff og sikrer at alle deler av dyret blir brukt. Forskning, innovasjon og samarbeid er kjerneelementer i vårt arbeid.

Vi legger vekt på å sikre god kvalitet og effektive varestrømmer med minst mulig miljøavtrykk gjennom hele verdikjeden, fra råvarenes opprinnelse til markedet. Noen av plussproduktene gjennomgår bioprosesser for å bli til nye ingredienser, mens andre blir sortert for å oppnå høyest mulig verdi. Vi opererer på et globalt marked, og for tiden eksporteres rundt 65 % av plussproduktene våre.

Mål*

Scope 1: Egen virksomhet

Vi skal alltid søke optimal ressurseffektivitet, og kontinuerlig jobbe for å forbedre våre produksjonsprosesser og redusere sløsing for å oppnå best mulig ressursintensitet.

100 % av råvarene som kommer inn til vår produksjon skal utnyttes, med fokus på økt andel til human konsum.

Scope 3: Verdikjede

Vi skal bidra til bedre ressursutnyttelse hos våre eiere. (Verpehøns, kje, rugeegg)

* Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Satsing på «glemte stykningsdeler»

Endringer i forbrukernes vaner har gjort at deler av dyret som tidligere var en del av det norske kostholdet ikke lenger spises. Å utnytte hele dyret betyr å sette råvarene inn i et hierarki hvor mat til mennesker er på toppen. Nortura jobber derfor for å få en høyest mulig andel av råvarene våre ut til forbruker som mat. I produktserien «Stykkevis & Delt» tilgjengeliggjør vi «glemte» stykningsdeler og tilberedningsmetoder. Gjennom dette konseptet får PROFF-markedet tilgang til andre råvarer enn vanlige biffer og fileter, som for eksempel storfekjake, storfenaakke, flankestek, og slakterbiff.

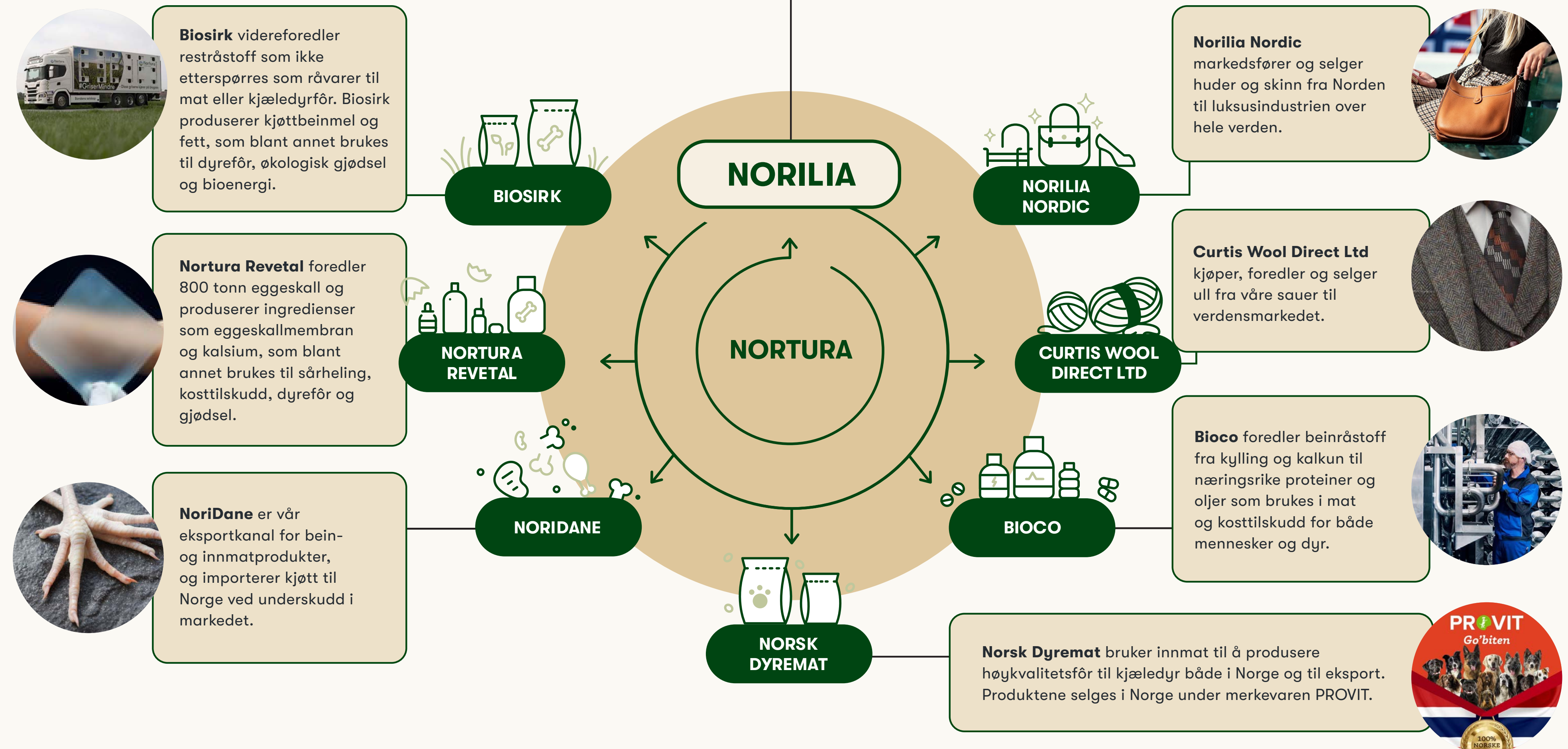
For å få geitemeieriprodukter må geita få kje en gang i året, og siden bukkekillinger ikke kan brukes til melkeproduksjon, blir de fleste destruert. Samme problem oppstår med høner som brukes til egg- eller kyllingproduksjon, hvor høner destrueres når de begynner å produsere mindre. Vi jobber for å kunne tilby disse kjøtttypene i butikkene for å unngå systematisk destruksjon og sikre best mulig utnyttelse av ressurser. Gilde har sammen med NorgesGruppen og Coop, kjøkjøtt på kampanje, som gir økt fokus på salg av kjøkjøtt i utvalgte perioder i løpet av året. PRIOR tilbyr Gullhøner i dagligvarebutikk, som er ikke verpehøner, men høner som har gitt kyllinger.

Norturas datterselskaper videreforedler våre plussprodukter
Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser

Norilia styrer hvordan plussproduktene utnyttes. Enten går de til videreforedling hos andre datterbedrifter i økosystemet rundt Nortura, eller til eksterne kunder. Norilia sørger for optimal ressursutnyttelse og verdiskaping av plussproduktene fra nordisk kjøtt- og eggindustri. Norilia finner markeder for alle plussproduktene og utforsker nye måter å foredle og bruke råstoffene på.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Tiltak

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Egen drift	Restråstoff til kjæledyrfôr	Siden 2022 har nytt utstyr på Hærland årlig høstet 1500 tonn av hjerte, lever og krås, som går til produksjon av kjæledyrfôr. Mesteparten av dette restråstoffet fra kylling og kalkun ble tidligere solgt til pelsdyrfôr for en lavere pris.
Egen drift	Småfe og storfe innmat og vom til matvare eksport	På vegne av Norilia høstet Nortura 350 tonn med innmat fra småfe og 600 tonn med storfe vom til eksport som matvare, som tidligere gikk til dyrefor.
Egen drift	Reduksjon av innfrysing	Ved å unngå innfrysing reduseres energiforbruket og utslippene fra ekstra transport til fryselager. I løpet av de siste årene har det vært en vellykket reduksjon på 90 prosent i innfrysing av råvare til produksjon av dyremat. Samtidig har salget av ferske huder fra Sverige økt fra 2 prosent til 50 prosent.
Egen drift	Svanemerket ull	Vasket ull og tops vasket på Haworth Scouring Company og solgt av Norilia er Svanemerket. Norilia fikk første gang godkjent Svanemerket i 2016 og fikk i 2023 godkjent resertifisering for perioden 2024-2026
Egen drift	Energisparing tiltak	På hudenlegget på Skjeberg har vi gjennomført flere tiltak for å redusere energiforbruket, noe som har ført til en reduksjon på 23 prosent siden 2021. Blant de viktigste tiltakene er implementeringen av aktiv styring av avfuktere og kjøleanlegg, samt økt salg av ferske huder, som har en betydelig mindre miljøpåvirkning. I 2024 har vi videre økt salget av ferskehuder og redusert saltforbruket med 9%, som en del av vårt kontinuerlige arbeid for å forbedre bærekraften i produksjonen.
Egen drift	Ny CO ₂ -kjøling	På tarmanlegget i Fredrikstad har det blitt installert ny CO ₂ -kjøling, og gamle beredere og ovner er byttet ut. Det nye CO ₂ -anlegget er 30 prosent mer energieffektivt og det tilpasser automatisk kulden etter aktivitet og behov. Det er Wenche Nordli som har ansvaret for Tarmavdelingen.
Egen drift	Nye bruksområder for lavverdi ull og post-industrielt avfall	Det pågår flere prosjekter hvor vi jobber med nye måter å bruke ull på. Et eksempel er samarbeidet med Woolero, en norsk start-up som benytter lavverdi ull til produksjon av ullpellets og ullpotter. Vi samarbeider også med selskaper som jobber for å utvikle jorddekkeduker, isolasjon og akustiske veggfliser, samt med resirkulering av produksjonsavfall fra norsk ullindustri.
Egen drift	Ledelsessystem	Norilia er i prosess for miljøsertifisering etter ISO 14001. Sertifiseringsrevisjonen er i september. Det er en internasjonalt anerkjent miljøsertifisering, og legger til rette for bærekraftig vekst og økt lønnsomhet for Norilia. Den hjelper til å danne et helhetlig ledelsessystem hvor bærekraft kan ivaretas.
Egen drift	Produkter med lavere klimaavtrykk	Våre produkter hjelper flere av kundene våre med å redusere klimaavtrykket fra deres sluttprodukter. For eksempel har to av våre kunder valgt å erstatte kalksteinsmel med proteinmel og kalsium fra eggeskall. Dette fordi produksjonen av kalksteinsmel og fosfat medfører et høyere CO ₂ -utslipp. Bruk av våre sirkulære produkter gir dem et lavere miljøavtrykk.
Egen drift	Dokumentasjon	Utarbeidet LCA på alle dyreslag med allokering av utslipp på plussprodukter.

Resultater

Solgte produkter (i tonn)	2024	2023	2022
Gullhøner i dagligvare	179	124	200
Kyllinglever i dagligvare	23	22	-
Pigwing (stykningsdelen)	147	144	-
Softbone (stykningsdelen)	44	35	-

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

A2. Plastforbruk i egen drift

Per i dag bruker vi store mengder engangsplast for å tilfredsstille de strenge hygienekravene til matproduksjon. Utfordringen er at engangsplast som blir forurenset med matrester og blod, ikke er egnet for gjenbruk, og dermed ender meste parten opp i restavfall. Som regel går usortert restavfall til forbrenning og blir energigjenvunnet til fjernvarme og kjøling.

Vi har satt oss som mål å fase ut bruken av jomfruelig fossil plast på våre produksjonsanlegg innen utgangen av 2030. Vi jobber derfor med å finne alternativer til engangsplast som kan ivareta hensyn til mattrygghet, samtidig som vi reduserer mengden avfall som går til forbrenning. En konkret tiltaksplan skal utarbeides i løpet av 2025.

B. Avfall

B1. Landbruks- og transportplast

I løpet av 2025 vil vi kartlegge omfang til bruk av plast i landbruket og i transport, og sette klare reduksjonsmål. Vi skal utarbeide tilhørende tiltaksplaner, og sørge for at vi kan hente inn riktig data for å monitorere utviklingen og rapportere resultater årlig.

B2. Avfall i våre anlegg

Prosesser for å rette opp negativ påvirkning
 Vi jobber med å redusere mengden avfall fra anleggene våre og øke sorteringsgraden. Gjennom tett samarbeid med våre partnere innen avfallshåndtering er målet vårt er at mest mulig av avfallet skal sendes til gjenbruk og dermed inngå i nye sirkulære verdikjeder. På de største anleggene våre har vi etablert programmer hvor vi analyserer sortering, type avfall og plassering av lastbærere – for å sikre at sorteringen er mest mulig effektiv.

Mål*

Egen virksomhet

Vi skal redusere andelen restavfall fra 60 prosent i dag til 25 prosent i 2030, og har en nullvisjon for restavfall innen 2050.

Nullvisjon for organisk avfall til deponi innen 2030

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Egen drift	Avfalls-sortering Våler	<p>På vårt anlegg på Våler har vi etablert en miljøstasjon som også er registrert i vårt ERP-system. Miljøstasjonen hjelper oss med å redusere restavfall og sikrer at farlig avfall og spesialavfall ikke kastes sammen med restavfall. To hovedtyper av periodiske ordre er knyttet til miljøstasjonen:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ukentlig avfallshåndtering: Avfallet sorteres i fire hovedkategorier på et avfallsrom i løpet av uken og plasseres i merkede, egnede containere/holdere: papp, plast, restavfall og spesialavfall. Årlig kontroll av spesialavfall: En kjemiker fra Østlandet Gjenvinning kommer årlig for å hjelpe oss med å vurdere hvilken type avfall vi har og sørge for at alt er korrekt kildesortert og forseglet før det blir registrert og hentet. <p>På sikt er det planlagt å opprette flere små kildesorteringsstasjoner i alle våre avdelinger for å sortere ut enda mer papp og plast fra restavfallet.</p>
Egen drift	Avfalls-sortering Hærland	<p>I 2024 fortsatte vi å øke sorteringsgraden på Hærland, og vi har nå klart å sortere blandet plast fra usortert brennbart avfall. I tillegg til å spare penger på avfallshåndtering, har vi klart å øke sorteringsgraden betydelig fra 40 prosent i 2023 til 69 prosent i 2024. I 2025 skal vi begynne å levere tekstiler (ødelagte arbeidsklær fra produksjonen) til gjenvinning. Per i dag er disse tekstilene usortert og ender opp i restavfallet.</p>

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

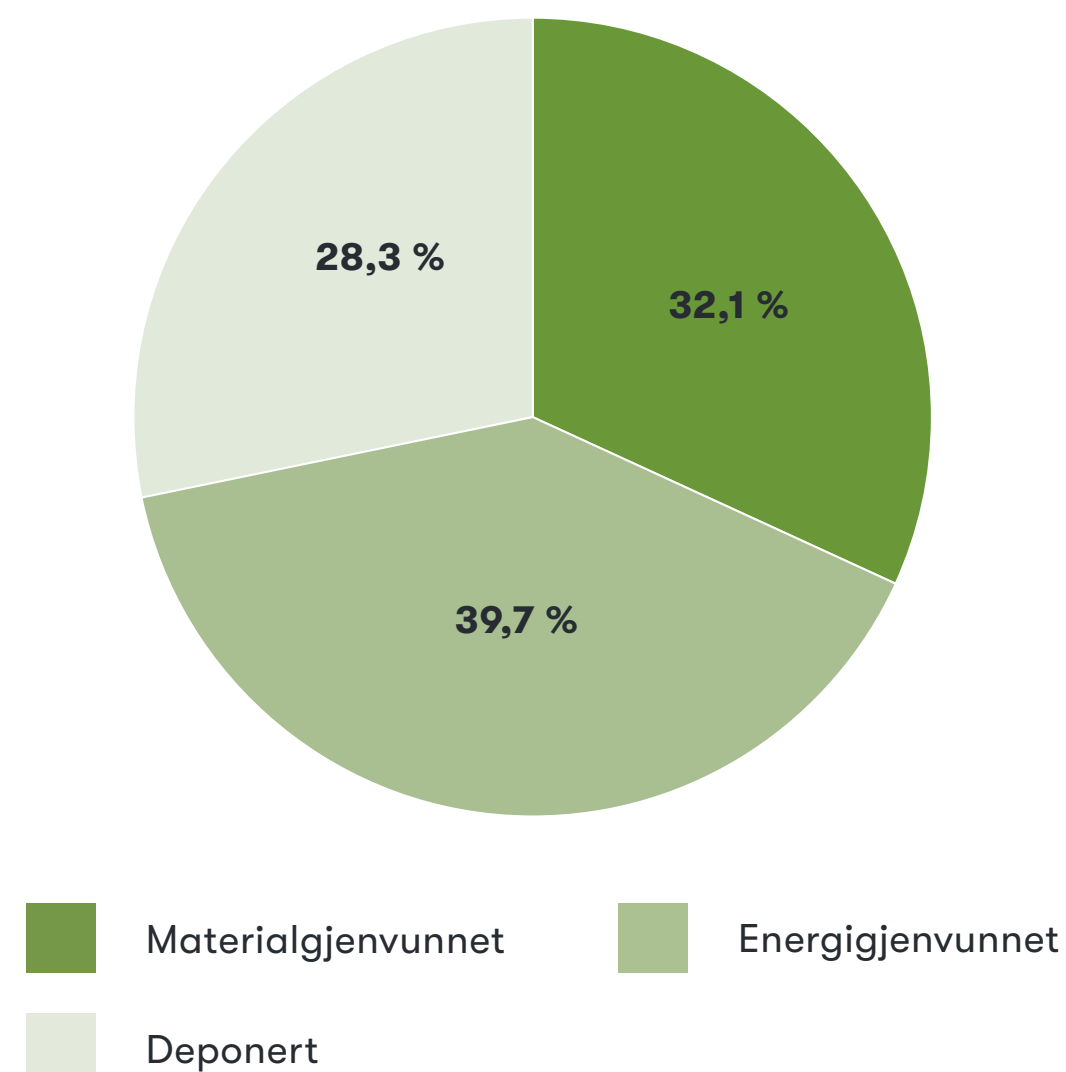
E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Resultater

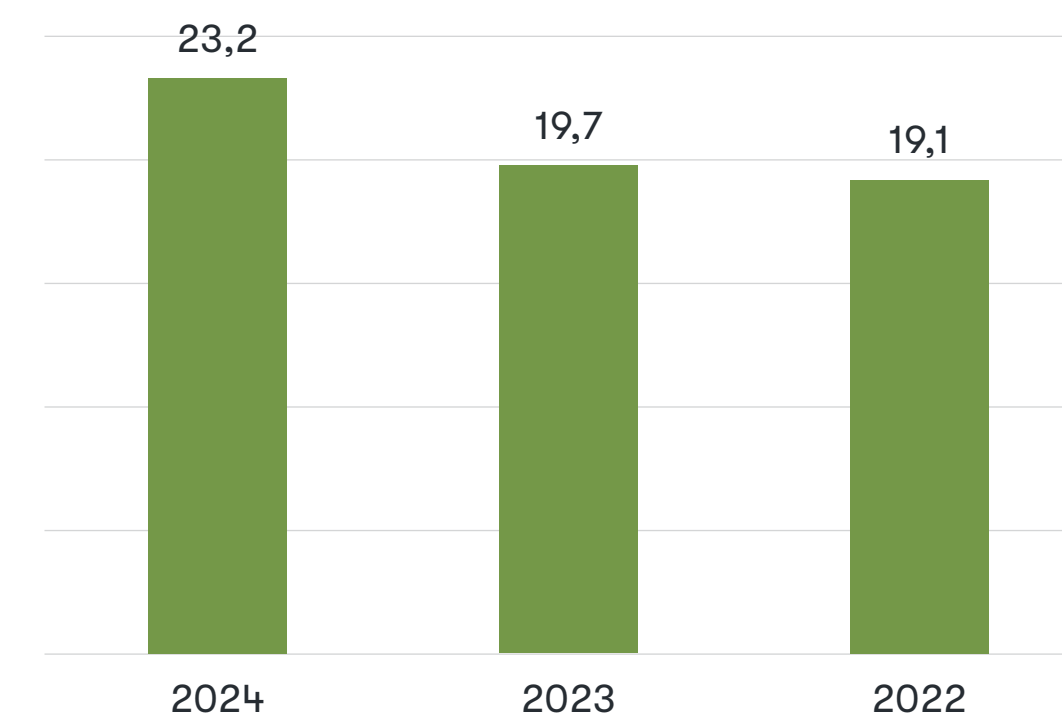
Avfallstyper (i tonn og % av total)	2024	2023	2022
	Mor	Mor	Mor
Restavfall	2 251 (42,2 %)	2 492 (53,6 %)	2 771 (58,1 %)
Papir	392 (7,3 %)	407 (8,8 %)	444 (9,3 %)
Plast	988 (18,5 %)	907 (19,5 %)	926 (19,4 %)
Metall	344 (6,4 %)	177 (3,8 %)	201 (4,2 %)
Masser	873 (16,4 %)	364 (7,8 %)	96 (2,0 %)
EE-avfall	61 (1,2 %)	51 (1,1 %)	51 (1,1 %)
Tre	139 (2,6 %)	130 (2,8 %)	140 (2,9 %)
Glass	2 (0,0 %)	2 (0,1 %)	3 (0,1 %)
Farlig	281 (5,3 %)	111 (2,4 %)	129 (2,7 %)
Betong/gips/mineral ull	4 (0,1 %)	5 (0,1 %)	5 (0,1 %)
Total	5 336	4 648	4 765

Biologisk avfall og slam er ikke inkludert i denne oversikt

Håndteringsmetode		2024	2023	2022
		Mor	Mor	Mor
Ikke-farlig avfall	Materialgjenvunnet	1 639 (30,7 %)	1 493 (32,1 %)	1 598 (33,5 %)
	Energigjenvunnet	2 026 (38,0 %)	2 078 (44,7 %)	2 241 (47,0 %)
	Deponert	1 390 (26,0 %)	965 (20,8 %)	798 (16,7 %)
Farlig avfall	Materialgjenvunnet	74 (1,4 %)	11 (0,2 %)	12 (0,2 %)
	Energigjenvunnet	90 (1,7 %)	28 (0,6 %)	29 (0,6 %)
	Deponert	118 (2,2 %)	72 (1,5 %)	88 (1,9 %)

Fordeling av avfallshåndteringsmetode for Nortura mor

Morselskap avfallsproduksjonsintensitet:

Antall kg avfall per tonn mat produsert

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser

B3. Matsvinn i egen produksjon
Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

På våre produksjonsanlegg er matsvinn et av de faste temaene på ukentlige forbedringsmøter, og alle de største produksjonsanleggene har egne matsvinnansvarlige. Vi har fallarmer ved transportbåndene, som gjør at færre produkter faller på gulvet. Større grundighet når kjøttet tas ut av kvernene, gjør at mindre går til spille, og avskjær som tidligere er blitt kastet, brukes i andre ferdigmatprodukter. Det benyttes også kjøleteknikker, som for eksempel superkjøl, som er oppbevaring like under frysepunktet. Dette gjør at kjøttet holder seg ferskt lenger og kan dermed sendes ut i markedet når det er størst behov.

Nortura deltar aktivt i ulike næringsssamarbeid for å få ned matsvinnet også i andre deler av verdikjeden, og gjennomfører hvert år en rekke tiltak for å oppnå dette. Det inkluderer blant annet satsing på ny teknologi for å forbedre produkters holdbarhet, bedre produktmerking

ut til forbruker, bedre lukkemekanismer, og ikke minst samarbeid med kundene for å sikre produksjon i tråd med etterspørsel.

Nortura har lenge hatt et samarbeid med Matsentralen, og bidrar med både produkter og finansiering som kommer vanskeligstilte over hele landet til gode. Matsentralen er vår prioriterte donasjonsmottaker, men vi donerer også varer til andre anerkjente veldedige organisasjoner.

Vi rapporterer årlig matsvinnet vårt til NORSUS (Norsk institutt for bærekraftsforskning). NORSUS definerer matsvinn som nyttbare deler av mat, produsert for mennesker, som enten kastes eller tas ut av matkjeden til andre formål enn menneskeføde, fra tidspunktet når dyr og planter slaktes eller høstes. Norturas rapportering av matsvinn gjelder fra dyret er slaktet til maten er levert på Norturas rampe – med unntak av varer som blir kreditert som følge av feil fra Norturas side. Tallene våre inkluderer med andre ord ikke svinn i butikkene eller hos forbrukeren.

Mål*
Egen virksomhet

Nortura skal redusere matsvinn fra egne anlegg med 80 prosent innen 2030.

Nullvisjon for matsvinn fra egne anlegg innen 2040.

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak i 2024

Verdikjede	Tiltak	Beskrivelse
Egen drift	Rapportering	Fabrikkene rapporterer ukentlig om utviklingen av prosess-svinn gjennom en dedikert kontaktperson for matsvinn. De fleste har også satt opp KPI-mål for å redusere prosessavfall.
Egen drift	Skift-samarbeid	Arbeidet med 2D-koder fortsetter gjennom samarbeidet i SKIFT, der NorgesGruppen, GS1 Norway, Nortura, Tine og Bama aktivt jobber for å inkludere informasjon om holdbarhetsdato i produktstrekodene med mål om å minske butikkavfall. Bransjeløsninger er under utvikling. Vi deltar også i et STAND-prosjekt som ser på hvordan strukturert og standardisert datadeling kan bli en bransjestandard. De fleste leverandørbedriftene ser dette som en hjelp til å redusere matsvinn.
Egen drift	Donasjon	Konsernledelsen har valgt Matsentralen som hovedmottaker av donasjoner. Det holdes dialogmøter mellom de største fabrikkene og deres lokale Matsentraler.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

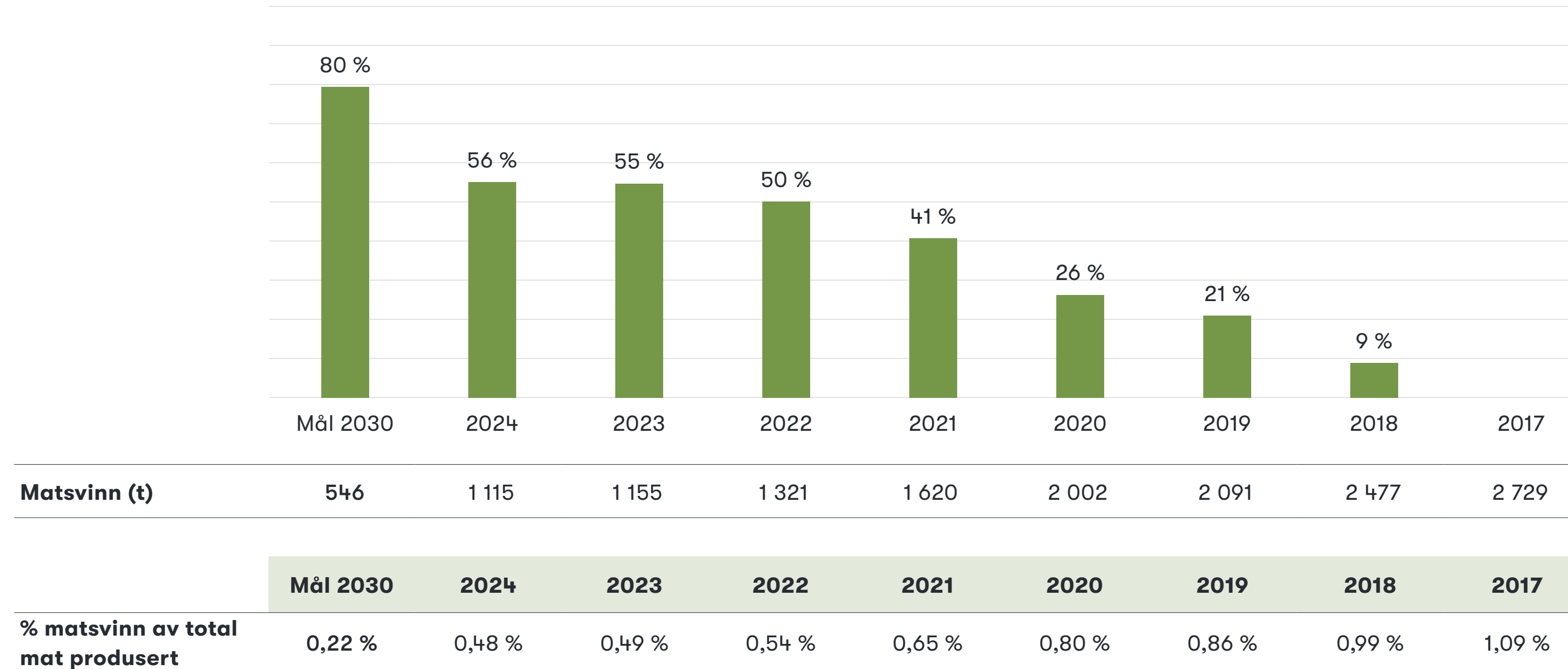
G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Resultater

Nortura har nådd myndighetenes mål om halvering av matsvinn i 2022, åtte år før fristen.

Figur: Utvikling av matsvinnreduksjon sammenlignet med 2017-tall

Matsentralen: Nortura har et godt samarbeid med Matsentralen over hele landet og donerer hvert år overskuddsmat som hjelper vanskeligstilte. Mengden donasjoner avhenger av hvor mye mat vi har med utgått liggetid. For å kompensere for usikkerhet i leveranser har vi styrket samarbeidet med Matsentralen i 2024.

Donasjon til Matsentralen i tonn

2024	2023	2022	2021
32	11	15	94

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

B4. Matsvinn hos forbrukere

Vi har som mål å bidra til reduksjon av matsvinn hos kunder og forbrukere, og dermed bidra til FNs mål om en 50 % reduksjon innen 2030. I løpet av 2025 vil vi utarbeide tiltaksplaner, og sørge for at vi kan hente inn riktig data for å følge opp utviklingen.

B5. Emballasje

Prossesser for å rette opp negativ påvirkning

Vi arbeider målrettet for å finne flere og bedre emballaseløsninger. Arbeidet går langs disse fire aksene:

1. Nortura skal ha materialgjenvinnbar emballasje: Når emballasjen er brukt, skal den kunne samles inn og gå tilbake som resirkulert råvare til ny emballasje – i en sirkulær loop.
2. Nortura skal bruke mer resirkulerte eller fornybare materialer i emballasjen der det er hensiktsmessig og uten at det går på bekostning av matens kvalitet.
3. Nortura skal bruke emballasje som reduserer matsvinn – holdbarheten til Norturas produkter skal ivaretas av emballasjen.

4. Nortura skal ikke bruke mer emballasje enn nødvendig. Vi ser hele tiden på løsninger for å redusere størrelsen eller tykkelsen på eksisterende emballasje.

Vi arbeider systematisk for å identifisere hvilke av våre produkter som er gode kandidater for å bytte emballasje fra laminat til monomateriale. Produktene med størst volum prioriteres først for å oppnå maksimal effekt på de fire aksene.

Utfordringene knyttet til emballasje er felles for matvareindustrien, og samarbeid er derfor viktig. Det skjer mye utvikling på dette området. Nortura deltar i forskningsprosjekter og bransjesamarbeid for å utvikle nye, mer bærekraftige emballasjetyper som samtidig overholder krav til mattrygghet og holdbarhet. For oss er emballasjen bærekraftig hvis den kommer fra resirkulerte eller fornybare råvarer og at den blir materialgjenvunnet.

Vi jobber også tett med våre leverandører og store internasjonale produsenter for å kunne utvikle nye og mer bærekraftige alternativer. Parallelt må vi også investere i nytt utstyr på våre anlegg, slik at vi kan ta mer bærekraftige alternativer i bruk etter hvert som nye materialer og teknologi utvikles.

Mål*

Egen virksomhet

Det skal jobbes kontinuerlig med reduksjon av emballasjemengde (materialvalg og overemballering).

100 % av vår emballasje skal være designet for materialgjenvinning innen 2030

I den grad det er mulig og hensiktsmessig, skal emballasjen inneholde resirkulerte og/eller fornybare råvarer.

* Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak i 2024

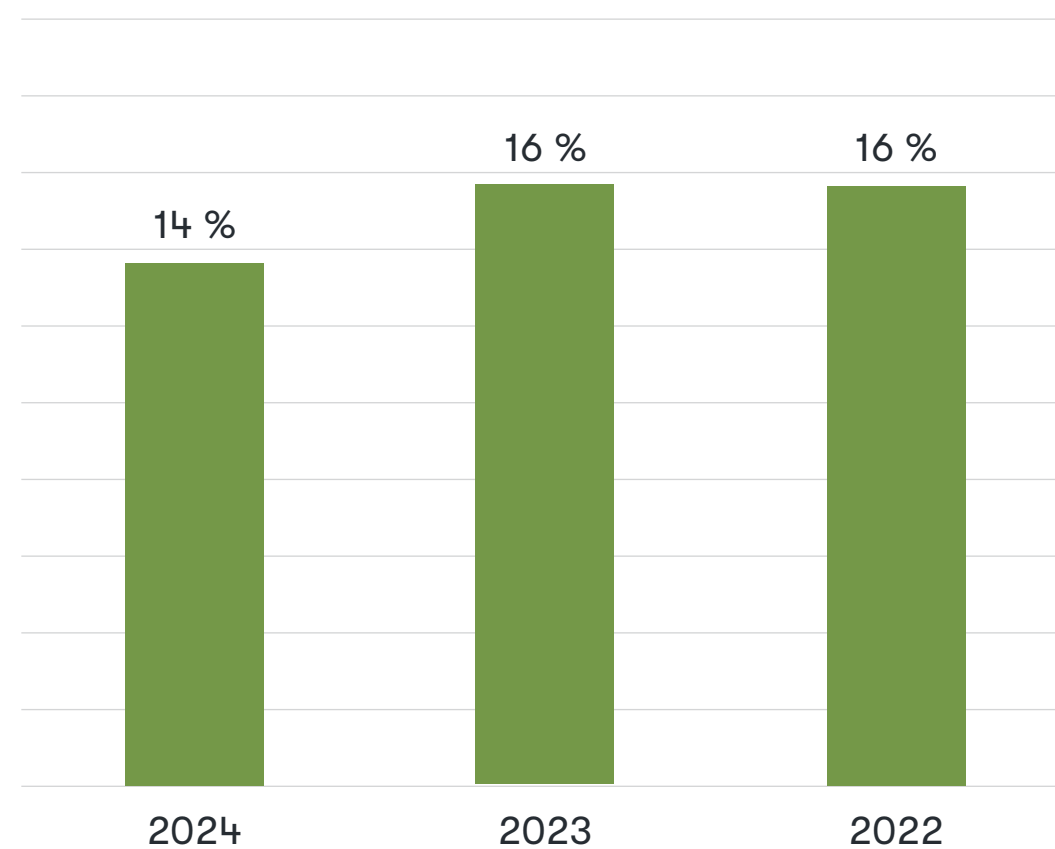
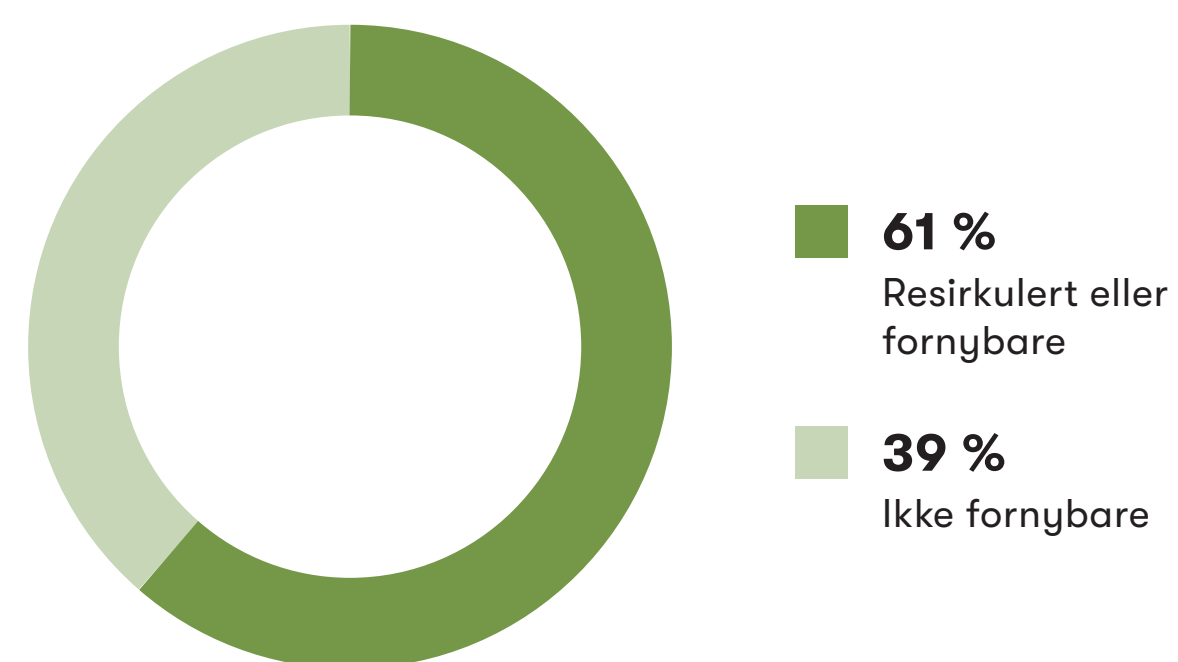
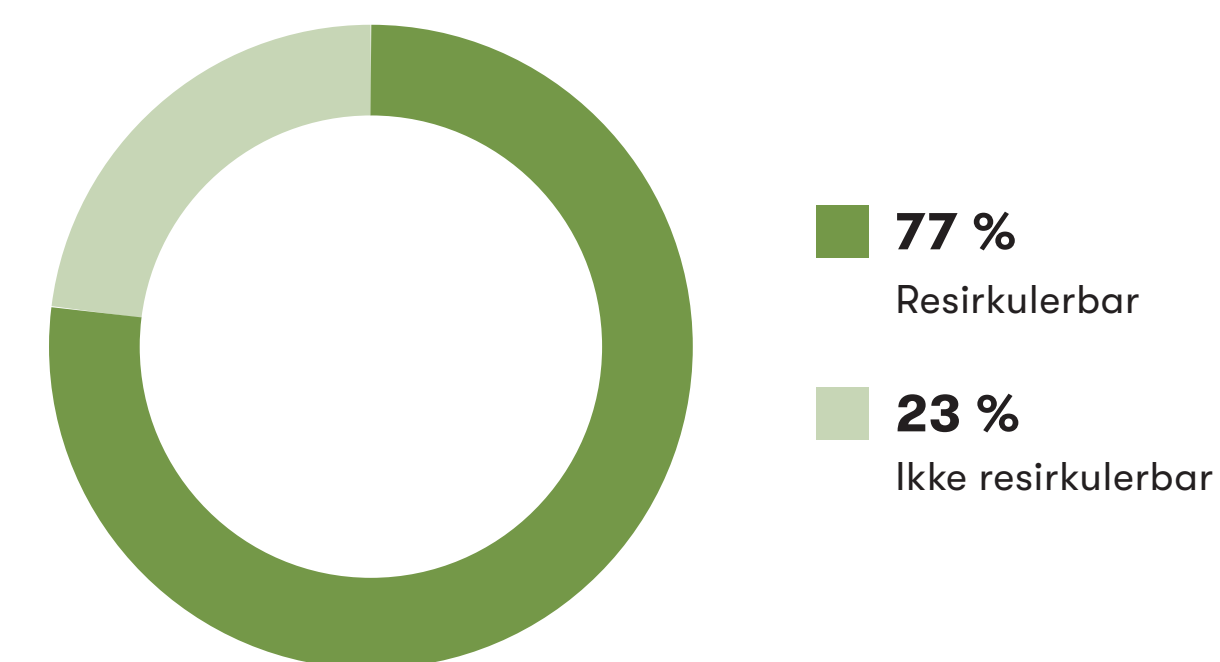
Verdikjede	Tiltak	Beskrivelse
Egen drift	Emballasjeutvikling	Vi jobber kontinuerlig med leverandørene våre for få flere produkter over i sirkulære løsninger. Vi har allerede flere produkter som kan materialgjenvinnes i henhold til definisjonen av gjenvinnbarhet i den nye emballasjeforordningen (PPWR). De seneste produktkategoriene hvor vi har gjennomført endringer er blant annet skivet bacon, kaker og boller, spesialpølser, fersk kylling, posteier med flere. I tillegg har vi startet opp en rekke prosjekter som vi har planlagt å gjennomføre i 2025. Det er gjennomført sammenslåinger og standardisering av bølgepappesker, samt kontinuerlig arbeid med optimalisering av trykkforbruk. Vi har arbeidet med standardisering og optimalisering av etiketter i henhold til gjeldende retningslinjer fra PPWR. Overgangen fra thermoetiketter til bestroket papir og plastetiketter er en del av vår strategi for å implementere mer bærekraftige og miljøvennlige emballaseløsninger.
Egen drift	Grønn Plattform prosjektet Re3-plast	«Reduce, Reuse, Recycle» har fått tildelt 67 millioner for å utvikle og demonstrere sirkulære løsninger for plastemballasje til mat, og dermed legge grunnlaget for et mer bærekraftig og konkurransedyktig næringsliv. Nortura er prosjekteier, og prosjektet vil ledes av Nofima.
Egen drift	NxtBarr-prosjekt	Visjonen i NxtBarr-prosjektet er å utvikle biobaserte, resirkulerbare og biodegraderbare emballasjematerialer som kan erstatte plast uten at det går ut over matsikkerheten eller leder til økt matavfall. Prosjekteier er RISE PFI, og Nortura og Norilia er to av industripartnerne. Prosjektperiode: 2023-2026.

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer

E1 – Klimaendringer	23
A. Begrensning av klimaendringer	26
B. Energi	33
E2 – Forurensing	36
E4 – Naturmangfold og økosystemer	39
A. Direkte påvirkningsdrivere for tap av biologisk mangfold	41
E5 – Ressursbruk og sirkulær økonomi	43
A. Ressurstilførsel, inkludert ressursbruk	45
B. Avfall	48

S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Resultater
Materiale brukt til emballasje (i tonn og prosent av total)

	2024			2023			2022		
Total plast (inkludert resirkulert plast)	4204	43,9 %	(44 %)	3609	32,8 %	(33 %)	3863	32,3 %	(32 %)
Aluminium	80	0,8 %	(1%)	93	0,8 %	(1 %)	91	0,8 %	(1 %)
Blikk	0	0,0 %	(0,%)	8	0,1 %	(0,1 %)	25	0,2 %	(0,2 %)
Fiber (papp, bølgepapp, kartong)	5298	55,3 %	(55 %)	7286	66,3 %	(66 %)	7966	66,7 %	(67 %)
Total mengde emballasje	9 582			10 997			11 945		

Prosent andel av resirkulert plast av emballasje

Råvare brukt til emballasje

Resirkulerbarhet av emballasje

S – Sosiale temaer

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

S1 – Egen arbeidsstyrke

Norturas medarbeidere er vår viktigste ressurs. Med rundt 4300 medarbeidere, fordelt på 25 lokasjoner og anlegg spredt over hele landet, er det mange som hver dag står på for å levere mat til befolkningen og skape verdi for den norske bonden.

Nortura er en av Norges største arbeidsplasser og skal være et trygt og godt sted å jobbe. Vi skal være en mangfoldig og sosialt inkluderende arbeidsplass og sørge for gode og trygge arbeidsforhold som legger vekt på inkludering, mangfold og kompetanseheving gjennom hele verdikjeden vår.

Strategi og policyer

- Norturas Bærekraftspolicy (2024) stadfester at Nortura skal være en mangfoldig og sosialt inkluderende arbeidsplass. Vi skal sørge for gode og trygge arbeidsforhold med fokus på inkludering, mangfold og kompetanseheving gjennom hele vår verdikjede.
- Vår HR-strategi dekker fire fokusområder som sikrer at vi jobber med å skape et fysisk og psykisk trygt arbeidsmiljø, tiltrekker, utvikler og beholder kompetanse, opprettholder vår kultur, verdier og etiske retningslinjer, samt sikrer riktig organisering for å nå målsetningene med gode prosesser for endring.
- Styringsystemet inneholder beskrivelser av både forebyggende organisatoriske, ergonomiske, kjemiske, psykososiale og fysiske forhold som påvirker arbeidsmiljøet, samt rollen og ansvaret til medarbeidere, ledere, vernetjenesten og bedriftshelsetjenesten.

- Norturas HMS-standard er en del av styrings-systemet vårt og dekker alle Norturas

fabrikker og øvrige lokasjoner, inkludert datterselskaper hvor Nortura eier mer enn 50 prosent. HMS-standarden beskriver krav til egne ansatte, eksterne og innleide arbeidstakere.

- Nortura har utviklet en IA-plan for 2023-2025 som fokuserer på å redusere sykefravær og frafall fra arbeidslivet gjennom helsefremmende og forebyggende tiltak, samt individuell oppfølging av ansatte med helseplager. Planen inkluderer leder- og medarbeiderutvikling, risikovurdering, ergonomiske tiltak, og støtteordninger fra NAV.

Involvering av interessenter:

Representanter fra forskning, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner (FN) ble konsultert i forbindelse med utvikling av bærekraftstrategi i 2021.

Interessenter som påvirkes: Tillitsvalgte, fagforeninger, egen ansatte

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Vurdering av påvirkning og finansiell vesentlighet

S1 - Egen arbeidsstyrke - Vesentlige påvirkninger og muligheter og risikoer				
Undertema	Type	Beskrivelse	Hvor i verdikjeden	
			Opp- strøms	Egen aktivitet
A. Arbeidsforhold	Negativ påvirkning	A1	Fysisk krevende arbeid over tid	•
	Negativ påvirkning	A1	Risikofylt arbeid med akutte skader	•
	Faktisk risiko	A1	Arbeidsrelatert sykefravær	•
	Negativ påvirkning	A2	Ubalanse mellom arbeid og fritid, påvirkning på arbeidspres og stress	•
	Positiv påvirkning	A2	Gode lønns- og arbeidsvilkår for ansatte	•
	Positiv påvirkning	A2	Flest mulig faste- og heltidsstillinger	•
	Positiv påvirkning	A2	Trepartssamarbeid og samarbeid mellom ledelse, ansatte, tillitsvalgte og verneombud	•
	Positiv påvirkning	B1	Likevilkår og lik lønn for alle ansatte	•
	Positiv påvirkning	B2	Tilrettelegger for lærling- og praksisordninger	•
	Positiv påvirkning	B2	Systematisk arbeid med kompetanse og merarbeider utvikling	•

Vår arbeidsstyrke består av fast ansatte, både heltids- og deltidsansatte, samt midlertidige og innleide medarbeidere (ingen tilkallingsvikarer). 83 prosent av Norturas ansatte jobber i produksjon, hvor arbeidsmiljøet innebærer bruk av kniver, sager og andre farlige verktøy og maskiner, tunge arbeidsstillinger samt eksponering for kjemiske og biologiske risikofaktorer. Dette øker risikoen for alvorlige skader, samtidig som det rutinepregede arbeidet belaster de samme muskelgruppene over tid.

De resterende 17 prosentene er funksjonærer tilknyttet konsernets øvrige forretningsområder og stabsfunksjoner. I støttefunksjonene opplever mange at balansen mellom arbeid og fritid har blitt dårligere enn tidligere. Medarbeiderundersøkelser viser en negativ utvikling når det gjelder stress, spesielt innen støttefunksjoner.

Nortura har et høyt antall organiserte, og fagforeninger som bidrar til å sikre gode lønns- og arbeidsvilkår for alle ansatte, samt spesielt gode forsikringsordninger. Vi jobber aktivt for å tilby flest mulig faste og heltidsstillinger, da dette er viktig for de ansatte det gjelder.

Vi jobber systematisk for å sikre like vilkår og lik lønn for alle ansatte, uavhengig av kjønn, alder, legning og etnisitet. Dette inkluderer også utenlandske vikarer, og viser vår forpliktelse til

rettferdighet og sosial ansvarlighet. Vi tilrettelegger for lærling- og praksisordninger, noe som er viktig for å sikre tilgang til kvalifiserte arbeidstakere. Gjennom samarbeid mellom ledelse, ansatte, tillitsvalgte og verneombud, jobber vi for en mer rettferdig, trygg og produktiv arbeidsplass. Vårt systematiske arbeid med fysisk og psykososialt arbeidsmiljø, inkludert kompetanse- og medarbeiderutvikling, bidrar til forbedring av helse og velvære, økt trivsel og jobbtilfredshet. Dette viser vår dedikasjon til å skape en inkluderende arbeidsplass med mangfold, kjønnsbalanse og nulltoleranse for diskriminering og seksuell trakassering.

Finansiell vesentlighet: Nortura har et høyt sykefravær, noe som utgjør en betydelig finansiell risiko.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

A. Arbeidsforhold

Nortura har en unik mulighet til å skape arbeidsplasser over hele landet, gjennom lærling- og praksisordninger. Vi er en viktig arbeidsgiver i mange distrikter, og legger stor vekt på å rekruttere lokal ungdom og arbeidskraft, både for å skape verdier for lokalsamfunnet, men også for å sikre riktig kompetanse og styrke vår egen konkurransekraft. Måten vi jobber med å skape en trygg og god arbeidsplass på, er avgjørende for trivselen til våre medarbeidere.

A1. Helse og sikkerhet

Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

Risikovurdering er et viktig fundament i vårt HMS-arbeid. Gjennom medarbeiderinvolvering avdekker vi potensielt farlige arbeidsoppgaver og utstyr. Risikovurderingene gir oss beslutningsgrunnlag til å prioritere tiltak på forhold som har for høy risiko. Prioriterte områder beskrives i en tiltaksplan med en ansvarlig for gjennomføring av tiltak og tidsfrist.

Vi involverer fagkompetanse og arbeider tverrfaglig for å finne gode løsninger og kommunisere ut nye instruksjoner og tiltak, enten det er lokalt på en avdeling eller konsernovergripende. Den teknologiske utviklingen, hvor maskiner erstatter risikofylte og belastende oppgaver, vil over tid

redusere antall ansatte i disse oppgavene.

Våre ledere er synlige i driften og til stede sammen med aktive verneombud for å veilede og korrigere atferd der det er nødvendig. Avvik registreres og følges opp med rotårsaksanalyse og nye tiltak.

Gjennom året følges tiltaksplan opp for å evaluere effekt av tiltak og gjøre nødvendige tilpasninger. Systematikken og arbeidsmetoden kontinuerlig forbedring er forankret i konsernet, og på den måten forenkler vi hverdagen til ansvarlige ledere. I tillegg ser vi at forbedringsarbeid innen ett fagområde gir positive synergi-effekter på andre fagområder. På den måten henger kvalitet, trygg mat, arbeidsmiljø og sikkerhet tett sammen.

Mål*

Egen virksomhet

Nullvisjon knyttet til personskader i vår virksomhet

Systematisk arbeid med både fysisk og psykososialt arbeidsmiljø som utvikler hele Nortura til «et enda bedre sted å jobbe»

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak i 2024

Verdikjede	Tiltak	Beskrivelse
Egen drift	Opplæring	Over 100 nye verneombud, tillitsvalgte og ledere har gjennomgått lovpålagt 40-timers HMS-kurs som arrangeres av Norturas Bedriftshelsetjeneste. Det har blitt arrangert kurs i risikovurdering for HMS-koordinatorer og hovedverneombud, lansert flere e-læringskurs i HMS og gjennomført Webinar i HMS-verktøyet «Samtalen om Sikkerhet». I tillegg har det vært fokus på opplæring i nytt verktøy for risikovurdering av det psykososiale og organisatoriske arbeidsmiljøet. Dette verktøyet passer for alle forretningsenheter i Nortura.
Egen drift	Læring fra uønskede hendelser	Totalt er 5 181 uønskede hendelser rapportert inn og behandlet med tiltak for å hindre gjentakelse. Videre er 249 avvik og forbedringsforslag registrert etter interne HMS-revisjoner. I tillegg kommer avvik, forbedringer og tiltak etter vernerunder som gjennomføres avdelingsvis annenhver måned.
Egen drift	Konserntiltak	I tillegg til mange gode lokale tiltak er det også gjennomført risikoreducerende tiltak på konsernnivå og internasjonale merkedager som Verdensdagen for sikkerhet og arbeidshelse og Verdensdagen for psykisk helse. Blant initiativene som pågår er innføring av sklissikkert skaft for håndholdte slaktekniver. I tillegg skal det implementeres nytt og forenklet HMS-verktøy for registrering av uønskede hendelser. Ikke minst er det spennende å følge utviklingen innen datafangst og kunstig intelligens. Her ser Nortura spesielt på mulighetene til å ta i bruk teknologien for å redusere risiko ved truck.

Resultater

Helse, miljø og sikkerhet - 2024

Ansatte registrert i helse- og sikkerhetsstyringssystemet	43,09 %
Egne og innleide ansatte dødsulykker	0
Egne og innleide ansatte personskader	173 (Rate: 3,82)
H1-verdi**	19,09

**fraværsskader pr. million arbeidstimer, Nortura morselskap

Akkumulert sykefraværet i Nortura endte i 2024 på 7,9 prosent, med et langtidsfravær på 5,5 prosent og et korttidsfravær på 2,4 prosent. Dette er en liten nedgang fra 2023 da fraværet var 0,1 prosent høyere. Det har vært jobbet metodisk i hele organisasjonen for å øke tilstedeværelsen. Nortura er en IA-bedrift, og fortsetter

sitt systematiske arbeid med å øke tilstedeværelse og trivsel på jobb. På flere lokasjoner er det testet ut nye måter å øke tilstedeværelsen gjennom tett samarbeid med NAV og andre aktører. Siste halvår 2024 har det vært en klar positiv trend i tallene.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

A2. Arbeidsvilkår og lønn

Prossesser for å rette opp negativ påvirkning

Nortura skal være en arbeidsplass som legger til rette for god balanse mellom arbeidsliv og familieliv. Vi ønsker å være en trygg og forutsigbar arbeidsplass, der faste stillinger utgjør fundamentet i forretningsdriften. Vi sikrer tilstrekkelig tilgang på faglært arbeidskraft, blant annet gjennom målrettet samarbeid med myndigheter og skoler.

Vi legger vekt på å ivareta og styrke arbeidstakerrettigheter, og oppfordrer til et organisert arbeidsliv gjennom hele verdikjeden vår. Et sentralt premiss for å lykkes på dette området er god dialog og tett samarbeid mellom partene i arbeidslivet, og vi legger stor vekt på godt samarbeid mellom ledelse, ansatte, tillitsvalgte og verneombud. Medarbeiderundersøkelsen er et verktøy for å arbeide med det psykososiale arbeidsmiljøet.

Gode lønns- og arbeidsforhold er en grunnforutsetning for å sikre en langsiktig og bærekraftig virksomhet. Nortura sin lønnpolicy er at vi skal

være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende. Vi skal ha et moderat lønnsnivå på tvers av konsernet, innenfor de ulike fagområdene og stillingstypene, sett i forhold til arbeidsmarkedet for øvrig. Dette prinsippet gjelder også for lederlønningene i konsernet.

Ved ansettelse i konsernledelsen inngås avtale om eventuelt sluttvederlag, og toppledelsen har en egen påbygning på ordinær pensjonsavtale for lønn mellom 12 - 20 G. Lønn for konsernsjef fastsettes av styre, som har nedsatt et eget kompensasjonsutvalg for vurdering av konsernsjefens lønn. Lønn for konsernsjef utgjør 6 ganger gjennomsnittslønnen i Nortura. Lønn for konsernledelsen fastsettes av konsernsjef, og lønnsutvikling for toppledelsen var den samme som for øvrige grupper i konsernet for 2024.

Fastsettelse av kompensasjon for styremedlemmer vedtas i årsmøte etter innstilling fra valgkomiteen.

Alle ansatte i Nortura mottar lønn som er lik eller høyere enn nasjonale referanseverdier for anstendig lønn, og vi sikrer dermed overholdelse av lokale forskrifter og interne retningslinjer.

Mål**

Egen virksomhet

Vilkår for ansatte skal være like, uavhengig av alder, kjønn, legning og etnisitet.

Flest mulig faste- og heltidsstillinger, og gode lønns- og arbeidsvilkår for alle våre ansatte.

Legge til rette for lærling og praksisordninger

**Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak i 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Egen drift	Sykefravær	Det har blitt jobbet metodisk i hele organisasjonen for å øke tilstedeværelsen. Nortura er en IA-bedrift og fortsetter sitt systematiske arbeid med å øke tilstedeværelse og trivsel på jobb. På flere lokasjoner har det blitt testet ut nye måter å øke tilstedeværelsen gjennom tett samarbeid med NAV og andre aktører. Siste halvår 2024 har det vært en klar positiv trend i tallene.
	Medarbeiderutvikling	Gjennom medarbeiderundersøkelsen i 2024 ble alle aspekter ved de ansattes psykososiale arbeidsmiljø kartlagt, og ledere og medarbeidere i hele konsernet arbeidet med tiltak for å bedre arbeidsmiljøet der det var avdekket behov. Vi har blant annet gjennomført kompetanseløft innenfor psykisk helse og utarbeidet kurs for stressmestring som skal tas i bruk i 2025. I tillegg har medarbeidere og ledere gjennomført kurs i konflikthåndtering og varsling.

Den primære årsaken til bruk av midlertidig arbeidskraft og deltidsansatte i Nortura, er betydelige svingninger i aktiviteten som følge av sesongmessige variasjoner i både råvaretilførsel og etterspørsel. En del medarbeidere er også innvilget deltid etter eget ønske. Konsernets overordnede prinsipp er likevel ansettelse i hundre prosent faste stillinger.

Alle ansatte er dekket gjennom offentlige ordninger og supplerende arbeidsgiverfinansiert beskyttelse, som sikrer full inntekt under sykdom, arbeidsledighet, arbeidsulykker og foreldrepermisjon. Fast, deltid og midlertidig ansatte med over 20 prosent stilling er omfattet av vår gruppelevsforsegling. Ansatte under 20 prosent har kun yrkesskadeforsikring. I Nortura får alle pensjon fra første lønnskroner.

Resultater

Nortura arbeidsstyrke 2024	Totalt		Kvinner		Menn	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Årsverk*	3527					
Total antall ansatte	4270		1467	38 %	2803	73 %
Total antall fast ansatte	3815	89 %	1319	35 %	2496	65 %
Fulltidsansatte	3575	94 %	1188	90 %	2387	
Deltidsansatte	240	6 %	131	10 %	109	
Total antall midlertidig ansatte	455	11 %	148	33 %	307	68 %
Antall innleide ansatte*	437					
Turnover	269	6 %				

* Alle tall i tabellen representerer totalt antall ansatte (head count) bortsett fra årsverk og antall innleide ansatte, som representerer antall årsverk.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

B. Likebehandling og like muligheter for alle

Landbruket, slakterinæringen og matproduksjonen generelt, er tradisjonelt sett dominert av menn. Dette gjelder også i Nortura. Vi tror imidlertid at god kjønnsfordeling og mangfold, både i styrende organer og i virksomheten som helhet, vil føre til bedre beslutninger og resultater, og mer bærekraftige løsninger. Nortura er en svært mangfoldig arbeidsplass, med medarbeidere fra om lag 70 ulike nasjoner. Rundt 25 prosent av medarbeiderne våre har sin opprinnelse fra andre land enn Norge. Vi er bevisste på de språk- og kulturmessige utfordringene dette kan gi.

B1. Likebehandling

Prossesser for å rette opp negativ påvirkning

Vi er opptatt av å fremme likestilling mellom kjønnene, utjevne forskjeller og legge til rette for mangfold. Vi arbeider for å hindre diskriminering som følge av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. I tillegg tilrettelegger vi for personer med særskilte behov.

Resultatene fra medarbeiderundersøkelsen viser at våre ansatte har et engasjement for virksom-

Mål*

Egen virksomhet

50 prosent kvinner i ledende stillinger og styrende organer

Nortura skal betale lik lønn for likt arbeid

Nortura skal være en inkluderende arbeidsplass for alle, med nulltoleranse overfor seksuell trakassering diskriminering. Vi skal aktivt forebygge sykdom og frafall, og på denne måten bidra til å øke sysselsettingen. Vårt mål er at så mange som mulig kan arbeide så mye som mulig, så lenge som mulig.

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak i 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Egen drift	Medarbeiderundersøkelse	Gjennom medarbeiderundersøkelsen gjennomførte Nortura en kartlegging av mangfold direkte knyttet til religion/livssyn, seksuell orientering, kjønn, etnisk bakgrunn, alder og funksjonsevne. Resultatet viser at Nortura scorer godt på alle parametere. For de deler av organisasjonen som har hatt avvik relatert til dette, er det i 2024 jobbet målrettet og strukturert med tiltak for å bedre forholdene.

heten, og at Nortura har et helsefremmende og godt psykososialt arbeidsmiljø. Medarbeiderne rapporterer om en god ledelseskultur og et positivt samarbeidsklima. En rekke initiativer og tiltak er gjennomført ved de enkelte fabrikkene og enhetene, for å tilpasse arbeidsplassen til medarbeidere med ulik bakgrunn. Vi legger ekstra stor vekt på å tilby norskopplæring for å gjøre norsk til arbeidsspråk. Et felles arbeidsspråk er med på å sikre god dialog og godt samarbeid.

Det er ikke registrert større utfordringer med diskriminering grunnet religion, seksuell legning eller etnisitet på arbeidsplassen. Nortura har innført tiltak for konflikthåndtering og etablert klare varslingsrutiner for alle medarbeidere.

Resultater

2024	Totalt		Kvinner		Menn	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Mangfold						
Ansatte i ledende stillinger**	379		126	33 %	253	67 %
Ansatte i konsernledelsen	10		4	40 %	6	60 %
Ansatte i konsernstyret	14		5	36 %	9	64 %
Personlig utvikling og arbeidslivsbalanse						
Ansatte som deltok i medarbeider-samtaler		81,4 %				
Ansatte som tok foreldrepermisjon	256		121		135	

**Ledende stillinger betyr: Ansatte med personalansvar på ulike nivåer

Alder gruppe - 2024	<30		30-50		>50	
Total ansatte	314	8,2 %	1 837	48,2 %	1 664	43,6 %

Alle ansatte i Nortura (unntatt KL) er i utgangspunktet dekket av tariffavtaler, selv om ikke alle ansatte er medlemmer av en fagforening. Dette fordi det gjennomføres sentrale og lokale forhandlinger for alle tariffområder som er gjort gjeldende i konsernet, og resultatet dekker alle ansatte, som operatører, funksjonærer og ledere. 100 % av de ansatte er representert av arbeidsråd.

På grunn av lovbestemte restriksjoner registrerer vi ikke opplysninger om funksjonsnedsettelse blant våre ansatte. Foreldre i Norge har rett til permisjon i til sammen 12 måneder.

Kjønnsforskjellen i lønn (The gender pay gap) i Nortura er -0,57 %, noe som betyr at kvinner i snitt tjener mer enn menn.

Basert på medarbeiderundersøkelsen fra 2024 har vi beregnet at det var 166 tilfeller av mobbing og trakassering, mens 16 klager på trakassering ble formelt registrert gjennom varslingskanalen. Det har ikke blitt innlevert noen klager til Nasjonale Kontaktpunkter for OECD Multinasjonale Selskaper, og det har ikke vært noen alvorlige menneskerettighetsproblemer eller hendelser knyttet til egen arbeidsstyrke i 2024. Nortura har ikke vært pålagt å betale bøter, straffer eller erstatning for skader som følge av diskrimineringshendelser eller klager.

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
B2. Opplæring og kompetanseutvikling
Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

Vi sikrer at alle medarbeidere i produksjon og andre spesifikke funksjoner får den nødvendige kompetansen de trenger for å utføre jobben sin – hygienekurs, Trygg på jobb, dyrevelferd, IT-sikkerhet, trucksertifikater og andre sertifikater. I tillegg er kompetanseutvikling av medarbeidere

et lederansvar og tar utgangspunkt i Norturas behov, verdier og strategier. Medarbeidersamtaler er obligatoriske for alle, slik at behov og ønsker for videreutvikling fra den enkelte medarbeider også skal vektlegges i kompetanseutviklingsplanen.

Mål*
Egen virksomhet

Vi skal legge til rette for lærling- og praksisordninger.

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak i 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
		Alle ledere i produksjon fikk kompetanseløft i 2024 innenfor mattrygghet og kvalitet, etiske retningslinjer, dyrevelferd og økonomiforståelse.
Egen drift	Opplæring	Alle ledere og medarbeidere får opplæring i rutiner for varsling av kritikkverdige forhold og forebygging av konflikter.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

S2 – Arbeidere i verdikjeden

For å sikre at vi har en høy selvforsyningsgrad av mat og en matproduksjon spredt ut over hele landet, må norske bønder ha en inntekt som de kan leve av. Samtidig vet vi at bondens økonomi er under hardt press. I tillegg har prisvekst på landbruksmaskiner, gjødsel, energi og kraftfôr – viktige innsatsfaktorer for matproduksjonen – rammet bøndene hardt.

HMS er en utfordring, da landbruket har høy risiko for ulykker og belastningsskader. Psykisk helse påvirkes også av økonomisk stress og ensomt arbeid. Likestilling er en pågående utfordring, da kvinner fortsatt møter barrierer i en tradisjonelt mannsdominert bransje. For å sikre en bærekraftig fremtid må bønder få bedre økonomi, tryggere arbeidsforhold.

Som en stor innkjøper har Nortura muligheten til å påvirke etikk og bærekraft i leverandørkjeden. Vår produksjon avhenger av ingredienser, emballasje, transport, maskiner, IT-systemer og andre tjenester. Med rundt 500 konsernavtaler, hvorav 90 prosent er med norske leverandører, har vi en betydelig påvirkning på sosiale, miljømessige og økonomiske forhold i en stor verdikjede.

Involvering av interessenter:

Representanter fra forskning, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner (FN) ble konsultert i forbindelse med utvikling av bærekraftstrategi i 2021.

Interessenter som påvirkes: Bønder, transportører og leverandører

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Vurdering av påvirkning

S2 - Arbeidstakere i verdikjeden - Vesentlige påvirkninger

Undertema	Type	Beskrivelse	Hvor i verdikjeden		
			Oppstrøms	Egen aktivitet	Nedstrøms
A. Bondens økonomi	Negativ påvirkning	Mangel på levelønn for bønder	•		
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	Negativ påvirkning	Risikofylt arbeid i landbruket, HMS på gård og under transport	•		
	Negativ påvirkning	Dårlig likestilling og mangfold – Work life balanse – mental helse - Permisjon	•		
C. Oppfølging av leverandører	Positiv påvirkning	Leverandører krav til arbeidsvilkår og arbeidstakerrettigheter	•		

Bondens økonomi

Norske bønder har generelt lavere inntekter enn flere andre yrkesgrupper, spesielt når man tar hensyn til arbeidstid og investeringskostnader. Ifølge undersøkelser fra Norges Bondelag og andre landbruksorganisasjoner ligger gjennomsnittsinntekten for bønder ofte under gjennomsnittet for norske lønsmottakere. Mange bønder jobber lange dager og har store økonomiske forpliktelser knyttet til gårdsdrift, maskiner og vedlikehold.

Lønnsomheten varierer også mye mellom ulike produksjoner, der enkelte melkebønder eller kornbønder kan ha høyere inntekter enn de som driver med småskala grønnsaksproduksjon eller sauedrift. For å kompensere for lav inntjening mottar bønder statlige tilskudd gjennom jordbruksavtalen. Likevel mener mange i næringen at inntektsgapet mellom bønder og andre yrkesgrupper er for stort, noe som kan true rekrutteringen til yrket.

I tillegg har prisvekst på landbruksmaskiner, gjødsel, energi og kraftfôr – viktige innsatsfaktorer for matproduksjonen – rammet bøndene hardt. På grunn av presset økonomi velger stadig flere bønder å legge ned produksjonen. Antallet jordbruksbedrifter i Norge har falt fra 155 000 i 1970 til under 37 000 i dag. Med andre ord har tre av fire gårdsbruk valgt å legge ned driften de siste 50 årene. Ikke bare går verdier tapt og jordbruksarealer ut av drift, men stadig færre dyr på beite innebærer at store deler av landet gror igjen, spesielt i kystområder på Vestlandet og i nord. Dette gjør at landskapet mister både særpreg og kvaliteter. Norske bønders dårlige økonomi utgjør dermed også en stor risiko for matsikkerheten i landet.

HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården

Helse, miljø og sikkerhet (HMS) er en vesentlig utfordring i norsk landbruk, da bønder ofte jobber alene med tunge løft, farlige maskiner og uforutsigbart vær. Landbruket er blant de mest ulykkesutsatte næringene i Norge, med høy risiko for fall, klemskader og belastningsskader. Lange arbeidsdager uten faste pauser kan også føre til utmattelse og svekket sikkerhet. Psykisk helse er en annen bekymring, ettersom økonomisk usikkerhet og isolasjon kan føre til stress og depresjon.

Likestilling er også en utfordring i landbruket. Selv om stadig flere kvinner blir bønder, møter de fortsatt strukturelle barrierer, som vanskelig tilgang til finansiering, nettverk og eierskap. Mange kvinner kombinerer gårdsdrift med andre jobber, noe som kan skape ekstra belastning. For å skape et mer inkluderende og trygt arbeidsmiljø må HMS-tiltak styrkes, og likestilling må prioriteres gjennom bedre tilrettelegging og holdningsendringer i næringen.

Andre leverandører av varer og tjenester

En matprodusent påvirker arbeidsforholdene i leverandørkjeden gjennom krav til pris, leveringstider og effektivitet. Prispress kan føre til lave lønninger, lange arbeidsdager og usikre ansettelsesforhold, særlig innen bearbeiding, emballasjeproduksjon og transport. Høye produktivitetskrav kan øke risikoen for ulykker og belastningsskader, spesielt i fabrikker og lagre.

Underleverandører kan også bruke midlertidig eller uformell arbeidskraft, noe som kan gi mindre beskyttelse mot utnyttelse.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

A. Bondens økonomi

Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

Nortura støtter kravet om bedre rammevilkår og inntektsløft for norske bønder, slik at norsk matproduksjon, bondens levekår og matberedskap blir prioritert. De siste årene har Nortura arbeidet regulatorisk og kommersielt for å sikre ekstraordinære økninger i råvareprisene for alle våre produksjoner, i tillegg til vesentlige løft gjennom jordbruksoppgjøret. Dette resulterte i en historisk ekstraordinær økning av avregnings- og engrosprisene ved inngangen til 2022. For styrket lønnsomhet jobber vi langs to spor; et kommersielt og et politisk.

Når det kommer til de kommersielle inntektsrammene, styrer vi selv vår tilpasning. Vi jobber

Mål*

Verdikjeden

Alle Norturas eiere skal ha en konkurransedyktig inntekt som står i forhold til verdiskapingen, andre sammenliknbare grupper i samfunnet og som bidrar til å rekruttere nye husdyrprodusenter til landbruket.

Nortura sine eiere skal få tilbake den til enhver tid tilgjengelige inntjening, etter at selskapet har sikret forsvarlig forretningsmessig utvikling for å ivareta selskapets posisjon for fremtiden.

Nortura skal jobbe for økt betalingsvillighet og pris på sunt, trygt og bærekraftig produsert norsk kjøtt og egg.

Matproduksjon er en samfunnskritisk infrastruktur. Bondens inntekt, pantegrunnlag og finansierings- evnen i jordbruket er svak. Nortura skal jobbe for etableringen av et fond for bærekraftig omstilling den samfunnskritiske infrastrukturen i jordbruket. Omstillingen må finansieres over statsbudsjettet og utenfor jordbruksavtalen.

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Resultater

	2024	2023	2022
Utbetaling for bøndenes husdyr (i milliarder norske kroner)	11,2	11,8	11,2
Resultat etter skatt tilbake til våre eiere (i millioner norske kroner)	16,6	19,4	0**

**Resultatet for 2022 ble kraftig svekket som følge av ekstraordinært sterk kostnadsvekst for viktige innsatsfaktorer og fall i salget ut av dagligvarebutikkene. Nortura har iverksatt tiltak som skal styrke resultatet med over 400 millioner kroner.

for å styrke bondens konkurransekraft gjennom god drift, sterke merkevarer og attraktive råvarer. Norturas konkurransekraft styrker vi gjennom å sikre at industrien vår er effektiv og at produktene våre er attraktive. I bunnen ligger våre samvirkeforpliktelser, som gjør at verdiene vi skaper, gis tilbake til de som har produsert maten – den norske bonden.

Jordbruket i Norge er basert på en etablert politisk prioritering for å sikre matproduksjon til egen befolkning. Jordbrukspolitikken bygger på fire pilarer; matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og et bærekraftig landbruk. Nortura har en god og konstruktiv dialog med folkevalgte, relevante departementer, direktorater og organisasjoner for å bidra til å realisere den jordbrukspolitiske målsettingen og ivareta et livskraftig landbruk.

Strategi og policyer

- Norturas Bærekraftspolicy (2024) regulerer de sosiale, miljømessige og styringsmessige aspektene av Norturas egen virksomhet og investeringsbeslutninger, Norturas rolle som eier av selskaper, og definerer våre forventinger til andre forretningsforbindelser og leverandørkjede. Policy-dokumentet stadfester at Nortura skal arbeide for et livskraftig norsk jordbruk, med økt lønnsomhet for våre eiere og rettferdig fordeling av verdiskaping gjennom verdikjeden.
- Som markedsregulator og samvirkeforetak ligger det i vårt formål at vi arbeider for å styrke og opprettholde et lønnsomt, bærekraftig og livskraftig jordbruk over hele Norge. Nortura SA har til formål å omsette medlemmenes slakt, egg, livdyr og ull på best mulig måte. Foretaket skal ved sin virksomhet bidra til at medlemmene får det best mulig økonomiske resultat av sin husdyrproduksjon, på kort og lang sikt.

Tiltak i 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Oppstrøms Egen drift	Engrospriser	Nortura økte sine engrospriser vesentlig for alle produksjoner på bakgrunn av den ekstraordinære veksten av produksjonskostnader (strøm, gjødsel og fôr) hos våre eiere også i 2023, mens engrospriser utviklingen for 2024 var flatere.
		Markedsbalansen for svin og storfe har vært krevende gjennom 2024, men er mer positivt for de andre dyreslagene. Kostnadsutviklingen for primærprodusentene hadde også en mer moderat utvikling i 2024 enn tidligere år.
Oppstrøms Egen drift	Økt finansiering av bærekraftstiltak hos bonden	Bionova – et Enova for de biologiske næringene er etablert og vil fortsette å være viktig, for å sikre finansiering til bærekraftstiltak. På grunn av den krevende økonomiske situasjonen i landbruket, vil Bionova være et viktig virkemiddel for å finansiere klimatiltak på gårdsnivå og trenger økt styrking. Samtidig er det fortsatt slik at landbruket har bruk for et sett av virkemidler i offentlig regi for sikre tilstrekkelig finansiering.
		Økonomisk og miljømessig optimering på norske gårdsbruk. Prosjektet har som mål å utvikle optimeringsmodeller og beslutningsstøttemetoder for norske gårder, som tar hensyn til både økonomiske og miljømessige kriterier, ved å kombinere teknisk ekspertise fra ulike fagfelt og praktisk kunnskap fra kjøtt-, melk- og jordbrukssektorene, med målet om å støtte bønder i å oppnå miljømål på en lønnsom måte. Nortura er en av samarbeidspartnerne, og prosjektperioden er 2023-2026.
Oppstrøms Egen drift	Økonomisk rådgivning	Vi bistår våre eiere med økonomisk rådgivning når de skal bygge fjøs, og vi diskuterer også praktiske løsninger som sikrer en god arbeidshverdag for bønder.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården

Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

Nortura jobber for å sikre HMS, gode arbeidsforhold og likestilling hos sine eiere. Arbeid på gård innebærer fysiske belastninger og risiko for ulykker, og Nortura bidrar til å fremme gode HMS-rutiner. Selskapet samarbeider med landbruksorganisasjoner for å sikre tryggere arbeidsforhold og bedre tilrettelegging, særlig for kvinner og gravide. Nortura kartlegger utfordringer knyttet til likestilling, inkludering og arbeidsvilkår, og iverksetter tiltak basert på funnene. Gjennom aktsomhetsvurderinger og samarbeid jobber Nortura aktivt for et tryggere og mer bærekraftig arbeidsliv for sine eiere i landbruket.

Strategi og policyer

- Norturas Bærekraftspolicy (2024) stadfester at Nortura skal sørge for gode og trygge arbeidsforhold med fokus på inkludering, mangfold og kompetanseheving gjennom hele vår verdikjede.
- Kvalitetssystemet i Landbruket (KSL) har en egen sjekklister for HMS²² som tilfredsstillende
- kravene som gjelder Norske gårdsbruk i
- Arbeidsmiljøloven. KSL-revisorene gjennomfører eksterne revisjoner på norske gårder og registrerer HMS relatert avvik.

Mål og planer:

Nortura har som mål å være pådriver i arbeidet med jordbruksavtalen for å bedre forutsetningene for god HMS i landbruket. I tillegg skal Nortura bidra til mål om full likestilling i landbruket, og bedre arbeidsforhold som tar hensyn til graviditet og som tilrettelegger for fødselspermisjon, ferier og avløsere. I løpet av 2025 vil vi utarbeide tiltaksplaner, og sørge for at vi kan hente inn riktig data for å følge opp utviklingen på HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården.

C. Oppfølging av leverandører

Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

Nortura har en god oppfølging av leverandører gjennom Supplier Code of Conduct (CoC) og revisjoner som dekker blant annet arbeidstakerforhold, lønnsvilkår og arbeidstakerrettigheter for både direkte leverandører og underleverandører. Det er spesielt stort fokus på leverandører i land hvor det er risiko for barnarbeid, for å sikre at etiske retningslinjer blir fulgt.

Konserninnkjøp har ansvar for å velge ut, inngå avtaler og følge opp eksterne konsernavtaleleverandører av produkter og tjenester. Kjøp av kjøtttråvarer og egg fra eiere, andre slakterier og bønder håndteres av andre avdelinger i Nortura. Vi er BRC-sertifisert, en internasjonal standard for mattrygghet. Standarden stiller omfattende krav til leverandører oppfølging som revideres og godkjennes av ekstern revisor årlig.

Alle leverandører må gjennom en prekvalifiseringsprosess før de kan levere varer og tjenester til oss. Avhengig av hva de leverer, kan leverandørene godkjennes gjennom å være BRC- eller GFSI-sertifisert, bli revidert av revisor etter definerte kriterier, svare ut egenevalueringen på en tilfredsstillende måte, eller gjennom godkjent produkttesting, i tillegg til å inngå en skriftlig avtale inkludert etiske retningslinjer for leverandører. Dette vil bistå oss i arbeidet med å sikre at vi samarbeider med seriøse leverandører som tar ansvar for matsikkerhet, har de samme etiske verdier som oss med fokus på blant annet menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, samt arbeider med bærekraftige løsninger.

Oppfølging av Norturas konsernavtaleleverandører gjøres årlig, eller ved vesentlige endringer. Dette inkluderer blant annet risikoanalyse, sårbarhetsvurdering, leverandørevaluering, leverandørrevisjon og aktsomhetsvurderinger av alle

konsernavtaleleverandører. Fagområder som kvalitet, PU, transport arbeider sammen med konserninnkjøp for å sikre at konsernavtaleleverandørene oppfyller alle våre krav. Dersom det oppdages leverandøravvik i prosessen, må disse lukkes av leverandøren. Risikoleverandørene må årlig bekrefte at de etterlever prinsippene i våre etiske retningslinjer.

Strategi og policyer

- Etiske retningslinjer til leverandører: Nortura etterlever etiske lover og regler i vår virksomhet, herunder relevante internasjonale standarder. Nortura har forpliktet seg til FN Global Compact sine ti prinsipper for ansvarlig næringsliv innenfor menneskerettigheter, HMS-standarder, arbeidslivsstandarder, miljø og anti-korrupsjon, i vår egen
- virksomhet og verdikjede. Våre etiske retningslinjer for leverandører er basert på at etiske lover og regler, herunder internasjonale standarder, er i samsvar med kundekrav og krav i åpenhetsloven.

Mål og planer:

- Nortura skal aktivt identifisere risiko for brudd på våre retningslinjer gjennom regelmessige revisjoner, og gjennomføre forbedringstiltak der det er nødvendig.
- Alle bedrifter som ønsker å levere varer og tjenester til Nortura skal signere Norturas Supplier Code of Conduct relatert til bærekraft.
- Nortura skal være pådriver for å hindre sosial dumping hos våre primærprodusenter, og sikre like lønnsbetingelser og arbeidsvilkår for innleid arbeidskraft (som sesong- og migrantarbeidere)
- Alle produsenter og leverandører som leverer varer og tjenester til Nortura skal betale minimum tariff lønn til sin innleide arbeidskraft

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser
Tiltak i 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Oppstrøms - Leverandører	Revisjoner	Vi har gjennomført 34 fysiske leverandørrevisjoner. I tillegg er konserninnkjøp revidert og godkjent av ekstern revisor knyttet til krav om leverandøroppfølging etter BRC-standarden.
Oppstrøms - Leverandører	Risikoanalyser	Det er gjennomført risikoanalyse, sårbarhetsvurderinger og leverandørrevalueringer av risikoleverandører.
Oppstrøms - Leverandører	Aktsomhetsvurdering	Det er gjennomført aktsomhetsvurderinger av leverandørene basert på åpenhetsloven og OECDs modell for ansvarlig næringsliv. En leverandør kom ut med høy sosial risiko. Dette er en leverandør vi har samarbeidet med i mange år, som er revidert og har signert Supplier Code of Conduct.
Oppstrøms - Leverandører	Ansvarsmatrise	Vi har ikke dokumentert faktiske negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i Norturas øvrige leverandørkjeder 2024. Generelt vurderes det at norske leverandører til Nortura utgjør en lav risiko ettersom større norske leverandører er pålagt å følge åpenhetsloven på lik linje med Nortura, og de er underlagt kravene i norsk arbeidsmiljøregelverk.
Oppstrøms - Leverandører	Konsernavtale	Ansvarsmatrisen som viser hvilke roller ulike områder har knyttet opp mot åpenhetsloven, ble godkjent av konsernledelsen våren 2024.
Oppstrøms - Leverandører	Konsernavtale	Alle våre leverandører av ingredienser, emballasje, transport, ekstern produksjon, IT-systemer og produksjonsutstyr har en konsernavtale. Alle konsernavtaleleverandører har signert Norturas etiske retningslinjer for leverandører (Supplier Code of Conduct) eller tilsvarende etiske retningslinjer. Leverandører som har en konsernavtale representerer 70 prosent av Norturas årlige kjøpsverdi.

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer
Åpenhetsloven
Referanser

S3 – Berørte lokalsamfunn

Nortura har et viktig samfunnsoppdrag som er å bidra til å sikre norsk selvforsyning av mat ved å opprettholde et bærekraftig landbruk over hele landet. Norge har et krevende klima og naturressursgrunnlag, og for å utnytte landets ressurser best mulig er det avgjørende å opprettholde matproduksjon i både distrikter og bynære områder. Totalberedskapskommisjonens rapport fra 2023²³ understreket viktigheten av matberedskap og behovet for økt selvforsyning for å styrke Norges motstandskraft i kriser. I tillegg legger klimaendringene økt press på global matproduksjon. Gjennom vårt arbeid bidrar vi til at norske forbrukere har tilgang til trygg, bærekraftig og kortreist mat.

I tillegg har vi en sterk økonomisk og sosial påvirkning på lokalsamfunn. Våre fabrikker og gårder gir arbeidsplasser i hele landet, noe som styrker lokal verdiskaping og bidrar til levende bygder. Vi samarbeider tett med lokale aktører og skaper ringvirkninger for næringsliv og infrastruktur. Som et samvirke eid av norske bønder har vi en viktig rolle i å opprettholde norsk landbruk og trygge arbeidsplasser, samtidig som vi sørger for matberedskap og bærekraftig utvikling i hele Norge.

Involvering av interessenter:

Representanter fra forskning, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner (FN) ble konsultert i forbindelse med utvikling av bærekraftstrategi i 2021.

Interessenter som påvirkes: Norske bønder og hele den norske befolkningen

Vurdering av påvirkning
S3 - Berørte lokalsamfunn - Vesentlige påvirkninger

Undertema	Type	Beskrivelse	Hvor i verdikjeden		
			Oppstrøms	Egen aktivitet	Nedstrøms
A. Matsikkerhet/ Matforsyning	Positiv påvirkning	Norturas bidrag til at Norge er selvforsynt med egg og kjøtt	•		
	Positiv påvirkning	Nortura bidrar til å opprettholde spredt egg og kjøtt produksjon i Norge	•	•	•
B. Påvirkning på lokalsamfunn	Positiv påvirkning	Bondens bidrag til lokal beredskap under for eksempel flom, brann, måking	•		
	Negativ påvirkning	Når Nortura omstrukturerer virksomheten, ansatte mister jobben		•	
	Positiv påvirkning	Nortura bidrar til å skape betydelige verdier for det norske lokalsamfunnet, både økonomisk og sosialt	•	•	•

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Matsikkerhet

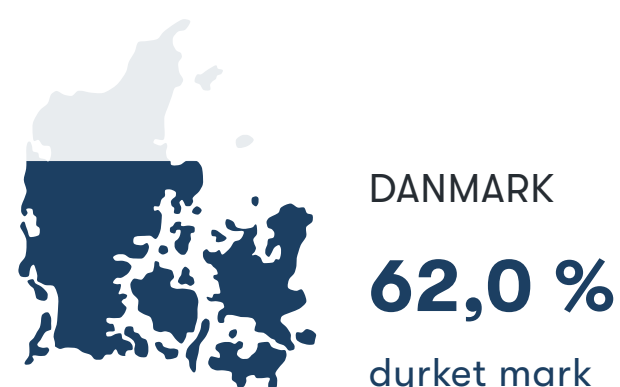
Matsikkerhet handler om at alle skal ha tilgang til nok og trygg mat – også i krisetider. Her i landet har vi tatt tilgangen på mat som en selvfølge, i hvert fall i nyere tid. De siste årene har vi derimot opplevd at klimaendringer har ødelagt avlinger, en global pandemi har stengt landegrensene – og nå en krig på det europeiske kontinentet, som blant annet har ført til økte føre, kornpriser. Dette har vært en kraftig vekker for den vestlige verden, og vi har for alvor blitt klar over hvor viktig det er at et land kan produsere sin egen mat.

Midt oppi dette står vi overfor en global matvarekrise. For å møte fremtidens behov må matproduksjonen globalt øke med 70 prosent innen 2050. Samtidig trues landbruksproduktiviteten i store deler av verden av klimaforandringer, havnivåstigning, vannmangel, tørke og flommer. Nesten en fjerdedel av verdens jordsmonn er utarmet, pollinerende insekter dør ut, og globale fiskebestander er nær kollaps på grunn av overfiske og forurensning.

Norge må produsere mer mat. Forsyningsberedskap topper plutselig den politiske agendaen. For å sikre at vi har nok mat i Norge i fremtiden, har regjeringen stadfestet at vi skal produsere så mye som mulig av maten vi trenger til egen befolkning på egne ressurser. Samtidig har Norge lavere selvforsyningsgrad enn de fleste andre land, helt nede på 45 prosent. Regner man med import av kraftfôrråvarer, er vi på 39 prosent (gjennomsnittlig for perioden 2019-2021). Det betyr at mindre enn halvparten av vårt daglige kaloriinntak kommer fra norskprodusert mat. Når det kommer til animalske matvarer (kjøtt, egg og meieriprodukter), er vi derimot langt på vei selvforsynte. Å basere halvparten av matforsyningen på import er en risikabel beredskapsstrategi. Fremover må vi bygge en mer robust nasjonal matproduksjon og øke selvforsyningsgraden. Avhengigheten til andre land, som vil trenge maten til egen befolkning, må reduseres. Sikker matforsyning forutsetter at vi styrker infrastrukturen i jordbruket og den nasjonale matvareindustrien: Et nasjonalt nettverk av familieeide gårder, slakterier og konkurransedyktig foredlingsindustri er grunnsteinen i den nasjonale matforsyningsstrategien.

Dyrket mark²⁴

Sammenlignet med mange andre land har Norge veldig lite dyrket mark

Våre naturgitte forutsetninger

I Norge har vi et kaldt klima, kort vekstsesong og en topografi som gjør at forutsetningene for matproduksjon skiller seg ut, selv fra våre naboland. Kun tre prosent av landarealet her i landet er dyrket, og av dette er kun ca. 1/3 egnet til å produsere mat til mennesker (korn og grønnsaker). Selv om vi har et lite jordbruksareal, er 45 prosent av landarealet vårt klassifisert som god

beitemark som kun drøvtyggere kan utnytte og omdanne til mat for mennesker. For å være selvforsynte med mat her i landet, er det viktig at vi tar utgangspunkt i de naturgitte forutsetningene vi har for landbruk og utnytter hele landet. Dette innebærer at husdyrholdet har en sentral plass i et bærekraftig norsk kosthold i fremtiden.

Selvforsyningsgraden i perioden 2019-2021²⁵

	Selvforsyningsgrad	Førkorrigert
Gjennomsnitt fra 2019 – 2021	45 %	39 %
Egg	99 %	81 %
Meierivarer	96 %	79 %
Kjøtt	91 %	75 %
Fisk/sjømat	80 %	66 %
Potet	76 %	
Grønnsaker	48 %	
Matkorn	30 %	
Frukt og bær	6 %	
Margarin (og annet fett)	1 %	
Sukker*	1 %	
Erter, nøtter og belgvekster	0 %	
Kakao	0 %	
Øvrig**	0 %	

* inkl. honning og diverse sukkerholdige matvareprodukter

** omfatter grensehandel inkl. import og eksport av utvalgte matvarer som ikke inngår i øvrige matvaregrupper

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

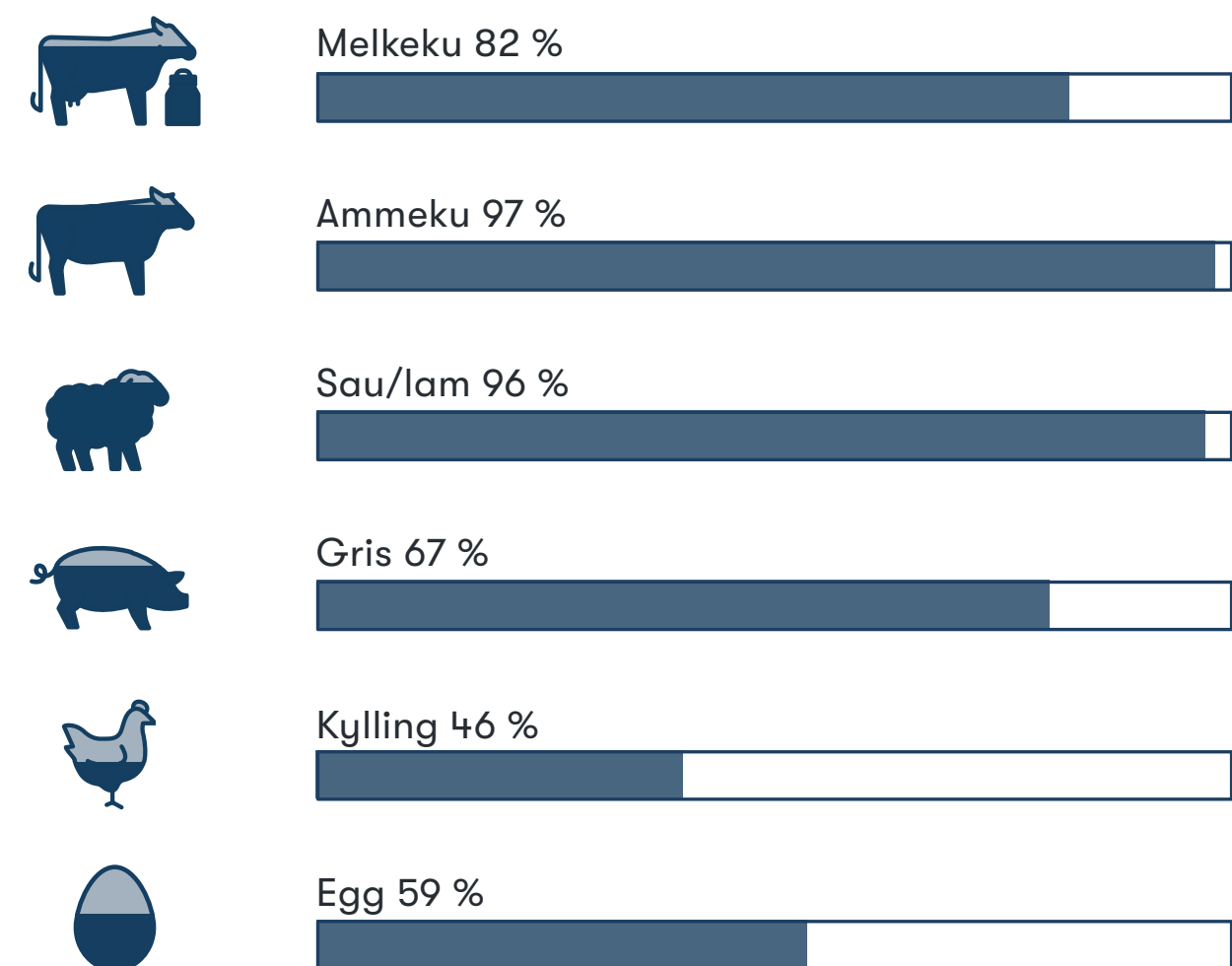
G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Økt norskandel i føret til våre husdyr²⁶

Norske husdyr spiser både grovfôr og kraftfôr. Mens grovfôret består av norske råvarer som gras og halm, består kraftfôret av både norske og importerte råvarer, inkludert soya. Til tross for noe produksjon av oljevekster, erter og bønner som proteinråvare i kraftfôr, er Norge i dag avhengig av import av soya og andre plantebaserte proteinråvarer.

Påvirkning på lokalsamfunn

Nortura bidrar til lokalsamfunn ved å skape betydelige verdier for det norske fellesskapet. Dette inkluderer å sikre levende byer og bygder over hele landet gjennom lokal matproduksjon, spredt bosetting og arbeidsplasser i distriktene.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

A. Matsikkerhet

Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

Som en av Norges største matprodusenter, eid av rundt 16.000 bønder over hele landet, er vårt viktigste samfunnsoppdrag å bidra til at det er nok mat for den norske befolkningen – nå og i fremtiden, med minst mulig negativ påvirkning på andre lands mulighet til å produsere mat til egen befolkning. Derfor er FNs bærekraftsmål nr. to «Utrydde Sult» kjernen i vårt arbeid med bærekraft. Vi mener det er mulig å opprettholde dagens produksjonsnivå, samtidig som vi forbedrer påvirkningen på andre bærekraftsmål.

Mottaks- og forsyningsplikt

Et sentralt aspekt ved Norturas bidrag til matsikkerhet er vår lovpålagte plikt til å ta imot egg og husdyr til slakt over hele landet. Denne mottaksplikten sikrer at norske bønder får avsetning på sin produksjon, og er et viktig landbruks-politisk virkemiddel for å legge til rette for landbruk over hele landet. På grunn av krav til dyrevelferd og transporttider betyr dette at Nortura er pliktet til å ha slakterier fra Karasjøk i nord til Egersund i sør, for å kunne ta imot husdyr til slakt fra lokale bønder. Forsyningsplikten innebærer at Nortura er pliktet til å levere råvarer til alle de produksjonsvirksomheter som måtte ønske det. Forsyningsplikten sikrer konkurranse og mangfold i norsk matproduksjon.

Importert kraftfôr

I 2022 etablerte Norturas konsernledelse et tverrfaglig prosjekt med oppdrag om å utarbeide løsninger for nå Norturas mål om «opp mot 100 % norsk fôr» innen 2030. I desember 2023 ble prosjektets kunnskapsgrunnlag ferdigstilt, og potensielle ingredienser som insekter, kjøttbeinmel, marine proteiner og restråstoff, alkalisk fôr og mikroalger, ble identifisert som mulige råvarer. Prosjektet konkluderte med at det er betydelige hindringer for oppskalering og kommersialisering av produksjon. Nortura har tatt initiativet i et bransjesamarbeid som begynte i 2024.

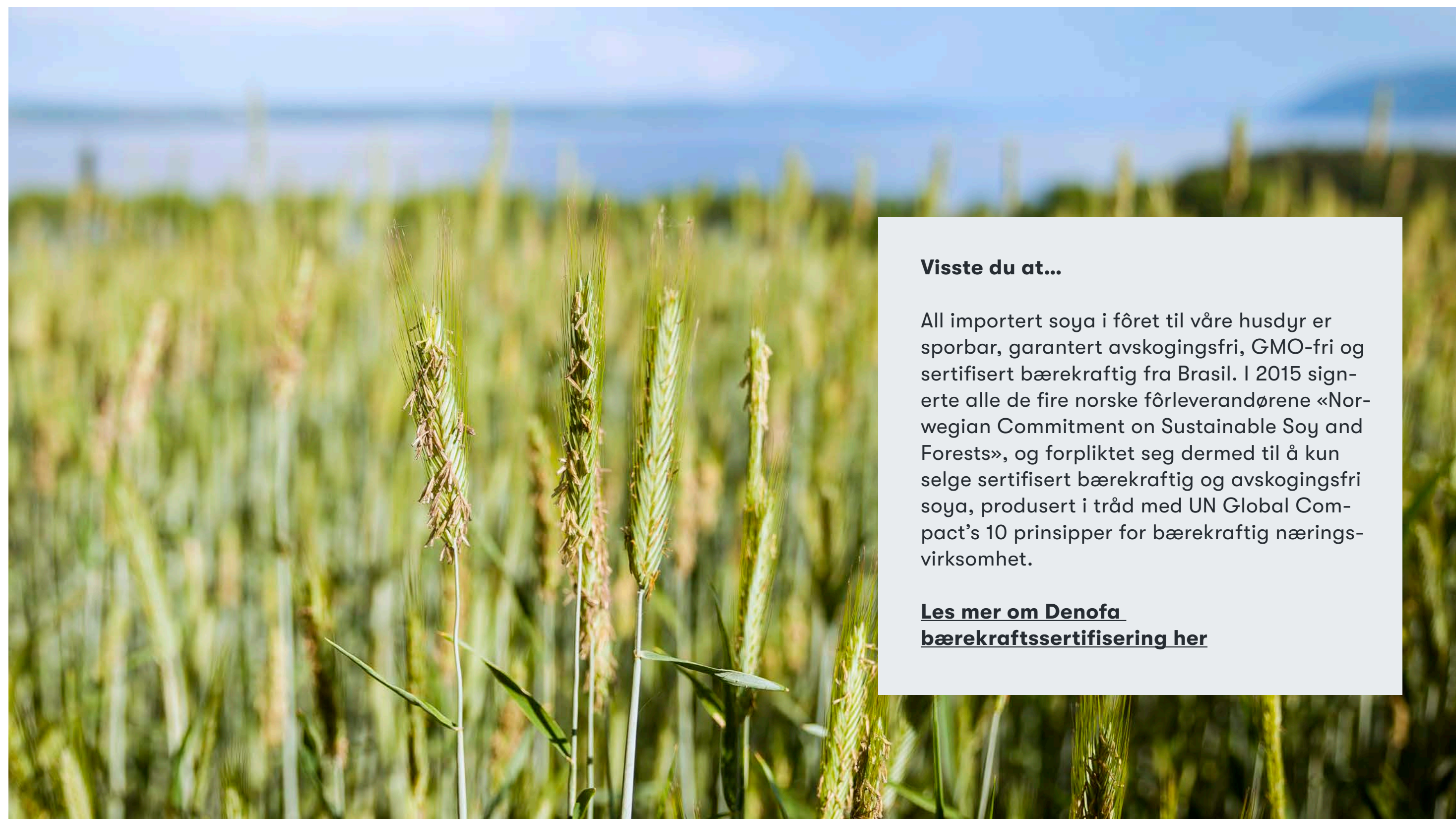
Strategi og policyer

- Norturas Bærekraftspolicy (2024) stadfester at Nortura skal bidra til norske myndigheters ambisjon om økt grad av selvforsyning av kjøtt og egg.
- Norturas mottaksplikt reguleres i forskrift om markedsregulering: [Forskrift om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer - Lovdata](#)

Mål*

Egen virksomhet	Verdikjede
Nortura skal bidra til at Norge er selvforsynte med egg og kjøtt	Nortura vil arbeide for norsk fôr til norske husdyr. Det innebærer økt bruk av grovfôr, beite og økt bruk av utmarksressursene til beiting, samt erstatning av importert kraftfôr (proteiner og karbohydrater) med norske alternativer.
	Vi går inn for å øke norskandelen i fôr opp mot 100% innen 2030.

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Visste du at...

All importert soya i fôret til våre husdyr er sporbar, garantert avskogingsfri, GMO-fri og sertifisert bærekraftig fra Brasil. I 2015 signerte alle de fire norske fôrleverandørene «Norwegian Commitment on Sustainable Soy and Forests», og forpliktet seg dermed til å kun selge sertifisert bærekraftig og avskogingsfri soya, produsert i tråd med UN Global Compact's 10 prinsipper for bærekraftig næringsvirksomhet.

[Les mer om Denofa bærekraftssertifisering her](#)

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Tiltak i 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Forskning	Foods of Norway	Revolusjonerende forskning på nytt norsk fôr: Siden 2014 har forskningsprosjektet Foods of Norway jobbet med å utvikle bærekraftige norske fôringredienser fra naturlige bioressurser som vi ikke bruker til annen mat. Resultatet viser at det er fullt mulig å anrike protein på energi fra blant annet norsk skog og tare. Fôr som er kortreist, bedre for dyrehelse, gir bedre dyrevelferd og lavere klimaavtrykk. Nortura sitter i styret i Foods of Norway, og deltar i en rekke prosjekter for å teste ut nye ingredienser. Deltagelsen i Foods of Norway er en viktig del av vår strategi om å styrke Norges selvforsyningsgrad. Les mer om Foods of Norway her²⁷
Forskning	Tare fra norskekysten til storfe	Med verdens nest lengste kystlinje kan tare spille en viktig rolle i fremtidens norske selvforsyning. Nortura deltar i et banebrytende forskningsprosjekt med NMBU der storfe føres med tare. Ikke bare viser resultatene store gevinster for miljøet, men kjøttet blir også mørt og får bedre smak. I tillegg øker innholdet av jod og selen, stoffer som forbrukerne trenger mer av. Les mer om prosjektet her²⁸
Forskning	BlueMusselFeed	I desember 2022 ble forskningsprosjektet BlueMusselFeed tildelt nærmere 12 millioner kroner i støtte fra Norges Forskningsråd. Prosjektet skal lage kyllingkjøtt av blåskjell. Norsk hav- og landbruksnæring går sammen om å etablere en helt ny proteinråvare basert på norsk blåskjell for å erstatte importert protein i kyllingfôr. Storskala dyrkning av blåskjell i norske farvann vil redusere både overgjødning og forurensning av havet, samtidig som det øker bærekraften og selvforsyningen i vår matproduksjon, både på land og i havet. PRIOR-kyllingene blir de første som får smake det nye, helnorske fôret.
Oppstrøms	Blå-Grønt Fôr Forum	Grønt fôrsamarbeid er et initiativ som fokuserer på bærekraftige fôrråvarer til norsk havbruk og landbruk. Dette samarbeidet involverer flere aktører, inkludert Biomar, Cargill, Skretting, Mowi, Polarfeed, Sjømat Norge og Bellona. Målet med samarbeidet er å bidra til oppfyllelse av målene i Samfunnsoppdraget for bærekraftig fôr, som er vedtatt av Stortinget. Dette innebærer at alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder innen 2034, og bidra til å redusere klimagassutslippene i matsystemet. Nortura signerte intensjonsavtale i 2024. Les mer her²⁹
Oppstrøms	Fremtidsfôr	Vi besluttet å delta i Fremtidsfôrprosjektet i 2024, som er et initiativ ledet av NCE Heidner Biocluster, som involverer sentrale aktører i landbruks- og fôrbransjen. Målet med prosjektet er å øke Norges matsikkerhet og matberedskap ved å produsere mer norsk og bærekraftig fôr. Dette innebærer å øke andelen norskproduserte råvarer i kraftfôr til husdyr fra 55 % til 70 % innen 2034. Les mer her³⁰

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

B. Vår påvirkning på lokalsamfunn

Nortura bidrar til å skape betydelige verdier for samfunnet og det norske fellesskapet. Dette er verdier som ikke forsvinner ut av landet, men som blir igjen i Norge og norske lokalsamfunn – og bidrar til å skape levende byer og bygder over hele landet.

Nortura er til stede i nesten alle norske kommuner. Gjennom våre 23 produksjonsanlegg fra Karasjok i nord til Egersund i sør og 16.000 gårdsbruk over hele landet, bidrar vi med arbeidsplasser, skatter og avgifter, og kjøper vi for flere milliarder av varer og tjenester fra lokale leverandører. Vår drift og verdikjede, fra gård til butikk, gir positive økonomiske og sosiale ringvirkninger over hele landet. En styrket konkurransekraft og et sterkt samvirke vil legge grunnlaget for et fremtidsrettet jordbruk og norsk matproduksjon i årene som kommer.

Norturas innsats er en viktig faktor i å opprettholde norsk matproduksjon og landbruk, og av stor betydning for å sikre arbeidsplasser og en stabil økonomi i Norge. Gjennom vår virksomhet bidrar vi også med å bevare og videreutvikle norsk matkultur og norske landbrukstradisjoner.

Tiltak i 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Oppstrøms	Industri sentralisering	Etter beslutning i høsten 2022, ble Elverum kyllingslakteri avviklet i august 2024 og produksjonen ble overført til andre fabrikker. Største volumet sendes til Nortura Hærland, men vi har også inngått en leieslaktavtale med Norsk Kylling som overtok slaktingen i Midt-Norge fra september.
Oppstrøms	Støtte til lokalsamfunn	Vi har bidratt til veldedige formål i lokal samfunnet i 2024 gjennom diverse sponing, donasjoner og kontingenter.

Resultater

	2024
Økonomisk støtte til lokalsamfunnet (Sponsing, donasjoner, kontingenter)	4,4 MNOK
Innkjøpte varer og tjenester fra norske leverandører	4,06 milliarder NOK

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

S4 – Forbrukere og sluttbrukere

Nortura er en av landets største matprodusenter. Vi lager mat til mange tusen mennesker hver dag. Det vi gjør, og våre produkter, har derfor en direkte effekt på folkehelsen, og er noe vi tar på alvor. Det betyr at forbrukernes tillitt til oss er viktig. De må kunne stole på at produktene vi lager er trygge å spise, og at maten bidrar til god fysisk og psykisk helse. Et viktig element i dette er at vi møter befolkningens spørsmål og bekymringer rundt hvor maten kommer fra, hvordan den er produsert og hva den inneholder på en åpen og transparent måte. Det innebærer også at vi holder oss oppdatert på ny forskning, og kontinuerlig jobber med endring og forbedringer for å sikre maten vi leverer er av så høy kvalitet som mulig, nettopp for å bidra til god folkehelse.

Involvering av interessenter:

Representanter fra forskning, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner (FN) ble konsultert i forbindelse med utvikling av bærekraftstrategi i 2021.

Interessenter som påvirkes: Norske forbrukere av kjøtt og egg

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Vurdering av påvirkning

S4 - Konsumenter og sluttbrukere - Vesentlige påvirkninger

Undertema	Type	Beskrivelse	Hvor i verdikjeden		
			Oppstrøms	Egen aktivitet	Nedstrøms
A. Mattrygghet	Positiv påvirkning	Nortura sikrer at maten vi produserer er trygg å spise.		•	
	Positiv påvirkning	Landbrukspraksis, regelverk og testregime bidrar til reduksjon i resistente og multiresistente bakterier gjennom friske dyr som ikke trenger antibiotika.	•		
B. Folkehelse og ernæring	Positiv påvirkning	Sunt kosthold og god folkehelse - bidra til å sikre tilgang til sunn mat av høy kvalitet			•
	Negativ påvirkning	Bearbeidet mat - prosessering, tilsetningsstoffer med tilhørende helseeffekter, sykdom			•
C. Sporing og transparens	Positiv påvirkning	Riktig og god rapportering om mat, bærekraft, sporing, transparens og produktmerking for å hjelpe forbrukere å ta de riktige valg			•

Mattrygghet

Mattrygghet er avgjørende for å beskytte folkehelsen og forhindre matbårne sykdommer. Hvis mattryggheten ikke blir ivaretatt, kan det medføre økt risiko for skadelige bakterier, virus, parasitter eller kjemikalier, som kan resultere i alvorlige helseproblemer. Ved å sikre at maten håndteres, lagres og tilberedes riktig, reduseres risikoen for matforgiftning og smitte. Forbrukernes tillit til matproduksjon og distribusjon er avgjørende for et velfungerende samfunn. Derfor er strenge regelverk og kontrolltiltak nødvendige for å opprettholde høy standard innen mattrygghet.

Folkehelse & ernæring

Maten vi spiser har en direkte påvirkning på helsen vår. Et sunt og variert kosthold bidrar til å dekke kroppens behov for energi og næringsstoffer, noe som er viktig for å ivareta livskvaliteten, forebygge sykdom og bidra til et friskt liv. Et ubalansert kosthold kan bidra til næringsstoffmangler, og øke risikoen for overvekt, hjerte- og karsykdommer, kreft og andre livsstilsykdommer, og gjennom det ha negativ effekt på livskvalitet og friske leveår. Å ha råvarer i fokus, samt et

bevisst forhold til hvordan maten produseres, hva den inneholder og hvordan den markedsføres, er derfor essensielt. I tillegg er det å følge gjeldene regelverk, samt og å ha en føre-var tilnærming ved behov, viktig for at maten holder høy kvalitet, og bidrar til en positiv påvirkning på helsen.

Sporing & transparens

Sporing og transparens i matproduksjon er essensielt for mattrygghet, forbrukertillit og bærekraft. Ved å kunne spore matvarer gjennom hele forsyningskjeden – fra gård til bord – kan man raskt identifisere og håndtere potensielle matbårne risikoer, som forurensning eller sykdomsutbrudd. Transparens gir forbrukere innsikt i hvordan maten deres produseres, inkludert bruk av plantevernmidler, dyrevelferd og bærekraftige praksiser. Det gjør det også lettere å avdekke svindel og uetiske handlinger i bransjen. Bedrifter som prioriterer sporbarhet og åpenhet, bygger sterkere relasjoner til kundene og bidrar til et tryggere og mer ansvarlig matsystem.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

A. Mattrygghet

Prosesser for å hindre negativ påvirkning

Mattrygghet er en av våre høyeste prioriteringer, og vi følger strenge standarder og retningslinjer for å sikre at maten vi produserer er trygg å spise. Trygg mat krever daglig innsats og kontinuerlig overvåking i hele verdikjeden. Gjennom strenge rutiner, tilsyn, kontroller og systemer for sporbarhet, fra produsent til produkt, forhindrer vi at vår mat bidrar til matbåren smitte blant mennesker, dyr og planter. Takket være dyktige bønder, strenge regler og kontinuerlig forebygging, er husdyrene i Norge blant de friskeste i verden. Dette gir et godt utgangspunkt for trygg mat. Det er også et godt samarbeid mellom myndigheter, mataktører og forskningsmiljøer. Avlsorganisasjonene prioriterer parameterer som gir friske og robuste dyr. I Norge brukes minimalt med antibiotika til dyr, og aldri preventivt, noe som skiller oss fra mange andre land. Vi er det landet i verden som bruker minst antibiotika til husdyrene våre.

I tillegg er det viktig med god hygiene i hele verdikjeden for å sikre at maten ikke inneholder uønskede bakterier, parasitter, allergener,

kjemiske forurensninger eller fremmedlegemer. Norturas fabrikker er sertifisert etter den globale mattrygghetsstandarden British Retail Consortium (BRC), noe som krever at våre fabrikker har et velfungerende system med rutiner som sikrer mattrygghet og kvalitet. God kontroll på mattrygghet hjelper oss også med å redusere tilbakekallinger og tilbaketrekkinger. Tilbake trekking innebærer at produktene trekkes tilbake fra distribusjonskjeden for å hindre at ytterligere produkter når forbrukerne. Tilbakekalling er prosedyren som iverksettes når produktet kan ha nådd forbruker, og det er en risiko for at produktene kan være helsefarlige.

Alle ansatte i Nortura har et ansvar for å følge retningslinjene og bidra til å opprettholde høye standarder for kvalitet og mattrygghet. Dette inkluderer regelmessig opplæring og bevisstgjøring om beste praksis innen mattrygghet.

Det internasjonale systemet HACCP («Hazard Analysis and Critical Control Point») for fareanalyse og risikovurdering ligger til grunn for vårt arbeid med mattrygghet. Dedikerte HACCP-team, både på fabrikk- og konsernnivå, utarbeider detaljerte fareanalyser helt ned på enkeltprosesser og spesifikke bakterietyper. Analysene gir et overblikk over hvilke arbeidspunkter og prosesser som har økt risiko, og som krever særskilt overvåking. Et eksempel på dette er kjernetemperatur i produkter ved varmebehandling, som er avgjørende for å unngå vekst av uønskede bakterier. Et annet eksempel på en slik fare er utilsiktet innblanding av egg i et produkt som skal være fritt for allergener.

Nortura stiller de samme strenge kravene til mattrygghet overfor leverandørene våre. Vi har et system for prekvalifisering og godkjenning, og leverandører følges jevnlig opp gjennom revisjoner og krav til dokumentasjon. Fordi mattrygghetskultur og kunnskap er viktig for arbeidet med trygg mat, måler vi årlig mattrygghetskulturen blant våre ansatte. Alle ansatte gjennomgår også hygieneopplæring. I tillegg til

egne gjennomganger blir Norturas fabrikker kontinuerlig vurdert av tredjepartsaktører.

Mattilsynet er daglig til stede på slakteriene våre gjennom den offentlige kjøttkontrollen. De fører tilsyn med driften og kontrollerer hvert eneste dyr før og etter slaktning. Ingen annen næringsmiddelindustri har et så detaljert regelverk og en så omfattende tilstedeværelse på fabrikkene sine. Industri- og dagligvarekunder sender også sine egne revisjonsteam til oss. Én gang i året blir produksjonsanleggene våre sertifisert i henhold til den globale mattrygghetsstandarden British Retail Consortium (BRC).

Sporingsverktøyet Nortura bruker gir oss full sporbarhet fra gård, gjennom Norturas slakteri og produksjonsanlegg, og helt frem til kunden. Alle Norturas fabrikker gjennomfører minst to sporingsøvelser årlig, i tillegg til en test i forbindelse med sertifiseringen etter BRC-standard. Samtidig jobbes det kontinuerlig med å forbedre sporingsverktøyet og å undersøke teknologiske nyvinninger som kan iverksettes.

Mål*

Egen virksomhet

Nullvisjon for tilbakekalling av produkter.

Alle våre anlegg skal oppnå karakteren AA i BRC sertifiseringen for mattrygghet

Nortura skal arbeide for at det stilles krav til mattrygghet på nivå med norsk produksjon i fremtidige handelsavtaler.

Strategi og policyer

- Norturas Bærekraftspolicy (2024) stadfester at maten vi produserer i Nortura skal være av høy kvalitet og trygg å spise.
- Norturas kvalitetspolicy er førende for både Norturas merkevarer og for råvarer, produkter og tjenester som tilbys under Norturas navn. Vi har et prosessorientert styringssystem som skal sikre riktig kvalitet og trygg mat gjennom fire hovedelementer: samfunnets og myndighetenes krav, kunde-, forbruker- og leverandørorientering, dokumenterte prosesser og ledelsesengasjement.

* Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

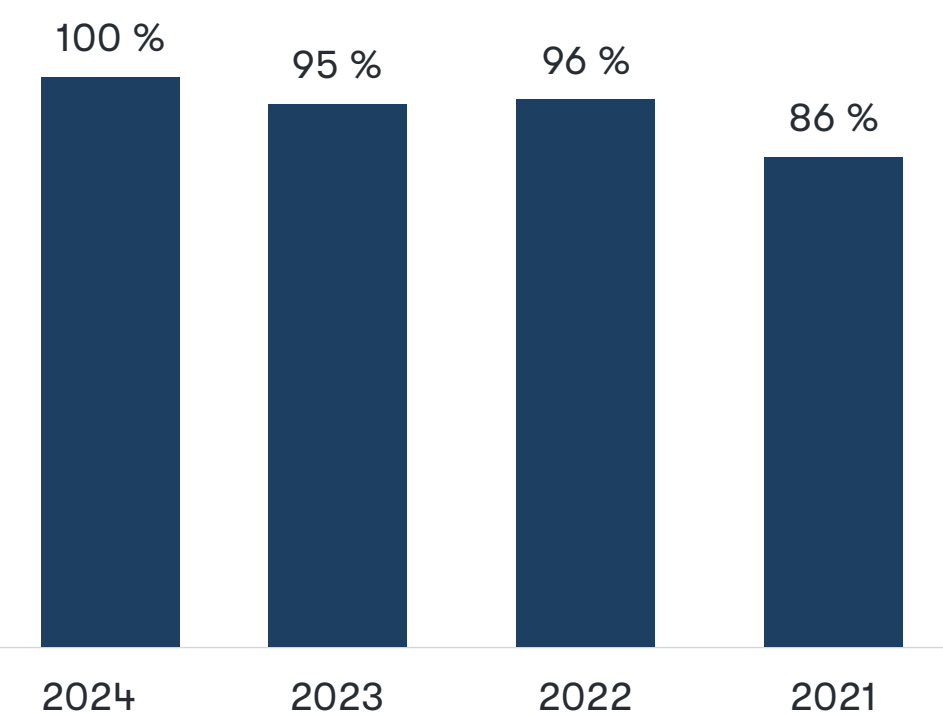
Tiltak i 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Egen drift	Kulturbygging	Vi har kartlagt og iverksatt tiltak for å bedre mattrygghetskulturen på konsern- og fabrikknivå. En kampanje kalt «High Five», med Norturas viktigste krav til kvalitet og trygg mat, er iverksatt, og fem e-kurs er rullet ut til alle ansatte.
Egen drift	BRC-sertifisering	Alle våre fabrikker er BRC-sertifisert for mattrygghet.
Egen drift	Sporing	Nortura har dedikerte sporingsteam, både sentralt og på produksjonsanleggene, som årlig gjennomfører øvelser på tilbaketrekking av varer.
Egen drift	Varsling	Ansatte kan benytte en anonym varslingskanal dersom varsling i linja ikke fører frem, eller hvis vedkommende ikke ønsker å fremstå med navn.

Resultater

	2024	2023	2022
Tilbaketrekking			
Antall	8	7	17
Tonn	14,6	40,8	206,8
Tilbakekalling			
Antall	1	2	3
Tonn	0,29	34	55
BRC karakter			
AA	8	8	10
A	13	14	9
B	1	1	3
Totalt	22	23	22

Prosent av fabrikker som oppnådde karakter AA og A i BRC sertifiseringen for mattrygghet

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

B. Folkehelse og ernæring

Prosesser for å rette opp negativ påvirkning

Nortura tar folkehelse på alvor og jobber daglig med å lage næringsrike og sunnere produkter av norske råvarer. Dette gjør vi ved å ha et bevisst forhold til hva produktene våre inneholder av ulike næringsstoffer og ingredienser, samt ved å sikre en så god og optimalisert prosess som mulig, for å ivareta de gode egenskapene råvarene våre har. Vi i Nortura mener at kjøtt og egg er en naturlig del av et sunt og variert kosthold, og at kjøtt og egg bidrar til å optimalisere en ellers planterik diett.

I tillegg til å levere rene råvarer/stykningsdeler er prosessering av råvarene en viktig del av Norturas matproduksjon. Dette fordi vi mottar hele dyr fra bonden og har derfor et ansvar for å utnytte alt. Vi klarer ikke å kun selge rene råvarer, så prosessering er nødvendig for å unngå matsvinn og det bidrar til siruklærøkonomi. Samtidig tyder forskningen på at prosessert mat, og særlig den mest prosesserte maten, såkalt ultraprosessert mat, er knyttet til flere helseutfordringer. Selv om vi mangler mange svar på hvorfor, jobber vi nå for fullt med å redusere prosesseringsgraden på vår portefølje, og å utvikle nye alternativer med lavere prosesseringsgrad. Parallelt jobber vi med å redusere innholdet av mettet fett og salt i våre produkter, næringsstoffer mange av oss inntar for mye av.

Nortura skal bidra til en sunnere hverdag ved å gjøre det enklere for forbrukere å velge og spise sunt, trygt og bærekraftig.

Norturas bidrag til et sunt kosthold

Nortura skal være en ledende produsent av høyverdige proteiner som dekker menneskets behov for essensielle aminosyrer. Gjennom forskning, innovasjon, produktutvikling og opplysningsarbeid er vi pådrivere for et variert og godt kosthold. Maten vi produserer skal ha

positiv påvirkning på fysisk og mental helse, og den skal skape gode matopplevelser, trivsel og matglede for den norske befolkningen.

Vi jobber hele tiden for å øke kvaliteten og optimalisere næringsstoffsammensetningen og ingredienssammensetningen i produktene våre gjennom ulike tiltak i verdikjeden. Eksempelvis tester vi nye fôringredienser for å redusere fettinnhold og endre fettsyresammensetningen i råvarene. Dette for å redusere mengden mettet fett vi sender ut i markedet. Økt jodinnhold i egg er også et eksempel på hvordan vi jobber for å bidra til bedre folkehelse. Jod er et næringsstoff mange i befolkningen får for lite av i dag. Vi gjør nøye vurderinger på valg av tilsetningsstoffer og ingredienser, samt prosesseringsgrad og metode. Å redusere grad av prosessering på vår eksisterende portefølje, samt å utvikle nye produkter med lavere prosesseringsgrad inngår i dette arbeidet.

Den største saltreduksjonen i Norturas portefølje ble gjennomført i perioden 2013-2020, hvor vi oppnådde tidligere mål om totalt 30 prosent reduksjon. For å komme videre med arbeidet med å redusere saltinnholdet i våre produkter, satte vi i 2022 mål om at alle Norturas merkevarer skal være i tråd med Helsedirektoratets veiledende saltlister. Selv om vi er nær målet, byr de siste små stegene på utfordringer med produktkvalitet og mattrygghet. Vi har derfor jobbet med kvalitetstesting, små justeringer på resept og modellering av holdbarhet og mattrygghet, og har i 2024 klart å flytte to nye kategorier ned til ønsket nivå.

Nortura vil bidra til at nøkkelhullmerkede produkter skal være en naturlig del av hverdagskostholdet. Nortura har som mål at alle produkter som kan merkes med nøkkelhull, skal ha nøkkelhull. Vi jobber også gjennom produktutvikling med å sikre at vi har nøkkelhullmerkede produkter i alle kategorier, slik at forbruker kan ta et valg i butikken.

Det er mye vi enda ikke vet om hvordan maten vi produserer og spiser påvirker folkehelsen. Derfor er forskning viktig for Nortura. Vi både initierer og deltar i relevant helserelatert forskning, og søker å dekke kunnskapshull og finne løsninger for å sikre at maten vi produserer bidrar til god helse. Vi jobber også kontinuerlig med å utvikle nye produkter som kan møte ulike behov i befolkningen.

Strategi og policyer

- Norturas Bærekraftspolicy (2024) stadfester at vi skal bidra til en sunnere hverdag, og fremme et balansert og næringsrikt kosthold til den norske befolkningen.
- Nortura er tilsluttet myndighetenes intensjonsavtale for et sunnere kosthold, og har gjennom avtalen forpliktet oss til å redusere salt og mettet fett i produktene våre, for å bidra til bedre folkehelse. Dette har resultert i fire tydelige bærekraftsmål på salt, mettet fett, nøkkelhull og kommunikasjon.
- I 2024 vedtok Nortura ny ernæringstrategi. Dette for å peke ut en tydeligere retning fremover, da spriket mellom myndighetenes mål og strategi for bedre folkehelse, og hva forbruker ønsker er sprikende og delvis motstridende. Gjennom strategiprosessen ble det definert fire tydelige mål. Nortura skal jobbe med å løfte det rene kjøttet og egget, vi skal jobbe med å redusere prosesseringsgraden på de bearbejdede produktene våre, og vi skal jobbe enda hardere for å finne en løsning på hvordan vi kan redusere mengden mettet fett vi sender ut i markedet. Vi skal også skape nye helsefremmende innovasjoner til fordel for folkehelsen. Disse målene gir oss tydeligere retning, men utelukker ikke at vi skal jobbe med andre utfordringer. Eksempelvis er saltreduksjon noe som går i linjen kontinuerlig. Den nye strategien kan derimot påvirke både bærekraftsmål på helse og dagens resultater på sikt.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Mål*

Egen virksomhet

Mettet fett: Nortura skal redusere mengden mettet fett i produktene våre med 7 % innen 2030. (sammenlignet med 2020).

Salt: Alle Norturas produktkategorier skal være i tråd med veiledende saltlister fra Helsedirektoratet.

Sunn forskning:

- Nortura skal delta i minst ett forskerstyrt prosjekt til enhver tid, hvor positiv påvirkning på folkehelsen er hovedfokus.
- Nortura skal delta i minst et innovasjonsprosjekt i Næringslivet (IPN) til enhver tid, hvor bedre helse og ernæring er hovedmål eller delmål med studien

Sunn innovasjon: Nortura skal ha realisert flere nye innovasjoner, basert på norsk kjøtt og egg, eller andre norske råvarer, som er positiv for folkehelsen og gir kommersiell gevinst. Nortura skal:

- Investere i nye initiativ som møter fremtidens proteinbehov eks. prosjekter, partnerskap og nye selskaper.
- Utvikle forretningsmuligheter knyttet til ulike behov for ulike deler av befolkningen (eks. functional food, alderstilpasset mat)

Ernæringsmessig kvalitet:

- Nortura skal bidra til å utvikle fôr og råvarer med god kvalitet og høyere ernæringsmessig verdi.
- Nortura skal utvikle produkter med god kvalitet og høy ernæringsmessig verdi."

* Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Resultater

	2024	2023	2022
Antall nøkkelhullsprodukter*	147	163	229
Andel nøkkelhullsprodukter av totalt salgsvolum	22 %	21 %	22 %
Antall produktkategori med lavere salt innhold enn veiledende lister (13 produktkategori totalt)	9	7	7

*Nøkkelhull: Tallene oppgitt inkluderer ikke skallegg, da det ikke er definert i nøkkelhullsforskriften. På grunn av nytt rapporteringssystem i 2022, kan det forekomme avvik fra tidligere rapporteringer. Hver varekode teller nå som et produkt.

Verdikjede

Nortura skal bidra til utviklingen av fôr og råvarer med høyere ernæringsmessig verdi (for eksempel økt nivå av Omega-3 og lavere Omega6, og fettmengde per dyr).

Nortura har økt salget av nøkkelhullsprodukter i volum totalt, og andel solgt i volum har gått fra 21 % i 2023 til 22 % i 2024. På grunn av arbeidet med sortimentskutt i spesielt 2023 men også 2024, er det nedgang i antallet nøkkelhullsprodukter isolert, men salgsvolumet av de nøkkelhullsproduktene vi tilbyr har altså økt.

Salt: Ni av tretten produktkategorier ligger i snitt på eller under veiledende saltlister fra Helsedirektoratet, en økning på to kategorier fra 2023. Det er små justeringer som skal til for at flere kategorier kommer i mål, men det er krevende på grunn av mattrygghet og smak. Kategorien som trenger størst oppmerksomhet fremover er saltet, krydret og marinerte produkter.

Sunnere produkter er definert som produkter som oppfyller kravet til nøkkelhull, samt skallegg. Nortura brukte i 2024 en større andel av markedsføringsbudsjettet på å fremsnakke det rene, røde kjøttet gjennom Gildes kampanje «Kjøttthue». I og med at kampanjen ikke var direkte knyttet til produkt, men råvare, er ikke dette synlig i rapporteringen, selv om de fleste rene råvarene kan merkes med nøkkelhull. Dette bidrar til å forklare nedgangen i andel spend.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

Tiltak i 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Forskning	Animal fat+	Skal utvikle sunnere produkter med mindre mettet fett og finne muligheter for utnyttelse av overskuddsfett utenfor matkjeden. Les mer om Animal fat+
Forskning	NewTools	Skal utvikle skåringssystemer for ernæring og miljøpåvirkning, initiert av Folkehelseinstituttet sammen med et stort antall partnere. Les mer om NewTools.
Forskning	Eat4Age	Har som mål å utvikle produkter til eldre, som kan bidra til å bekjempe underernæring og forbedre helsen hos eldre. Les mer om Eat4Age-prosjektet.
Forskning	HydroSens	IPN-prosjekt hvor Nortura skal utvikle smaksnøytrale proteinhydrolysater med høy teknisk kvalitet fra biprodukter av fjørfe. Dette kan sikre bedre utnyttelse av råvarene, mindre matsvinn og økt selvforsyningsgrad på proteiner. Målet er at hydrolysatet blant annet skal kunne benyttes som proteintilskudd ved trening eller for å øke inntaket av proteiner hos eldre. Det gir også mulighet for saltsmak og i noen sammenhenger mulighet for saltreduksjon som kan ha en gunstig helseeffekt. Les mer om HydroSens.
Forskning	Nutriome	EU-prosjekt, ledet av Universitetet i Oslo, med mål om å utdanne forskere innen persontilpasset ernæring. Dette kan bidra til bedre forståelse for hva som driver de mellom-menneskelige responsene til spesifikke matvarer (inkludert kjøtt) og måltider, som underliggende mekanismer, for å på sikt kunne utvikle persontilpassede, forebyggende løsninger for bedre helse. Les mer om Nutriome.
Forskning	CRC-3p	Prosjektet er designet for å spore det kreftfremkallende potensialet til rødt kjøtt og plantebaserte kjøttalternativer for å se på betydningen av proteinkilde og graden av prosessering (ubearbeidet, bearbeidet, ultrabehandlet/ultraprosessert) på utviklingen av tykktarmskreft (CRC). I tillegg har CRC-3p som mål å belyse hvordan kostholds-mønstre kan påvirke det kreftfremkallende potensialet til ulike bearbeidede matvarer.
Egen drift	Innovasjon	Deltagelse i HydroSens, Eat4Age og Nutriome er direkte knyttet til våre mål om sunn innovasjon, gjennom blant annet utvikling av nye konsepter for det proteinrike hydrolysatet, og gruppe-/persontilpasset ernæring. Nortura har i 2024 etablert prosjektet Nortura helse som har mål om å utvikle produkter med funksjonelle helsefordeler basert på norske råvarer, hvor økt utnyttelse av plussprodukter står i fokus. Gjennom prosjektet har vi lansert et helt rent proteinpulver laget på norske egg. Produktet er målrettet mot de som har økt behov for protein, eksempelvis eldre og de som trener mye.
Egen drift	Tilsetningsstoffer og hjelpestoffer	Nortura jobber mer ut ifra et føre-var-prinsipp enn tidligere, og har gjennom året gjort flere endringer på eksisterende portefølje for å redusere bruken av tilsetning- og hjelpestoff. Eksempelvis ble det besluttet å fase ut maltodekstrin fra vår produksjon, og vi er allerede i mål på en rekke produkter. Nortura har også utviklet flere ferdigretter som ikke inneholder hverken tilsetningsstoffer eller hjelpestoffer. Serien Gilde Bra mat til familien er helt uten tilsetningsstoffer og med en høy andel grønnsaker. PRIOR har forbedret resept og erstattet noen ingredienser på flere pølser i sortimentet som har ført til færre ingredienser i PRIOR pølsene.
Egen drift	Råvarer og kvalitet	Vi har gjort tester på føringredienser og påfølgende økt innhold av jod i PRIOR-egg, for å bidra til å redusere mangeltilstanden i befolkningen. I 2024 er alle PRIOR-egg rike på jod. Vi har også jobbet videre for å se på muligheter for å ytterligere redusere mettet fett i råvarer og produkter.
Egen drift	Intern opplæring av egne ansatte	Kurs for ansatte med fokus på ultraprosessering, tilsetningsstoffer, næringsstoffer og gjeldende lover og regler knyttet til matproduksjon, merking og helse.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

S1 – Egen arbeidsstyrke	55
A. Arbeidsforhold	57
B. Likebehandling og like muligheter for alle	59
S2 – Arbeidere i verdikjeden	61
A. Bondens økonomi	63
B. HMS, arbeidsforhold og likestilling på gården	64
S3 – Berørte lokalsamfunn	66
A. Matsikkerhet	69
B. Vår påvirkning på lokalsamfunn	71
S4 – Forbrukere og sluttbrukere	72
A. Mattrygghet	74
B. Folkehelse og ernæring	76
C. Sporing og transparens	79

G – Governance temaer

Åpenhetsloven

Referanser

C. Sporing og transparens

Prosesser for å hindre negativ påvirkning

Det jobbes med sporing, transparens og produktmerking mot forbruker og kunde på tvers av alle Norturas merkevarer. Vi holder oss oppdatert om hva og hvordan vi kan gi mer relevant informasjon om våre produkter fra bonde til bord, og gjøre denne informasjonen lett tilgjengelig for forbrukere.

På noen av Norturas merkevarer og produkter har vi allerede sporingsteknologi som gjør at forbrukere kan spore råvaren tilbake til bonden. For eksempel er alle PRIOR-egg merket med en åttesifret produsentkode. Ved å taste inn koden i sporingfunksjonen på PRIORs nettsider, kan du finne ut hvilken bonde som har ansvar for hønene som har lagt nettopp ditt egg. Vi undersøker nå hvordan vi kan få sporing på flere av våre produkter og merkevarer. Vi arbeider også med å øke vår åpenhet og bygge kunnskap om ulike produksjoner av norske husdyr blant forbrukere og kunder. Nortura var blant annet en av pådriverne bak Animalias bransjeprojekt der publikum kunne følge et innsett kyllinger gjennom live-stream.

Norturas Forbrukersenter har ansvar for å svare på og følge opp klager og henvendelser fra forbrukere, hovedsakelig knyttet til produkter i dagligvarebutikker. Forbrukersenteret er første kontaktpunkt for forbrukere, og våre inngangskanaler inkluderer kontaktskjema på nettsidene våre, e-post, sosiale medier, telefon og brev. Forbrukersenteret har ansvar for å samle inn informasjon om produkter som forbrukere har opplevd feil med. Denne informasjonen meldes videre til fabrikk som har produsert produktene, slik at de kan følge opp kontroll- og kvalitetsrutiner. Hver uke sendes rapporter basert på forbrukerklager til produktansvarlige på fabrikk, emballasje, markedsavdeling og produktutvikling. I tillegg registreres avvik på fabrikk ved funn av fremmedlegemer eller fem gjentatte feil på samme parti og produkt. Ved mistanke om sykdom meldes dette til fabrikk og Tryggmat-avdelingen.

Mål*

Egen virksomhet	Verdikjede
Innen 2025 skal forbrukere kunne spore våre merkevarer, og vi skal legge til rette for informasjon om opprinnelse og produksjonsform for produkter av hele stykningsdeler.	
Alle Norturas produkter (egne merkevarer) skal bærekraftmerkes innen 2030.	Nortura skal være pådriver for at alle kjøttråvarer skal være tydelig merket med opprinnelsesland.
Nortura skal redegjøre for resultater vi oppnår til våre interessenter i tråd med internasjonale standarden for bærekraftsrapportering, og FN Global Compacts Communication on Progress.	
Nøkkelhull: 30 % av salgsvolumet for Norturas egne merkevarer skal være nøkkelhullsmerket innen 2030	
Minst 60 % av kommunikasjon på/av Norturas merkevarer skal være på sunnere produkter (definert som nøkkelhull + skallegg) innen 2030	

*Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak i 2024

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Nedstrøms	PRIOR «Spor ditt egg»	Vi har jobbet videre med kommunikasjonen mot forbruker for å øke kjennskapen til at PRIOR-egg kan spores tilbake til produsenten, i tillegg til å ha innhentet kunnskap og innsikt om hvordan gjøre sporing enda enklere og mer tilgjengelig for forbruker
Forskning	New Tools	Deltagelse i «New Tools» (2021 – 2025): er et prosjekt i regi av Folkehelseinstituttet som skal gjøre det lettere for forbrukere å velge bærekraftig mat. NewTools skal utvikle skåringssystemer som sier noe om ernæring og om matens klima og miljøavtrykk, og som kan gjøre matsystemet mer klimavennlig.
Prosjekt	Sporingsprosjekt	Vi har startet et forprosjekt som har til hensikt å kartlegge hvilken informasjon kunder og sluttbrukere ønsker å få om produktene våre. I første omgang intervjuer vi forbrukere for å få forståelse av markedets behov. Deretter skal vi utvikle en prototyp på en digital løsning for å få innsikt over hva forbrukerne er mest interessert i, ved å analysere klikkmønstre.
Prosjekt	DigiBeef	DigiBeefs (2023-2028) overordnede mål er å sikre en markedsorientert, bærekraftig og sporbar produksjon av storfefe (hud og kjøtt). Konseptet går ut på å utvikle langt mer presise og detaljerte prognoser for slakteleveranser ved å benytte løpende individbasert datafangst fra gård til slakteri. Dataene samles automatisk inn fra sensorer og analyseres ved hjelp av statistikk, maskinlæring og kunstig intelligens i styrings- og beslutningsstøttesystemene. Dette gir bøndene og industrien muligheten til å ta objektive beslutninger. DigiBeef innebærer også økt økonomisk produktivitet gjennom hele verdikjeden for storfeproduksjon, og på sikt også for andre dyreslag. I tillegg vil prosjektet bidra til å redusere utslipp av klimagasser gjennom forbedret produksjonsplanlegging, mer effektiv transport og redusert energiforbruk som følge av mindre behov for kjøletid og innfrysning. Søknaden til DigiBeef prosjektet ble godkjent av Forskningsrådet i 2023, og prosjektet er planlagt å vare i fire år. Det er et innovasjonsprosjekt i næringslivet, finansiert av forskningsmidler for jordbruk og matindustri.
Forbrukere	Kommunikasjon	Gilde fortsette å styrke merkevaren på alltid norsk kjøtt fra den norske bonden, også med sponsorat og samarbeid. Gilde fortsetter også med kommunikasjon mot forbruker om de ernæringsmessige fordelene ved rødt kjøtt.

Resultater

Antall forbrukerklager registret av Forbrukersenter

2024	2023	2022
4793	5022	5242

G – Governance temaer

Om bærekraft i Nortura**E – Miljøtemaer****S – Sosiale temaer****G – Governance
temaer****G1 - Dyrevelferd** 81**Åpenhetsloven****Referanser**

G1 - Dyrevelferd

Når vi mennesker tar ansvar for dyr, er det også vårt ansvar å sørge for at de har det bra. Å holde dyr til matproduksjon innebærer å legge visse begrensninger på dyrets mulighet til å leve et naturlig liv. I tillegg er transport og slakt situasjoner som kan være en stressende påkjenning for dyret.

Strategi og policyer

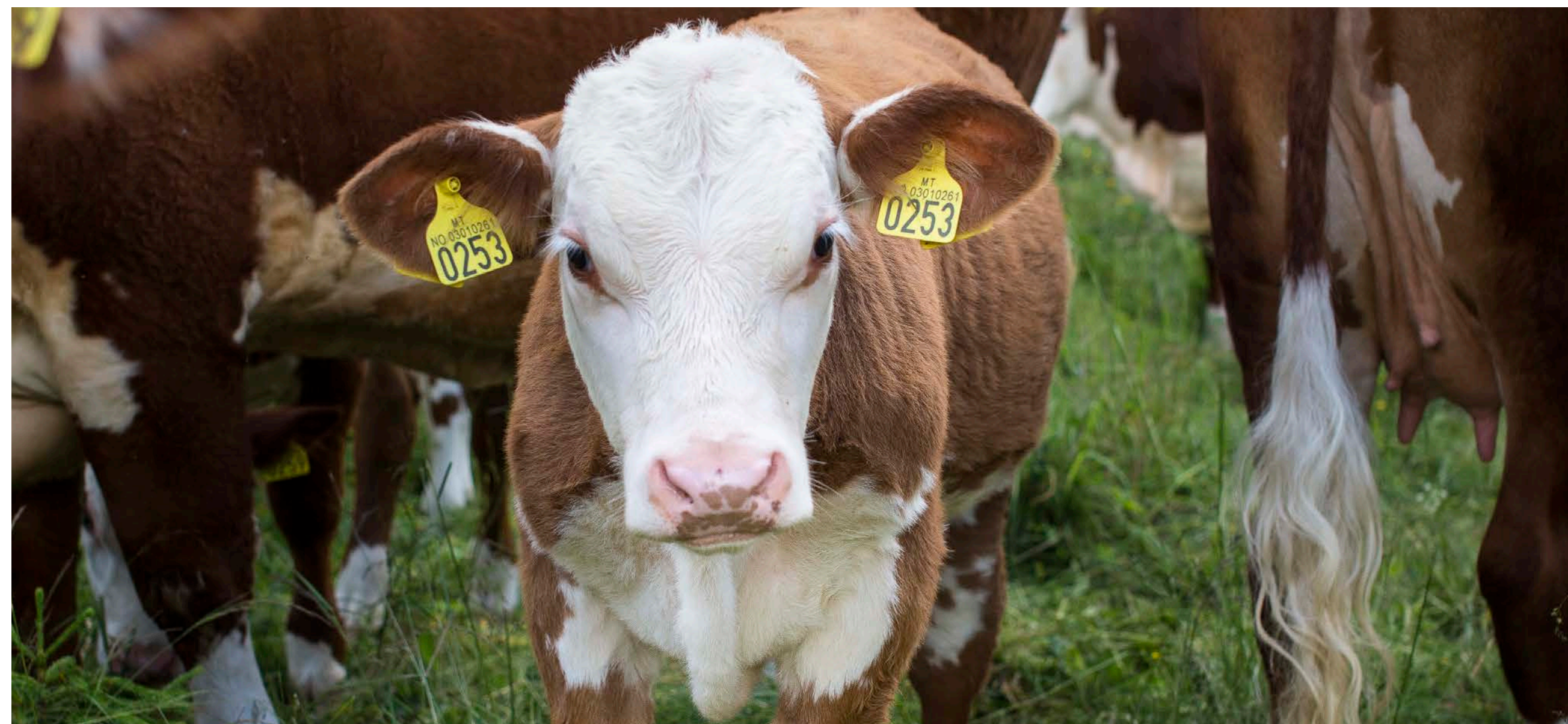
- Norturas policy for oppfølging av dyrevelferd setter krav til dyrevelferd som bygger på offentlig regelverk, krav fra kunder, konsernets dyrevelferdserklæring og interne prosedyrer for oppfølging av dyrevelferd. Forbrukernes holdninger og forventninger til dyrevelferd vil også påvirke kravene til Norturas oppfølging av dyrevelferd.
- Våre etiske retningslinjer gjelder for alle personer som opptrer på vegne av konsernet.
- Policyen for oppfølging av dyrevelferd og de etiske retningslinjene skal støtte opp under etterlevelse av rutiner, standarder og regeletterlevelse, og fremme en bedriftskultur og atferd som gjenspeiler verdigrunnlaget til konsernet.

Involvering av interessenter:

Representanter fra forskning, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner (FN) ble konsultert i forbindelse med utvikling av bærekraftstrategi i 2021.

Interessenter som påvirkes: Bønder, egen ansatte, kunder og forbrukere

Våre etiske retningslinjer

- Nortura har gjennom sin virksomhet et spesielt ansvar for dyrevelferd.
- Hensynet til dyrenes velferd skal ha høy prioritet i alle deler av verdikjeden.
- Dyr har egenverdi, og håndtering av dyr skal skje med omsorg og respekt for dyrs egenart.
- Nortura sine retningslinjer for all håndtering av dyr skal være i tråd med offentlige krav, lover og forskrifter.
- Alle som håndterer dyr, skal ha god opplæring og kunnskap.

Vårt arbeid

- Nortura jobber aktivt med å identifisere forbedringspunkter, systematikk og tiltak som styrker dyrevelferden. Nortura benytter tredjeparts revisjoner i forbedringsarbeidet.
- Offentlige forskrifter, dyrevelferdsprogrammene og KSL er grunnlaget for Norturas krav til oppfølging av dyrevelferd på gård

- Bonden har det daglige ansvaret for stell og oppfølging av dyra på gård i henhold til offentlig regelverk og andre krav. Nortura tilbyr faglig rådgivningstjenester for alle dyreslag. Rådgiverne i Nortura hjelper produsentene med å tilpasse rutiner for å optimalisere helse, velferd og produksjon.
- Nortura gjennomfører fysiske besøk med vurdering av dyrevelferd dersom Nortura fanger opp mulig mangelfull dyrevelferd hos produsenter som leverer til Nortura. Produsenter med mangelfull dyrevelferd blir fulgt opp med flere besøk, tiltak og virkemidler, for eksempel trekk i pris eller stopp i leveranse inn til merkevarer (Gilde, Prior og Nyt Norgemerkede produkter).
- Nortura har et sentralt system for varsling og anonym varsling av dyrevelferdssaker.
- Alle Norturas ansatte plikter å følge dyrevelferdslovens krav til varsling.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

G1 - Dyrevelferd 81

Åpenhetsloven

Referanser

Vurdering av påvirkning

G1 - Dyrevelferd - Vesentlige påvirkninger					
Undertema	Type	Beskrivelse	Hvor i verdikjeden		
			Oppstrøms	Egen aktivitet	Nedstrøms
	Negativ påvirkning	Begrensning i dyrets mulighet til å leve et naturlig liv	•	•	
	Positiv påvirkning	Rådgivere og veterinærer som tilbyr veiledning til hvordan bonden kan utvikle bedre driften og dyrevelferden	•		
Dyrevelferd	Positiv påvirkning	Rådgivere og veterinærer som følger opp avvik og krever forbedringer ved manglende dyrevelferd	•	•	
	Positiv påvirkning	Dyrevelferdsprogrammene (DVP) inkludert oppfølging, utarbeidelse og deltagelse i bransjeretningslinjer for å bedre dyrevelferd	•	•	
	Positiv påvirkning	Dyrevelferdsansvarlig på hvert slakteri		•	

Å følge opp dyrevelferd er en av våre viktigste oppgaver. Grunnlaget for Norturas virksomhet er hold av husdyr for produksjon av mat. Å ivareta, utvikle og forbedre dyrenes velferd er en forutsetning for at Nortura skal lykkes med å forsyne forbrukere med kjøtt og egg av høy kvalitet.

En viktig del av dyrevelferdsarbeidet er å beskytte dyrene fra negative faktorer som sykdom, skader og smerte. I tillegg fokuseres det stadig mer på å skape positive opplevelser for produksjonsdyrene, for eksempel ved å gi fjørfe mer variasjon i miljøet slik at de kan utøve sin naturlige adferd. Når dyr holdes i binger eller båser, som ofte er tilfelle for griser og kyr/okser, blir deres naturlige adferdsmønstre begrenset. Dette kan føre til begrenset bevegelsesfrihet, manglende mulighet til naturlig adferd og økt risiko for sykdom. Det er viktig at dyr holdes på en måte som samsvarer med deres behov og det de opplever i sitt daglige miljø.

Som Norges største kjøtt- og eggprodusent har vi mange rutiner gjennom hele verdikjeden som skal sikre godt dyrehold. Vi har en nullvisjon for dårlig dyrevelferd, og jobber målrettet for å få på plass et solid system for å fange opp forhold i verdikjeden vår som kan tyde på at dyrevelferden ikke blir ivaretatt. Veterinærer og råd-

givere spiller en viktig rolle i å sikre dyrevelferd på gårdene. De tilbyr veiledning til hvordan bonden kan utvikle og bedre driften og dyrevelferden. Dette er primæroppgaven til rådgiverne, og har stor forebyggende betydning for dårlig dyrevelferd. Rådgivere samarbeider med veterinærer for å sikre at dyrevelferdstiltak blir fulgt opp og at eventuelle avvik blir rettet opp. De bidrar til kontinuerlig forbedringsarbeid ved å identifisere forbedringspunkter og foreslå tiltak som styrker dyrevelferden.

Dyrevelferdsprogrammene (DVP) er det norske dyrevelferdsregelverket som Mattilsynet forvalter, og de setter krav til hvordan dyrene i Norge skal ha det. Selv om et offentlig regelverk ligger i bunn, er Nortura en aktiv pådriver for å utvikle bransjebaserte dyrevelferdsprogrammer for alle våre dyreslag. Dette inkluderer utarbeidelse og deltagelse i bransjeretningslinjer for å bedre dyrevelferden, revisjoner, Etisk regnskap og arbeidsgrupper i næringen. DVP sikrer oppfølging, og bransjeretningslinjene skal sikre oppfølging og varsling av dårlig dyrevelferd.

For å sikre god dyrevelferd har alle våre slakterier egne dyrevelferdsansvarlige som jobber med å overvåke at alt skjer i henhold til prosedyrer i våre anlegg.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

G1 - Dyrevelferd 81

Åpenhetsloven

Referanser

Ansvaret for oppfølging av Norturas dyrevelferdsarbeid

Konsernsjef

Overordnet ansvar for at konsernet følger opp dyrevelferdsarbeidet.

Konserndirektør

Råvare og medlem

Ansvar for Norturas oppfølging av norske leverandører av firbeinte slaktedyr og for inntransport av firbeinte slaktedyr

Produksjon

Ansvar for dyrevelferden på Norturas slakterier og rugerier.

Hvitt kjøtt og egg

Ansvar for dyrevelferden og oppfølging av leverandører av fjørfe og egg, og for inntransport av fjørfe.

Proff og industri

Ansvar for at Nortura kun handler importvarer fra leverandører som har gitt informasjon om dyrevelferd som en del av Norturas prekvalifiseringssystem for leverandører.

Trygg mat og dyrevelferd

Ansvarlige for å koordinere og rapportere konsernets innsats på dyrevelferd, samt følge opp konsernets årshjul og handlingsplaner.

Dyrevelferdsansvarlig

På hvert slakteri

Skal følge opp den daglige etterlevelsen av regelverkskrav og føre oversikt over tiltak for å forbedre og utvikle dyrevelferden på slakteriet.

Prosesser for å rette opp negative påvirkninger

Utgangspunktet for hvordan husdyrene skal ha det, er det offentlige regelverket som Mattilsynet forvalter. Regelverket stiller blant annet krav om hvordan fjøs skal utformes og hvordan dyra skal stelles og håndteres.

Dyrevelferd på gården:

Det er bonden som er ansvarlig for å sikre at regelverkskravene til dyrevelferd blir fulgt opp på den enkelte gård. Gjennom dyrevelferdsprogram og Kvalitetssystem i landbruket (KSL), stiller Nortura krav til at bonden følger opp og dokumenterer dyrevelferden. I tillegg har Nortura rådgivere og veterinærer som tilbyr råd og veiledning til hvordan bonden kan utvikle og bedre driften og dyrevelferden. Dyrene skal behandles med respekt og ivaretas under transport og slakting.

Dyrevelferdsprogram

Dyrevelferdsprogram er etablert for fjørfeproduksjoner, svineproduksjon og storfe- og saueproduksjon. Programmene skal være et rammeverk for å jobbe systematisk med dokumentasjon og forbedring av dyrevelferden i husdyrbesetninger. Programmene krever jevnlig veterinærgjennomgang, og at avvik skal følges opp. For Nortura er disse programmene et viktig verktøy for at bonden skal kunne jobbe med å utvikle dyrevelferden i egen produksjon. Manglende oppfølging av KSL og dyrevelferdsprogram, vil bli møtt med økonomiske trekk og/eller utelukkelse fra varestrømmer som Nyt Norge, Gilde og Prior.

Slik følger vi opp avvik

Nortura har etablert rutiner for å fange opp besetninger med risiko for dårlig dyrevelferd. Ved å bruke data fra verdikjeden, observasjoner fra slaktefjøset eller registreringer på slakteskrotten, får vi viktig innsikt i dyrevelferden hos enkelt dyr og besetninger. Dersom det fanges opp avvik, blir dette fulgt opp. Det er viktig å fange opp tidlige tegn på dårlig dyrevelferd for å hjelpe bonden med å forebygge utfordringer og korrigere eventuelle mangler. Våre rådgivere gir faglig veiledning og støtte til bonden, og kan også bistå med å avvikle dyreholdet før problemene blir for store. Vårt arbeid er rettet mot å avdekke dyrevelferdsproblematikk før den får utvikle seg, med rutiner som fokuserer på forebygging og korrigerende.

Dyrevelferd under transport

Dyretransportsjåfører skal ha kompetansebevis

Det er krav om at dyretransportsjåfører skal ha kompetansebevis. Det innebærer at de skal ha gjennomgått spesialtilpasset opplæring i hvordan ivareta dyr og dyrevelferden under transport.

Etter ønske fra Nortura er det også etablert en felles bransjeordning for obligatorisk etterutdanning for dyretransportsjåfører. For Nortura er det viktig at de som jobber med dyr på oppdrag fra konsernet får jevnlig kunnskapsoppdateringer slik at de kan følge opp dyrevelferden på en god måte.

Strengt krav til transportdyktighet

Det er bare dyr som er transportdyktige som skal bli transportert. Dyreeieren er ansvarlig for å vurdere om dyret er transportdyktig, i tillegg skal sjåføren også vurdere dette og avvise dyr som blir vurdert til ikke å være transportdyktige. Mattilsynet har utarbeidet en veileder for å hjelpe med bedømmelsen av transportdyktighet. Nortura har også tatt initiativ til at det har blitt produsert et digitalt kurs for bonden om krav til transportegnethet og ivaretagelse av dyrevelferd ved lasting/lossing og transport. For Nortura er det viktig at bonden har god kunnskap om hva som kreves for å ivareta dyrevelferd under transport. Det er Animalia som har laget kurset. Dersom et dyr har et avvik som gjør at det må tas særskilte hensyn under transporten, skal bonden melde fra til slakteriet slik at transporten blir tilrettelagt for dyret. Tiltak kan for eksempel være ekstra bruk av strø og/eller at dyret får mer plass på bilen.

Dyrevelferd på fabrikk

Det er krav om at alle medarbeidere som håndterer levende dyr på Norturas slakterier skal ha deltatt på et obligatorisk opplæringsprogram og fått kompetansebevis fra Mattilsynet. For Nortura er faglig oppdatering av våre ansatte et viktig virkemiddel for å sikre god oppfølging av dyrevelferden.

Nortura har et nettverk for de som er dyrevelferdsansvarlige på våre slakterier. Nettverket har jevnlig møter for å bidra til erfaringsutveksling mellom de dyrevelferdsansvarlige, sikre kunnskapsdeling, faglig oppdatering og koordinering av oppfølging av konsernets rutiner og krav. I 2024 ble det avholdt 5 møter i nettverket, hvor et av møtene var et kompetansehevede kurs.

Gris

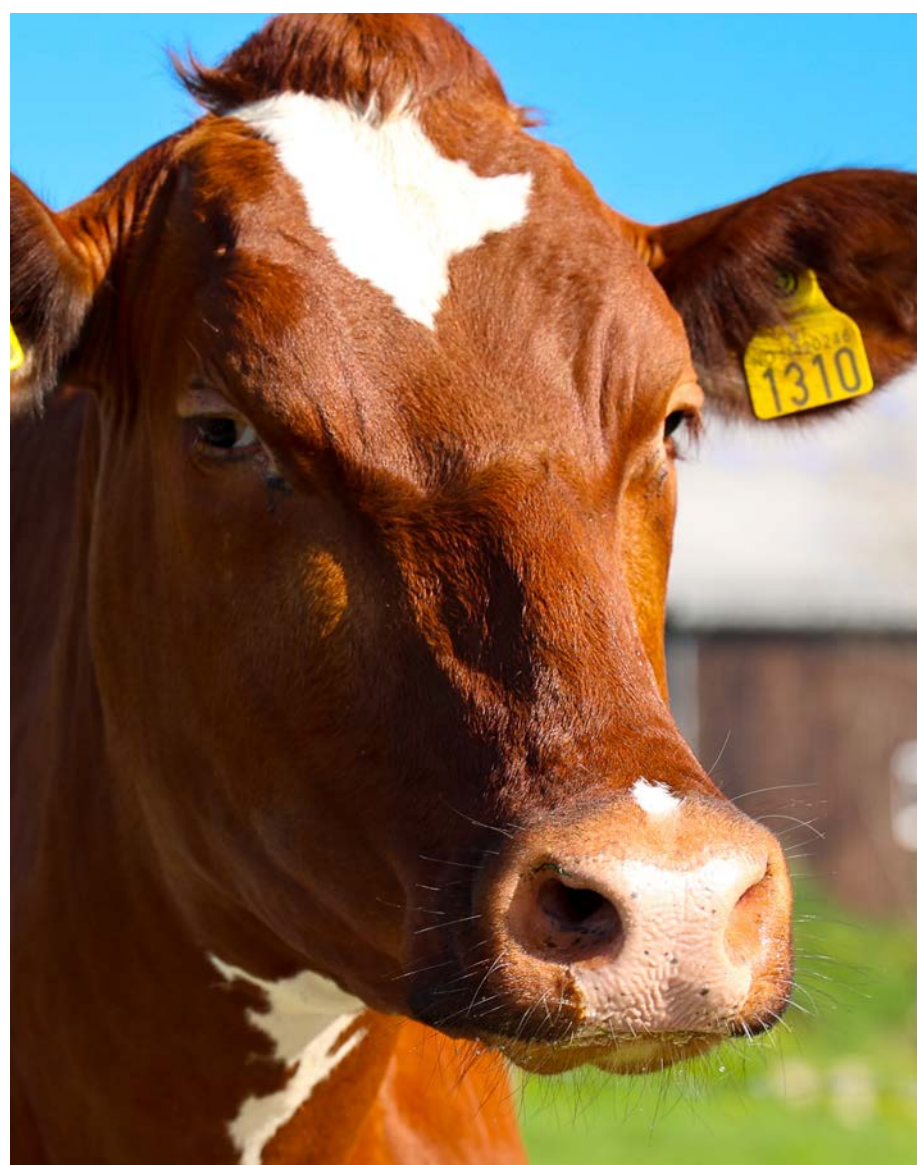
Hovedparten av norske griser lever innendørs hele livet. En av årsakene er at de er avhengige av et godt og stabilt klima, og det gir også bonden god kontroll over fôring, og eventuell smitte og sykdom. Det er mulig å holde gris i utedrift i Norge, men en gris som holdes i innhegninger ute kan være mer sårbar for sykdom og kulde og er like avhengig av bonden som gris som holdes inne.

Griser er utforskende dyr og har trang til å grave og søke med trynet sitt. Bonden er derfor pliktig til å tilby grisen aktivitets- og rotmateriale slik at grisen får utløp for eget atferdsbehov. Dette gjelder for all norsk gris som inngår i Norturas produkter. Høy, halm eller silo er eksempler på godt aktivitets- og rotmateriale. I forskningsprosjektet Griseløftet undersøkte vi sammen med forskere på NMBU, ulike typer materiale og

kombinasjoner av dette for å få ytterligere kunnskap om hva som gir best respons hos grisen. Kunnskapen vi fikk gjennom prosjektet er videreformidlet til griseprodusenter gjennom blant annet fagmøter.

I 2023 presenterte Mattilsynet resultatene fra en tilsynskampanje om svinevelferd. Kampanjen inspiserte besetninger hvor det allerede var avdekket risiko, og det ble funnet avvik i litt over halvparten av dem. En av tre oppfylte ikke kravene til rotmateriale, og en av fire oppfylte ikke kravene til strø. Brudd med behandling av syke og skadde dyr ble funnet hos en av fire. Strø, rotmateriale og behandling av syke og skadde dyr er forhold som er viktige i dyrevelferdsprogrammet for svin. Sammen med resten av bransjen gjør Nortura tiltak for at programmet etterlevs. For eksempel vil lik forståelse og praktisering av regelverket mellom

veterinærene i dyrevelferdsprogrammet, KSL-revisorer og Mattilsynet være viktig slik at manglende etterlevelse av krav raskt blir fulgt opp.

Storfe

Storfekjøtt kommer fra 70 % melkekubesetninger og 30 % ammekubesetninger (ren kjøttproduksjon). Mens de aller fleste ammekyr holdes i løsdriftssystemer og kan gå fritt rundt, skjer melkeproduksjon både i løsdriftsfjøs og i båsfjøs. Fra 2034 har myndighetene vedtatt at alle storfe skal holdes i løsdriftssystemer.

Dyrevelferdsprogrammet for storfe ble etablert i 2022 og er et viktig tiltak for utvikling av dyrevelferden i storfebesetningene. Siden 2023 skal besetninger med over 10 dyr delta i dyrevelferdsprogrammet for storfe. Programmet er et bransjetiltak for å dokumentere dyrevelferd, dyrevelferdstiltak utover regelverket, samt ivareta og forbedre dyrevelferd i norske besetninger. Et viktig element er veterinærbesøk minst hver 16. måned, der veterinær sammen med produsent følger opp kriterier og tiltak.

Verpehøns

Om lag 99 prosent av verpehønene i Norturas verdikjede holdes i frittgående systemer, mens under en prosent er i miljøinnredning (det vil si at de går i innredede bur i grupper på 7 til 42 høner).

Alle egg som går til merkevaren PRIOR kommer fra frittgående eller økologiske høner og som har tilgang til trivselstiltak. Frittgående høner beveger seg fritt i hønsehuset og har tilgang til vaglepinne, verpekasse og mulighet for strøbading. Høner i økologisk drift har litt større plass, får muligheten til å gå ut og spiser økologisk fôr. Høner i miljøinnredning har tilgang til vaglepinne, verpekasse og strøbad.

Småfe

Rundt 9000 av Norturas leverandører driver med småfeproduksjon, primært sau og litt geit. De fleste norske sauer og lam beiter i utmarka om sommeren. Utmarksbeiting reduserer faren for å bli smittet av sykdommer. Sauebøndene har jevnlig tilsyn med dyra, for å sjekke at alt er som det skal. Sauene som ikke blir slaktet mens de er lam, flyttes stort sett innendørs i vinterhalvåret. Siden sau er det dyreslaget hvor det er flest besetninger, er oppfølging særlig ressurskrevende. Dyrevelferdsprogrammet stiller krav til obligatoriske veterinærgjennomganger. Nortura håper at dette bidrar til tettere oppfølging av besetninger som har behov for å forbedre dyrevelferden. I Nortura har vi tett dialog med sauebøndene våre. Vi gir råd og veiledning om alt fra føring, avl, Sauekontroll, økonomi og generell drift, lamming, øremerking og klipping.

Det er ca 45 000 geiter i Norge,. Ca 25 % av disse er ammegeiter og 75 % er mjølkegeiter. Nortura mottar geit og kje for slaktning fra både ammegeit- og mjølkegeitprodusenter. Ca 20 % av kjea blir tatt tilbake på nisjeavtale og solgt av bonden selv som nisjeprodukt. Resten av kjea og stort sett alt av geit blir solgt gjennom Nortura's andre salgskanaler.

I siste del av 2023 startet dyrevelferdsprogrammet for sau opp. Planleggingen har pågått i lang tid og utrulling av programmet vil også foregå over flere år. Alle som har over 30 vinterføra sau ved telling 1. mars året før inkluderes i første runde. Dette omfatter ca. 93 prosent av all sau og ca. 69 prosent av alle besetninger.

I 2024 har vi hatt et stort utbrudd av sykdommen Blåtunge (virussykdom) spesielt på Sørlandet og sørlige deler av Rogaland. Sykdommen

Kylling og kalkun

Kylling og kalkun lever innendørs i oppvarmede og isolerte hus. Der går de fritt rundt på strø og har tilgang til mat og vann. Belysningen tilpasses dyrenes behov, slik at de får tilstrekkelig mengde med lys og mørke.

Nortura har i flere år hatt krav om at kylling og kalkun skal ha tilgang til trivselstiltak, slik at dyrene får mer variasjon og økt trivsel. Forskning viser at dette er positivt for dyrevelferden.

Antallet dyr per kvadratmeter påvirker også dyrenes mulighet til å praktisere naturlig adferd i slutten av sitt livsløp. Maksimal tetthet for norsk slaktekylling er 36 kg/kvm. Grensen i de fleste andre EU-land er 39 kg/kvm eller 42 kg/kvm. For slaktekylling tilbyr Nortura spesialproduksjoner som holdes ved en lavere tetthet enn maksimal tillatt tetthet i regelverket.

Norge har en unik posisjon globalt når det gjelder lavt medisinbruk, takket være den gode helsetilstanden og dyrevelferden. Norsk kylling og kalkun får ikke antibiotika for å forebygge sykdom.

Nortura besluttet høsten 2023 å fase ut hurtigvoksende kylling. Overgangen til sakterevoksende kylling er et omfattende arbeid som involverer hele vår verdikjede - fra rugeri til kunde. Vi kommer derfor til å bruke nødvendig tid til å sikre at overgangen blir gjort på en så god og riktig måte som mulig for alle parter. De første volumene med sakterevoksende kylling fra Nortura blir tilgjengelig i butikk våren 2025. I løpet av året vil andelen sakterevoksende kylling som blir solgt under PRIORmerket være stigende.

Vi har valgt å teste hybrid Rustic Gold da vi tror denne vil gi best resultater. Hybridene har ECC (European Chicken Commitment)-

rammer drøvtyggere, og spres med sviknott. Sykdommen gir betydelig lidelse for dyret, og kan være dødelig for sau. Det foregår et omfattende arbeid for å bekjempe sykdommen og hindre at smitten spres til større geografiske områder.

godkjenning og foreldredyrene er begge sakterevoksende og av tilnærmet lik størrelse. Endelig beslutning om hybrid vil bli tatt i løpet av 2025. Hurtigvoksende kylling har et lavere klimaavtrykk enn sakterevoksende kylling fordi de lever noen dager kortere. Vi har bestilt livssyklusanalyser fra NORSUS for Ross, Ranger Classic og Ranger Gold kyllingrasene. I 2025 vil analysen bli oppdatert med data for Rustic Gold, med hensikt å bruke resultatene for å redusere klimaavtrykket.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

G1 - Dyrevelferd 81

Åpenhetsloven

Referanser

Etisk regnskap

Nortura jobber aktivt med å identifisere forbedringspunkter, systematikk og tiltak som styrker dyrevelferden og benytter tredjeparts revisjoner i forbedringsarbeidet. I over 20 år har vi gjennomført Etisk Regnskap for dyrevelferd på våre slakterier – lenger enn noen andre. Etisk regnskap er en revisjon som gjennomføres hvert år, og er en omfattende kartlegging av faktorer som kan påvirke dyrenes velferd. Revisjonene er uanmeldte.

- Bransjeorganisasjonen Animalia gjennomfører revisjonen på oppdrag fra oss. Etisk Regnskap bygger på følgende prinsipper:
- Dyrene skal få oppfylt grunnleggende fysiske behov (tørr liggeplass, rent drikkevann og akseptabel ventilasjon/temperatur).
- Dyr som kan skade hverandre, skal holdes adskilt.
- Innredningen skal være utformet slik at ingen dyr kan komme til skade.
- Drivganger skal være utformet slik at de fleste dyr går uten bruk av tvang (riktig lys, oversiktlige ganger, riktig bredde, sklissikkert gulv, tette vegger og lite støy).
- Syke eller skadede dyr skal avlives så raskt som mulig og på en skånsom måte.
- Det skal se ut som om dyrene har det bra.

Nortura har et sentralt system for varsling og anonym varsling av dyrevelferdssaker. Alle Norturas ansatte plikter å følge dyrevelferdslovens krav til varsling.

Mål*

Egen virksomhet	Verdikjede
Nullvisjon knyttet til dårlig dyrevelferd i hele vår verdikjede.	
Nortura skal jobbe med å utvikle dyrevelferden ut over minstekravene gjennom deltagelse i forskningsprosjekter og annen kunnskapsutvikling, samt løpende arbeid, og nødvendige tiltak, i egen verdikjede, for å sikre at vi leverer i takt med markedets forventninger.	
90 prosent av våre anlegg skal ha oppnådd karakteren A i Etisk Regnskap innen 2025, og ingen under karakteren B. Innen 2030 skal alle våre anlegg ha oppnådd karakteren A.	Nortura skal være pådriver for et importforbud av storfe med dobbeltmusklatur (disruptive gener).
Nortura skal være pådriver for å etablere en offentlig nasjonal produktmerking for dyrevelferd, og at en slik ordning skal omfatte importerte matprodukter.	Alle våre produsenter skal være en del av bransjeetablerte dyrevelferdsprogrammer innen 2027

* Alle mål i Norturas Bærekraftstrategi skal oppdateres i 2025 slik at de korresponderer med nye identifiserte vesentlige påvirkninger, muligheter og risikoer.

Tiltak i 2024

I 2024 fortsatte vi arbeidet med å etablere og utvikle vår egen oppfølging av dyrevelferd, samt etablere tredjeparts revisjoner av vår oppfølging ut mot bøndene. Nortura hadde i 2023 ambisjoner om å utvikle en ny digital løsning, for å forsterke vår daglige overvåking, rapportering og dokumentasjon av dyrevelferden. Dette arbeidet ble midlertidig utsatt i 2024 på grunn av den krevende økonomiske situasjonen. Arbeidet er nå tatt opp igjen. Den digitale løsningen vil gjøre det enklere å registrere og systematisere avvik. En slik løsning vil hjelpe oss å identifisere viktige forbedringspunkt, som kan gi bedre dyrevelferd.

For å utvikle felles holdninger og kultur i dyrevelferdsarbeidet har vi fortsatt arbeidet med å gjennomføre dilemmatreninger for ansatte som har særskilte roller i dyrevelferdsarbeidet. Dilemmatreningene er et virkemiddel for å bevisstgjøre hvordan kravene i dyrevelferdspolicyen skal utøves i praksis, og for å gi den ansatte trygghet i krevende situasjoner.

Nortura har også vært pådriver for å etablere en felles bransjeavtale for kjøtt- og eggbransjen om oppfølging av dyrevelferd. Avtalen tredde i kraft i 2024.

Nortura er involvert i flere forsknings- og utviklingsprosjekter knyttet til tema som berører dyrevelferd. Eksempler på prosjekter er:

Verdikjede	Navn	Beskrivelse
Forskning	HANDLE. Gris som får mer luft, lys og plass	Prosjektet er finansiert av Norges Gruppens bærekraftsfond, og går ut på å undersøke hvordan endringer i eksisterende driftsbygninger kan bidra til å øke velferden til grisen. Prosjektet ble avsluttet i 2024.
Forskning	Velferdshøna	Dette er et forskningsprosjekt som skal undersøke helse og velferd hos verpehøns. Animalia er prosjektleder og Nortura er bidragsyter til prosjektet.
Forskning	Boars4all	Målet med prosjektet har vært å finne løsninger som gjør det mulig med hanngrisproduksjon uten utfordringene med rånemak. Kunnskap fra prosjektet kan på sikt bidra til å unngå kastrering av hanngris. Prosjektet er finansiert av Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri, og avsluttet i 2024.
Forskning	Foreldrevelferd slaktekylling	Dette er et fireårig prosjekt som jobber med dyrevelferden til avlsdyrene i slaktekyllingproduksjon. Animalia leder prosjektet og Nortura deltar. Prosjektet er finansiert av forskningsmidlene for jordbruk og matindustri.
Forskning	Functional Pig	Dette prosjekt pågikk i 2023 og 2024 og undersøkte avvikende frambeinstilling på gris i samarbeid med Norsvin og NMBU. God beinstilling og beinhelse er viktig
Forskning	Magesårundersøkelse	Dette prosjektet ledes av Helsetjenesten for svin for å kartlegge magehelsen til både purker og slaktegris i Norge. Flere tusen magesekker er undersøkt i løpet av 2024 og vurdert av Norturas helsetjenesteveterinærer på Norturas slakterier og resultatene vil framlegges i 2025.

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
G1 - Dyrevelferd

81

Åpenhetsloven
Referanser

Sakterevoksende kylling

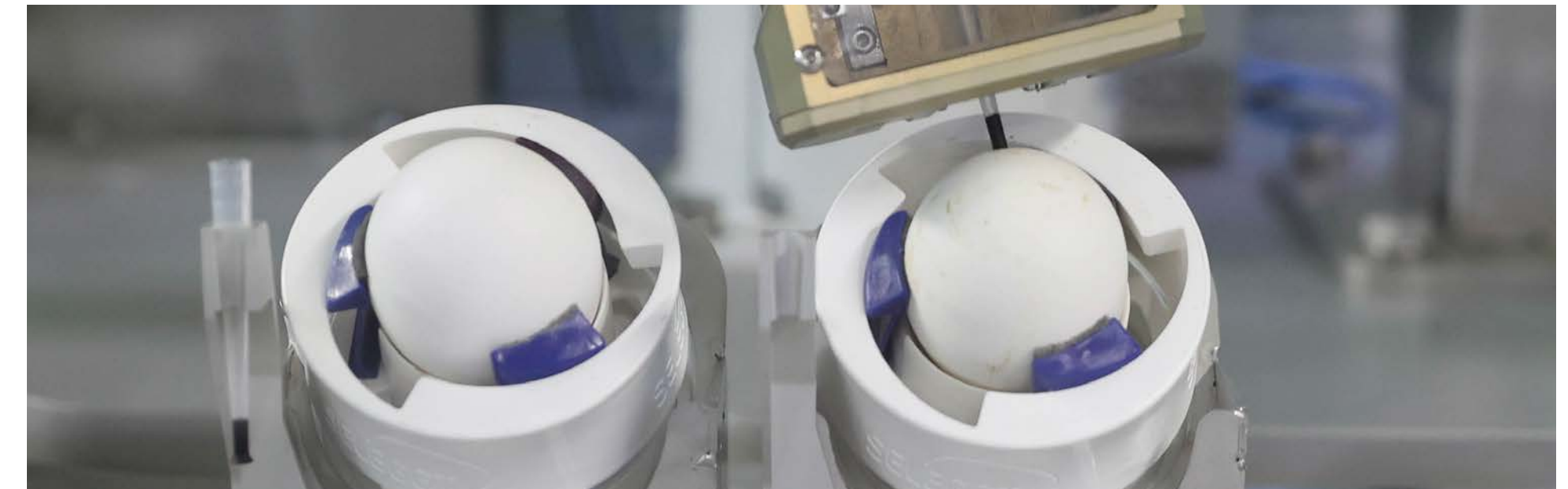
Nortura har produsert og solgt sakterevoksende kylling i over 15 år, hovedsakelig i PROFF-markedet. Og i november 2023 ble det besluttet at Nortura skal gjøre en total omlegging til sakterevoksende kylling.

Nortura skal bidra til bærekraftig og god kyllingproduksjon, og har en stolt historikk der vi har jobbet med forbedringer i norske kyllinghus i mange tiår gjennom dyrevelferdsprogrammer og bransjetiltak. Vi har vært en foregangsaktør som bl.a. har sikret at dyra har fôr uten narasin, miljøberikelser og god helse. En bærekraftig og god overgang til sakterevoksende kylling er en naturlig del av dette arbeidet.

Ledetiden fra man importerer egg til foreldredyr til man har en slakteklar sakterevoksende

kylling er cirka ett år. Og i mars 2025 ble de første slaktekyllingene av hybrid Rustic Gold klekket. Vi har valgt å satse på denne hybrid av flere årsaker. Og av de viktigste er det at begge foreldrene er sakterevoksende og at de har omtrent lik størrelse. Dette er ikke nødvendigvis vanlig i Norge i dag. De fleste sakterevoksende kyllinger er en krysning av en sakterevoksende og en hurtigvoksende forelder med ulik størrelse. Kyllingen antas å bruke 43-47 dager på å nå slaktevekt på 1.650 g.

Omleggingen vil gjøres gradvis og med tilstrekkelig tid til å sikre en trygg og bærekraftig implementering. Kyllinger som lever lenger spiser mer fôr og trenger mer plass - noe som har konsekvenser, både for gårdens klimautslipp og for bondens økonomi. Vi må sikre at bonden får dekket kostnadene sine og vi ønsker å holde

klimaavtrykket så lavt som mulig. Samtidig tar det tid å legge om fra en kylling til en annen, fordi dette er en biologisk produksjon som krever justeringer i flere ledd gjennom verdikjeden. Det for tidlig å si når vi vil være i mål med omleggingen av hele Nortura sitt kyllingvolum, men i løpet av 2025 vil en tredjedel av volumet til PRIOR komme fra sakterevoksende kylling og vi har en ambisjon om at all kylling merket PRIOR skal være sakterevoksende i løpet av 2027.

Kjønnsortering av rugeegg

Nortura har over flere år fulgt med på utviklingen i teknologi for å kunne bestemme kjønn på kyllingen allerede i egget. Høsten 2023 ble den første maskinen i Norge og i Norden installert hos Norturas deleide rugeri Steinsland & Co på Bryne. Våren 2025 installerer også Sirevåg Rugeri AS utstyr for å kunne kjønnsortere i

egget. Med det har nå alle eggprodusenter i Norge anledning til å kjøpe høner som er produsert på en mer etisk måte.

Steinsland og Sirevåg Rugeri har valgt ulike teknologier for sin kjønnsortering. Begge skal oppfylle kravene fra Nortura om at embryoet ikke skal være eldre enn 12 dager ved sortering, det skal maksimalt være 2 % feilsortering og sorteringen skal kvalitetssikres og revideres av 3dje part. Nortura sine krav vil bli løpende oppdatert etterhvert som teknologien videreutvikles.

De første eggene lagt av høner som kommer fra den nye produksjonsmetoden har vært tilgjengelig i butikk fra sommeren 2024, og i løpet av 2025 skal alle egg fra PRIOR være fra den nye metoden.

Ny stortingsmelding om dyrevelferd

Det er over 20 år siden Stortinget gav overordnede mål for velferden til norske husdyr. I desember 2024 ble stortingsmelding en om dyrevelferd publisert. Meldingen er viktig fordi den legger føringer for hvordan velferdsnivået til kjøtt- og eggproduserende dyr skal utvikles fremover. Nortura er Norges største aktør innen kjøtt og egg, og det er spenn i hvordan bøndene som leverer til Nortura driver, fra spesialisert produksjoner til små nisjevirksomheter. Rammene som settes av det offentlige regelverket er derfor viktige for å løfte og utvikle dyrevelferdsnivået til flest mulig dyr. I 2023 har Nortura sammen med resten av kjøtt- og eggbransjen spilt inn konkrete tiltak til dyrevelferdsmeldingen. For Nortura er det viktig at den nye stortingsmeldingen fortsatt sikrer at god dyrevelferd er et fortrinn og en styrke for norsk husdyrproduksjon.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

 G – Governance
 temaer

G1 - Dyrevelferd 81

Åpenhetsloven

Referanser

Resultater

Gjennomsnittlig reisetid

	2024	2023	2022	2021
Storfe	3 t 27 min	3 t 20min	3 t 41 min	3 t 42 min
Småfe	3 t 37 min	3 t 30 min	3 t 39 min	3 t 36 min
Svin	3 t 15 min	3 t 09 min	3 t 16 min	3 t 00 min
Kylling	2 t 06 min	2 t 18 min	2 t 14 min	2 t 06 min
Kalkun	1 t 36 min	1 t 36 min	1 t 37 min	1 t 51 min
Høner*	Ikke slaktet verpehøner i 2024	2 t 05 min	2 t 02 min	1 t 41 min

*Inkluderer både verpehøner og foreldrehøner til slaktekylling. Nortura slaktet ikke verpehøns i 2024

Transporter > 8 timer i % av antall transportert

	2024	2023	2022	2021
Storfe	0,61 %	0,45 %	0,42 %	0,78 %
Småfe	1,10 %	1,16 %	0,71 %	0,24 %
Svin	0,87 %	0,87 %	0,94 %	0,58 %

Transportdødelighet

	2024	2023	2022	2021
Storfe	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Småfe	0,01 %	0,01 %	0,00 %	0,00 %
Svin	0,00 %	0,01 %	0,01 %	0,016 %*
Kylling	0,06 %	0,10 %	0,07 %	0,08 %
Kalkun	0,03 %	0,03 %	0,02 %	0,05 %
Høner**	-	0,04 %	0,03 %	0,04 %

*Ulykke på Vega hvor et vogntog tippet. 109 gris døde/ble avlivet på stedet.

**Inkluderer både verpehøner og foreldrehøner til slaktekylling. Nortura slaktet ikke verpehøns i 2024.

Etisk Regnskap karakter - linjer for firbente slaktedyr

	2024	2023	2022	2021
A	76 %	64 %	27 %	26 %
B	8 %	32 %	62 %	67 %
C	0 %	0 %	8 %	0 %
D	16 %	4 %	3 %	7 %

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

G1 - Dyrevelferd

81

Åpenhetsloven

Referanser

Gris

	Mål 2030	2024	2023	2022	2021
Halesår og korte haler*	<2,00 %	1,91 %	2,07 %	2,18 %	2,2 %
Hjertesekk- og/eller brysthinnebetennelse*	< 4,00 %	4,87 %	4,67 %	4,63 %	4,7 %
Byller*	< 1,70 %**	1,51 %	1,66 %	1,76 %	1,8 %
Registrerte kort haler hos smågris ved omsetning. Andel av totalt omsatte smågris.	<1,00 %	0,86 %	0,76 %	0,62 %	1,21 %

*Data fra Mattilsynets registreringer på slaktelinja (utvidet sykdomsregistrering i kjøttkontrollen (USR)) Andel av gris slaktet i Nortura

** Målet er justert fra under 2 % til 1,7 % fra 2023

Fra 2023 til 2024 fortsatte nedgangen i antall USR (utvidet sykdomsregistreringer på slakt) registreringer, utenom hjertesekk/brysthinnebetennelse som har en svak økning. Vi forventer at forekomsten av hjertesekk/brysthinnebetennelse går ned når flere besetninger sanerer for bakterien som oftest er årsak til brysthinnebetennelse. Det pågår prosjekter for å sanere flere besetninger, blant annet i Rogaland. Brysthinneanmerkninger på slakt, er ikke synonymt med dårlig dyrevelferd. Man kan ha god drift og god dyrevelferd, men likevel få sjukdomsutbrudd som gir en økning i antall brysthinneanmerkninger.

Antall smågris som er omsatt med kort hale,

ligger fortsatt godt under målet på 1 %. Økningen fra 2022 til 2024 ansees som forventet variasjon fra år til år. De korte halene telles manuelt av dyrebilsjåfører ved opplasting av gris, og det vil nødvendigvis være noen feilmarginer her.

Parameterne er indikatorer på velferds- og/eller helsenivået til grisen. For å oppnå måltallet for de ulike parameterne, vil Nortura fortsatt jobbe etter samme metodikk som har gitt resultater så langt. Dette innebærer systematisk gjennomgang av registreringer fra slaktelinje eller ved omsetning av smågris, med påfølgende rådgivning og oppfølging av besetninger som overskrider fastsatte grenser. Tallene som rapporteres gjelder besetninger som leverer gris til Nortura.

Verpehøns

	Mål 2030	2024	2023	2022	2021
Dødelighet* til 76 ukers alder frittgående konvensjonelt	Under 4 %	-	-	4,3 %	3,9 %
Dødelighet til 76 ukers alder miljøinnredning	Under 2 %	**	**	**	2,0 %
Dødelighet* til 76 ukers alder økologisk produksjon	Under 5 %	-	-	5,4 %	5,4 %
Andel besetninger med deltakelse Norturas eggkontroll (grunnlaget for å hente ut velferdsregistreringer) ***	100 %	-	-	35 %	80 %

*Dødelighet: Til 76 ukers alder som registrert i Norturas eggkontroll. For 2023 mangler tallene for dødelighet på grunn av ettervirkninger av dataangrepet mot Nortura i 2021

**Det er for få innsett i miljøinnredning til at det kan beregnes et gjennomsnitt

***Deltakelse eggkontroll: Antall innsett som har fullført registreringer til 71 ukers alder i prosent av de som kunne ha fullført til 71 ukers alder.

For 2022 er tallet svært lavt på grunn av manglende mulighet for registreringer etter dataangrepet.

Tallene for deltakelse i eggkontrollen for 2023 og 2024 mangler på grunn av ettervirkninger av dataangrepet mot Nortura i 2021.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

G1 - Dyrevelferd

81

Åpenhetsloven

Referanser

Storfe

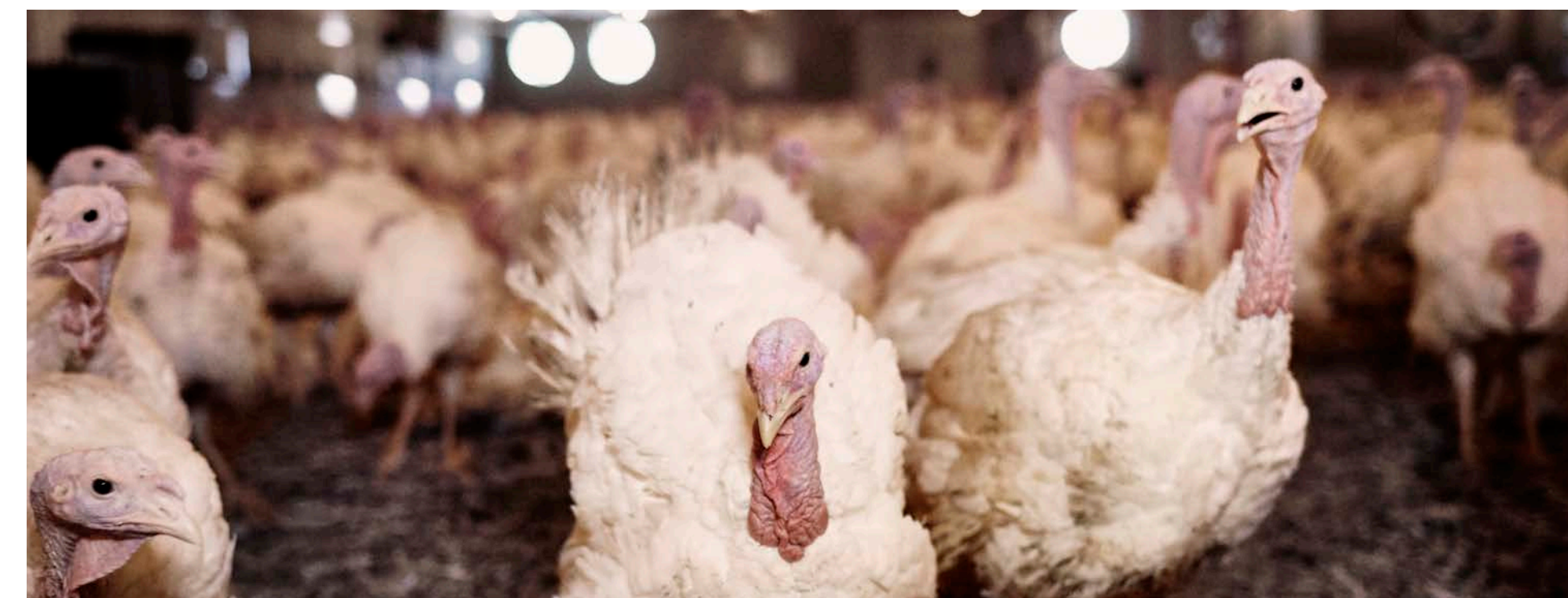
	Mål 2030	2024	2023	2022	2021
Andelen ung okse med slaktevekt under 250 kg	< 7 %	-	12,4 %	9,4 %	8,7 %
Antall hendelser av storfeleveranser med slaktetilvekst under 350 gram pr dag i gjennomsnitt for ung okse	60	55	-	-	-
Andel skitne slaktedyr	< 4 %	5,9 %	7,5 %	7,9 %	4,2 %

I 2023 lå andel skitne slaktedyr over målsettingen som Nortura har satt. Utdfordrende værforhold, mangel på flis til strø og krevende grovføresonger er forhold som har hatt betydning for andelen skitne slaktedyr de to siste årene. Nortura har gjennom 2023 fulgt opp enkeltbesetninger og gjennomført informasjonstiltak til alle storfeleverandører for å snu utviklingen i forekomsten av skitne slaktedyr. Nortura følger også opp tilfeller med skitne slaktedyr med økonomisk trekk og rådgivning. I 2024 økte det økonomiske trekket for dyr som ble klassifisert i kategori 2 fra 900,- til 1100,-. Hensikten med å øke det økonomiske trekket, er å redusere antall svært skitne dyr som leveres til slakteriet. Vi ønsker også at dette skal virke forebyggende, slik at det gjennomføres tiltak ute i besetningene for å holde dyrene rene, og øke dyrevelferden.

Andel unge okser viste en klar økning i 2023. En viktig årsak til økningen er den krevende

førsituasjon i 2023 hvor storfeleverandørene har tilpasset seg redusert fôrgrunnlag med å slakte ut deler av besetningen tidligere. Parameteren angir totalt antall slaktedyr i kategorien ung okse under 250 kg, men reflekterer ikke slaktevekt sett opp mot alder, noe som er en del av vurderingsgrunnlaget for om det kan være dyrevelferdsmessige utfordringer. Nortura har fra 2024 derfor erstattet andel ung okse under 250 kg med en parameter for tilvekst som rapporteringsgrunnlag.

I 2024 har vi hatt et stort utbrudd av sykdommen Blåtunge på Sørlandet og i sørlige deler av Rogaland. Sykdommen er en virus sykdom som smitter via sviknott. I tillegg til produksjonstap, gir sykdommen alvorlige symptomer og lidelse for dyrene. Det foregår et omfattende arbeid med å bekjempe og hindre spredning av sykdommen.

Kalkun

	Mål 2030	2024	2023	2022	2021
Dødelighet, totalt, % av innsatte, registrert på gård	4,5 %	6,4 %	8,8 %	5,5 %	5,21 %
Dødelighet, første uke, % av innsatte	1 %	1,54 %	2,19 %	1,7 %	1,39 %
Tråputescore (% andel med beste score)*	Høyest mulig andel med beste score	100 %	92,9 %	94,2 %	76,7 %
Kasserte, høner, %	1,3 %	1,48	1,63 %	1,52 %	1,41 %
Kasserte, haner, %	3,5 %	3,24	3,67 %	3,59 %	3,90 %

*% andel som ikke gir tetthetsreduksjon i påfølgende innsett

Tallene for dødelighet hos kalkun har hatt en nedgang fra 2023 til 2024. Økningen i tilfeller av kråsbetennelse og nekrotiserende enteritt som man så i forbindelse med utfasingen av fôrtilsetningsstoffet monensin, har hatt en fallende kurve i 2024. En grunn til dette antas å være at produsentene har blitt mer erfarne med monensin-fri produksjon, og de tiltak som kreves for å forebygge tarmsykdom. Dette innebærer blant annet overvåking av koksidi-tall og svakere fôring i utsatte perioder.

I 2024 var det ingen kalkunflokker som fikk en tråputescore som førte til reduksjon i dyretetthet (score > 150). Som en følge av dette vil Nortura i samarbeid med Animalia skjerpe inn kravene til tråputescore i dyrevelferdsprogrammet på slaktekylling fra siste halvdel av 2025. Dette betyr at dagens terskel på 150 vil bli senket til et lavere nivå.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

G1 - Dyrevelferd

81

Åpenhetsloven

Referanser

Småfe

	Mål 2030	2024	2023	2022	2021
Andel magre lam 1 og 1-	Mindre enn 0,7 %	0,9 %	1,13 %	1,37 %	1,97 %
Andel skitne slaktedyr lam/sau	Mindre enn 0,3 %	0,6 %	0,5 %	0,4 %	0,4 %

Andel magre lam viser fortsatt en positiv utvikling.

Andel skitne slaktedyr ligger over målet på 0,3 % og viser en svak økning fra 2023. Nortura følger opp tilfeller med skitne slaktedyr med rådgivning, og i tillegg kommer økonomisk trekk (hygienetrek) som er likt for hele bransjen.

Uakseptabel behandling av avlsdyr

Det svenske programmet «Uppdrag Granskning» avslørte høsten 2023 tilfeller med uakseptabel behandling av dyr hos avlsselskapet Aviagen Swechick i Sverige. Norge importerer rugeegg fra selskapet, og rugeeggene klekkes i Norge til foreldre dyr, som igjen ruger ut norske slaktekyllinger. Etter avsløringene i «Uppdrag Granskning» har Nortura forsterket sine rutiner for oppfølging av leverandører.

Nortura gjennomfører jevnlig revisjoner hos avlsselskapet som leverer rugeeggene som klekkes til foreldre dyr i Norge. Siste revisjon ble utført i starten av 2024. Revisjonen viste at selskapet har gjort store forbedringer med tanke på kompetanseheving på dyrevelferd og dyrehold generelt. I den sammenheng har de iverksatt gode rutiner for korrekt bedøving og avlving av dyr, samt tiltak mot miljøbelastelser i produksjonen.

Slaktekylling

	Mål 2030	2024	2023	2022	2021
Dødelighet, totalt, % av innsatte, registrert på gård^{1*}	Under 2,5 %	2,16 %	2,66 %	2,64 %*	2,55 %*
Dødelighet, første uke, % av innsatte^{1*}	Under 0,8 %	0,7 %	0,86 %	0,93 %*	0,81 %*
Tråputescore (% andel med beste score (A))	Høyest mulig andel med beste score	97,6 %	98,1 %	96,6 %	96,1 %
Kasserte på slaktelinje pga. sykdom og kvalitetsavvik	Under 1,2 %	1,48 %	2,18 %	2,05%** %	1,37 %
Kassert pga ascites	Under 0,5 %	0,49 %	0,66 %	0,70%**	0,46 %

¹Historisk sett har dødelighet på slaktekylling blitt rapportert som et uvektet snitt fordi man kun har hatt tilgang på eldre og mindre automatiserte systemer. Dette har man fortsatt med selv om bedre systemer har kommet på plass, med en tanke om å ha sammenlignbare tall over tid. Nortura mener at det er mest korrekt å rapportere samlet dødelighet for hele produksjonen som et vektet snitt, og har fra 2024 tatt i bruk dette.

*Tallene er fra perioden uke 1 – 48 i 2021. Dataangrepet mot Nortura har umuliggjort datafangst for de siste 4 ukene i 2021.

Tallene for 2022 mangler også noe data pga. dataangrepet.

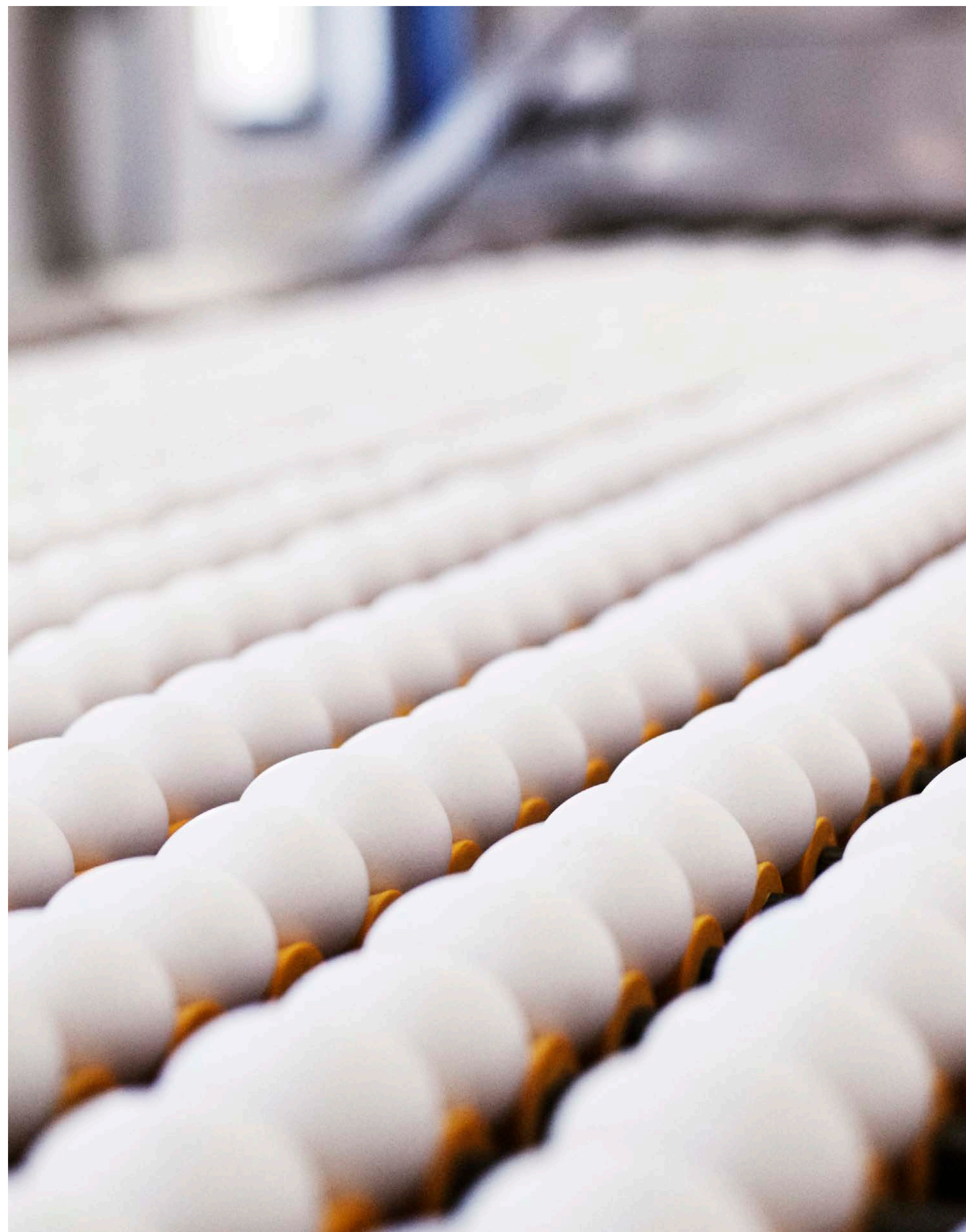
**I 2022 er tallene fra uke 35-52 pga dataangrepet i Nortura, og er derfor ikke representative for hele året. Sesongeffekter gjør at tallene ikke er direkte sammenlignbare med tidligere års tall.

Nortura skjerpet målet for total dødelighet i 2023 fra 3 % til 2,5 %. I 2024 har det vært en nedgang i total dødelighet på gård. En årsak til differansen er at de forutgående årene var preget av et utbrudd av infeksjons bursasjue i perioden høsten 2022 til våren 2023. Lav forekomst av tarmrelatert sykdom, og generelt svært god kvalitet på kyllingen, har også hatt en betydning på redusert dødelighet.

Kassasjonstillene er også redusert fra 2023 til 2024. Siden høsten 2023 har Nortura gjennomført et større, internt prosjekt for å redusere antallet kassasjoner på slaktekylling. Prosjektet har vært svært vellykket, og rådgivingsarbeidet

som er gjort ute hos produsentene med tanke på å redusere kassasjoner, vil ha en effekt også på total dødelighet. Nortura vil fortsette å jobbe systematisk med produsenter som har flere kassasjoner enn våre interne krav/grenser i 2025.

Førsteukedødeligheten har gått noe ned fra 2023. Økt fokus på en god oppstart i rådgivingsarbeidet ut mot produsentene, samt god kvalitet på kyllingen er viktige bidragsyttere her. Andel med beste score (A) på tråputevurdering ved slakt holder seg stabilt høyt, på tross av at øvre grense for A ble senket fra 80 til 60 i 2024. Videre innskjerping kommer i 2025, med en øvre grense på 40 for å oppnå score A.

Norturas redegjørelse for aktsomhetsvurderinger etter åpenhetsloven for 2024

Åpenhetsloven pålegger større virksomheter å gjennomføre aktsomhetsvurderinger for å kartlegge sin påvirkning på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold gjennom verdikjeden.

Beskrivelse av Nortura SA

Nortura SA er et konsern som i 2024 hadde 18 hel- eller deleide datterselskap (det vil si mer enn 50 % eierandel). Denne redegjørelsen gjelder for morselskapets aktiviteter, samt for de datterselskapene som ikke har en direkte plikt til å offentliggjøre egne redegjørelser. Datterselskapene som omfattes av denne redegjørelsen er Borg Systemvask AS, Rondane Produksjon AS, Telespor AS, Norsk Duroc AS, Steinsland AS, Curtis Wool Direct Ltd, samt eiendomsselskapene Karasjok Slakteeiendom AS, Bøndernesvegen 1 b og 3 AS og Kviamarka Eiendom AS. Disse selskapenes aktsomhetsvurderinger redegjøres for til slutt i dokumentet.

Datterselskapene Norilia AS, Biosirk Norge AS, Norfersk AS, Fjordkjøkken AS, Primaslakt AS, Animalia AS, Noridane Foods AS, Norsk Dyremat AS og Hå Rugeri er direkte omfattet av loven og vil publisere egne redegjørelser for 2024 innen fristen 30. juni 2025. På Nortura.no vil det under åpenhetsloven bli lagt ut lenke til disse redegjørelsene.

Nortura SA sitt formål er å omsette å omsette medlemmenes slakt, egg, livdyr og ull på best mulig måte og gjennom dette bidra til at medlemmene får det best mulig økonomiske resultat av sin husdyrproduksjon, både på kort og lang

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven 92

Referanser

sikt. Morselskapet var i 2024 organisert i ni konsernområder:

- Råvare og medlem: Ansvar for tilførsler av slaktedydyr av storfe, svin og småfe fra norske bønder
- Produksjon: Ansvar for slakting, pakking av egg, rugeridrift for klekking av slaktekyllinger, samt produksjon av kjøtt- og eggprodukter
- Rødt kjøtt: Ansvarlig for salg og marked rødt kjøtt
- Hvitt kjøtt, egg og langtidsholdbart: Ansvar for salg og marked for hvitt kjøtt, egg og langtidsholdbare produkter, samt tilførsler av slaktekylling, kalkun og egg fra norske bønder
- Proff og industri: Salg til storhusholdning, horeca og industri, samt import av kjøtt og egg.
- Økonomi, finans, IT og vekst: Ansvar for blant annet konserninnkjøp og for datterselskapene.
- Øvrige tre konsernområder: HR, S&OP, Strategi, bærekraft og kommunikasjon, er støttefunksjoner uten egne leverandørkjeder.

Morselskapet sine aktiviteter er hovedsakelig basert i Norge med slakting, pakking av egg, produksjon av kjøtt- og eggprodukter og rugerivirksomhet. Nortura morselskap har 24 lokasjoner over hele Norge. I 2024 sysselsatte selskapet 4328 årsverk. Hovedvolumet av kjøtt- og eggråvarer kjøpes inn fra bønder i Norge. Import av kjøtt var fra Sverige, Estland, New Zealand, Botswana og Uruguay. Egg ble imponert fra Sverige, Danmark og Finland. Øvrige innkjøp av produkter og tjenester inkl. leieproduksjon fra eksterne leverandører, skjer via det norske og det internasjonale markedet. Alle kjøp utenom kjøtt- og eggråvarer deles inn i 12 hovedkategorier, basert på leverandørmarkedet. Kategoriene er: emballasje, ingredienser, transport, ekstern produksjon, tekniske/ produksjon kjøp, eiendomsdrift, IKT, personell, markedsføring, konsulenter, kontor og administrasjon, og energi.

Retningslinjer og prosedyrer

Nortura har gjennom deltagelse i UN Global Compact forpliktet oss til å etterleve ti universelle prinsipper for et ansvarlig næringsliv innenfor menneskerettigheter, arbeidslivsstandarder, miljø og anti-korrupsjon. Vår jobb for å håndtere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold er en pågående prosess og vi sikter mot kontinuerlig forbedring. Hvert år rapporterer Nortura på vår forpliktelse til FN, og hvordan vi jobber systematisk med å gjennomføre de ti prinsippene i vår strategi og operative virksomhet, gjennom Communication on Progress rapport.

Norturas etiske retningslinjer for ansatte og leverandører sikrer et felles verdigrunnlag i hele konsernet, på tvers av land og ulike kulturer. De beskriver forventninger, forpliktelser og krav til atferd og er basert på de internasjonalt anerkjente menneskerettighetene som følger av blant annet FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter fra 1966, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter fra 1966 og ILOs kjernekonvensjoner om grunnleggende rettigheter og prinsipper i arbeidslivet. Leverandøren skal arbeide for anstendige arbeidsforhold, herunder levelønn og helse, miljø og sikkerhet i leverandørkjeden. På samme måte som vi skal drive virksomheten vår i henhold til etiske retningslinjer, forventer vi og stiller krav til at våre leverandører gjør det samme. Vårt krav er også at våre direkte leverandører skal viderefordre og følge opp de etiske retningslinjene hos sine underleverandører. De etiske retningslinjene for ansatte inngår som en del av arbeidsreglementet, mens etiske retningslinjer for leverandører inngår som en del av de generelle betingelsene i Norturas konsernavtaler. Konsernavtalene er avtaleverk som er rettet mot innkjøp av produkter og tjenester til Nortura med unntak for leveranser av kjøtt- og eggråvarer direkte fra norske bønder.

Nortura har fastsatt en intern prosedyre for etterlevelse av åpenhetsloven. Prosedyren omfatter trinnene som skal gjøres i aktsomhetsvurderingsprosessen og bygger på OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv, samt på Forbrukertilsynets veiledning i aktsomhetsvurderinger. Prosedyren gjelder for Nortura-konsernet, det vil si at morselskapet skal følge prosedyren, mens hel- og deleide datterselskap skal følge prinsippene i prosedyren med eventuelle tilpasninger utfra selskapenes omfang og organisering. I prosedyren beskrives ansvaret for oppfølging og etterlevelse innad i Nortura morselskap. Det er Norturas konsernstyre som er overordnet ansvarlig for Norturas påvirkning på menneskerettigheter og arbeidsrettigheter i verdikjeden. Det operative ansvaret for oppfølging av kravene i åpenhetsloven ligger hos Norturas konsernledelse og hos den enkelte konserndirektør når det kommer til aktiviteter og leverandørkjeder som faller inn under den enkelte direktørs portefølje.

Tilnærming til aktsomhetsvurderingene i morselskap

Aktsomhetsvurderingene i Nortura morselskap er kategorisert utfra egen virksomhet, leverandører av norske kjøtt- eller eggråvarer, import av kjøtt- eller eggråvarer, samt øvrige leverandører.

Som støtte for aktsomhetsvurderingen av Norturas leverandører – med unntak for leverandører av kjøtt- og eggråvarer fra norske bønder, samt leverandører uten konsernavtaler – så har Nortura benyttet seg av verktøyet til Ingite Procurement. Dette verktøyet bygger på følgende prinsipper:

- Risikofaktorer knyttet til geografi og industri legges til grunn for å en overordnet vurdering av sosial risiko.
- Scoren på sosial risiko som avgjør om Nortura går videre i sine undersøkelser mot aktuelle leverandører.
- Alle kildene som tallfester graden av risiko oppdaterer sine vurderinger og data årlig.

- Geografiskrisiko: ITUC (International Trade Union Confederation) sin indeks for arbeidsforhold utgjør grunnlaget for å si noe om risikoen tilhørende et land. ITUC deler landene inn i 6 kategorier:
 - Sporadiske brudd på rettigheter
 - Gjentatte brudd på rettigheter
 - Regelmessige brudd på rettigheter
 - Systematiske brudd på rettigheter
 - Ingen garanti for rettigheter
 - Ingen garanti for rettigheter på grunn av sammenbrudd i rettsstaten
- Industririsiko: European Bank of Reconstruction and Development sin indeks definerer risikoen knyttet til industri.
- Vektingen av geografisk risiko og industririsiko gir en sosial risikoindikator, definert som «Lav», «Medium» eller «Høy». Det er denne vi tar utgangspunkt i for å velge leverandører for videre oppfølging.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven 92

Referanser

Funn og tiltak

Område	Faktiske negative konsekvenser	Vesentlig risiko for negative konsekvenser	Iverksatte og planlagte tiltak	Resultatene og de forventede resultatene av tiltakene
Morselskap: Egen virksomhet	<p>I 2024 ble det registrert 173 personskader i vår virksomhet, i tillegg til 53 personskader på eksterne (personer som ikke er fast ansatt, for eksempel eksterne tjenesteytere).</p> <p>Kutt- og stikkskader er de vanligste skadekategoriene, og vi har derfor fokusert på å forbedre sikkerheten rundt disse arbeidsoppgavene</p>	<p>Norturas virksomhet innebærer flere utfordringer som kan påvirke arbeidsforholdene til våre medarbeidere negativt. Arbeidsoppgavene er ofte fysisk krevende og rutinepreget, noe som kan føre til belastninger på muskulaturen. Selv om vi har implementert tiltak for å redusere risikoen, er alvorligheten av denne påvirkningen vurdert som moderat, og omfanget er stort da det gjelder omtrent 80 % av de ansatte.</p> <p>Arbeidsmiljøet vårt innebærer også bruk av farlige verktøy og maskiner, tunge arbeidsstillinger og eksponering for kjemiske og biologiske risikofaktorer. Alvorligheten av potensielle skader er vurdert som høy, da svært alvorlige skader kan oppstå.</p>	<p>For å redusere den fysiske belastningen har vi ergonomiske løsninger, regelmessige pauser og opplæring i riktig løfteteknikk.</p> <p>Vi har iverksatt flere tiltak for å minimere risikoen for akutte skader, inkludert bruk av verneutstyr, sikkerhetsopplæring og regelmessige sikkerhetsinspeksjoner.</p> <p>For å sikre et trygt arbeidsmiljø arbeider vi metodisk med forebyggende og helsefremmende arbeid. Vi lærer av uønskede hendelser og implementerer tiltak for å hindre gjentakelse. Dette inkluderer blant annet opplæring for våre verneombud, tillitsvalgte og ledere gjennom lovpålagt 40-timers HMS-kurs.</p> <p>Vi har i 2024 innført nytt verktøy for risikovurdering av det psykososiale og organisatoriske arbeidsmiljøet.</p> <p>Det er etablert klare varslingsrutiner for alle medarbeidere.</p>	<p>Medarbeiderundersøkelsen i 2024 viste at våre ansatte har et engasjement for virksomheten, og at vi har et helsefremmende og godt psykososialt arbeidsmiljø.</p> <p>Medarbeiderne rapporterer om en god ledelseskultur og et positivt samarbeidsklima. Det er heller ikke registrert større utfordringer med diskriminering på arbeidsplassen.</p>
Morselskap: Leverandører av norske kjøtt- eller eggråvarer	<p>Norsk landbruk har et system for oppfølging av arbeidstakerforhold gjennom kvalitetssystem i landbruket (KSL). Oppfølging av KSL sin HMS-standard er ikke en del av Norturas kontroll med varestrømmen per nå, og med bakgrunn i den informasjonen vi har tilgjengelig har vi ikke dokumentert faktiske negative konsekvenser hos våre leverandører av norske kjøtt- eller eggråvarer knyttet til grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i 2024.</p>	<p>Norske landbrukstenester formidler avløsertjenester til bønder gjennom avløserlag. Innleie av arbeidskraft via organiserte avløserlag vurderes å ha lav risiko for brudd på regelverk.</p> <p>Nortura er kjent med at enkelte produsenter av kjøtt og egg benytter innleid arbeidskraft i sesong. Vi anser kortvarig innleid arbeidskraft som den største risikoen for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold knyttet til leverandører av norske kjøtt- og eggråvarer.</p>	<p>Gjennom 2025 vil vi arbeide videre i samarbeid med KSL for bedre dokumentasjon av oppfølgingen av etterlevelse av krav til menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold hos våre leverandører.</p> <p>Nortura vil i 2025 ta opp med øvrige aktører i kjøttbransjen et forslag om at det skal innføres et felles krav om at alle leverandører av kjøtt- og eggråvarer må etterleve KSL sin HMS-standard.</p>	<p>Vi forventer at dialogen med KSL og kjøttbransjen i 2025 vil legge grunnlag for at råvaremottakere av norsk kjøtt- og egg gjennom KSL stiller krav til dokumentert etterlevelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold hos sine leverandører. Et slikt krav vil gi bedre dokumentasjon og grunnlag for oppfølging.</p>

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven 92
Referanser

Område	Faktiske negative konsekvenser	Vesentlig risiko for negative konsekvenser	Iverksatte og planlagte tiltak	Resultatene og de forventede resultatene av tiltakene
Morselskap: Import av kjøtt- eller eggråvarer	All import til Nortura går via vårt datterselskap Noridane AS. Det er ikke dokumentert faktiske negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold knyttet til Norturas kjøp av importerte kjøtt- og eggråvarer i 2024.	Nortura kjøpte inn kjøttråvarer fra Europa, New Zealand, Uruguay og Botswana via Noridane AS. Botswana har reguleringer som skal ivareta visse arbeidstakerrettigheter, men det er ikke offentlige reguleringer som sikrer lik lønn for arbeid av lik verdi. Norturas leverandør er offentlig eid, og det vurderes at dette – utover Norturas krav til leverandører – bidrar til å styrke oppfølgingen av arbeidstakerrettigheter.	Nortura har et system for prekvalifisering av leverandører. For å bli godkjent skal leverandør ha akseptert Norturas Etske retningslinjer for leverandører. Godkjente leverandør må årlig bekrefte Norturas etiske retningslinjer. I 2025 vil Nortura gjennomføre en revisjon av leverandøren av kjøtt fra Botswana der også krav til arbeidsforhold i etiske retningslinjer vil inngå.	Systemet med prekvalifisering og kun godkjenning av leverandører som har akseptert Norturas Etske retningslinjer oppleves å ha bidratt til at leverandørene er bevisst forventninger og krav til oppfølging av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Dersom det oppdages avvik fra Norturas krav under den planlagte revisjonen vil dette følges opp.
Morselskap: Øvrige leverandører av produkter og tjenester	Vi har ikke dokumentert faktiske negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i Norturas øvrige leverandørkjeder 2024.	Generelt vurderes det at norske leverandører til Nortura utgjør en lav risiko ettersom større norske leverandører er pålagt å følge åpenhetsloven på lik linje med Nortura, og de er underlagt kravene i norsk arbeidsmiljøregelverk Nortura har totalt 3 522 leverandører, hvorav 421 er konsernavtaleleverandører, som aktsomhetsvurderes ved hjelp av verktøyet til Ignite Procurement. 70 % av Norturas innkjøp skjer gjennom konsernavtaler. Av de 30 % av innkjøpene som skjer uten konsernavtale, så utgjør norsk leverandører 29 %. 87 % av innkjøpene fra konsernavtaleleverandører er kjøp fra norske leverandører, 4 % fra danske og 3 % fra svenske. Resterende kjøp er gjort fra leverandører i Finland, Tyskland, Storbritannia, Irland, Italia, Nederland, Polen, Østerrike og Frankrike. En emballasjeleverandør kom ut med høy sosial risiko, 57 % av leverandørene er vurdert til medium sosial risiko og resterende 43 % til lav sosial risiko.	Alle Norturas konsernavtaleleverandører bekrefter at de leverer varer og tjenester som er produsert i overensstemmelse med Norturas Etske retningslinjer for leverandører. Leverandørene skal videreformidle og følge opp de etiske retningslinjene hos sine underleverandører. På oppfordring fra Nortura, må leverandørene dokumentere at retningslinjene etterleves (ved egenerklæring, statusamtaler, dokumentere arbeidsforhold på produksjonssted osv.). Vi reviderte 34 konsernavtaleleverandører i 2024, og 134 leverandører gjennomførte en egenevaluering. Vi jobber risikobasert, som betyr at det kun vil være leverandører med høy sosial risiko som følges opp direkte basert på resultatet av aktsomhetsvurderinger. Vi har mange års samarbeid med emballasjeleverandøren, som kom ut med høy sosial risiko. Leverandøren er revidert, signert Nortura Etske retningslinjer og svart ut årlige egenevalueringer. Vi har ingen kjennskap til eller fanget opp negative påvirkninger fra leverandøren. Leverandøren vurderes derfor til medium risiko. Leverandører med medium eller lav risiko, vil inngå i vår årlige leverandør oppfølging basert på inngått avtale, Norturas Etske retningslinjer for leverandører, samt krav i sertifiseringsstandarder som Nortura etterlever. Vi kommer i 2025 til å gjøre en manuell vurdering av utvalgte leverandører innen risikogruppen medium. Dersom vi, med den kunnskapen vi har i dag, kjenner til at produksjonen foregår i et risikoland, så vil vi gjøre en manuell flytt av leverandøren i risikoanalysen fra medium til høy risiko. Resultatet av dette vil fremkomme i neste års aktsomhetsvurderinger. Dersom det bekreftes at leverandørkjeden har negativ påvirkning på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, vil vi iverksette tiltak.	Nortura har i flere år hatt krav til etiske retningslinjer og et system for egenevaluering av leverandørene. Dette systemet har lagt grunnlaget for Norturas leverandører er kjent med og bevisst kravene Nortura stiller til ivaretagelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance temaer

Åpenhetsloven 92

Referanser

Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger for Norturas datterselskap som er indirekte omfattet av åpenhetsloven

Redegjørelsen omfatter de av Norturas datterselskaper som ikke har en direkte plikt til å offentliggjøre egne redegjørelser, men som må omfattes av Norturas redegjørelse.

Borg Systemvask AS.

Utfører renholdstjenester innenfor næringsmiddel- og annen bedriftsrenhold, og har marked i store deler av Norge. Virksomheten kjøper hovedsakelig inn kjemikalier til vask, arbeidsutstyr, kontorstøtte og materiell inn fra lokale leverandører, samt enkelte varer via Norturas konsernavtaler. Virksomheten har 63 ansatte.

Borg Systemvask følger Norturas etiske retningslinjer for ansatte og leverandører, samt prinsippene i Norturas prosedyre for etterlevelse av åpenhetsloven. Daglig leder er ansvarlig for at virksomheten implementerer retningslinjene og rutinene. Selskapet har ikke dokumentert faktiske negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i egen virksomhet, i leverandørkjeder eller hos forretningspartnere i 2024. Risikovurdering viste at tre varer kom ut med middels til høy risiko knyttet til opphavsland i Sørøst-Asia og risiko for arbeidstakerrettigheter (rett til organisering, diskriminering og korrupsjon). Varene som kom ut i risikovurderingen med middels og høy score er kartlagt videre mot leverandør. Varene som fikk lav score, ble avsluttet uten videre kartlegging. Resultatet av kartleggingen på varene som kom ut med middels og høy score har ikke avdekket faktiske negative konsekvenser eller vesentlig risiko for negative konsekvenser på varer som Borg Systemvask benytter i levering av sine renholdstjenester.

All virksomhet foregår i Norge med egne ansatte. Norske lover og regler, som vi legger til grunn er i tråd med menneskerettighetene og anstendige arbeidsforhold, følges og er godt implementert i organisasjonen. Risikoen for at selskapet forårsaker faktiske eller potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold er vurdert som lav. Ytterligere tiltak utover det som er etablert, er ikke sett som nødvendig.

Curtis Wool Direct Holdings Ltd.

driver vasking, foredling og internasjonal handel med ull. Hovedkontoret ligger i Bingley, Storbritannia. Curtis har virksomhet i Irland og New Zealand i tillegg til Storbritannia. Virksomheten hadde 127 ansatte i 2024. Ull kjøpes primært via auksjoner i Storbritannia og New Zealand, samt direkte fra bønder i Irland og Storbritannia, i tillegg kjøpes det noe ull på verdensmarkedet. 95 % av innkjøpt ull kommer fra Storbritannia, New Zealand, Irland og Norge. Innkjøp av kjemikalier skjer forbindelse med foredling av ullen.

I sine standard kjøpsvilkår for ull krever Curtis at leverandør skal etterleve kravene i den britiske Modern Slavery Act og ta forhåndsregler for at det ikke skjer moderne slaveri eller trafficking i leverandørens eller underleverandørens verdikjeder eller virksomhet. Disse standardvilkårene gjelder for alle kjøp med unntak for britisk ull, samt kjøp direkte fra bønder. Modern Slavery Act krever at større virksomheter årlig redegjør for hva virksomheten har gjort for å sikre at det ikke er noe moderne slaveri i virksomhetens aktiviteter eller leverandørkjeder, [Curtis offentliggjør en slik redegjørelse på sine nettsider årlig](#) der det fremgår at selskapet har jevnlig oppfølging av selskapets internasjonale leverandører for å bevisstgjøre selskapene om forpliktelsene som følger av Modern Slavery Act.

Britisk bransjeorganisasjoner for ull nedfeller strenge krav til dyrevelferd som engelske bønder må etterleve, og tilbyr opplæring i klipping og

ullhåndtering som en del av aktivitetene. Ca 70 % av bøndene er en del av Red Tractor ordningen som setter standarder for alle prosesser i matkjeden. Enkelte bønder er også sertifisert etter Responsible Wool Standard som stiller krav til arbeidstakerrettigheter og arbeidsforhold. Curtis er ikke kjent med noen funn av faktiske negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter eller anstendige arbeidsforhold i sine leverandørkjeder i 2024. Av planlagte tiltak vil Curtis i 2025 vurdere å utvikle etiske retningslinjer for leverandører og formidle dette til sine leverandører.

Norsk Duroc AS.

Selskapet har ansvar for avlsarbeid på svine-rasen Duroc, dette skjer gjennom en avtale med Norsvin SA og Topigs Norsvin om drift og utvikling av avlsarbeidet for rasen. Norsk Duroc AS sin aktivitet skjer i Norge. Selskapet har ingen ansatte. Daglig leder leies inn fra Norsvin SA. I og med at Norsk Duroc AS ikke har noen ansatte, så er Norsvin SA sine retningslinjer for ansatte og leverandører som dekker selskapets aktiviteter knyttet til etterlevelse av åpenhetsloven. Administrerende direktør i Norsvin SA er ansvarlig for disse retningslinjene og rutinene. Det er ikke avdekket faktiske negative konsekvenser som virksomhetens aktivitet har på menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold, det er heller ikke avdekket forhold hos underleverandør som er i strid med etiske retningslinjer for leverandører når det gjelder arbeidstaker rett til fagorganisering hos sesongarbeidere. Norsk Duroc kan ikke se at det er en vesentlig risiko for faktiske negative konsekvenser for menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold som følge av virksomhetens aktivitet. Avtaler med leverandører av avlsdyr inneholder krav om at leverandørene forplikter seg til å overholde åpenhetsloven.

Rondane Produksjon AS

produserer frysetørkede og langtidsholdbare næringsmidler til forbrukermarkedet. Rondane produksjon driver også leieproduksjon av

dyremat. Virksomheten er lokalisert på Otta. Råvarer kjøpes inn fra Nortura og via Norturas konsernavtaler.

Rondane Produksjon AS følger Norturas retningslinjer for ansatte og leverandører, samt prinsippene i Norturas prosedyre for etterlevelse av åpenhetsloven i arbeidet med aktsomhetsvurderinger og redegjørelse for disse. Administrerende direktør er ansvarlig for at virksomheten implementerer retningslinjene og rutinene. Det er ikke dokumentert faktiske negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i egen virksomhet, i våre leverandørkjeder eller hos våre forretningspartnere. Rondane produksjon benytter enkelte ingredienser / råvarer med opprinnelse i Asia, hvor det kan forekomme utfordringer med for eksempel fagorganisering og likebehandling av kjønn. Det er innført krav i alle kontrakter om etterlevelse av etiske retningslinjer for leverandører. Etiske retningslinjer og prosedyre er tatt inn i vårt styringssystem. Vi forventer at vår oppfølging vil bidra til at risikoutsatte underleverandører styrker sine systemer for å sikre etterlevelse av våre krav.

Steinsland AS

importerer avlsmateriale til verpehøns, og produserer daggamle kyllinger til verpehøns, samt unghøner til eggproduksjon. Virksomheten har syv produksjonssteder i Norge og 19 ansatte. Selskapet kjøper avlsdyr, kraftfôr, vaksiner og produksjonsutstyr fra norske og internasjonale selskaper, som i neste omgang både kjøper råvarer og produserer internasjonalt.

Steinsland følger Norturas etiske retningslinjer for ansatte og leverandører, samt prinsippene i Norturas prosedyre for etterlevelse av åpenhetsloven i arbeidet med aktsomhetsvurderinger og redegjørelse for disse. Daglig leder er ansvarlig for at virksomheten implementerer retningslinjene og rutinene.

Om bærekraft i Nortura
E – Miljøtemaer
S – Sosiale temaer
G – Governance temaer
Åpenhetsloven

92

Referanser

Det er ikke avdekket faktiske negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i egen virksomhet, i selskapets leverandørkjeder eller hos selskapets forretningspartnere i 2024.

Leverandører som baserer seg på internasjonale leverandørkjeder kan være utsatt for økt risiko for mulig brudd med menneskerettigheter eller anstendige arbeidsforhold. Steinsland har kontaktet selskapets leverandører og har gjennom de etiske retningslinjene for leverandører formidlet en forventning om ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, herunder oppfølging av underleverandører. De fleste av Steinslands leverandører omfattes også av åpenhetsloven nasjonalt og EU's CSRD regelverk og det er derfor mottatt tilbakemeldinger fra leverandørene om at de etterlever de etiske retningslinjer som er presentert for dem.

Steinsland kommer i 2025 til å innarbeide etiske retningslinjer i selskapets fremtidige innkjøpsavtaler.

Telespor AS

produserer sporingsutstyr til husdyr på utmarksbeite, og har hovedmarked i Norge. Selskapet har syv faste ansatte, og to til tre sesongansatte. Selskapet har hoveddelen av elektronikkproduksjon i et norsk selskap med produksjonslokaler i Sverige. Det kjøpes også inn batterier fra en av verdens største batteriprodusenter i Kina.

Telespor følger Norturas retningslinjer for ansatte og leverandører, samt prinsippene i Norturas prosedyre for etterlevelse av åpenhetsloven. Administrerende direktør er ansvarlig for at virksomheten implementerer retningslinjene og rutinene

Mesteparten av produksjon og innkjøp foregår i Sverige, og det vurderes at det er lav risiko for negative konsekvenser for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i tilknytning til denne aktiviteten. Telespor henter inn batterier

og noen andre deler fra Kina. Det er kjent at Kina har utfordringer med menneskerettigheter. Selskapet planlegger å besøke kinesiske batterileverandører i løpet av 2025 der oppfølgingen av etiske retningslinjer for leverandører vil bli tatt opp. Telespor jobber også med å finne alternative batterileverandører i Europa.

Eiendomsselskap: Karasjok slakteeiendom, Bøndernesvegen 1 b og 3, Kviamarka Eiendom.

Selskapene driver utleie av arealer og lokaler. Selskapene kjøper konserntjenester fra Nortura morselskap. Det er ikke andre kjøp til selskapene. Nortura solgte Bøndernesvegen 1 b og 3 i første kvartal 2024. Det er ikke avdekket faktiske negative konsekvenser eller vesentlig risiko for negative konsekvenser for menneskerettigheter eller anstendige arbeidsforhold i tilknytning til selskapene. Selskapene vil ved inngåelse av avtaler med leverandører benytte seg av Norturas etiske retningslinjer for leverandører.

Styret og konsernsjef for Nortura

Oslo 22.05.2025

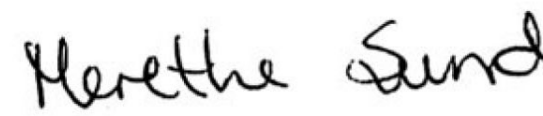
 Johan Narum
 Styreleder

 Bente Borgen
 Nestleder

 Anne Marit Panegjstuen
 Konsernsjef

Merethe Sund

Linda Gjerde Myren

Hans Amund Braastad

Tone Steinsland

Ole Johs Egeland

Martin Mæland

Einar Meisfjord

Kenneth Johansen

Ken Ove Sletthaug

Erlend Rønning

Live Major

Ronny Aunan

Referanser

Om bærekraft i Nortura

E – Miljøtemaer

S – Sosiale temaer

G – Governance
temaer

Åpenhetsloven

Referanser **98**

side	ref #	referanse
8	1	NORSUS
8-15	2	NORSUS Life Cycle Assessment of meat and egg – Nortura
9-15	3	Animalia Norskandel i fôr
18	4	Nortura Bærekraftpolicy for Nortura Konsern
23	5	Nortura Husdyrenes rolle i en fremtid med klimaendringer
23	6	Miljødirektoratet To tredelar av utslepp frå forbruk skjer i andre land
23	7	SSB Nedgang i utslepp frå jordbruket i 2022
23	8	SBTi About us
24	9	Our world in Data Environmental Impacts of Food Production
24	10	FAO Tackling climate change through livestock
27	11	Klimasmart Landbruk Om oss
27	12	Klimasmart Landbruk Om klimakalkulatoren
27	13	MetanHUB Prosjektet
28	14	Nortura Kan man føre frem oksekjøtt med lavere klimaavtrykk?
39	15	ProTerra Foundation Our Approach
39	16	Denofa Full sporbarhet
40	17	NINA Rapport Naturindeks for Norge 2020 - Tilstand og utvikling for biologisk mangfold
40	18	Statistisk sentralbyrå Bruk av plantevernmidler i jordbruket
40	19	Artsdatabanken Antall arter på Rødlista
40	20	SABIMA Blomster og bier vil ha dyr på beite
44	21	NORSUS Faktaark om matsvinn i Norge 2023
64	22	STIFTELSEN Norsk Mat HMS Sjekkliste
66	23	Regjeringen Rustet for en usikker fremtid
67	24	NIBIO Dyrkbar jord og nydyrking, kompensasjon – NIBIO
67	25	NIBIO Norsk selvforsyning av matvarer – status og potensial
68	26	Animalia KJØTTETS TILSTAND 2024
70	27	NMBU Foods of Norway
70	28	Nortura Det beste av to (norske) verdener
70	29	Bellona Blå-grønt førsamarbeid
70	30	Animalia Landbruket tar ansvar i samfunnsoppdraget for bærekraftig fôr

Nortura SA

Postboks 360, Økern
0513 Oslo

Besøksadresse

Schweigaards gate 15,
0191 Oslo

Orgnummer

938 752 648

nortura.no

Foto:

Benjamin Fjerdingstad s. 87
Den Magiske Fabrikken s. 29
Håvard Simonsen s. 28
Ingeborg Skrudland s. 87
John Trygve Tollefsen s. 2
Matsentralen s. 51
Mikael Dubois s. 85
Moxey s. 28
Nortura s. 5, 19, 26, 32, 33, 45, 61,
71, 84, 85, 87, 89, 91
Pål Engh s. 24, 50, 52, 54, 55, 60,
84, 89, 90
Quoc Phuong Luu s. 8, 22, 39
Ringdal Grethe s. 91

ScanStock Photo s. 36
Siw Sandberg Holter s. 66, 69
Sporenstrek s. 65, 72, 81
Sune Ekiksen s. 43
Sune Ekiksen, Moxey, Curtis Wool,
Provit s. 46
Tom Haga s. 18, 23, 68
Tor Hallvard Mosdøl s. 1
Øivind Haug s. 18, 32, 38, 39, 41, 48,
80, 90, 92

Design og layout:

Fantastiske Osberget